

DEBRECZENI JÓZSEF

A 2006-OS ŐSZ

DEBRECZENI JÓZSEF

A 2006-OS ŐSZ

DEBRECZENI JÓZSEF

A 2006-OS ŐSZ

DE.HUKÖNYV, 2012

© Debreczeni József, 2012

© DE.HUKÖNYV, 2012

Felelős kiadó a DE.HUKÖNYV Kft. ügyvezetője

Fényképek:
Népszava és az MTI archívuma

Térkép:
DiMap Bt., Budapest

Tipográfia:
Borkúti Eszter

Nyomta és kötötte a Kapitális Nyomdaipari Kft., Debrecen
Felelős vezető ifj. Kapusi József

ISBN 978-963-08-4433-8

TARTALOM

Előszó	7
Gazdasági és politikai helyzet 2006 nyarán	11
Az őszi beszéd(ek)	29
Az árulás	49
A vesztes jobboldal	61
Az előkészítő hadművelet	75
A robbantás	97
A tévéostrom	107
„Rendőrterror”, „statárium”	145
Október 23. - Astoria	181
Gumilövédék, azonosítószám és a többi...	211
A kormányzat felelőssége	227
A köztársasági elnök szerepe	239
Média, jogvédők, balliberálisok	247
Utóvédharcok	261
Zárszó helyett	277

ELŐSZÓ

2006 őszén új fejezet kezdődött a rendszerváltozás utáni magyar politika történetében. Amit akkor legfőljebb sejthettünk, ma már tudjuk: az utolsó fejezet. Amely - az erőszakos ős és a zaklatott kormányzati ciklus után - végül az 1989-90-ben békésen született demokratikus rendszer bukásával végződött.

Orbán 2010-es győzelme a 2006-os véres őszben fogant - mondja az akkori baloldali kormány minisztere, akire a fideszes politikai bosszúálló gépezetnek időközben a rendőrségi fogda vasajtáját is sikerült rácsapnia (egy rövid időre).

De vajon igaza van-e a volt titokminiszternek? Gyurcsány Ferenc bizalmasának, akit (a Fekete Doboz korabeli videójának tanúsága szerint)¹ Orbán Viktor már 1989-ben említésre méltó politikai ellenfélnek tartott (a későbbi miniszterelnök mellett-mögött)?

Mi is történt 2006 őszén?

Az akkori események ma háromféle értelmezési keretben szerepelnek a közbeszédben.

1. Az időközben hivatalossá és általánosan elfogadottá vált jobboldali narratíva szerint a Jó és a Gonosz harcolt egymással. A hazugsággal szerzett hatalom vezetőjének csúnya lebukását követő *spontán demokratikus tiltakozás* elemi ereje és a vele szembeszegezett *diktatórikus erőszak* (kegyetlen rendőrterror, statáriális ügyészi-bírói önkény) összeütközése vezetett a véres drámához, *csaknem forradalomhoz*. A nép haragjától pedig végül csupán az ellenzéki vezető józansága, mértéktelensége, jogtisztelete és demokratikus elkötelezettsége óvta meg az önkényuralmi rezsimit. Amelyet 2010-ben aztán békés eszközökkel, szabad választásokon („fülkeforradalommal”) megíscsak elsöpört a nép.

2. Az ezzel szemben álló - a nyilvánosságban mindinkább teret vesztő - verzió szerint a demokrácia ellenfelei, illetve védelmezői csap-

¹ „Egyetlen ember van a kizsákosok közül... akit komolyan kell venni, ha az ember tárgyal vele, mert az próbára teszi az ember képességeit, az egy Gyurcsány nevű ember. Az összes többi az komolytalan... A Szilvási az, aki még úgy-ahogy...”

<http://www.youtube.com/watch?v=IfV1WQNlavI&feature=related>

tak össze 2006 őszén. *A választásokon újabb vereséget szenvedett*, ám a vereség tényét elfogadni képtelen *jobboldali vezér* (hitvány baloldali árulás révén) gyilkos politikai fegyverhez jutott az őt legyőző ellenféllel szemben. Ezt maximális erővel vetette be, majd az így kirobbantott (s a háttérből mindvégig általa távirányított) válsághelyzetet a demokratikus kormány megbuktatására és a hatalom megszerzésére próbálta fölhasználni. 2006 őszén tehát *antidemokratikus államcsíny-kísérletre* került sor - sikertelenül. A későbbiek ismeretében hozzátehetjük: a 2010-es „fülkeforradalmat” megelőző-előkészítő *falkaforradalomra*.

3. Ezt az értelmezési keretet azonban kezdettől fölülírta egy „*jogvédő narrativa*”. Ezt olyan szervezetek és intézmények képviselték, mint a TASZ, a Helsinki Bizottság, majd a Védegylet; olyan (a maguk pozícióját általában a két szembenálló politikai pólus, illetve főszereplő - „egyik kutya, másik eb” - között kereső) médiumok, mint az Index, az Origó, a HVG stb. Illetve olyan személyek, mint a későbbi LMP-s Schiffer András, a korábbi SZDSZ-es Kőszeg Ferenc, mi több: a volt pártelnök, Kis János, sőt a konzervatív államfő, Sólyom László. Ők a két pólus között („két pogány közt”) vélték megtalálni a maguk igazságát. Zárójelbe téve, elbagatellizálva az ellenzéki lázadás antidemokratikus és erőszakos jellegét, egyfajta *morális abszolútum* kritikájának rendelték alá, s ilyen módon marasztalták el a kormányzat tevékenységét.

Magam már annak idején, 2006 őszén is a második értelmezés elfogadására hajlottam. *Egy jól szervezett és irányított, erőszakos hatalomátvételi kísérlet körvonalait, árulkodó jeleit véltem fölfedezni a korabeli eseményekben*, amely az akkori demokratikus kormányzat ellen irányult, következésképp antidemokratikus volt.

A 2010 óta bekövetkezett drámai fejlemények is ezt a verziót igazolják. Közvetve ugyan, de egyértelműen. A demokratikus államszervezet működésének alapját képező hatalommegosztás megbénítása, a rendszerváltozással született alkotmányos közjogi szisztéma fölszámolása, a nyílt és szabad választások feltételeinek módszeres, célirányos szűkítése, az emberi alapjogok érdemi korlátozása. Egy autokratikus uralmi rend kiépítése, működtetése és a tartóssá tételére irányuló gátlástalan igyekezet. A 2010-es autokrata vezető - akinek akaratából mindez történik - azonos a 2006-os ellenzéki vezérrel. Azonosnak kell tehát lennie az antidemokratikus irányultságnak is.

Ennek jegyében zajlik gőzerővel a 2006-os őszi *átértelmezése*. Ami óriási energiával folyt már az őszi beszéd néhány célirányosan kiválasztott mondatának szeptember 17-i nyilvánosságra hozatala előtt is (a nagy „hangrobbanás” előkészítése során); érvényesült a kirobbant(ott) erőszakos események forgatagában; az október 23-i drámai csúcspontot követő hazai és nemzetközi kommunikációs hadjáratban; egészen a 2010-es választásokig, a kampány szerves részeként; és nem csillapodott a hatalomátvételt követően sem. Épp ellenkezőleg: a jobboldali közösségi mitológia kötőanyagaként nagy erővel cementezik be az autokratikus uralmat igazoló ideológiai építménybe. Immár nemcsak a múlt, de a jelen s a jövő hatalmi törekvéseit is legitimálandó. A mítoszgyártás 2010 óta nem csupán a kormányzati propaganda eszközeivel folyik. Hanem a legkeményebb hatalmi instrumentumok igénybevételével. Elszámoltatási kormánybiztosok kinevezésével, parlamenti vizsgálóbizottság létrehozásával (mint látni fogjuk, ezt helyesebb volna „elítélő-megbélyegző” bizottságnak nevezni); az ügyészséget, a bíróságot, a rendőrséget érintő durva beavatkozások révén; törvényhozási aktusok által, lásd: „semmisségi törvény”, és így tovább.

Ezek is a 2006-os őszi rendkívüli jelentőségét igazolják.

Azt, hogy az év szeptemberében-októberében jóval súlyosabb dolgok történtek azoknál az önmagukban is roppant súlyos történeteknél, amelyek a szemünk előtt zajlottak. Történtek az események mögött, azok által, azok következtében és azokon fölül. Amelyek nemcsak a magyar társadalmat döbbsítették meg, de - végzetes módon - megrendítették a harmadik Magyar Köztársaságot is.

Az idő múltával egyre inkább érdekelt, mi is történt valójában a 2006-os őszi eseményeinek vad forgatagában. Az elmúlt esztendőben mindent áttanulmányoztam, amihez hozzáférhettem. A korabeli szakértői bizottsági jelentéseket (*Gönczöl, Morvai*); a rendőrségi szakmai vizsgálatok eredményeit (*Ignác, Papp*); az egykori parlamenti bizottsági ülések jegyzőkönyveit (a nyolcvan évre titkosított, majd a titkosítás alól feloldottakat is); az új kormányfő által célirányosan megbízott politikus dolgozatát (*Balsai*); a győzelem után létrehozott parlamenti vizsgálóbizottság (*Gulyás*) összes jegyzőkönyvét, az abban szereplő tanúmeghallgatásokkal; a TASZ, a Helsinki Bizottság (és más bizottságok) állásfoglalásait; a médiában megjelent tengernyi korabeli

tudósítást, illetve a jóval gyéribben csordogáló ilyen-olyan elemző, oknyomozó anyagokat, filmeket, könyveket stb. (Ezekre természetesen konkrétan hivatkozom majd a részletek során). Beszéltem az egykori események néhány koronatanújával, főszereplőjével - a rendfenntartó erők, illetve a titkosszolgálatok köréből is (őket később sem áll módomban megnevezni).

Az így megismert sok-sok valóságelem - s a köztük egyre nyilvánvalóbbá váló összefüggések - nyomán plasztikus és reális képpé álltak össze előttem a 2006-os őszi eseményei. Kontúros, éles, hiteles képpé, *amely a korábban sejtettnél-látottnál is sokkal megdöbbentőbb és izgalmasabb*. Ezen a képen nemcsak a történetek láthatók jól, de azok sorsfordító szerepe és jelentősége is.

A következőkben ezt igyekszem bemutatni e könyv olvasóinak.

GAZDASÁGI ÉS POLITIKAI HELYZET

2006 NYARÁN

2006 tavaszán példátlan esemény következett be a demokratikus rendszerváltozással létrejött harmadik Magyar Köztársaság történetében: a nép nem élt a kormányváltás lehetőségével a választásokon. 1990-ben, 1994-ben, 1998-ban, 2002-ben - tehát minden korábbi alkalommal - menesztette az ország addigi vezetőjét, 2006-ban viszont megtartotta.

A választás más szempontból is rendhagyó volt. Nem az győzött, aki nagyobbat mondott, aki többet ígért. Egyszer történt hasonló: 1990-ben, az első szabad választásokon, amikor még nem *szociális*, hanem *demokratikus* (konkrétan: antikommunista) alapon folyt a licit, s ebben az SZDSZ túligérte magát. Olyan kérlelhetetlennek, olyan vehemensnek mutatkozott az állampárti világgal szemben, hogy nemcsak annak volt képviselői ijedtek meg tőle, de meghökölt az átlagember is. És inkább a mérsékeltebbnek tűnő (a szabaddemokrata propaganda szerint: megalkuvó, kommunistákkal paktáló) MDF-re (a „nyugodt erőre”) szavazott. Az eddigi hat szabad választásból valójában tehát csak kétszer bizonyult „bölcseknek” a nép (1990-ben és 2006-ban), a többi négy alkalommal hagyta magát elcsábítani az egyre nagyobb - és felelőtlenebb - ígéretektől. Ez történt 1994-ben, 1998-ban, 2002-ben és - minden korábbi határt átlépve - 2010-ben is.

Mindez egyfelől a tömegdemokrácia általános velejárója, ám vannak a dolognak speciális magyar vonatkozásai. Induljunk ki abból, hogy a magyar társadalom ezeréves történetének *anyagi értelemben* alighanem a kádári diktatúra volt a leghosszabb biztonságos, emelkedő, az alsóbb néposztályokat is érintő korszaka. Különösen az előzményekhez, a huszadik század első feléhez viszonyítva (vesztett háborúk, országcsonkítás, nyomorúság, terror, leverett forradalom stb.) volt ez jelentős. A „gulyáskommunizmus” évtizedeiben négyszáz százalékkal nőtt a reáljövedelem - a látszat szerint: a gondoskodó állam kegyéből.

Csakhogy a rendszer hosszabb távon működésképtelennek bizonyult, s amikor összes tartalékai kimerültek, összerogyott. Pár hónap alatt végbement a *politikai*, pár év alatt a *gazdasági* rendszerváltozás.

(Pártállami diktatúrából: parlamentáris demokrácia, állami tervgazdaságból: kapitalista piacgazdaság.) A magyar *társadalom* mindezekről életviszonyai gyors javulását remélte. Főleg anyagi értelemben. Annak ellenére, hogy a rendszerváltozás releváns pártjai rövidtávon nem ígértek effélét: „csak” szabadságot, demokráciát, privatizációt s hasonlókat. A nép pedig rámondta: legyen. Tipikus félreértés volt. Marx után: *álforradalmi helyzet*. Mert a hatalmasok ugyan már valóban képtelenek voltak a régi módon kormányozni, a nép azonban továbbra is a régi módon szeretett volna élni (csak egy kicsit jobban). A hiú reményeket tápláló társadalomra aztán - a jólét helyett - mindenekelőtt a kapitalizmus terhei szakadtak rá. Munkanélküliség, létbizonytalanság, reáljövedelem-zuhanás és a többi. Haragja persze azok ellen fordult, akiktől sorsa gyors és problémamentes jobbrafordulását remélte: az új demokratikus kormányzat ellen.

1994-ben ki is söprözte őket a hatalomból. A helyükbe azokat ültette, akiktől a régi biztonság visszatértét remélte: az előző (antidemokratikus) rendszer (demokratikussá lett) utódpártját. A szocialisták - a szabad demokratákkal egyetemben! - maguk is erősítették ezeket az illúziókat. A '94-es volt az első választás, amelyet a gondoskodó államról szóló ígéretéssel nyertek (túl). (Feledékenyeknek és fiataloknak, íme, pár idézet az SZDSZ akkori kampányszövegeiből: „*Rendbe tesszük a gazdaságot*”; „*Szembeállunk az elszegényedéssel, a munkanélküliséggel, az inflációval*”; „*Elegendő munkahely, stabil forint, értékálló nyugdíj, szociális biztonság*”; „*Térítésmentes gyógyszer-, fűtés- és villanyáramdíj-támogatás a rászoruló nyugdíjasoknak*”; „*Adókedvezmény, befektetés-ösztönzési* „*Az SZDSZ ezekre kínál megoldást.*”² A szocik írásban kinyomták Békési megszorító programját (amit a nép persze nem olvasott), szóban pedig nyomták a suttogó propagandát a háromhatvanas kenyérről (amit nagyon is meghallott.) Aztán '95-ben (a huszonegyedik órában) jött a Bokros-csomag, megteremtve a költségvetés egyensúlyát és az egyensúlytartó növekedés feltételeit.

² Ezek a szövegek az akkori kampány szórólapjain, plakátjain voltak olvashatók (számos cikkben, könyvben idéztem már őket), illetve egy szimpatikus „mackó” - a párt hivataltos miniszterelnök-jelöltje - dörögte el őket a bajusza alatt, rádió- és tévéspotok tucatjaiban.

Ám a '98-as kampány ismét a megalapozatlan jóléti ígéretekéről szólt. A Fidesz ígért többet: egyebek mellett radikális adócsökkentést, hétszázalékos gazdasági növekedést, négyszeres béremelést az egészségügyi dolgozóknak - és nyert. '90-ben az MDF jelszava még a „szabadság s tulajdon” volt (Kölcseytől) - '98-ban a Fideszé már a „szabadság és jólét” (ismeretlen szerzőtől). Az utóbbira vonatkozó ígéretek azonban Orbán a ciklus kétharmadáig meg sem próbálta betartani, szigorú költségvetési politikát vitt. 2001-ben, a választásokhoz közeledve viszont beindult az egyensúlyrontó osztogatás. Bauer Tamás szerint „az államháztartás egyensúlya már a 2002-es kormányváltás előtt, az Orbán-kormány utolsó évében újra megingott”. Egyrészt „a kétéves költségvetés által lehetővé tett ellenőrizetlen kormányzati költekezés következtében”, másrészt „a Fidesz által kialakított szokatlanul bőkezű lakástámogatási rendszer hatalmas kötelezettségeket rótt az államháztartásra, amelyek azonban csak a kormányváltást követően jelentkeztek... évről évre növekvő teherrel..”³

Új kormány jött tehát megint: a régi ellenzéke ugyanis többet tudott ígérni, mint az osztani. Az emberek pedig hittek a „jóléti rendszerváltás” csalóka jelszávala föllépő szocialistáknak (50 százalékos közalkalmazotti béremelés, 13. havi nyugdíj stb.). Medgyessy nemcsak beígért száz felelőtlen napot, de be is tartotta: duplán. A végzetes kisiklás ekkor történt. Ekkor borult föl a kormányzati ciklusok minden demokráciában bevett „húzd meg - ereszd meg” rutinja: a választások előtti vad osztogatásra és még vadabb ígéretésre a legvadabb osztogatás következett. A kétszer megeresztett gyeplőt - ahelyett, hogy végre meghúzták volna - a lovak közé dobták. Bauer ezt szakszerűbben írja le: „Ebben a helyzetben fogadta el... az új Országgyűlés a Medgyessy-kormány száznapos programjának példátlan mértékű jövedelemnövelő intézkedéseit és a grandiózus autópálya-építési programot. Ezek az intézkedések újabb ugrást jelentettek az államháztartás kiadásaiban, és a ciklus egészére szóló elkötelezettséget jelentettek a kiadások további növelésére”. A liberális koalíciós partner sem volt rest: „a 2002-ben elfogadott, 2003-ra vonatkozó adótörvényben - az SZDSZ nyomására - előre rögzítették a személyi jövedelemadó 2004-ben esedékes csökkentését is”.⁴

¹ A megkésített beszéd. Élet és Irodalom, 2006. október 20.

⁴ Uo.

Ám 2003 végére nagyot fordult a helyzet: a költségvetés tarthatatlanná vált, miközben vészesen csökkent a kormánypártok népszerűsége. A miniszterelnök szűkítette a Fidesztől örökölt lakástámogatási rendszert, menesztette pénzügyminiszterét, ám egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy képtelen az államháztartási és a politikai folyamatok kézben tartására. Így jött el 2004 nyara: az európai parlamenti választások elvesztése és Medgyessy bukása.

Ekkor vette át a kormányrudat Gyurcsány Ferenc.

.

Az első kérdés, amit föl kell tennünk, hogy elmarasztható-e az új miniszterelnök azért, mert nem nézett szembe határozottan az elődje (elődei) által ráhagyott csödtömeggel. Nem próbálta meg azt radikálisan felszámolni, hanem maga előtt görgetve kormányozta el az országot a következő - győztes - választásokig. Bauer Tamás határozottan fogalmaz: „Kínálkozott a lehetőség: új kormány alakul, új kormányprogramot fogad el az Országgyűlés, felül lehet vizsgálni az előző miniszterelnök ígéreteit. Gyurcsány Ferencnek akkor, 2004-ben kellett volna az MSZP-frakcióban elmondania egy a 2006 májusában elmondotthoz hasonló beszédet, akkor kellett volna meghirdetni a csak később... meghirdetett fordulatot. Ki kellett volna már akkor mondania, hogy szakítani kell az illúziókkal, nincs mód a 2002-es ígéretek teljesítésére, újra kell gombolni a társadalompolitikai kabátot, átalakítani a készülő 2005-ös költségvetést. Ezt a lehetőséget azonban a koalíció elszalasztotta. Az ellenkezője történt: megerősítették a Medgyessy-féle ígéretek, köztük a tizenharmadik havi nyugdíj, az autópálya-építési program és az adócsökkentési szándékok érvényességét.”⁵

Bauer túl szigorú. Olyat kér számon az új miniszterelnökön, amire annak egyáltalán nem volt politikai lehetősége. Gyurcsány eleve limitált fölhatalmazással, csonka legitimitással került a kormányrúdhöz. Nem egy győztes választási kampány miniszterelnök-jelöltjeként, csak egy koalíciós válság nyomán. Nemcsak az ellenzék, hanem (önmagát buktató) elődje is „puccsról” beszélt (mindkettő komolytalanul és fe-

⁵ Uo.

Időtlenül). Az új kormányfő mandátuma időben is korlátozott volt: szűk fél ciklusra szólt. 2004. szeptember végén lépett hivatalba, amikor a 2005-ös költségvetés gyakorlatilag már készen volt. Nemcsak óriási eltökéltség, de roppant fölkészültség és sziklaszilárd legitimitás is kellett volna ahhoz, hogy szétrúgja az egészet, és - merőben új gazdasági s főleg *politikai* alapokon - rohamtempóban elkezdjen valami teljesen újat. Olyat, ami megsemmisítéssel fenyegette volna a szocialista párt (amúgy is szerénynek tűnő) választási esélyeinek a maradékát.

Jól jellemzi Gyurcsány helyzetét, hogy már 2004-ben megpróbálta fölülvizsgálni a Fidesztől örökölt családtámogatási rendszer gazdagokat támogató (tehát a legkevésbé sem baloldali) rendszerét, ám próbálkozása zátonyra futott a frakció ellenállásán, s azt csak 2005-ben - saját politikai pozíciója megerősödése után - tudta keresztülvinni. A pártfinanszírozás reformját még akkor sem! Ő maga így írt kormányzásának kezdeti időszakáról 2006 őszén: „Jó darabig nem láttam kellő pontossággal a részleteket. Mi tagadás, nem tudtam szembefordulni saját 2002-es programunkkal sem. Sem felhatalmazásom, sem alternatív programom nem volt. A költségvetési kiigazítás önmagában nem program.”⁶

Bauer 2006 októberében, cikkének írásakor ismeri, sőt idézi Gyurcsány fenti blogbejegyzését, mi több: dicséretes politikai empátiával konstatálja, hogy 2004-ben az új kormányfőnek nem volt lehetősége arra a gazdaságpolitikai fordulatra, amelyet (doktriner közgazdász módjára) pár bekezdéssel korábban maga kért számon rajta. Félreértés ne essék: nem az a célom, hogy rámutassak az általam nagyra becsült közgazdászpolitikus 2006-os álláspontjának ellentmondásos voltára. Vagy ha mégis, akkor nem öncélúan teszem. Arra akarok rámutatni, hogy a (szakmailag tökéletesen korrekt, koherens) *közgazdasági* és a (hasonló jelzőkkel illethető) *politikai* logika *merőben más természetű*. Arra, hogy egy politikuson, főleg egy kormányfőn - helyzetének ezer módon megkötött volta miatt - nem lehet számon kérni azt, hogy miért nem egy *másik* (valljuk be: sokkal egyszerűbb) *szakmai normarendszer* szerint cselekszik.

Bauer (írása második felében) maga is tisztán látja a helyzetet: „A ciklus közepén hivatalba lépő miniszterelnök üres íróasztalfiókokat talált a

⁶ Gyurcsány: még egyszer az öszödi beszédről. Népszabadság, 2006. október 13.
<http://www.nol.hu/archivum/archiv-420754>

minisztériumokban. Ha akarta volna, sem lett volna mihez azonnal hozzázékeznie. De nem is akarthatta. A kormánypárti frakciók sem a 2002-es ígérek felülvizsgálatára és az eladósodás megállítására, sem a sokféle érdeksérellemmel járó reformokra nem mutattak hajlandóságot. A 2004-es koalíciós tárgyalások vezérszólama az volt: senkitől se vegyék el a korábban megítélt pénzt, minden úgy folyjék tovább, mint addig. Ha a miniszterelnök el akarta fogadtatni magát pártjával, nem kérdőjelezhetette meg a »jóléti rendszerváltást«, amelyre identitásukat építették a szocialisták.⁷

Felidézek még valamit.

Ami azt igazolja, hogy az új kormányfő a 2006-os költségvetés elkészítése során - 2005-ben - már keményen szembenézett a helyzettel, és példátlan szigorral járt el. Az itt következő beszámoló a róla szóló könyv számára készült 2006 elején. Gyurcsánynak ekkor még semmilyen vád ellen nem kellett védekeznie a költségvetés kapcsán. Amikor ezeket elmondta, tudta azt is, hogy a szavai csak a nyáron, a választások után jelennek meg nyomtatásban. Se kampány-, se más (erős) politikai szempont nem befolyásolta tehát (a 2006-os ősz pedig még a távoli - és persze ismeretlen - jövő méhében szunnyadt). A miniszterelnök így elég őszintén mesélhetett a 2006-os költségvetés születéséről:

„Az ősz, rendszerint már a nyár is a költségvetési viták évadja volt korábban. Az az időszak, amikor a mindenkori kormányoldal megítélése mérhetően romlik, minthogy a nyári pénzügyminisztériumi kiszivárogtatásokkal kezdődően megindul a költségvetés vitákban való szétszedése, majd parlamenti, még hozzá rendszerint kormányoldali felpuhítása és feltrancsírozása. A 2006. évi költségvetés esetében ez nem következik be. 2005 őszén meglepő csönd van körülötte, miközben folytatódik a koalíció lassú politikai térnyerése...

A költségvetést korábban a pénzügyminiszter, illetve az apparátusa tervezi. Ez a hagyomány... A pénzügyminiszter apparátusában születnek a papírok, aztán elindulnak a saját útjukra. Innentől kezdve ezek természetesen több száz példányban kint vannak. A 2005-ös költségvetést még nem én csináltam, mert lényegében nyáron készül a költségvetés, augusztusra gyakorlatilag megvan, én pedig csak szeptember végétől vagyok miniszterelnök. 2004-ben sokat veszítettünk ezen a dolgon politikailag,

mert minden idő előtt kiment. Ráadásul tudom, hogy a 2006-os költségvetés megszorító természetű. Kevesebbet fogunk költeni... Ez sok helyen érdeksérelemmel fog együtt járni. Ha ezt kiengedem, akkor nyár végére a kormány elcsúszik ezen... Nagyon kell vigyázni ezzel...

A költségvetési tervezést személyesen vezetem. Tartok az elején egy zárt kormányülést, ahova nem engedem be még a kormány szakembereit sem. Csak politikus lehet jelen, hívom a frakcióvezetőket is. Ez június eleje. Megmondom nekik a fő számokat, de semmilyen papír nincs kiosztva. Egy darab se. Vetitek nekik, jó mellbevágóan. Ez van. Tudjátok, mi ez? Ránk szakad az ég, ez azt jelenti, ahogy én látom. El kell feledkezni arról, hogy milyen igényeitek vannak. Most hazamentek, sírhattok is egy kicsit, de egyelőre ne csináljatok semmit. Én majd osztok-szorzok, és aztán szólok, hogy mennyi pénzetek van.

Utána egyesével leülök mindegyikkel. Tudom, mennyit kell megtakarítani összesen, és tudom, hogy ennek mekkora az a része, amit belőlük ki tudok verni... Ezek a beszélgetések úgy zajlanak, hogy a miniszter egymagában ott ül velem szemben. Hozhatja a politikai államtitkárát, a közigazgatásit nem. A kancelláriaminiszter és a pénzügyminiszter van még jelen. Megmondom mindegyiknek: ennyi a pénzed... A legszűkebb csapattal elkezdsz gondolkodni, hogyan tudod ezt megcsinálni... A miniszterek úgy kapnak számokat, hogy csak a sajátjukat ismerik. Utána tartunk egy újabb konzultációt, még mindig zárt körben, ahol rajtam és a miniszteren kívül a pénzügyminiszter, a kancelláriaminiszter és a kabinetfőnököm van jelen. Csak ennyi a pénz, milyen beavatkozások szükségesek, hogy túléljék.

Közben elmegyek Indonéziába, ez már július vége. Visszajövök, és kiderül, hogy két-három ember van, aki azt mondja, hogy nem fogja tudni megoldani ennyiből. Szerdán reggel érkezem, éppen kormányülésre, köszösen, mocskosan Indonéziából. Bemegyek az ülésre, és azt mondom, mindjárt az elején, hogy azt hiszem, van itt egy félreértés. Sokan szépen dolgoztak, köszönöm szépen, értik a dolgukat. De van egypár miniszter, aki úgy gondolja, hogy ezt majd még meg fogjuk beszélni, és lehet majd velem alkudni a végén. Most mondom: nem lehet. Két lehetőség van, barátaim. Nem fenyegetek senkit, de kénytelen vagyok elmondani: vagy kijöttök ebből a költségvetésből, vagy szeptember 1-jével nem ti vagytok a miniszterek. Nem azért, mert egy mocskos disznó vagyok, hanem mert

nem tudok honnan engedni. Nincs több pénz a költségvetésben. Nem tudtok velem alkudni: nincs, honnan adjak. Most elmegyek szabadságra. Amikor visszajövök, addigra meg lehet mondani, hogy ki nem akar miniszter lenni, és akkor azt megoldjuk még augusztus végén.

Egyik sem mondta, hogy nem tudja megoldani, természetesen. De még mindig nem volt egy darab papír se. A pillanat, amikor megkapják az első papírt, az a szabadságom végén, augusztus 27-én következik be. A papíron egyetlen szám van leírva. Mindenki egy borítékban megkapja a saját számát: ez van. Nem látja a kormány egészét, nem látja a többiét: ha valaki kiszivárogtat, akkor se lehet összerakni az egészet... Korábban kiadták az egész költségvetési keretet, most augusztus végén lehetett kapni egy darab számot. Ekkor kezdődik el az apparátusi tervezés, amelyben még mindig csak a legszűkebb csapat vesz részt, és nem lehet kiküldeni intézményeknek, mert akkor elkezd sírni a Nemzeti Színház és a kardiológiai intézet, hogy neki csak ennyi pénze van, és hogy itt a nemzethalál. Majd mindenki megtudja, amikor kell, hogy mennyi a pénze, nekem ne beszélgessem most erről.

Amikor idáig jutunk, akkor már minden ki van belőlük préselve. Amit ekkor mondanak, az 90 százalékban már igazi probléma, és látom, hogy ha még ezeket a dolgokat is megteszik, akkor az nekünk nagyon sokba fog kerülni. Nagyon nagy politikai ára lesz. Ezért a végére spájzoltunk ötvenmilliárd forintot, hogy ezeket a problémákat kezeljük. Abból negyvenkettőt el is költöttünk. A pontos számokról és a taktikáról csak hárman tudtak rajtam kívül: a kabinetfőnök, a kancelláriaminiszter és a pénzügyminiszter. De végül mindenki problémáját megoldottuk, és sehol se láttam olyan konfliktust, amin a kormány sokat veszíthet, ha a költségvetési vitában szembe kell nézni vele.

Igen, a körülményekhez képest, ahhoz képest, hogy választási évről van szó, ez egy nagyon szigorú költségvetés. De nem fünyíróval megvágva... A hagyományos miniszteri felelősség jelentős részét korlátozni kellett. Azért, mert a miniszteri felelősség a gyakorlatban apparátusi joggá változott. A miniszterek, ha beavatom őket, ahogyan korábban beavatták, akkor nem tudják ezt a tudást megóvni. Akkor ellenünk fordult volna a dolog."⁸

⁸ Debreczeni József: Az új miniszterelnök. Budapest, 2006. Osiris Kiadó. 396-398.

Az olvasók egy része talán ellenérzéssel olvasta a fenti monológot.

Tán arra gondol, hogy Gyurcsány eljárása nem volt demokratikus. Mi több: diktatórikus volt. Aki erre gondol, téved. A Magyar Köztársaság közigazgatási rendszerében a miniszterelnök egyszemélyi felelősséget visel kormánya tevékenységéért. *2010 előtt is*. Nem a kormánynak van miniszterelnöke, hanem a miniszterelnöknek kormánya. A parlament a kormányprogram elfogadásával együtt *neki* ad felhatalmazást, s ő csak *ez után* jelöli, majd nevezeti ki az államfővel a minisztereket. Tehát már akkor van miniszterelnök és kormányprogram, amikor még nincs kormány. A miniszterek személyéről a Ház nem is szavaz. Ők nem a parlamenttől, hanem a miniszterelnöktől kapják a bizalmat - ő is vonhatja meg tőlük. A kormányfőt leválthatja az országgyűlés, a minisztereket nem. A miniszteri felelősség így nem a parlamenttel, hanem a miniszterelnökkel szemben létezik. Gyurcsány Ferencnek a 2006-os költségvetés ügyében lefolytatott eljárása ezért nem hogy nem sértette a magyar parlamentáris berendezkedést, hanem teljes mértékben megfelelt annak.

De vajon nem sérült-e az ellenzék joga? Továbbá a sajtóé, a közvéleményé: hogy megismerhessék a költségvetést, és ellenőrizhessék a kormányt! Ugyan. A költségvetésről szóló törvényjavaslatot a kormány az alkotmányos előírásoknak megfelelő módon és időben terjesztette be a parlamentnek, ahol azt az ellenzék tetszése szerint bírálhatta, ízekre szedhette. Ugyanez vonatkozik a sajtóra és a közvéleményre is. Szemben a 2002-ben zárult kormányzati ciklussal, amikor az egy évvel korábban elfogadtatott *kétéves költségvetés* révén Orbán Viktor valóban megfosztotta az ellenzéket, a sajtót és az országot ezektől a lehetőségektől - a választások előtti esztendőben!

De térjünk vissza Gyurcsány első (fél) ciklusához.

Amelynek végén, az imént látott szigorú módszerek ellenére is, adódtak költségvetési gondok. Már 2005 őszén. Amikor az Európai Unió statisztikai hivatala kereken elutasította az autópálya-kiadások költségvetésen kívüli kezelésének (a Fidesz-kormány által elkezdett, majd az MSZP-SZDSZ-kormányok által folytatott) módszerét. Ez súlyos problémát okozott, főleg, hogy közeledtek a választások, és a populista ellenfél nem ismert korlátot a demagógiában. Orbán nemcsak egyre vadabb és felelőtlenebb ígéretekkel állt elő (14. havi nyűg-

díj, radikális adó- és járulékcsoökkentés, olcsó áram, gáz, gyógyszer satöbbi), de gátlástalanul táplálta a mindenható, gondoskodó állam iránti megalapozatlan várakozásokat is. Gyurcsány nem követhette őt ebben a licitben. A különbség nemcsak abban állt, hogy Orbán jóval többet és azonnalra ígért az embereknek, Gyurcsány meg kevesebbet, s inkább az Európai Unióban épülő új Magyarországról beszélt. Az utóbbi a közös munkában való részvételre hívott, és az öngondoskodás szükségességéről beszélt.

„Február 26-án beültem az autóba, és április 21-én szálltam ki belőle. Ez kerekén nyolc hét. Gyűlés, gyűlés hátán. Valami iszonyat. A legutóbbi két hétben negyvenegy helyen beszéltem, és a tempó előtte is folyamatosan ekkora volt. Úgy átlagban tehát heti húsz, ami azt jelenti, hogy nyolcszor húsz: az nagyjából százhatvan gyűlés, illetve beszéd. Elmondtam, hogy sokszor megrettenünk a változástól, a küzdelemtől, és jó lenne megkapni a sikert ajándékba. Persze. De nagyon sokan értik, hogy nem lehet. Ezt a kampány utolsó két-három hetében, a két forduló között is mindenütt elmondtam. Falusi néniknek, fejkendős néniknek is, hogy nem tudom maguknak azt mondani, hogy meg fogunk oldani mindent április 23-áról 24-ére virradó éjszaka. Sőt, rosszabbat mondok: négy év alatt se. Egy dolgot tudok mondani. Több értelme lesz mindannak a gürcölésnek, amit csinálunk. Hogy érdemes lesz dolgozni, és több lehetőség lesz dolgozni. Küzdést tudok csak ajánlani. Ez a legtöbb, amit adni lehet az embereknek. És bólogattak, és értették.”⁹ A kampánystáb tagjai többször figyelmeztették Gyurcsányt: túlzásba viszi az effajta beszédet.

Bauer szerint: „A kampány középpontjába nem fogyasztási típusú ígéreteket állított, hanem az *Új Magyarország Terv* településekre lebontott fejlesztési ígéreteit, melyeknek megvalósulását európai uniós pénzekből tervezték finanszírozni. Az Országgyűlés által elfogadott, öt évre szóló három törvény (a nyugdíjkorrekcióról, a minimálbér-emelésről és az adó- és járulékcsoökkentésről) a választások előtti azonnali jövedelemnövelést volt hivatott *helyettesíteni*. A szokásos »hangulatjavítást« olyan lépések szolgálták, mint a babakötvény, vagy az ígéret, hogy 62 évre szállítják le az ingyenes utazás korhatárát. Ezek azonnali költségveté-

⁹ Uo. 435. és 442. o.

si terhe elhanyagolhatónak tűnt. Csakhogy a benyújtott... költségvetés nem tartalmazta az állam számos kötelezettségét az autópálya-építéstől a Gripen vadászgépek beszerzéséig, amelyeket majd csak a választások után vettek lépésről lépésre figyelembe az állam pénzügyi helyzetének számbavételénél. Ha a költségvetési törvény nem is volt választási jellegű, az elfogadott adótörvények annál inkább. Közvetlenül a választás előtt csökkentették a felső áfakulcsot, tovább csökkentették a személyi jövedelemadó felső kulcsát és az egészségügyi hozzájárulást..."¹⁰

Pedig a költségvetés ekkor már válságos állapotban volt. Vészesen nőtt a hiány és az államadósság. A gazdasági racionalitás logikája szerint (amit rendre „a nemzetgazdaság”, illetve „az ország” érdekével szoktak azonosítani) megszorításokra lett volna szükség. Fentiek ezt diktálták volna a kormányzást 2004 őszén csődgondnokként átvévő miniszterelnöknek is. Csakhogy ő nem gazdasági, hanem *politikai csődgondnokként* kapott mandátumot: ennek kellett megfelelnie.

*

Ezen a ponton hasznunkra lehet egy kis időbeli előretekinvés. Egy összevetés a későbbi utód, a Gyurcsány Ferenc helyére lépő Bajnai Gordon pozíciójával és szerepével. Aki majd valóban nem politikai, hanem *csak* gazdasági csődgondnokságot vállal 2009 tavaszán. Mert akkor - a reformok bukása (megbuktatása) s a gazdasági világválság eszkalálódása után - már csupán erről lehet szó. Bajnai határozottan közli az előző napokban politikailag is a szakadék szélére jutott baloldallal, hogy nincsenek politikusi ambíciói a jövőben, sőt miniszterelnökként a jelenben se vállal politikai feladatot.

Egy többpárti demokrácia kormányfője - normál esetben - kettős szerepet visz. *Politikusként* vezeti a saját táborát (naná, hogy az újabb győzelemre!), miközben kvázi *menedzserként* irányítja az ország működését (tekintettel nemcsak a jelenre, de a jövőre is). Bajnai az MSZP és a maradék SZDSZ támogatásával csak az utóbbira vállalkozik. Úgy menedzseli az országot, hogy a legkevésbé sem - vagy csak igen kevés - van tekintettel a baloldal választási esélyeire, politikai érdekeire.

¹⁰ Bauer: A megkésett beszéd

Gazdasági analógiával élve: úgy vállalja egy részvénytársaság *elnök-vezérigazgatói* posztját, hogy deklaráltan csak az utóbbit tölti be.

Nyílt lapokkal, becsületesen játszik tehát. S a végén tényszerűen megállapítható: a drasztikus megszorítások révén (amelyekhez Gyurcsány már nem kapott volna parlamenti támogatást) egy év alatt sikeresen konszolidálja az országot. *Gazdaságilag*. És politikailag? Politikailag az a helyzet áll elő - vagy nem változik meg az a korábbi helyzet -, amely a demokratikus baloldalt súlyos vereségét és az *antidemokratikus jobboldal kétharmados győzelmét hozza a 2010-es választásokon*. Tényszerűen megállapítható továbbá az is, hogy a szóban forgó jobboldal nemcsak a demokratikus jogállam széttzilálására és az autokratikus önkényuralom kiépítésére használja föl választásokon elnyert teljhatalmát, de az ott szerzett kormányzati mandátum birtokában vitt gazdaság- és társadalompolitikája révén rövid úton széttzilálja és lerombolja mindazokat az eredményeket, amelyeket a Bajnai-kormány elér - ezek szerint csak átmenetileg - 2010 tavaszára.

Ennek fényében azt kell mondanom, hogy a ciklus végén, 2009-2010 fordulóján *nem az ország valóságos helyzetének megfelelő, adekvát cselekvési stratégia érvényesült az ország vezetésében*. Az országot fenyegető veszély ugyanis - és ezt már akkor is egyértelműen látni lehetett! - elsősorban *nem gazdasági, hanem politikai természetű volt*. Hogy végképp sarkítsam a dolgot: az akkori kormányzat úgy viselkedett, mint annak a háznak a lakói, akik - noha az egyértelmű jelekből tudniuk kell: egy rablóbanda készül rájuk törni - ahelyett, hogy a védekezésről próbálnának gondoskodni (mondjuk, biztonsági zárat meg riasztót szereltetnének az ajtóra), szorgos takarításba kezdenek. Pókhálóznak, port törölnek, követ mosnak, padlót fényesítenek, lomtalanítják a kamrárt és így tovább, ezért aztán a ház, amikor ők távozni kényszerülnek, a körülményekhez képest egész takaros állapotban jut a rablók birtokába. Akik villámgyorsan lelakják, bekoszolják, szétdúlják az egészet...

Mindez további izgalmas kérdéseket, illetve konzekvenciákat vetne föl a jelenlegi (2012-es) és a jövőbeni (2014-re várható) magyar helyzetre nézvést is, ezek azonban végképp szétfeszítenék ennek a (2006-os őszi szöveg) könyvnek a kereteit - tegyük el őket más alkalomra. És térjünk vissza közelebbi tárgyunkhoz: a 2006-os választásokhoz.

Amikor a baloldal (ellentétben a 2010-es helyzettel) még esélyes volt a győzelemre. Gyurcsánynak tehát (szemben Bajnaival) kettős feladata volt: 1. megnyerni a választásokat; 2. működőképes állapotban tartani az országot. A kettőt együtt.

A magyar közvéleményben uralkodóvá vált az az álláspont, amely az előbbit *amorális*, az utóbbit pedig *morális* tartalommal ruházza föl. *A felelőtlen* (minimum: a *rövidtávú*) gondolkodás- és cselekvésmóddal társítja a politikai győzelemre való törekvést, s *a felelőssel* (*a hosszú távúval*) ennek fölláldozását a gazdasági érdek oltárán. A Bajnai kormányzására s az utána előállt helyzetre való kitekintés jelezte az imént, hogy a dolog ennél jóval bonyolultabb. Mert *a politikában, ha nincs rövidtáv, akkor hosszú sincs*. Hiába hirdetek én mégoly felelős és megalapozott, ámde népszerűtlen gazdaságpolitikát felelőtlen és hazard ellenfelemmel szemben, ha az istenadta nép mindezek eredményeképpen nem nekem, hanem neki ad kormányzati fölhatalmazást. Akkor nemhogy jót nem tudok tenni az országgal (se hosszabb, se rövidebb távon), de rosszat teszek neki.

Nehéz tudomány ez. Több annál: *a politika művészete*. Megtalálni a mindig változó, kényes egyensúlyt, kitapogatni a láthatatlan, keskeny ösvényt, s aztán végigmenni rajta: rövid és hosszú táv, taktika és stratégia, politikai és nemzetgazdasági érdek, populáris és populista lépések, igazmondás és igazság, remény- és illúziókeltés, ravaszság és álnokság, népszerűség és sikeresség, jóakarat és eredményesség, őszinteség és hitelesség, hatalom és felelősség között. És nem csak rajtad múlik: a játék többszereplős. Múlik az ellenzéken: mennyire elszánt, mennyire gátlástalan. Milyen határokat képes átlépni, milyen eszközöket hajlandó bevetni a hatalomért vívott harcban. S neked - amíg lehetséges - alkalmazkodnod kell hozzá. Múlik az adott gazdasági-társadalmi közeg állapotán. Mennyi mozgásteret ad a hazai és nemzetközi gazdasági és politikai konstelláció. Mit vár, illetve mit fogad el ebben a helyzetben a politikusoktól a nép? Mit hisz el még, és mit nem hisz el már neki?

Ha csak a Kádár-kori örökségre, a rendszerváltozásra, az ország azt követően befutott gazdasági és politikai pályáivére, meg persze Orbánra és a Fideszre gondolunk, akkor azt kell mondanunk, hogy Gyurcsány Ferencnek 2004-re igen kevés mozgástere maradt, ám 2006-ban vert helyzetből mégis győzni tudott. Miközben - bár recsegett-ropogott -

nem roppant össze alatta az államháztartás vékony jege, s a hazai és a nemzetközi gazdasági körök bizalma sem.

Niedermüller Péter így rekonstruálja az őszi beszédéről szóló írásában a kormányfő akkori platformját: „a választások megnyerésére kell összpontosítani, s majd a választási eredmény által megerősített kormányzati pozícióból kell, lehet hozzálátni a reformok végrehajtásához, az országnak a válságból való kivezetéséhez. Ezt a döntést aztán sokan - különösen az őszi beszéd ismeretében - a politikai erkölcstelenség megnyilvánulásának tartották. Pedig ez a döntés politikailag megkérdőjelezhetetlen. Nincs sehol a világon egyetlen párt sem, amely a választásokat megelőzően olyan lépéseket tenne, amelyek korlátoznák a választási esélyeit. Még akkor sem, ha azok morálisan esetleg vitathatók.”¹¹

Attól függ, milyen morál szerint vitatják - tehetnénk hozzá. Mert Max Weber óta komoly ember nem vitatja, hogy a politika sajátos - az általános vagy köznapi erkölcstől eltérő - morális kondíciók között működik. A különbség igen egyszerű Weber szerint: az átlagember tetteit a szándékai, a politikusét a *következményei* alapján kell megítélni.

Egy kérdést kell még fölvetnünk a választások és a költségvetés összefüggésében: mennyire látszott világosan az utóbbi helyzete 2006 tavaszán. Mennyire tudta Gyurcsány, hogy milyen vékony jégen táncol? A nyilvánosság előtt a legmarkánsabban a Világ gazdaság című lapnak nyilatkozott erről 2006. március 17-én: „A célfüggvény nem a költségvetési restriktó... Az államháztartási hiány, köszöni szépen, jól van... Az első negyed- vagy fél év az elmúlt három évben mindig magas hiányt hozott. Ebben nincs semmi új, az év végére minden alkalommal beállt az egyensúly. így lesz az idén is, még akkor is, ha a március végi, várhatóan 45 százalékos hiányt egyesek dramatizálni akarják. Március közepén azt tudom mondani, az államháztartási hiány a költségvetési

¹¹ Niedermüller Péter: Az őszi beszéd. Egy politikai botrány etnográfijához I-IV. http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=86064:az-osoedi-beszed-egy-politikai-botran-ethnografijahoz-i-resz&catid=84:cssniedermulterpeter&Itemid=122

törvényben meghatározottak szerint alakul. Azon leszek, hogy ez így is maradjon. Ha úgy látom, a költségvetés veszélybe került, akkor lépéseket javaslok. Most nincs ilyen veszély."

Nem látta, vagy - érthetően - nem akart róla beszélni a választások előestéjén?

Azt kell mondanom, a veszély *valós méretét* nem látta. Az államháztartás állapota nem olyan természetű, hogy az bármelyik pillanatban pontosan leolvasható volna egy műszer digitális kijelzőjén. A pénztárcájában lévő pénzt meg tudja számolni az ember, de hogy a bankbetéteiben, a devizaszámláin, a kötvényeiben, a részvényeiben, az ingatlanjaiban, az ingó vagyonában, a működő cégeiben épp mennyi fekszik, mozog, azt aligha. Ha az egyes ember esetében ez a helyzet, fokozottan igaz ez egy ország költségvetésére, államháztartására. Folyamatok, tendenciák, jelek vannak, amelyekből olvasni lehet, de pontos számok nem állnak rendelkezésre minden pillanatban. A róla írott könyvhöz szolgáló utolsó beszélgetésre Gyurcsány Ferencsel a második fordulót követő hétfőn, április 24-én került sor. A győzelem másnapján. Ekkor ezt mondta: „Az utóbbi időben rengeteg vészjósló kijelentés hangzott el a fenyegető államháztartási csődről, a gazdasági összeomlásról, meg az elodázhatatlan drákói megszorító intézkedésekről. Én nem látom ilyen drámainak az ország helyzetét. Az igazi nagy kihívást nem abban látom, hogy rendbe kell szedni az államháztartást. Ez persze igaz. Sok olyan jel van, hogy a március havi adatok mögött vannak rossz folyamatok. Hogy nemcsak kilengés. Ha ez bebizonyosodik, akkor közbe fogunk avatkozni.”¹²

Utólag már tudjuk, hogy a helyzet ennél jóval súlyosabb volt, ám ez csak a következő hetekben derült ki. Újra Bauer Tamást idézem: „Annak, hogy a kormány rászánhassa magát a stabilizációra, és kezdeményezhesse a reformokat, szemlátomást két feltétele is volt. Az egyik, hogy a ciklus közbeni cserével hivatalába került, korábban sem az MSZP vezető testületeiben, sem országgyűlési képviselőcsoportjában nem jelenlevő miniszterelnök az új parlamenti választás megnyerésével jusson olyan legitimitációhoz a koalíción belül, hogy elfogadtathasson ilyen horderejű lépéseket a két párttal... A másik feltétel: elég súlyos legyen a pénzügyi helyzet ahhoz, hogy a kormánypárti képviselők számára vilá-

¹² Debreczeni: Az új miniszterelnök. 440.

gossá válják: nincs más kiút, mint a stabilizációs műtét. A hozzáértő... közgazdászok 2004 őszén is tisztában voltak vele, hogy határozott lépésekkel kellene gátat vetni az eladósodásnak, a politikusoknak azonban több kellett ennek elfogadásához: a hitelminősítő intézetek ítéletei, az Európai Unió határozott figyelmeztetése, a csőd nyilvánvaló közelsége. Ez utóbbi feltétel 2005 őszére állt elő, a másik feltétel (a Gyurcsány vezetésével kivívott választási győzelem) pedig 2006 tavaszára. Ezt követően azután nyomban meg is történt a fordulat."¹³

A 2006-os választásokat követően nemcsak a baloldalon gondolhatták úgy, hogy hazánkban jól alakulnak, hogy rendbe jönnek a dolgok. Gondolhatták ezt azok is, *akiknél a pártelkötelezettséget felülírta a modern, demokratikus Magyarország iránti elkötelezettség*. Hisz 2002 után a hazai politikai küzdelmek egyre kevésbé két demokratikus oldal (A párt és B párt) küzdelmének tűntek. A politika polgárháborús jelleget öltött. Mind több jel utalt rá, hogy a 2002-ben vereséget szenvedett, ám vereségét elfogadni képtelen, s elvesztett hatalmát *bármí áron* visszaszerzeni akaró politikai vezető vívja a maga egyre félelmetesebb háborúját.

A jobboldal újabb - a 2002-esnél is nagyobb - veresége egyértelműen az övé volt: Orbán Viktoré. Aki megteremtette a vezéri pártot, amelyben az alulról történő politikai akaratképzés demokratikus intézményeit kiszorították a felülről jövő diktátumok. Nem egyszerűen hibák estek a Fidesz kampánya során. Nem véletlen malőrök okozták a vereséget. Az szükségszerűnek tűnt. A rosszul vezetett, centralizált hatalmi gépezet látványosan alulteljesített, gyakorlatilag csődöt mondott a demokratikus politika küzdőterén, egy demokratikusan szervezett, demokratikusan vezetett, erős ellenféllel szemben.

A rendszerváltozás egykori hőse a volt KISZ-titkárral szemben.

A populistá vezér a parlamentáris politikussal szemben.

Gyurcsány Ferenc mégis visszafogott beszédet mondott a győzelem estéjén. „A székház előtti téren a tömeg persze eufóriában volt, de ez nem zavart engem, ez az ő dolguk. Azért voltam komoly a beszéd során, mert tisztán éreztem... azóta is érzem a súlyt, ami a győzelemmel és az újabb kormányzati mandátummal rám nehezedik.”¹⁴

¹¹ Bauer: A megkésett beszéd

¹⁴ Debreczeni: Az új miniszterelnök. 433.

Azzal indítottam a fejezetet, hogy a nép - a rendszerváltozás óta először - nem menesztette a hivatalban lévő kormányt. A folytatásra szavazott. Ám nem csupán a 2004 vagy a 2002 óta zajló kormányzás folytatására: annál sokkal többre. A rendszerváltozás terhei; a Kupa-program, majd a Bokros-csomag súlyos megszorításai után a '90-es évek vége és 2006 között *a reálbér 62 százalékkal*, az átlag *nyugdíj reálértéke 66 százalékkal* nőtt, ami lehetővé tette a *fogyasztás 59 százalékos* bővülését az előző csaknem egy évtized alatt. *A nép „a hét bő esztendő” folytatását várta, erre voksolt!* A mérleg egyik serpenyőjében vad ellenzéki ígéretek, a másikban a kormány szolidabb illúziókeltése - és az utóbbi bizonyult súlyosabbnak. Az emberek „szerényen” inkább annak adtak hitelt. De a gyarapodás, a növekedés folytatását várták - aminek azonban már nem voltak meg a reális feltételei.

Az újraválasztott kormányfő tisztában lehetett vele, hogy a kiigazítást és a reformokat hidegzuhanyként fogadja a közvélemény. Hosszú, nehéz menetre számított. Arra a drámai fordulatra, arra a rémálomszerű eseménysorozatra, ami 2006 őszén kirobbant, és merőben új fejezetet nyitott az ország történetében, természetesen nem.

Arra emberfia nem számíthatott.

Az ŐSZÖDI BESZÉD(EK)

Választási győzelme után Gyurcsány Ferenc hetekre elmerült a koalíciós tárgyalásokban. Amelyek ezúttal nem csak az ilyenkor szokásos kompromisszumokról, pozíció-elosztásokról szóltak - hanem a reformokról. Pontosabban: az előbbieket csak a kormányprogram gerincét adó, nagyszabású reformkoncepciók fényében, függvényében kerültek terítékre. A koalíciós tárgyalások összes részletébe csupán két embert vont be az MSZP-ből a miniszterelnök: Hiller István pártelnököt és Lendvai Ildikó frakcióvezetőt.¹⁵ Nemcsak a széles közvélemény, de a képviselők legtöbbje sem tudott tehát gyakorlatilag semmit a részletekről. Egészen május 26-áig, amikor egy szombati napon (bő egy hónappal a választásokat követően) sor került az MSZP-s parlamenti frakció ülésére a balatonőszödi kormányüdülőben. Itt hangzott el Gyurcsány - négy hónappal később nyilvánosságra juttatott - utóbb politikai sorsfordító szerepűvé vált, híres-hírhedt „őszödi beszéde”.

Amely valójában *a második* volt azon a napon és azon a helyen. Az egyikkel (kb. egy órás) megnyitotta, a másikkal (huszonöt perc) bezárta a frakcióülést. Az első alapos, részletes, nyugodt programismertető előadás volt; a második a frakcióban elhangzó reakciókra adott impulzív és szenvedélyes viszontválasz.

Az első beszédet a frissen megválasztott képviselőkhez intézett kérdés vagy inkább közlés foglalta keretbe: barátkozzanak meg azzal, hogy az új politika személyes anyagi veszteségeket okoz nekik, és lemondást követel tőlük.

„Olyan dolgokat próbálok veletek elfogadtatni, ami... egyénileg, egzisztenciálisan nem túl könnyű. Kezdve attól, hogy... érzétek be egy csipetrel kevesebb jövedelemmel és költségterítéssel. Egészen odáig, hogy a kisebb kormány, kisebb állam, hatékonyabb igazgatás, kevesebb államtitkár... ígéretével kormányra kerülő koalíció... kevesebb olyanfajta lehetőséget tud teremteni, mint amit korábban teremtett...”

Ez a politika... valóban egy új reformkor... modernizáció és polgárosodás... Ehhez intézkedések sorozatára van szükség... A reformok... a

¹⁵ Ezt az első beszédben közli.

status quo megváltoztatását jelentik... Kell... hogy amikor vissza fognak kérdezni... és ti mit csináltok, és ti elvállaljátok-e a magatokét politikusok, akkor azt lehessen mondani, hogy igen. Mi voltunk a legelső: a politikán kezdtük ezt a folyamatot. A saját magunk élet- és munkakörülményein szigorítottunk legelőször... költségsökkentéssel kezdtünk... Ezért szimbolikus hatása van annak, hogy miközben a közalkalmazotti, köztisztviselői világban az átlagjövedelmek két-két és fél évig nem nagyon fognak nőni... aközben azt lehessen mondani, hogy mi, politikusok, akik így döntöttünk, mi ennél még szigorúbbak voltunk magunkhoz..."

A beszéd zárlatában Gyurcsány ugyanezeket a húrokat pengette hosszasan, erősen:

„És talán most, innentől jobban érthető, hogy miért mondom azt minden barátomnak, hogy áldjon meg a jó Isten, tudom, tudom, hogy államtitkár szeretnél lenni, áldjon meg a jó Isten, tudom, tudom, hogy nem akarsz leadni az autódat. Tudom, hogy milyen rohadt nehéz ez a dolog. Tudom, hogy még 3 százalékos jövedelemről is milyen nehéz lemondani... amely a frakcióban nagyon sok embert érint... Kevesebb bizottsági elnöki hely van. Kevesebb államtitkár, kevesebb minisztérium, kevesebb tanácsadó. Mindenből kevesebb van. Tudom, hogy nem könnyű... Sok mindent kell a pártban is csinálni, de azt majd ősszel elkezdjük...

Akikkel nekem személy szerint beszélnem kell, jó sokatokkal kell majd negyedórás, húszperces beszélgetéseket folytatnom, azoknak azt tudom mondani, hogy a következő két hét intenzíven nagyjából erről fog szólni, sok személyes, négyszemközti megbeszéléssel, hogy kivel mi történjen... Ezért fogok arra kérni sokakat, hogy ne akarjanak három széken ülni, elég kettő széken ülni, vagy egyen... Ugye értetek?"¹⁶

A győztes hadvezér a megnyert csata után közölte katonáival, hogy a vártnál jóval kevesebb zsákmányt oszt szét közöttük. Hogyne értették volna. Ezek a súlyos közlések keretezték Gyurcsány első beszédét, amelyben vázolta az ország megújításának koncepcióját. A miniszterelnök lelkes volt, a közönsége már kevésbé. Sokan bizonyára rezignáltan hallgatták a nagy ívű reformelképzeléseket: „Igazi polgárosodási és modernizációs program, ha úgy tetszik: berendezzük a rendszerváltás

¹⁶ <http://index.hu/belfoid/part17339/>

alkotta kereteket... És az a Magyar Szocialista Párt, amely sokáig úgy élte meg, hogy a rendszerváltás... lelkileg az ő ellenében történt, és ő volt defenzívában... a Magyar Szocialista Párt befejezi a rendszerváltás 16 évét és valóban csinál egy modern nyugatos országot."

Ezt is saját magán - az állam működésének megreformálásán - kell kezdenie a politikának, fejtette ki a miniszterelnök. És sorolta. Kisebb kormány: a korábbi 17 helyett 12 minisztérium, kettő helyett egy államtitkárral. (Gyors fejszámolás: az utóbbiak száma tehát 34-ről 12-re csökken.) Kisebb parlament: 386 helyett 298 képviselői hellyel. Kisebb helyi önkormányzatok, teljesen leépülő megyei önkormányzatok (helyettük kevés régiós). Ezekhez kapcsolódva módosítani kell a képviselők jogállását szabályozó törvényt is: „kiterjedtebb gazdasági összeférhetetlenségi szabályokat megállapítva... 2010-től az együtt élő családtagra is kiterjesztve a gazdasági összeférhetetlenség bizonyos eseteit. Például közalapítványokban, káthátékban viselt tisztségért az ellenszolgáltatás tilalmának, a tiszteletdíj fizetés tilalmának a megállapítása... Akik többes tisztséget viselnek, mert otthon képviselők, polgármesterek, közgyűlési elnökök és országgyűlési képviselők, mind a két helyről kapnak ellátásokat, helyenként ugyanazért a jogcímért kapnak többszörös ellátást... ezeket kezdjük el a rendszerből kipucolni."

Kiderült, hogy nemcsak a pénzről van szó, de a vele összekapcsolódó hatalomról is. Az is csökkenni fog - nem keveseké és nem kicsit: „Jelentősen átalakul a minisztériumok belső világa és a... kormányzaton belül elfoglalt helye és szerepe... Kezdjük onnan, hogy minden, ami a minisztériumok alapfunkciójának ellátásához szükséges, támogató, kiegészítő háttérfunkció, ezeket lényegében elveszjük a minisztériumoktól, és ezeket a funkciókat standardizáljuk azonos folyamatokba, szervezetekbe, követelményekbe... az informatikától a személyügyig... Egységes informatikai platform, egységes vagyongazdálkodás... Ezzel... a minisztériumok elveszítik létszámaiknak nagyjából, első körben vagy a harminc százalékát."

És még eztán jött a vastagja: „Az igazgatási jellegű kormányzás mellett... két, ezzel párhuzamosan működő kvázi kormány jön létre. Mindkettőt okszerűen a miniszterelnök vezeti. Az egyik funkciója a fejlesztési kormányzás. *Valamennyi pénzt, ami fejlesztésre fordítható, azt középre tesszük, egyben. Nem osztjuk föl a minisztériumok között. Nin-*

csenek fejlesztési pénzek a minisztériumokban, egy kanyi fillér se. Nem lehet külön kiírni pályázatot, egyet se. Fejlesztésre a magyar kormány ír ki pályázatot. Megalakul a Nemzeti Fejlesztési Tanács... E mögött egy Nemzeti Fejlesztési Ügynökség fog állni, élén nem politikussal. Azért sem, mert ez az évi ezermilliárd forint elköltése a legnagyobb hatalom ebben a kormányzási időszakban... Távol kell tartani attól, hogy ebből közvetlen, nem ellenőrzött politikai hatalom származzék... Ennek az élére világot látott, versenyszférából jövő embert¹⁷ fogunk hozni...

Létre fog jönni... a mondjuk úgy: *állami reformbizottság*. Ez az a testület, amely az egész... államműködés reformját folyamatosan előkészíti, koncepcionálja, összehangolja. Nem részeket reformálunk meg, és nem azon múlik, hogy a kormányzás melyik területén indulunk el reformokkal, hogy az éppen odatalált miniszter, az egy reformvehemenciával rendelkező miniszter vagy inkább kicsikét lagymatag, hanem eldöntjük, hol kell előre menni... Itt vonunk be nagyon sok külső szakértelmet, itt kap a politika kívülről, a szakma, a tudomány világából sok impulzust. Hogy a kormány ne zuhanjon önmaga igazságaiba, és ne zuhanjon bele egyszerű pártpolitikai érdekek érvényesítésébe." (Kiemelések: D. J.)

Vége lesz tehát a régi „jó világnak”. Ezek után a többi már érdeketlennek tűnhetett sok szocialista politikus számára: a *biztosításalapú egészségügy*, ahol „valóságos szolgáltatások vannak, valóságos ár- és értékviszonyok vannak, valóságos szolgáltatói verseny van, valóságos piacfelügyelet van, és piacsabályozás van... Ez nem pár orvosnak a problémája, és nem pár kormánypolitikusnak a problémája... A legnagyobb szabású és a legátfogóbb következményű reform talán a rendszerváltás óta... Intenzív, kemény és nagy munka fog következni. Ki kell ezt egészíteni... a *nyugdíjrendszer reformjával* és/vagy korrekciójával... 2012 környékén a mai nyugdíjrendszer fizetőképessége megrendülhet változtatás nélkül."

Gyurcsány szólt még a *szociális ellátó rendszer* reformjáról, amelyet össze kell hangolni a *munkaügyi ellátó rendszerével*, a munkavégzésre

¹⁷ Mint kiderül: *Bajnai Gordont*. Aki valóban gondoskodik majd róla, hogy ez az irdatlan pénz szabályos pályázatok keretében jusson célba; valóban az ország fejlesztését szolgálja, ne pedig egyesek politikai hűbérúri hatalmát és magánvagyonát gyarapítsa.

irányuló érdekeltség növelése céljából. Beszélt arról, hogy a teljesítményelv érvényesítésével gyökeresen át kell alakítani a *közszolgálati* és a *közalkalmazotti* jogviszonyt. További reformra lesz szükség a tanügyben. „Én azt szeretném, hogyha az egyetemek saját hatáskörükben korlátokkal, de bevezethetnék a tandíjat. Nem mi. Az egyetemek, mert önállóak. Akkor, ha a bevett tandíj egy meghatározott hányadát, meghatározott módon, szociálisan nehéz helyzetben lévő és jó tanuló gyerekek ösztöndíjára fordítják. Ugyancsak vizsgáljuk, hogy az egészségügyben az egyéni hozzájárulásnak milyen formája alakítható ki, vizitdíj, kórházdíj, receptdíj...

Csinálunk egy jobb országot. Politikát fogunk ebből csinálni. Nem visszavonulunk, nem megszorítunk, hanem megcsináljuk, amit meg kell tenni azért, hogy ne a gyerekeinkre hagyjuk a terheinket. Azért, hogy világos legyen ebben az országban, hogy mi mibe kerül... Hogy ne azok kapjanak többet, akiknek egyébként is több van, mert a teljes ártámogatási rendszer például ezt eredményezi. Nekem a gázszámlám meg fog duplázódni... A tiétek is, rendben van... én is havi több tízezer forint támogatást kapok... mert nagy a gázszámlám."

Mindez már átvezetett a megszorítások tárgyköréhez, ami szintén kulcseleme volt az első beszédnek. Gyurcsányt ekkor még - a későbbivel ellentétben! - nem hagyta cserben a veszélyérzete: óvatosan, körültekintően fogalmazott. „Kiigazítás. *Nagyon kérek mindenkit, hogy amit most mondok, amit eddig mondtam, azt is tartsa meg magának, amit mostantól mondok, azt még inkább. Sokat lehet ártani az országnak, nagyon sokat...* Nem kicsike kihívás, amivel szembenézünk... beavatkozás nélkül az év végi várható hiányra vonatkozó pesszimista elemzői becslések reálisnak tekinthetők. Azaz beavatkozás nélkül a költségvetés olyan nagyságú terhet lenne kénytelen viselni, amely túl van a teherviselő képességén. *Azért fogalmazok ilyen tudatosan... hogy még véletlenül se mondjak olyan mondatot, ami, ha bárhol idézik, nagy bajt okozna.* Százmilliárdos nagyságrendű kiigazításra van szükség idén, és ezt... négy hónap alatt kell megtenni. El lehet képzelni, hogy ennek milyen hatása van, hogyha évesben tekintjük. Ennek a következményei a következő kettő évben ezermilliárdosak. Akkor, és csak akkor állítható elő nagyjából 2008-ra az egyensúly." (*Kiemelések: D. J.*)

Melyek a megszorítás fő elemei?

„Az egyensúly helyreállításának természetesen két nagy oldala van: kiadásokat csökkentünk, bevételeket növelünk... a kiadáscsökkentés az részint az állam működési kiadásai... Ez a köztisztviselői karban... százezer köztisztviselőnk van... nagyjából 15-20 ezer ember elbocsátását fogja jelenteni. A közalkalmazotti világban... 150 ezer pedagógusból 15-20 ezer pedagógust érinthet ez a dolog.”

A nagyobb tétel a bevételnövelés: „Arra próbáltunk meg ügyelni, hogy a személyi jövedelemadóban, amelyet a legközvetlenebbül éreznek, ott ne kelljen kulcsot emelnünk. Ez sikerült... az összes többi adónemben nem sikerült... Az első félév jelentős reáljövedelem-növekedését föl fogja emésztetni a második félév jelentős reáljövedelem-csökkenése. Ez a csökkenés miből fog állni? Három nagy tételből: a jövedelmeket terhelő társadalombiztosítási járulék növeléséből... az általános forgalmi adó növelése miatt inflációs hatásból... az ártámogatások átalakítása miatt... egy másik típusú inflációs hatásból. Négy területen van ártámogatás-csökkenés: villany, gáz, gyógyszer, közlekedés. Ebben a legbrutálisabb a gáz. Ma egy évben gáztámogatásra, miután magunk alá csináltunk a félelemtől, százmilliárdot költünk el... Olyan brutális ma a különbség a megfizetett és a valóságos árak között - ugye, mi vesszük a gázt -, hogy ez az, amit a leghosszabban lehet csak kivetelni a rendszerből.

2007 közepe után már nincsen brutális lépés egy sem. A 2008-ban már reáljövedelem-növekedés van, a 2009-ben először érzékelhető reáljövedelem-növekedés meg tudja közelíteni a 3 százalékot. Az érzékelhető szint...”

A kormányfő szól a várható politikai következményekről is: e tekintetben túl optimista - vagy annak mutatja magát: „A Magyar Szocialista Párt vezető politikusainak, köztük a miniszterelnöknek és a párt egészének a népszerűségét ezek a lépések meg fogják viselni. De voltunk mi már ennél nagyobb gondban is, és kiderült mindig, hogyha az ember teszi a dolgát, akkor a végén megvan az, csak nem szabad megijedni az ügytől. Nem szabad megijedni... Mi azt tervezzük, hogy... az esküjét letett kormány lényegében másnap elkezdí ezt a dolgot, világosan és egyenesen beszélve, hogy mit kell csinálni. Én személy szerint előbújok egyhónapos magányomból, és intenzíven érvelek amellett, hogy mit csinálunk... Azt gondolom... hogy az önkormányzati válasz-

tásokat meg fogjuk nyerni... azt hiszem, nem annyira, mint 2002-ben, de érdemben, érdemben meg fogjuk nyerni. A választók nem fognak bennünket büntetni, nincsen nagyon hova menjenek, nincsen ma versenyképes jobboldal és nagyon benne van a levegőben, hogy meg kell csinálni, amit csinálunk. Nagyon benne van..."

Utólag könnyű konstatálni: nem volt benne.

Nagyon nem volt benne. A közvélemény nem reformokra, főleg nem megszorításokra várt, hanem a „hét bő esztendő” folytatódására. A folytonosság érzetét erősítette a választások eredménye is. Ami a versenyképes jobboldalt illeti, az valóban nem látszott létezni ekkor, 2006. május 26-án. Pikírt leszek: ahhoz a miniszterelnöknek előbb el kell mondania aznap második beszédét; a pártbeli árulóknak ki kell lopniuk annak hangfelvételét, a jobboldali vezér kezére kell játszaniuk; öneki időt, energiát, erőforrást nem kímélve el kell végeznie azokat a gigászi előkészítő munkálatokat, amelyek után a közvéleményben atombombaként robban a beszéd néhány jól kiválasztott mondata; végül, de nem utolsósorban meg kell szervezni, majd mozgósítani mindazon sötét erőket, amelyek segítségével súlyos válsággá lehet eszkalálni a ki-robbant botrányt...

No de jócskán előre szaladtam, úgyhogy inkább visszatérek az elbeszélés idejébe (a maga idején úgyis minden sorra kerül). A jó hangulatban gyülekező szocialista képviselőket tehát meghökkentette, lelombozta Gyurcsány első beszéde. „Búskomor volt a hangulat a frakcióülésen” - nyilatkozta később az egyik résztvevő.¹⁸ Sokan hozzászóltak, többen hangot adtak aggodalmaiknak, köztük Horn Gyula. Noha a győztes miniszterelnököt nem támadták, ő leolvashatta az arcokról, kiérezhette a hangulattól a támogatás hiányát, a formálódó lelki ellenállást. Minden bizonnyal azt érezte, a jelen állás szerint úgy bocsátkozna sorsdöntő politikai küzdelembe, hogy nem tudhatná maga mögött a saját táborát.

Lendvai Ildikó elmondta: ő nem érzékelte annak idején, hogy drámai helyzet alakult volna ki a frakcióban. A szokásos okoskodások, aggályoskodások hangzottak el, nagyjából a szokásos „mezei” képviselők szájából. Az egyetlen nehézsúlyú fölszólaló Horn Gyula volt, de

¹⁸ Géczi József Alajos <http://www.origo.hu/itthon/20060917tragarsagokkal.html>

ő se vitte túlzásba... A frakcióvezető asszonyt ezért kissé meg is lepte Gyurcsány szenvedélye - ami egy idő után persze magával ragadta őt is.

A miniszterelnök nyilván spannolt lelkiállapotban lehetett, amit okozhatott az elmúlt hónapok nagy választási erőpróbája, a koalíciós tárgyalások nyüge és az előkészítetlen reformok megalapozását szolgáló lázas munka feszültsége. Az természetes volt, hogy a napnak az ő összegzésével kellett zárulnia. Ám úgy érezhette, hogy a megnyugtató lezáráshoz különleges teljesítményt kell nyújtania, rendkívül erős beszédet kell mondania.

A beszéd különleges erejét mindenekelőtt az öszintesége adja. Ennek az érzelmi sodrása és pátosza ragadja egy idő után magával Gyurcsány Ferencet is. Egy idő után érzékelhető, hogy már nem elsősorban a teremben ülők meggyőzése, hanem az igazság kimondásának szenvedélye hajtja a szónokot. Hogy már nem szónoklatot hallunk, hanem személyes politikai monológot, ars poeticát, önvallomást.

Ezek után álljon itt teljes terjedelmében az a - tartalmát, stílusát, hatását és következményeit tekintve - *rendkívüli beszéd*, amely a helyszínen is maximálisan elérte a kívánt eredményt, s a későbbiekben is messzemenően meghatározta a magyar politikai élet alakulását. (Ez utóbbi persze már szöges ellentétben állt a szónok szándékaival, továbbá az ő, a pártja, a baloldal, mi több: a magyar demokraták és a magyar demokrácia érdekeivel.)

„Az arnil el tudtam nektek mondani itt egy órában, sőt talán több is volt, mint egy óra, az természetesen nem az egész politikánk. Az természetesen nem képes magába foglalni egy sor dolgot, amelyet meg kell tenni, és nem képes visszaadni az egyébként szükséges kommunikációnak azt a sokrétűségét, ami kell a sikerhez. Ezzel együtt is a figyelmeztetést és a tanácsokat ez ügyben köszönjük szépen.

Ha őszinte vagyok hozzátok, akkor azt tudom mondani, hogy tele vagyunk kétségekkel. Hogy a magabiztosság mögött ott van az őrlődés és a gyötrődés. Egészen pontosan tudom, hogy mindaz, amit csinálunk, az nem lesz tökéletes. Hogy egy sor ügyben fogalmam sincsen, hogy melyik a... nem a hatodik lépés, még a harmadikat sem tudom. Tudom az első kettőt. És egyszerre kell megpróbálni előre vinni ezeket az ügyeket, fenntartani közöttünk az együttműködést, a jóhiszeműséget, biztosítani a koalíciós partner

támogatását, fölkészíteni a legbefolyásosabb lapok vezetőit, és vezető publicistáit, hogy mire számíthatnak. Bevonni őket ebbe a folyamatba. Megtanulni nem fölszisszenni minden pillanatban, és menni előre.

Dehogyan tudom kiszámolni minden lépésünknek a következményét! Nem tudjuk. Nincsen ennyi kapacitásunk. Az az igazság, hogy csak reggel 7 órától éjjelig dolgozik az egész csapat és hiába, egy pont után nem lehet szélesíteni. Nem tudjuk 12-15 embernél többen körül ülni azt az asztalt, amelynél meg kell állapodni kormányzati emberekkel, minisztériumi emberekkel meg szakértőkkel. Nem tudjuk. Ennyi tehetségünk van gyerekek.

Amit meg lehetett csinálni az elmúlt egy hónapban, azt megtettük. Amit az azt megelőző hónapokban titokban meg lehetett csinálni úgy, hogy nehogy a választási kampány utolsó heteiben előkerüljenek olyan papírok, hogy mire készülünk, azt megtettük. Úgy őriztük a titkot, hogy miközben tudtuk és ti is tudtátok, hogyha elfogjönni a választási győzelem, utána nagyon neki kell állni, hogy soha ilyen problémánk nem volt. Úgy őriztük a politikai egységet tavaly nyár óta, és mögötte mondjuk a szakmai politikai egységet, mint soha ebben az elmúlt években. Vagy talán sose. Természetesen mindaz, amit tudunk, az anyagaink kidolgozottsági foka hogy maga után kívánnivalót. Igen. Igazatok van. Pontosan tudjuk mi azt, hogy rengeteg kockázattal nézünk szembe. Mikor azt mondjátok nekem, hogy vigyázzunk oda, mert hát az Alkotmánybíróság visszaküldhet dolgokat, tudjuk mi ezt. Nem baj, hogy mondjátok, de higgyvétek el, tudjuk. Egy nagyon szűk csapat dolgozik Petrétei Jóska mögött, merthogy nem engedhetjük be a minisztérium egészére ebben a fázisban még, öt-hat-hét ember. Reggeltől éjszakáig. A szó legszorosabb értelmében. Hogy nehogy baj legyen. Őrületbe kergetjük egymást bizonyos pontokon, hogy összeszedjük a szükséges mennyiségű pénzt. És én magam, amit korábban egy évig nem tapasztaltak tőlem, az elmúlt egy hónapban talán háromszor kezdtem el üvöltözni és kiabálni, nem bírva mindennek a feszültségét a tárgyalásokon. Nem a kollégákkal, hanem amikor mennek a politikai egyeztetések, hogy húzzatok már a picsába ezzel! Gyerünk előre!

Nincsen sok választás. Azért nincsen, mert elkürtük. Nem kicsit, nagyon. Európában ilyen böszmeséget még ország nem csinált, mint amit mi csináltunk! Meg lehet magyarázni. Nyilvánvalóan végighazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz! Annyival vagyunk túl az ország lehetőségein, hogy mi azt nem tud-

tuk korábban elképzelni, hogy ezt a Magyar Szocialista Párt és a liberálisok közös kormányzása valaha is megteszi. És közben egyébként nem csináltunk semmit négy évig. Semmit! Nem tudtok mondani olyan jelentős kormányzati intézkedést, amire büszkék lehetünk, azon túl, hogy a szarból visszahoztuk a kormányzást a végére. Semmit! Ha el kell számolni az országnak, hogy mit csináltunk négy év alatt, akkor mit mondunk?

Természetesen a dolog, az nem szépen, nyugodtan, aprólékosan fölépített. Nem. Nem. Örült lóhalálában készül, mert egy darabig nem csinálhattuk, nehogy kiderüljön, most meg már olyan rohadtul kell csinálnunk, hogy majdnem belegebedünk. Aztán lassan fölbukunk, mert nem bírjuk jobban a tempót. Ez a helyzet. Közben meg meg kell állapodni még a szabad demokratákkal, mert még miniszteri problémák - ismeritek.

Nézzétek. A dolog az úgy áll, hogy a legrövidebb távon nincsen választás. Veres Janinak igaza van. Lehet még egy picikét itt tesztoszázkodni, de nem sokat. Gyorsan eljött az igazság pillanata. Az isteni gondviselés, a világgazdaság pénzbőssége, meg trükkök száza, amiről nyilvánvalóan nektek nem kell tudni, segítette, hogy ezt túléljük. Nincsen tovább. Nincsen! És persze még gondolkodhatunk nagyon sokáig, meg kibaszott sok elemzést el lehet végezni, hogy melyik társadalmi csoportot hogyan fogja érinteni. Azt tudom nektek mondani, nem tudunk még hetekig elemezni gyerekek, nem tudunk! Az első nap meg kell mondani, hogy mit kell csinálni azért, hogy ebből még idén kiigazítás legyen, hogy szeptember elsejétől bizonyos adójogszabályok életbe léphessenek. Elemezgethetek még egy pár hétig, aztán majd jönnek, akiknek az a szakmájuk, és azt mondják, hogy ők már elemezték: Magyarország le van írva! Ezért annak az előrebecsátásával, hogy amit csinálunk, az messze nem tökéletes, nem tudok nektek B verziót mondani.

Aki a Magyar Szocialista Párt környékén befolyásos véleményformáló makrogazdasági ügyekben Komáitól Bokrosig, Békésitől Surányiig, Vértestől a jó ég tudja kicsodáig, azokkal végigbeszéltük, végigszenvedtük, végigüvöltöztük. És azt is meg kell mondjam nektek, hogy nagyon sok nagy ötlettel találkozunk. Hű, a hétszázát neki! És kiderül, hogy még a legnagyobbak is, a legtöbbre tartottak is százmilliárdos nagyságrendű tévedésekben vannak. Vessünk ki ingatlanadót mindenkire! Tudjátok, hogy mennyi jön be ingatlanadóból, ha minden ingatlant megadóztatunk, ami 5 millió forintnál drágább? Alacsony értékhatárt mondtam, nem százmilliót - ötöt! És egyébként még odaadjuk még az önkormányzatoknak

azt az 52 milliárdot, ami a kommunális adóból bejön, mert akkor azt oda kell nekik adni, már most az ő bevételeik. Az egésznek az egyenlege kevesebb, mint 20 milliárd forint!

Odajön hozzám Magyarország talán legbefolyásosabb üzletembere, Demján Sándor. Hatalmas nagy hanggal, hogy: Ferikém olvasom a Sárközi-tanulmányban, hogyha minden háttérintézményt bezárunk, akkor 700-800 milliárd forintot fogunk megtakarítani. Mondom: Sanyikám, normális vagy te?! Hát legalább te tudhatnál számolni, áldjon meg a jó Isten!

Odajön Surányi Gyuri barátunk, hogy őneki megvan, hogy hogyan kell átalakítani úgy a minimálbér adómentességét, hogy közben fönnt le-hessen tartani az igazságosságot. És dolgozunk sokáig vele. Majd elküldi a papírját végre, amire kiszámolja, és kiderül, hogy minden nagyon jó, csak azt nem tudja, hogy létezik az adójóváírás intézménye ma Magyarországon, és azt is át kell alakítani, és az 230 milliárd forint összességében! Ja? Hát, ha a 200 milliárd forint benne van a pakkban, akkor már nincsen megoldása. Általában sok jó ötlet van egész addig, amíg nem kell számolni. Mikor számolni kell, akkor elfogy a tudomány.

Általában sok kritika van, hogy a rendszer nem eléggé kerek, nem elégé konzisztens, mindenkinek van ötlete, hogy akkor mit vegyünk ki belőle, hogy a maradék konzisztensebb legyen, és máris éppen csak harmadannyi pénz van, mint amennyit össze kell szedni. Ja? Úgy én is tudok konzisztens lenni! Ja, úgy én is tudok konzisztens rendszert! Csak az a problémám, hogy nem 50 milliárdot kell összeszedni, hanem... nem mondom meg, hogy mennyit. Hát ez a baj. Ráadásul mindezt valahol úgy kell megtenni, hogy amit akarunk csinálni hosszú távon, azt ne keresztbe verje.

Gyerekek! Nem vagyunk tökéletesek. Egyáltalán nem. Nem is leszünk. Nem tudom nektek azt mondani, hogy minden rendben lesz. Azt tudom nektek mondani, amit mondtam az utolsó egy évben. Hogy ami tisztességgel megcsinálható, ami a tehetségünkől kitelik, mert nem játszunk különleges meccseket, mert az energiáinkat nem arra fordítjuk, hogy egymással szarakodjunk, mert nincsenek külön érdekek, amik egyébként nem bírnák ki közöttünk a nyilvánosságot, mert nem valamit akarok veletek elintézni.

Az a csapat, akire rábízátok ennek az oldalnak a vezetését, az a csapat képes nagyjából erre a teljesítményre. Képes nagyjából programot adni. Lehet, hogy van egy másik csapat, amelyik tud mást. Nem tudunk, nem tudunk ennél többet és ennél jobbat! Nem leszünk rá képesek. Ha belegebe-

düink, akkor sem! Nagy munka van, tisztességes munka van egymás között. Muszáj megcsinálni. Nem beszélek az Új Magyarországról, a fejlesztésekről, határon túli magyarokról, egyházakhoz fűződő kapcsolatról és még ezer dologról, mert a nagyhoz képest ma nem ez a legfontosabb. Mindegyikben érdemi, jelentős és mély javaslataink lesznek. Egyik-másik meglepetést is fog okozni. De az egészhez képest, amit el kell döntenünk egymás között, nem ez a legfontosabb. Reform, vagy bukás. Nincs más! És amikor azt mondom, hogy bukás, akkor beszélek Magyarországról, beszélek a baloldaltól, és nagyon őszintén mondom nektek, beszélek magamról is.

És akarok most egyetlenegyszer mondani nektek három percet. Ezt legfeljebb még egyszer fogom elmondani nektek. Fantasztikus dolog politikát csinálni. Fantasztikus! Fantasztikus egy országot vezetni! Az utolsó másfél évet azért tudtam én személy szerint csinálni, mert egy dolog ambicionált és egy dologfűtött: visszaadni a baloldálnak a hitét, hogy megcsinálhatja, hogy nyerhet! Hogy nem kell lehajtani a fejét ebben a kurva országban! Hogy nem kell beszarni Orbán Viktortól, meg a jobboldaltól, és tanulja most már meg magát nem őhozzájuk mérni, hanem a világhoz! Ez adta a hitet, hogy miért érdemes ezt csinálni. Nagy dolog volt. Imádtam. Életem legjobb része volt.

Most az adja, hogy történelmet csinálok. Nem a történelemkönyveknek, arra szarok. Egyáltalán nem érdekel, hogy benne leszünk-e, én személy szerint. Egyáltalán nem érdekel. Csinálunk-e valami nagyot? Azt mondjuk-e, hogy a rohadt életbe, jöttek páran, akik meg merték tenni, és nem szarakodtak azon, hogy hogy a francba lesz majd az útiköltség elszámolásunk, bassza meg! jöttek párok, akik nem szarakodtak azon, hogy akkor a megyei önkormányzatban lesz-e majd helyük, vagy nem, hanem megértették, hogy másról szól ez a kurva ország! Hogy megértik azt, hogy azért érdemes politikusnak lenni itt, a XXI. század elején, hogy csináljunk egy másik világot. Csak azért! Egzisztenciát lehet még találni sokat.

Tudom, hogy nekem ezt könnyű mondani. Tudom. Ne vágiátok mindig a képembe. De csak ezért érdemes. Majdnem beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mint hogyha kormányoztunk volna! E helyett hazudtunk reggel, éjjel, megeste. Nem akarom tovább csinálni! Vagy megcsináljuk, és van hozzá egy emberetek, vagy mással kell csinálni. Soha egy darab interjút nem fogok adni akkor, amikor be fogom fejezni, hogyha vitával fogunk elválni egymástól. Soha. Soha nem fogom a magyar baloldalt bántani. Soha.

De csak azért érdemes csinálni, hogy hozzányúljunk a nagy dolgokhoz. Elmagyarázni és majd hosszú bizottságokban ücsörögni, és majd új munkabizottságot tartani, aztán majd kideríteni, hogy soha egyetlenegy törvényben nem tudunk megállapodni, mert újra csak azok a kompromisszumok születnek meg, ami lényegében a semmittevés kompromisszuma, hogy fönntmaradjon, ami eddig volt. Mert minden más sérti valakinek az érdekét!

Ahhoz másik madám kell. Ez az én imádatomat nem fogja megváltoztatni, egyáltalán nem. Én nem fogok naponta fölállni. Volt ilyen minisztere Horn Gyulának is, aki mindig le akart mondani. Volt ilyen miniszterelnök elődöm is, aki állandóan elmondta, hogy ő... Én nem ilyen pasi vagyok. Amíg van benne erő, és megyünk előre, addig igen. És egyszer meg nagyon csöndben elmegyek. Nem érdemes másért. Mindenki döntse el magában, hogy 4-500 ezer forintért csinálja a dolgot, ami kurva fontos, különösen, ha az embernek már egyébként nincsen más szakmája, csak ez, tudom én... Hogy képes-e az elmúlt 15 év összes történetén fölülemelkedni, és megkötni új dilekét, vagy azt gondolja, hogy ez is egy olyan négy év lesz, hogy á, francba, túléljük az eddigit is, most is túl leszünk. Volt már elég miniszterelnökünk, hát ezen a pasin is túl leszünk majd. Mi úgyis maradni szoktunk. Lehet. És azt is mondom, hogy ez egy legitim érvelés. És nem is bánt. Egyáltalán nem, egyáltalán nem! Van ebben a frakcióban nem egy miniszterelnöknek alkalmas ember.

Én azt mondom, hogy vegyen mindenki nagy levegőt, igyon kurva sok bort, aludjon egy-két éjszakát, és döntse el magában. Ha mindenki csak ugyanazt tudja mondani, amit az elmúlt években mindig mondott, és nem jut el odáig, hogy na, a franc egye meg, lehet, hogy mást kell mondanom, mint amit mondtam itt éveken keresztül, mert láthatólag soha nem tudtunk megállapodni egymással. Mert ha mind a százkilencven ugyanazokat a mondatokat mondja, mint amit az elmúlt években mondott, akkor ugyanúgy nem fog történni semmi, mert ugyanúgy nem tudunk megállapodni. Bassza meg, ugyan nem értek egyet, de elengedem... csinálják. Máskor meg... engedje el, hogy hadd csinálhassák.

Az nem reform, hogy a többiek változzanak meg. Az nem reform, hogy egyébként kiállunk, és mondjuk a népnek a mantrát. Az a reform, hogy hajlandóak vagyunk mi is egy sor ponton átértékelni mindazt, amit eddig gondoltunk és tettünk.

Ehhez képest az első hónapoknak a dolga, a kiigazítás dolga, az csak szimpla kényszer, be kell valljam. Ott tévedtek, ha azt hiszitek, hogy van választásotok. Nincsen! Nekem sincs! Ma legfeljebb az a választás, hogy megpróbáljuk-e mi befolyásolni, hogy mi történik, vagy ránk fog omlani a francba. A megoldásunk biztosan nem tökéletes, igazatok van, biztosan nem, csak nem tudunk jobbat! Olyat, amiben meg tudunk állapodni a szakma nagy részével, akivel el tudjuk fogadtatni a piacokkal, el tudjuk fogadtatni a koalíciós partnerrel. Nálunk, akik nálunk ezt egy páran a tejtején csinálják a Bélától a Veres Janiig, a Kiss Pétertől az Ildikóig, Szekeres Imrétől a Hillerig, meg mondjuk velem, nagyjából elhisszük, hogy körülbelül jó. Mert ezeknek... el kell hinni. Egvedül, külön-külön tudunk mást is, csak nem külön-külön vagyunk, hanem ott ülünk tizenegynéhányan az asztal körül, és el kell fogadni.

Én azt gondolom, hogy meglehet csinálni. Azt gondolom, hogy lesznek konfliktusok gyerekek, igen, lesznek. Lesznek tüntetések, lesznek. Lehet tüntetni a Parlament előtt. Előbb-utóbb megunják, hazamennek. Csak akkor lehet végigcsinálni, hogyha a lényegben hisztek, és a lényegben van egyetértés! Kikerülni a konfliktusokat önmagunk között, megijedni attól, hogy egyébként sértünk érdekviszonyokat: akkor nem szabad elkezdni. Nem szabad!

Semmihez nem ragaszkodom. Úgy nem igaz, hogy én ahhoz ragaszkodom, hogy van egy valami a fejemben, hogy annak kell lenni az egészségügyben, annak kell lenni a... Dehogy. Én ezeket a beszélgetéseket szervezem, mediálom, nyitom ki a pasikat, hogy mondják el, hogy mi van bennünk. Nem diktálom. Nem igaz! Ha diktálom, akkor, amikor le akarunk lassulni és nem akarnak megállapodni, hogy gyerünk, a hétszázát neki! Ezt tartom a dolgomnak. És ha megállapodtunk, akkor ne engedjem, hogy lelassuljanak. Nem arról szól, hogy nekem van egy Á-tól Z-ig megírt forgatókönyvem Magyarországra és azt mondom, hogy kifogom belőletek verni. Egy francot. Van Á-tól Z-ig forgatókönyvem, hogy hogyan lehet a szocialistákban ott lévő hihetetlen energiát arrafölhasználni, hogy az országot megváltoztassák, hogy tegyék már bele, hogy legyenek már úrrá végre a kishitűségükön, meg a régi igazságaikon! Arra van! Aztán amikor nem bírom, akkor meg kiabálok egyet.

Nincsen személyes sztorim ebben az ügyben, egyáltalán nincsen. Nagy dolgot kaptam ettől, amit az elmúlt másfél évben csinálhattam.

Az a személyes sztorim, hogy változtassuk meg ezt a kurva országot, mert kifogja megváltoztatni. Orbán Viktor fogja megváltoztatni a csapatával? Vagy C változat: nem történik semmi. El lehet még így egy darabig lébecolni. Persze, hogy bonyolult az egészségügynek a dolga. De hát, amelyikünk bemegy egy egészségügyi intézménybe, tudja, hogy hazugságok sokaságára épül. Persze, hogy az oktatásban borzasztón nehéz bármihez hozzányúlni! De igen, azt látjuk, hogy nem egyenlően osztja a tudást széjjel. Valamelyikőtök mondta... - talán az Arató Gergő - azért mégis csak a legnagyobb igazságtalanság, kérem szépen, hogy a magyar oktatási rendszer egyik oldalról a köztünk lévő társadalmi különbségeket fölerősíti, nem gyengíti, aztán meg szegregál is. Hát ez az igazi nagy probléma, ez a nagy gond. És az a nagy gond, hogy azoknak adjuk az ingyenes állami oktatás, kérem szépen, akik a legjobb családokból jönnek! Hát ehhez képest nem az a botrány, hogy ki kell fizetni 3 százalékonként.

Ha van társadalmi botrány, akkor az, hogy a felső tízezer termeli magát újra közpénzen! Mi meg ezt nem merjük kimondani, és be vagyunk szarva, hogy azt mondjuk, hogy egyébként a 7 százalékot akkor tessék fizetni. Ne áltassuk itt egymást: ez az igazi botrány! Az az igazi botrány, hogy akiről a Laci beszél, az ő cigány embereinek, annak tized olyan jó minőségű egészségügyi szolgáltatás jut, mint nekem! És mióta az anyám, az anyámnak ismerik a nevét Pápán és Gyurcsány Katusnak hívják, azóta neki is jobb jut, a kurva életbe! Nem tudta, hogy mi történt. Megjavult az egészségügyi rendszer, fiam? Mondom: egy lószart, mama! Az az igazság, hogy fölismerik a nevedet. Ez botrány!

Hát ehhez képest, társadalmi értelemben a vizitdíj: semmi. Az nem botrány, az kényelmetlen politikailag, meg kifizetni. Mert politikailag lehet neki súlyos következménye. De őszintén szólva ez a következmény legfeljebb bennünket érint, ha idióták vagyunk. A társadalmi következménye, az meg mindenkit érint! Mi azért nem merünk hozzányúlni egy sor nyilvánvaló társadalmi hazugsághoz, mert félünk a ránk ható politikai következményektől.

De hölgyeim és uraim! Ez egy pár száz embernek, meg a családjának, meg az ismerősének a problémája...

De nem azért kell politikusnak lenni, mert ebből olyan kurva jól meg lehet élni. Mert már elfelejtettük, hogy milyen autófényezőnek lenni. Ha-

nem azért, mert meg akarjuk ezeket oldani. Egyébként pedig épp az az elmúlt négy évnek a tapasztalata, épp az Horn Gyula kormányzásának tapasztalata, hogy nem abba szoktak belebukni emberek, hogyha valamit csinálnak, mégha nem csinálnak... A francba is, mibe is akkor?...

El kell indulni. Tudni kell, hogy mit akarunk csinálni. Irtózatossá lesz az első pár év, persze. Teljesen érdektelen, hogy 20 százaléka a lakosságnak fog ránk szavazni. Tavaly nyáron az utolsó nyolc évben először a 100 emberből a Szonda szerint csak 18 mondta, hogy ránk fog szavazni. Tavaly nyáron, gyerekek! Egy évvel később nyertünk! Mi lenne, ha nem az egymás közötti faszkodás miatt veszítenénk el a népszerűségünket, hanem mert csinálunk nagy társadalmi ügyeket?! És nem probléma, hogy elveszítjük akkor egy időre a társadalomban a támogatásunkat. Aztán majd visszaszerezzük. Mert majd megértik. És el lehet majd menni vidékre nyugodtan, hogy megcsináltuk, a hétszázát!

Nem lett mindenkinek jobb, igazuk van. De neki, meg neki, meg neki! Meg kollégiumok épültek ebben a nyüves országban végre újra. Erről szól a politika! Nem arról, hogy melyikünkből lesz kerületi polgármester, és hány darab helyettese lesz. Fontos az is, tudom én, nem vagyok naiv. De nincs benn az ország első száz legfontosabb ügyében. És mi döntjük el, hogy melyikkel foglalkozunk. Mi. És az ország azt gondolom, hogy megérdemelné, meg mi magunk is, hogy ilyen dolgokat csináljunk.

Szóval azt tudom nektek mondani, hogy álljuk meg, csináljuk meg. Sok igazságotok van a figyelmeztetésben, a féltésben, a részletek ügyében. Csak azt tudom mondani, hogy nem fogok játszani semmilyen játszmát sem így, sem így. Tesszük a dolgunkat. Amíg nagy tempóval lehet menni előre, addig megyünk. Ha nem lehet menni, és elmagyarázzátok, hogy igen, de... Ahhoz énszerintem én nem köllök. Ahhoz más kell. És írok majd kibaszott jó könyveket a modern magyar baloldarról.

Gyerekek!

Mit? Kell még valamit mondanom, Ildikó?"¹⁹

¹⁹ Nyomatékosan javaslok az olvasónak, hogy - a valóság teljes megismerése érdekében - ha teheti, hallgassa is meg a beszédet az internet segítségével. Hisz a frenetikus hatást nem az írott, hanem a *hangzó* szöveg váltotta ki. Akkor és ott a helyszínen - továbbá a későbbiek során az egész országban, a legkülönbözőbb helyszíneken, http://hu.wikipedia.org/wiki/%C5%90sz%C3%B6di_besz%C3%A9d#cite_note-20

Nem kellett. A terem hangulata megváltozott. A szemek kifényesedtek, az arcok kipirultak, hosszú, dörgő taps kísérte a miniszterelnök beszédét. A frakció a lábai előtt hevert.

Eltávolodva a beszéd kiváltotta érzelmi és morális hatástól, utólag tárgyilagosan meg kell állapítanunk pár dolgot. Mindenekelőtt azt, hogy a szónok a heves érvelés során maga is erős túlzásokba esett. Erre ösztönözte saját spontán szenvedélye, de a közönségére való hatni akarás tudatos rétori igyekezete is. *„Nyilvánvalóan végighazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz... És közben egyébként nem csináltunk semmit négy évig. Semmit! Nem tudtok mondani olyan jelentős kormányzati intézkedést, amire büszkék lehetünk, azon túl, hogy a szarból visszahoztuk a kormányzást a végére. Semmit!”*

Ezek a végletekig túlzó kijelentések: a szavak, a mondatok szoros jelentését tekintve igaztalanok, hamisak. Hisz elég a száz lépés program lázas erőfeszítéseire, valamint érdemi eredményeire gondolni, ahol megvalósult a politikai kommunikáció és a gyakorlati kormányzati-törvényhozói munka (rendeletek, törvénymódosítások, konkrét intézkedések) egysége. Ahol a kormányfőnek - minthogy hiányoztak az átfogó reformok megindításának politikai és szakmai feltételei - olyan apró lépések átgondolt sorozatát sikerült végrehajtatnia a rendelkezésére álló (jórészt általa létrehozott és irányított) instrumentumokkal, amelyek a későbbi nagy reformok csapásirányába estek

A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet, továbbá a szélesebb társadalmi, gazdasági, politikai kontextus egészében persze érthetőek, és *lényegüket tekintve* igazak a fenti túlzó állítások. Ám *önmagukban* nem. Későbbi tragikus utóéletüket majd épp az okozza, hogy az elhangzásukkor érvényes szövegösszefüggésből, beszédhelyzetből, milióból kiragadva fejtik ki szörnyű hatásukat. (Az idézett rész természetesen szerepelt abban az egy percben, amit először löktek be a tömegmédiába a huszonöt perces beszédből.)

Gyurcsány Ferenc 2006. május 26-án *zárt körben*, éles szituációban, az *övéihez* beszélt. Nem közjogi státusában, kormányfőként az országhoz, hanem politikai vezetőjüként „a szocikhoz” intézte szavait. Hamis és félrevezető minden olyan értelmezés, amely a „titkos”, illetve „nyílt” beszédet a diktatúra-demokrácia dimenziójába helyezi. Szó sincs róla.

Szó sincs arról, hogy a demokratikus politika minden mozzanata a nyilvánosság előtt zajlana, és ami nem, az sötét dolog. Világítsuk ezt meg egy analógiával. A versenysport, ugyebár, nyílt küzdelem. Egy *focimeccs* természetesen a stadionban, reflektorok, kamerák, zsúfolásig telt lelátók előtt folyik. A *taktikai értekezletre* azonban, ugyanilyen természetesen, zárt ajtók mögött, az öltözőben kerül sor. Az ellenfél és a közönség kizárásával.

A balatonőszödi frakcióülés hangfelvétele a *szocik öltözőjében* készült. Egy már elveszettnek látszó, ám iszonyú erőfeszítések és óriási szerencse árán a sírból visszahozott, nagy nehezen megnyert kupameccs után. Az edző (egyben csapatkapitány és góllövő center) ezt mondja az örömittas, bankettre készülő játékosoknak: ilyen pocsék teljesítménnyel még egyszer nem nyerünk. Ki se menjünk a visszavágóra! Botlábúak vagyunk, a játérendszerünk elavult, az erőnlétünk nulla, és egy hitvány lesgóllal nyertünk! A játékosok előbb nem akarnak hinni a fülüknek. Kiabálni kell velük, megdöbbeneni, felrázni, sokkolni őket. Dramatizálni, túldimenzionálni a helyzetet. A kimondott szavak ebben a beszédhelyzetben - a fülledt, izzadt öltözőben - sajátos célt szolgálnak, és sajátos értelmet kapnak. Ami kint így hangzana: „az előző négy év alatt nem indítottuk el az átfogó reformokat”, bent így szól: „nem csináltunk semmit!” A „hallgatnunk kellett az elkerülhetetlen megszorításokról egy vadul ígéretgő, gátlástalan ellenféllel csatázva” belül: „véghazudtuk az utolsó másfél évet!”

És egyszer csak kihangosítják az edző szavait.

Az öltözőbeli szenvedélyes beszéd pár jól kiválasztott mondata, egy jól megválasztott és alaposan előkészített pillanatban harsogva megszólal a stadion összes hangszóróján. Hallják az ellenfelek, hallja a sajtó, hallja a lelátó, az összes tévénező és rádióhallgató...

Május 26-án minderről persze még sejtelve se lehet senkinek. Gyurcsány Ferencnek sem, aki már több mint fél évtizede folyamatosan arról ír, beszél, hogy országunkban rossz hatékonysággal, roppant igazságtalanul működnek a nagy elosztórendszerek. Hogy nem a szegényeket, a rászorulókat segítik, hanem a jómódúakat, a középosztályt, az elitet. Hogy a közpénzekből valójában az elit termeli újra magát - főleg az oktatás meg az egészségügyi szolgáltatások révén -, újratermelve, sőt növelve a társadalmi egyenlőtlenségeket és igazságtalanságokat

is. (Csak zárójelben: az Orbán-rezsim ezeket az egyenlőtlenségeket és igazságtalanságokat erősíti, sőt intézményesíti a maga társadalompolitikájával.) Gyurcsány számos cikkében, tanulmányában, később önálló könyvben, majd politikai beszédek, interjúk hosszú sorában mindvégig ugyanaz a koherens baloldali társadalomszemlélet nyilatkozik meg (*aki nem hiszi: olvasson utána!*²⁰), amely 2006 tavaszán végre lehetőséget kapott az elnyert újabb kormányzati mandátummal, hogy politikai és társadalmi valósággá válhasson.

A miniszterelnök mély meggyőződéssel és teljes joggal hitte így.

Az őszi csatát megnyerte, akkor és ott azt érezte, hogy végre elindulhat a nagy, nehéz, de győzelmet ígérő küzdelemben, egy jobb Magyarországért.

2011. június 26-án Gyurcsány Ferenc a következőképpen emlékszik vissza az öt évvel (plusz egy hónappal) korábbi eseményekre:

„Balatonőszödön 2006 májusában zárt frakcióülést tartottunk. A frakció akkor szembesült a megszorítások kényszerével, a szerkezeti reformok elkerülhetetlenségével. A bejelentés sokkolta a képviselőket. Sokan értetlenkedtek, tiltakoztak, rúgkapáltak. Hosszú, szenvedélyes vita volt. Három órán keresztül hallgattam a képviselők változó színvonalú hozzászólásait. Csendben, de növekvő belső feszültséggel. Hogyan értessem meg politikustársaimmal, hogy nem folytatható az elmúlt évek politikája? Mit tegyek annak érdekében, hogy felrázzam őket, hogy elfogadják, fordulatra van szükség? Végül szenvedélyes, túlzásokkal tűzdelt drámai beszédben fakadtam ki. Ez volt az őszi beszéd. A beszédet vastaps követte, volt, aki sírt az átélt katarzistól.

Amit akartam, elértem. A frakció megadta magát a kényszereknek, győzött a felelős belátás, gondoltam. Pár hét után elfeledkeztem a beszédről, számomra addigra jelentőségét veszítette. Legközelebb 2006 szeptemberében találkoztam vele, amikor egy vasárnap délután a Magyar Rádió rövid vágott részleteket közölt a hanganyagból. A beszéd botránykővé vált, gyilkos eszközzé alakult politikai riválisaink kezében,

²¹¹ A fontosabbak: Magyarország mozdulatlan. A társadalmi szolidaritás esélyei és az elit újratermelése. Népszabadság, 2000. 05. 20; A győzelemnél kevesebb. Népszabadság, 2000. 11. 16; Az elveszett jólét nyomában. Magyar Hírlap, 2001. 10. 13; Az új szociáldemokrácia. Népszabadság, 2002. 09. 23; A polgári baloldal. 2003. 12. 05; Merjünk baloldalinak lenni! Mozgó Világ, 2004. 01. 20; Útközben. Napvilág Kiadó. 2005.

ürügyül szolgált a kormány elleni erőszakos fellépéshez, az utcai rendbontáshoz..."

A fenti szövegrészlet abból a levélből való, amelyet a volt miniszterelnök azt követően írt az MSZP elnökének, hogy a párt egyik vezetője ismét őt vádolta meg a nyilvánosság előtt az őszödi beszéd kiszivárgatásával. A levélben Gyurcsány leírja mindazt, amit az ügyről az évek során (a Nemzetbiztonsági Hivatal vizsgálatának eredményeképpen is) megtudott. Leírja azt is, hogyan vetül rá három MSZP-s vezetőre - X-re, Y-ra és Z-re - a gyanú árnyéka. Mivel azonban e gyanút nem támasztják alá egyértelmű - a bíróság előtt is prezentálható - bizonyítékok, X, Y és Z nevét külön borítékban mellékeli a levélhez.

Amelyet Mesterházy Attila (mint mondja, olvasatlanul) a sajtó jelenlétében darál le egy iratmegsemmisítővel.

A következő fejezetben visszatérünk a levélre is, a darálásra is.

AZ ÁRULÁS

Az előző fejezetben láthattuk: a miniszterelnököt a balatonöszödi frakcióülés végére elhagyta a veszélyérzete. Első beszéde elmondásakor ez még működött: „nagyon kérek mindenkit, hogy amit... eddig mondtam... tartsa meg magának, amit mostantól mondok, azt még inkább. Sokat lehet ártani az országnak, nagyon sokat... Azért fogalmazok ilyen tudatosan... hogy még véletlenül se mondjak olyan mondatot, ami, ha bárhol is idézik, nagy bajt okozna." A második beszéd idejére azonban ezt a minden felelős posztion lévő politikus számára mindig kötelező óvatosságot elnyomta a kialakult helyzet feszültsége és a helyzet uralására irányuló lázas igyekezet.

Semmi kétség: Gyurcsány Ferenc kapitális politikai hibát követett el 2006. május 26-án. Mert hiába volt igaza. Hiába hevítette a legnemesebb indulat. Hiába mondta el a magyar politikatörténet egyik legőszintébb, legizgalmasabb, leghitelesebb beszédét, s hiába érte el célját az adott pillanatban maximálisan; kontrollálatlan őszintesége, óvatlansága olyan fegyvert adott ellenségei kezébe, amellyel azok nemcsak neki, de az egész magyar baloldálnak, a progressziónak, a demokráciának is szörnyű károkat okoztak.

Az előző fejezetben utaltam Max Weber vitathatatlan tézisére: a politikus erkölcsi megítélésének mércéjét nem tettének szándékai, hanem a következményei képezik. Most Talleyrand²¹ Napóleonnak címzett mondatát idézem: „*Ez több mint bűn: ez hiba*”. Olyan nyíltságot (és szabadszájúságot) hivatalban lévő kormányfő nem engedhet meg magának, amilyet ő megengedett. Semmilyen körülmények között. Tán a legszűkebb baráti társaságban sem. De több mint kétszáz ember előtt,²² egy hivatalos frakcióülésen, ahol ráadásul hangrögzítés is készül, semmi esetre sem.

Mindez fölveti a miniszterelnöki stáb felelősségét is. Azokét a munkatársakét, akik az ő tevékenységének a sikerességét, eredményességét,

²¹ A bon mot valójában a kevésbé ismert Antoine de Boulay gróf szájából hangzott el 1804-ben.

²² Az ülésen nemcsak a 190 frissen megválasztott képviselő vett részt, hanem valamenynyí szocialista miniszter, közvetlen munkatársaikkal és szakértőikkel egyetemben.

biztonságát hivatottak elősegíteni és garantálni. Mert ha a kormányfőt - az adott körülmények között valamennyire érthető módon - cserben is hagyta a veszélyérzete, az öt kiszolgáló emberek veszélyérzetének működnie kellett volna. Nekik - kívülállókként - azonnal föl kellett volna ismerniük az elhangzott mondatokban rejlő roppant politikai kockázatot. Haladéktalanul meg kellett volna tenniük a szükséges óvintézkedéseket annak érdekében, hogy a hangfelvétel biztonságban legyen, ne kerülhessen ártó kezekbe. Úgy tűnik, ez nem történt meg, legalább is nem a kellő mértékben.

Szeptember 17-ét, a beszéd *részleteinek* nyilvánosságra kerülését s a nyomában járó rettenetes botrányt követően azonnal megindult a hivatalos vizsgálat. Szilvásy György kancelláriaminiszter a Nemzetbiztonsági Hivatalt bízta meg a feladattal. A vizsgálat gyorsan kiderítette, hogy az épületet a rendezvény előtt annak rendje és módja szerint alávetették az ilyenkor kötelező műszeres ellenőrzésnek, s ha oda bárki saját hálózatról működő mikrofonos készüléket hoz be, azt a biztonságiak azonnal bemérték volna. Gyorsan kiderült az is, hogy „a szeptember 17-én lejátszott hangfelvétel-részletek minősége sokkal jobb, mint amit egy zsebben vagy... bárhol elrejtett, akár legmodernebb poloskával is készíteni lehetett volna”.

Ezért aztán „a vizsgálat első szakaszában a szakértők elsősorban a külső, modern technológiával véghezvitt lehallgatási módszer alkalmazásának lehetőségeire koncentráltak. Erre megfelelő technika a mikrofonpuska, valamint a lézeres lehallgató készülék. Utóbbi egy ablakra irányozva jó minőségű felvételeket továbbít a bent zajló beszélgetésről, anélkül, hogy a résztvevők ebből bármit is sejtjenének. A kétfajta lehallgató berendezés imitációja... több helyszínről is megtörtént Balatonöszödön, de ezzel sem tudtak a nyilvánosságra kerülőhöz hasonló hangminőségű felvételt produkálni. Egyrészt az épület alakja, beépítettsége, a külterületi fák akadályozták a szakértőket abban, hogy biztos, zavartalan pontot találjanak a konferenciaterem egészének lehallgatására, másrészt, ha ez teljes mértékben sikerült is volna, elkerülhetetlen, hogy az ilyen módon elkészített felvételen ne legyenek olyan külső zajok, amelyek a belső felvételen nem lehetnek rajta.”²³

²³ Rajnai Attila: Az öszödi nagy testvér. Élet és Irodalom, 2007. május 25.

A Nemzetbiztonsági Hivatal vizsgálata tehát egyaránt kizárta a belülről készített „partizánfelvétel” és a külső lehallgatás lehetőségét. Sor került a Gál J. Zoltán kabinetfőnök irodájában őrzött kazetta és a nyilvánosságra került hanganyag összehasonlító frekvenciavizsgálatára is, ami megállapította, hogy „a két felvétel nem különböző, hanem azonos rendszereken keresztül készült. Ezt a tényt igazolta az is, hogy az ülésen egy rövid áramkimaradás történt délután, amelynek hanghiánya mindkét felvételen megtalálható.”²⁴

Tehát a belső, hivatalos hanganyag (másolata) került ki.

Csakhogy a teremben két hivatalos felvételt rögzítettek. Párhuzamosan, két kazettára. A szokásos gyakorlat szerint egyet a kormányhivatalnak, egyet a pártnak. Az előbbi, mint láttuk, a kabinetfőnök páncélszekrényében landolt, a másik viszont a Köztársaság téren. Közelebbről Bútor Klárához, az MSZP-s rendezvények „ceremóniamesteréhez” került (akit a következő évben pártigazgatóvá választanak). A kérdés ezek után egyszerű: honnan került ki a médiába az eredeti hangfelvétel (másolata)?

A Kossuth térről vagy a Köztársaság térről?

A miniszterelnökségről vagy az MSZP-ből?

A válasz kikövetkeztethető. Tudniillik a két felvételnél nem azonos helyen történt a kazettacsere. Mindkettőnél sor került rá, ezért mindkét anyagból hiányzik pár mondat, de más-más helyen. Ennek alapján arra lehet jutni, hogy a nyilvánossághoz eljuttatott hanganyag nem azonos a Gál J. Zoltán páncéljába zárt kazettán rögzített felvétellel, illetve nem erről készített másolat. Ezt erősíti az a tény, hogy a Gyurcsány blogján szeptember 17-én este közzétett teljes szövegből a kazettacsere miatt olyan mondatok hiányoznak, amelyek a médiába került hanganyagban hallhatók (ott korábban volt a kazettacsere).²⁵

Mindezt kiegészíti Rajnai Attila oknyomozó cikkének alábbi részlete: „Meggyőzőnek tűnik az a nyílt titokká vált epizód, ahogyan ifjabb Gál J. Zoltán viselkedett a botrány kirobbanásának másnapján. Nem

²⁵ „Van ebben a frakcióban nem egy miniszterelnöknek alkalmas ember. Én azt mondom, hogy vegyen mindenki nagy levegőt, igyon kurva sok bort... (A leírt szövegben itt kazettacsere miatt törés van, az eredetit nem tudom rekonstruálni - Gy. F.)...nem tudtunk megállapodni egymással.” <http://nol.hu/archivum/archiv-417593>

palástolta: szemmel látható megkönnyebbülésének az az oka, hogy az eredeti őszi felvétel érintetlenül hever irodája páncélszekrényében."²⁶

Gál először valóban nagyon megrémült. Mert amikor szeptember 17-én délután berohant az irodájába, és kihúzta az íróasztala fiókját, amelyben a kazettát tartotta, annak hült helyét találta. Csupán másnap lelt rá a páncélszekrényében, ahová - időközben, valamikor - a titkárnője tette át. Óriási megkönnyebbülés volt számára.²⁷

Mindez cáfolja azokat az önmagukban is irreális vádakát, melyek szerint a felvételt - ráadásul annak leggyilkosabb mondatait! - a kormányfő és stábja játszotta volna a média kezére, „politikai haszonszerzés” céljából. (Feltéve, de nem megengedve: ha valóban ennyire ostobán becsülték volna föl az őszi beszéd lehetséges kommunikációs hatását, akkor is életszerűtlen, hogy azt „az ellenség kezére játsszák”, megengedve, hogy ők mazsolázzanak belőle, s a nekik kedvező módon és időben terítsék szét a médiában. Ha lenne bármi realitása ennek a verziónak, akkor a beszédet, teszem azt, a Népszabadság vagy a Klubrádió révén ismerte volna meg a nagyközönség - és semmi szín alatt se csak azt a pár mondatot, amelyek önmagukban katasztrofálisan hatottak a kormányfő és a kormány megítélésére.) Az efféle vádakát egyébként rendre olyankor fogalmazták meg egyes MSZP-s vezetők - Szili Katalin és mások -, amikor fölforrósodott a levegő az őszi beszéd kapcsán történt árulás körül.

Fentiek alapján úgy tűnik, hogy nem a Kossuth téri kabinetfőnöki irodából, hanem a Köztársaság téri pártházból került ki a tömegmédiába juttatott másolat. Utóbbi a titkárságon, egy szekrény polcán, hasonló jellegű kazetták között hevert hosszú ideig. Mivel szeptember 17-ig közel négy hónap telt el, gyakorlatilag kideríthetetlen, hogy kik és mikor férhettek hozzá. Az mindenesetre valószínű, hogy elsősorban az MSZP-s vezetői körökhöz tartozó személyek jöhetnek szóba, akik nemcsak szabad bejárással rendelkeztek a Köztársaság tér irodáiba, de azt is pontosan tudták, hogy mit keresnek ott.

Közvetve ezt erősítik Rajnai Attila 2007-es tényföltáró írásának egyéb részletei is.

²⁶ Uo.

²⁷ Lendvai Ildikó közlése

A gyanú kezdetben a technikai személyzet - konkrétan három ember - ellen irányult. A rendezvényt hangosító Omega Trading Kft. két fővárosi technikusa mellett egy idős helybéli férfi került célkeresztbe, „akit a kormányüdülőben zajló rendezvényekre szoktak berendelni, mert esetleges technikai fennakadás esetén kell egy hazai pályán otthonosan mozgó, megbízható személy, aki ismeri a beépített csatlakozókat és a biztosítéktáblát... A vizsgálatot végzők a legnagyobb hangsúllyal az üdülő idős mindenését faggatták, aki a tanácskozás alatt a nagyterem műszaki fülkéjében keresztretjvényt fejtett. A gyanúsítástól a férfi kiborult." Ám végül ártatlannak bizonyult, ahogy a két másik személy is, amit igazol a tény: „a szocialisták rendezvényeit továbbra is az Omega Trading Kft. és a két Balatonöszödön közreműködő technikus végzi...

Megkértük a technikusokat, mondják el, milyen technikai tudásra és milyen eszközökre volt szükség ahhoz, hogy valaki rácsatlakozzék a kihangosító rendszerre, illetve hogy a felvétel létrejöhetett-e az ő tudtuk nélkül. A háttérbeszélgetésre és a bemutatóra N. György vállalkozott volna, de később konzultált Bútor Klárával, a párt rendezvényeinek, valamint az őszi ülésnek a szervezőjével, majd közölte az ÉS-sel: nem nyilatkozhat. Ekkor a technikusok főnökéhez, a hangosítást végző cég, az Omega Trading Kft. tulajdonos ügyvezetőjéhez, Frenreisz Károlyhoz fordultunk. Titkárnökjét hónapokon keresztül, naponta hívtuk, minden esetben vázoltuk problémánkat és a szituációt, amelyről beszélni szeretünk volna vele, de sem visszahívást, sem érdemi választ nem kaptunk egyetlen alkalommal sem. Ugyanígy jártunk Bútor Klárával. Az MSZP ceremóniamestere folyamatosan és pánikszerűen letagadhatja magát a kollégáival... Valószínű, a két technikuson kívül Frenreisz Károly és Bútor Klára is tud valamit az őszi beszéd hangfelvételének keletkezésével és sorsával kapcsolatban, mert viselkedésük és reakcióik azt sejtetik: van mit titkolniuk."

Talán igen - talán nem. Hisz fent nevezettek viselkedése megfelel a politika (s az alkalmazásában álló technikai személyzet) hasonló esetekben szokásos (illetve megkövetelt) sündisznó magatartásának. Gál J. Zoltán éppúgy elzárkózott az újságíró megkeresése elől, ahogyan Bútor Klára, ez tehát nem perdöntő mozzanat...

Summa summarum: teljesen bizonyos, hogy a hanganyag *belülről* jutott ki a médiába.

Árulás történt tehát.

Azt már láttuk az előző fejezetben, hogy a miniszterelnök által Öszdön előterjesztett radikális reformtervek mindenekelőtt az államot, a politikát érintették. Közvetlen, személyes anyagi hátrányokat ígértek az egész politikai osztálynak, a politikai elitnek - elsősorban a győztes frakció tagjainak, a győztes párt vezetőinek. És korántsem csak a jövedelmek meg a költségterítések megkurtításáról volt szó. Nemcsak a politikában (és ahhoz kapcsolódva) betölthető, anyagi juttatásokat jelentő, ilyen-olyan pozíciók (parlamentari és önkormányzati helyek, miniszteri, államtitkári státusok; kuratóriumi, közalapítványi, közhasznú társasági tagságok stb.) számának érdemi csökkenéséről. Hanem az állam eddigi működésének olyan átalakításáról, ami szétbontja a megkövesedett, ám egyesek által jól belakott hatalmi viszonyok egész struktúráját, a hozzájuk rendelt tetemes anyagi erőforrások birtoklásával együtt. Az új kormányzati működés, amely elvonja a minisztériumok korábbi önálló anyagi erőforrásait, alapjaiban fenyegette a párt kiskirályainak hűbérúri hatalmát. A miniszterelnök ráadásul az európai uniós pénzek mesés erőforráskészletét is kivonta a feudális politikai rendszerből.

Mindezt különbözőképpen fogadhatták az MSZP ilyen-olyan rendű-rangú képviselői. Niedermüller Péter igen érzékletesen rekonstruálja a helyzetet s az abból adódó valószínű fejleményeket: „A szocialista pártban belül... jelentős erőt képviseltek azok az irányzatok, amelyek úgy ítélték meg, hogy a miniszterelnök által meghirdetett reformok túl messzire mennek... Voltak, akik féltették a reformoktól a baloldali gondolkodás hagyományos értékeit, eszközeit, attól tartottak, hogy a reformok következtében elveszíthetik hagyományos szavazói bázisukat. Mások viszont nem érezték... miképpen működik a késő kapitalizmus, milyen társadalmi átrendeződések zajlottak le a világban, az országban, s ennek milyen politikai következményei vannak. S voltak persze olyanok is, akikből egyszerűen hiányzott a reformok végrehajtásához szükséges intellektuális és politikai bátorság...

Mások óvatoskodtak, az egzisztenciájukat féltették, s abban reménykedtek, hogy majd csak elrendeződik valahogy a helyzet. Korábban is adódtak már nehéz helyzetek, azokon is túljutottunk, ezen is túljutunk majd valahogy, nem kell mindent fenekestől felforgatni. S persze voltak, nem is kevesen, akik azt ismerték fel, hogy a reformok

veszélyeztethetik politikai befolyásukat, megkérdőjelezhetik politikai tőkájukat, az eddig bevált politikai technikák alkalmazását, új érdekcsoportokat hozhatnak létre, azaz együtt járnak az MSZP-n belüli hatalmi pozíciók újraosztásával..."²⁸

Nem állhatom meg, hogy ne szűrjam ide: Niedermüller szövegének olvastán nekem Szekeres Imre és Puch László neve ugrik be elsőnek. (Ami persze nem tényállítás, csak szubjektív megérzés.) Az egyik a legkiterjedtebb, legerősebb *szervezeti* tőketulajdonos hírben állott a párton belül, amelynek gyökérzetét épp az addigi anyagi-hatalmi viszonyok televénye táplálta, a másik pedig olyan szuverenitással rendelkezett a párt *informális anyagi erőforrásai* fölött, ami a párton belüli formális, intézményes hatalmat (például a pártelnökét) messze meghaladó befolyást biztosított számára az MSZP-ben, ha tetszik: az MSZP fölött.

Az előző fejezet végén jeleztem, hogy a mostaniban visszatérek a Gyurcsány által 2011-ben írt (Mesterházy által ledarált) levélre, jöjjön ebből egy újabb részlet: „Nagyjából egy éve megkeresett egy jól ismert közéleti szereplő. Azt állította, tudja, ki volt a kiszivárogtató. Elmondása szerint fia legjobb barátja egy olyan belvárosi ügyvédi irodában dolgozik, amely a Fidesz jogi ügyeit is intézi. Az ügyvéd barát évek óta célozgatott rá, hogy tudja, ki adta ki a felvételt. Egy átmulatott éjszaka után aztán kimondta a nevet. Az ügyvéd ugyanazt a személyt, X-et nevezte meg, akinek üzletember kapcsolata a fentiek szerint aktív szereplője volt a kiszivárogtatási láncnak.

Pár hónapja egy befolyásos újságíróval beszélgettem. Őszödre terelődött a szó. Előhozta, hogy... a beszéd 2006. szeptemberi nyilvánosságra hozatalát követő második napon, kedden találkozót kért tőle egy MSZP vezető. A találkozón a politikus arról próbálta meggyőzni az újságírót, hogy én hoztam nyilvánosságra a beszédet... Az engem gyanúsító MSZP vezető ebben az esetben is X volt.

Pár hete üzenetet kaptam vidékről. Egyik párttagunk azt állította, hogy ismeri Őszöd titkát. A történet szerint 2006 nyarán, jóval a be-

²⁸ Niedermüller Péter: Az őszi beszéd. Egy politikai botrány etnográfijához I-IV.

http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=86064:az-osoedi-beszed-egy-politikai-botran-y-etnografiajához-i-resz&catid=84:cssniedermullerpeter&Itemid=122

széd... nyilvánosságra hozatala előtt egy négyszemközti beszélgetésen az MSZP egyik emblemikus országos vezetője lejátszotta az őszödi beszédet és a következő megjegyzést fűzte hozzá: „A kezemben van Gyurcsány, azt teszek vele, amit akarok.” Ki volt ez az MSZP-s vezető? Nem, nem X volt, bár kétségetlen, X nagyon közeli szövetségéséről, barátjáról van szó. Olyan emberekről beszélünk, akik időnként közösen, családjaikkal együtt külföldön nyaralnak. Ez utóbbi MSZP-s vezetőt nevezzük Y-nak.

Az elmúlt napok sajtónyilatkozatai után felhívott egy párttagunk. Azt mondta, hogy pár hónapja Y zárt körben azt mondta, hogy az ő közeli szövetségese, pártunk egyik vezetője, Z volt a szívárogató. Ez már három név, de kétségetlen, ők hárman egy kört alkotnak.”

Ennyit tudott 2011 júliusában Gyurcsány Ferenc. Meg persze X, Y és Z nevét.

Ám nemrég megtudott még valamit. Mivel az illető, aki a következőket elmondta - ha szükséges -, bárhol elmondja a történetet, ezúttal nekünk sem kell ikszezni, ipszilonozni: Szekeres Imréről van szó. Aki 2006 júliusában Székesfehérváron tartott egy szűk körű regionális megbeszélést Fejér és a környező megyék vezető MSZP-s káderei számára. Amely után - egy még szűkebb körű külön megbeszélésen - néhány ember előtt kijelentette: a pártnak készülnie kell a Gyurcsány utáni korszakra is. Ez akkor, pár hónappal a választásokon aratott fényes győzelem után, megdöbbentő kijelentés volt. Emberünk rá is kérdezett: hogyan vetődhet föl most ilyesmi. Szekeres azt felelte, hogy a politikában minden eshetőséggel számolni kell. A Százhalombattán élő MSZP-s (ma DK-s) politikus, aki nemrég fölidézte a történetet Gyurcsány Ferencnek, a fehérvári országgyűlési képviselő útján akkor, 2006 júliusában is megüzente a miniszterelnöknek, miket beszél Szekeres, ám az érintett - érthető módon - elsiklott fölötte, és gyorsan megfélelkezett a dologról.

Szélesebb kontextusban nézve az ügyet, tudnivaló, hogy a szocialista párton belül (minimum a rendszerváltozáskor produkált radikális anti-kommunista kampány óta) erős ellenszenvek éltek az idők során koalíciós partnerré és elválaszthatatlan politikai szövetségessé lett SZDSZ-szel szemben. Egy éve kritikus pontig erősítette az indulatokat Szili államfővé választásának csúfos kudarca, amit sokak szerint a szabaddemokraták „árulása” idézett elő. Sokan a „liberális Gyurcsány” modernizációs reformjai mögött is az ő káros ideológiai befolyásukat vélték fölismer-

ni. Mint Bauer Tamás többször leírta: az MSZP (jogelődjeit is ideértve) mindig kétlelkű párt volt a reformok tekintetében. Szerinte az 1953-as Nagy Imre-féle kormányprogramtól, a Kádár-kori „új mechanizmuson”, majd a rendszerváltozást megelőző gazdasági átalakításokon át egész a gyurcsányi reformokig volt egy folyamatos progresszív szárnya a szocialistáknak; amellyel szemben mindig létezett, és váltakozó erővel konfrontálódott egy ortodox antireformista oldal. Az öszödi konfliktus, az öszödi árulás mögött ez a konstans ellentét is ott munkálhatott.

Ezen a ponton - ugyancsak Bauer nyomán - érdemes nagyobb összefüggésekben látni Gyurcsány 2006-os reformjait. Az erősödő antiliberális jobb- és baloldalon egyaránt elterjedt „ultraliberális” gerjedelemként, illetve a nemzetközi nagytőke zsoldjában tett szolgálatként megbélyegezni a felsőoktatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer átalakítását szorgalmazó törekvéseket. E nézetek persze figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy a nyugat-európai országok mindegyike hasonló reformokkal próbálkozik - a kormányok politikai színezetétől függetlenül. Jobb helyeken - például Németországban - a két politikai oldal összefogásával.

És mi a helyzet nálunk?

„Magyarország az elmúlt másfél évtizedben szocialista tervgazdaságból piacgazdasággá alakult át. Maga ez a folyamat egész sor reformot jelentett: új adórendszert, bankreformot, az egész versenyszféra privatizációját, a tanácsrendszernek önkormányzati rendszerrel való felváltását, az államkincstár felállítását, a köztisztviselői és közalkalmazotti jogállás bevezetését vagy éppen a háziiorvosi privatizációt. A *rendszerváltó reformokból* az elmúlt másfél évtizedben folyamatos volt az átmenet az olyan reformokhoz, amelyek többé nem a tervgazdaságból a piacgazdaságba való átalakulás, hanem már a *piacgazdasági rendszereken belüli átalakulás* példái... Ilyen úttörő reform volt a közüzemek privatizációja vagy az 1997-es nyugdíjreform... Az előttünk álló további reformokat számos nemzetközi érvényű, világnézetunktől és szándékainktól független változás teszi szükségessé.

Három ilyen, korszakos változást kell feltétlenül kiemelni.

Az egyik: az orvostudomány fejlődése, az emberek egészségesebb életvitele... évtizedekkel meghosszabbítja az életünket, ami nagyszerű dolog, csak éppen a korábbi nyugdíjkorhatár mellett finanszírozhatatlanná teszi a hagyományos nyugdíjrendszereket...

A másik változás: az orvostudomány fejlődése a korábbinál... sokszorosan költségesebb diagnosztikai és terápiás eljárásokkal gazdagítja az orvoslást. Miközben ennek köszönhetjük, hogy tovább élünk... ez a változás finanszírozhatatlanná teszi az eddigi módon működő egészségügyet. Az új... gyógymódokat az egészségbiztosítás adott... forrásaiból egyszerűen nem lehet minden rászoruló beteg esetében alkalmazni. Szükség van valamiféle szelekcióra, aminek a jelenlegi rendszerben nincsenek legitim eszközei. Akkor pedig marad az elegánsan hálapénznek, illetve orvoslátogatásnak tisztelt korrupció.

A harmadik változás: a globalizáció következtében az európai gazdaságoknak... többek között a korszerű iparcikkek piacán kell megküzdeniük az egykori fejlődő országok (köztük a hatalmas Kína) versenyével... Míg a kilencvenes években Nyugat-Európából még Kelet-Európa... országaiba vándoroltak tíz- és százezrével a munkahelyek, a kétezres években már tőlünk vándorolnak... tovább Kelet felé. A *rendszerváltási munkanélküliséget* (a tervgazdaság és a KGST összeomlásának a következményét)... kiegészíti a világméretű verseny következtében fellépő és tartósnak ígérkező *globalizációs munkanélküliség*... Európa számos országában az oktatás korszerűsítésével és a munkaerő-piaci szabályozás rugalmasabbá tételével reagálnak az így kialakult helyzetre.

Az egészségügy, a nyugdíjrendszer, a munkaerőpiac és az oktatás reformja tehát nem holmi neoliberális rögeszme, hanem a gazdasági feltételek átalakulásából fakadó kényszer. Ezek nélkül egyszerűen nem tartható fenn az európai társadalmak működőképessége."²⁹

Ezek után térjünk vissza az MSZP-hez és Niedermüller elemzéséhez:

„A párton belüli reformellenes erők képtelenek voltak tényleges politikai vagy éppen gazdaságpolitikai alternatíva kidolgozására. Nem volt olyan számottevő politikusa sem a pártnak, amely ezeket az irányzatokat összefogta volna, ezeknek az irányzatoknak az élére állt volna. Azaz nem volt nyílt politikai összeütközés a párt különböző irányvonalai között, s ebből következően nem folyt nyílt, demokratikus vita sem az ország előtt álló feladatokról, megoldásukról, a baloldal jövőbeli szerepéről és lehetőségeiről. Ehelyett a reformellenesség egyre szorosabban kapcsolódott össze a miniszterelnökkel szembeni személyes el-

²⁹ Bauer Tamás: A megkésett beszéd. Élet és irodalom, 2006. október 20.

lenszenwel: a reformellenesség a Gyurcsány-ellenességgel. Ily módon ugyanis nem kellett nyíltan állást foglalni, nem kellett társadalom- és gazdaságpolitikai alternatívákat kidolgozni, elég volt a miniszterelnök személyes hitelességének a gyengítése...

A bevezető előadást követő felszólalások egy részét... a kételkedés, az őszinte aggodalom, bizonyos mértékig az értetlenség motiválta, más részüket azonban a rosszakarat. Valószínűleg a frakcióülést megnyitó beszéd volt az a pillanat, amikor a szocialista párton belül mindenki számára világossá vált, hogy ha mindez megvalósul, akkor itt - nemcsak az országban, hanem a párton belül is - új világ kezdődik... S ez... elsősorban a sok évtizedes beágyazottsággal bíró, jelentős érdekszövevényeket mozgató, nagy befolyással rendelkező vezetőknek... nem tetszett. Valaki(k)ben talán már ekkor megfogalmazód(hat)ott a terv, hogy ezt minden eszközzel meg kell akadályozni... Amikor pedig elhangzott a záróbeszéd... felismerték, hogy annak kiragadott részei, helyenként indulatos megfogalmazásai - megfelelő kezekben és megfelelő kommunikációs stratégia segítségével - alkalmasak lehetnek a miniszterelnök és a reformpolitika lejáratására. S innentől kezdve beindult a gépezet..."

Egy Churchill-anekdota jut erről eszembe. A brit miniszterelnök egyszer egy új kormánytag társaságában lépett be a parlament üléstermébe. Az újonc odasúgta neki: kissé izgul, most fog először szemtől szemben ülni az ellenséggel. Churchill kiigazította. Fiatal barátom, jegyezze meg: akik szemben ülnek, azok nem az ellenségeink, hanem az ellenfeleink. Az ellenségeink a hátunk mögött ülnek.

Gyurcsány esete nem ilyen anekdotikus. Neki csak ellenségei voltak. Szemben is, a háta mögött is. De adjuk vissza a szót Niedermüllernek:

„Az árulás klasszikus esete ez: a közülünk való, de nekünk nem tetző vezető nemtelen eszközökkel való eltávolítására tett kísérlet... Az MSZP reformellenes szárnyának és a Fidesznek ugyanaz volt/lett ebben az ügyben az érdeke - a kiszivárogtatással... mintegy üzletet kötöttek, így nem túlzás azt állítani, hogy a záróbeszéd kiszivárogtatása egyet jelentett a demokratikus, morális elveken nyugvó politikai kultúra összeomlásával Magyarországon. Azok, akik nyilvánosságra hozták a miniszterelnök zárt körben és zárt körnek szánt beszédét, tudták, hogy eredeti kontextusából kiragadva alkalmas Gyurcsány Ferenc és rajta keresztül a reformok, a modernizáció erkölcsi lejáratására, sőt meg-

semmisítésére. A kiszivárogtatás aljassága épp ezen a ponton ragadható meg: egy ember és az ország jövőjét, mindannyiunk érdekét szolgáló eszme tudatos, megtervezett tönkretételében."³⁰

Az árulók nyilván nem voltak, nem lehettek tisztában azzal, hogy milyen kataklizmát indítanak el. Hogy olyan szellemet engednek ki a palackból, amelynek féktelen pusztítása messze túlfut az ő eredeti céljukon: a választási győzelemmel a kelleténél szerintük jobban megerősödött Gyurcsány meggyengítésén, megfékezésén, szükség szerint: lecserélésén. Fogalmuk se volt róla, hogy nemcsak őt teszik majd tönkre politikailag, hanem a saját pártjukat, a magyar baloldalt, az egész demokratikus oldalt.

A demokratikus Magyarországot.

Magyarországot.

S ezek az árulók, pozíciójuktól függetlenül, ma is a szocialisták erős emberei. A párt máig nem nézett szembe mindezzel. Nem is akar szembenézni vele: lásd a jelenlegi pártelnök komisz performanszát a Gyurcsány Ferenc által neki átadott levéllel, amelyben a volt miniszterelnök - akkor még az MSZP tagjaként - egy a frakcióban kirobbant újabb drámai vita kényszeréből adódóan írta le mindazt, amit az árulásról és az árulókról tudott.

S amelyet Mesterházy Attila a sajtó jelenlétében *ledarált*.

Ennek a fejezetnek a végén kénytelen vagyok Paul Lendvait idézni, aki *Az eltékozolt ország* című kitűnő könyvében a következő szavakkal írja le Gyurcsány Ferenc és a Magyar Szocialista Párt küzdelmét: „A baloldal történetének talán legnagyobb tehetsége”, aki nem volt képes „csapatmunkában” kormányozni, és „megfékezni impulzív természetét”, „egy emberileg rendkívül rokonszenves amatőr vergődött itt a magukat szociáldemokratáknak álcázó régi kommunistákkal és baloldali karrieristákkal teli viperafészekben”.³¹

Gyurcsánynak azóta új pártja van.

Az MSZP (a jelentős személyi változások ellenére), úgy tűnik, maradt a régi.

³⁰ Niedermüller: Az öszödi beszéd

³¹ Paul Lendvai: *Az eltékozolt ország*. Budapest, 2011. Noran Libro. 143. és 168.

A VESZTES JOBBOLDAL

A 2006-os választások előtt sokak meggyőződése volt: ha Orbán Viktor ismét veszít, távoznia kell a Fidesz éléről - talán a politikából is. Ép észszel (józan számítás, a demokratikus politika íratlan szabályai szerint) nem lehetett ugyanis elképzelni, hogy valaki két egymást követő (az 1994-essel együtt immár három) vereséget túléljen.

Orbán pozíciója valóban meggyengült némileg, amit stabilizálnia kellett. Már az elvesztett első fordulót követő estére nagygyűlést hirdetett a budai várba, ahol így tüzelte híveit: „*Nekünk, magyaroknak nincs hova hátrálnunk. Ellenfeleink kimutatták a foguk fehérjét, agresszívek, kíméletlenek, és durva hatalomvágy hajtja őket. Ha nem állunk ki amellett, amiben hiszünk, akkor Magyarország az ő játékszerükké fog válni... Ez a nemzet, ez az ország a mi hazánk*”³² (Kiemelések: D. J.)

Az efféle szavaknak persze semmi közük a demokratikus közbeszédhez, egyáltalán a demokráciához. A parlamenti választásokat ismét megnyerő politikai ellenfelet Orbán újfent - a korábbiaknál is durvábban - zárta ki a nemzetből: mi vagyunk a magyarok, ez a mi országunk, ti a magyarok ellenfelei vagytok. A második forduló után (ismét a várban) fekete, cipzáras bőrdzsekiben - a városi gerillavezér maskarájában - ezeket mondta: „Vereségünk csak átmeneti... A sereg törzse egyben maradt... Vereséget szenvedtünk, de nem győztek le bennünket. Csak az győzetik le, aki megadja magát... Bennünket soha nem győzhetnek le.”³³

Miután korábban többször hangoztatta: vállalja a felelősséget, most persze vennie kéne a alapját. Csakhogy a vezérnek nem kalapja, hanem *sisakja* van. „Nem lehetünk a meghátrálás emberei, én sem leszek az. Én maradok, fent vagy lent, mindig maradok... Harcolni fogok, harcoljatok ti is!”³⁴ A háború tehát a vereség után is folytatódik, de Orbánnak legelőbb bűnbakot kellett keresnie, akinek a vereség a nyakába varrható. Ezt Dávid Ibolyában és az MDF-ben találta meg. Miután évekig mindent megtett, hogy víz alá nyomja potenciális

³² <http://2006-2007.orbanviktor.hu/>

³³ Uo.

³⁴ Uo.

szövetségesét, most, az elvesztett első forduló után levelet írt neki, és összefogásra szólította föl - a győzelem érdekében. Miután ez utóbira (következésképp a miniszterelnökségre) józan számítás szerint nem maradt esélye, „önzetlenül” lemondott a jelöltségről, és „közös kormányfő-jelöltként” Antall József egykori miniszterét, Bod Péter Ákost nevezte meg. (Bod vállalta a „tisztséget”) Az MDF persze elutasította az álságos ajánlatot, így a bűnbakképző akció elérte célját: Orbán a nemzeti hős (Rákóczi, Kossuth) szerepében pózolt, Dávid Ibolya pedig Károlyival és Görgeyvel került egy sorba a fideszes politikai mitológiában.

Hogy Orbánnal szemben e manőverek dacára ellenállás ébredt a pártelitben, ahol kevésbé voltak vevők a fideszes plebsnek előadott színjátékra, arról egyebek közt Kósa Lajos nyilatkozata árulkodott, aki kimondta: nem hiszi, hogy Orbánból még egyszer miniszterelnök-jelölt lesz. „Valószínű, hogy más felállásban kell egy következő választáson megmérgettni magunkat”.³⁵ A vezérnek ezen fölül is kiosztottak pár pofont. Az egyiket Semjén Zsolt és a Fidesz kereteiben működő, a Fidesz hátán bejutott kereszténydemokraták. Pontosabban a katolikus egyház vezetői, mert az utóbbiak biztatása nélkül Semjén aligha szánta volna rá magát a frakcióalapításra. Az előzetes tervek, sőt Orbán nyilvános ellenkezése dacára! (A kínos helyzetet végül úgy sikerült áthidalni, hogy a két alakulat „frakciószövetséget” hozott létre, melynek elnöke Orbán, társelnöke pedig Semjén lett.) A másik pofon a fideszes alvezérektől érkezett, akik nem voltak hajlandók elvállalni a frakcióvezetői posztot. Előbb Áder mondott nemet, majd Pokorni, végül Rogán. így lett frakcióvezető az újonc Navracsics.

A vereség után a jobboldali sajtóban is megjelent egy-két írás, ami kritikával illette a vezér politikáját. Ám a szerzők (Elek Istvánt kivéve) nem annak tartalmát kérdőjelezték meg, csak a sikertelenséget kifogásolták. Hogy Orbán (megint) nem tudott nyerni a kommunisták ellen. Ha bírálták is a radikalizmusát s a hozzá kötődő médiaemberek vad megnyilvánulásait, ezt nem azért tették, mert e radikalizmus ellentétes a konzervatív, a kereszténydemokrata, sőt: a demokrata értékvilággal, hanem mert akadályos volt a győzelemnek.

³⁵ Népszabadság, 2006. 04. 27.

A vesztes pártelnök még májusban pontot akart tenni a kibeszéletlen kudarcra egy gyors pártkongresszussal, s ez sikerült is neki. Noha korábban többször hangoztatta, hogy egyszemélyi felelősséget vállal a kampányban elkövetett minden hibáért, a május 20-án rapid módon lezavart kongresszuson már összekapaszkodott a többiekkel: az egész ügyvezető elnökség *kollektíve* kért bizalmat. Öten (Orbán, Pelczné, Pokorni, Schmitt, Varga) egyetlen szavazás keretében. Orbán a szavazás után kijelentette: annak eredményét a saját megerősítésének tekinti. Az eredmény amúgy igen érdekes volt, az érdekesség pedig (akár az ördög) a részletekben rejtett. A küldöttek 896 érvényes igenlő szavazatot adtak le, ami a voksok 87,5 százalékának felelt meg: a vezér és alvezérei *e szerint* nagyarányú bizalmat kaptak. Ám figyelemre méltó tény, hogy az 1114 szavazólapból csak 1042-t dobtak be az urnába, 72-en tehát zsebre vágták a magukét: a *megjelent* küldötteknek így valójában csak a 80 százaléka erősítette meg Orbánékat. A *választott* küldötteknek pedig csak az *51 százaléka*, alig több mint a fele! Az 1751-ből 637 küldött ugyanis meg se jelent a kongresszuson, ami aligha értelmezhető a vezér iránti hűség megnyilvánulásaként.³⁶

Ezzel együtt május végére formálisan stabilizálódott Orbán pozíciója, aki ez ügyben kifejtett aktivitását természetesen összekapcsolta a győztes kormányerők támadásával. A Fidesz (s erre a rendszerváltozás óta nem volt példa) nem szavazta meg a választásokról szóló belügyminiszteri jelentést, anélkül, hogy ezt érdemben megindokolta volna. Ezzel nagyjából befejeződtek az utóvédharcok, a vesztes vezér hosszabb szabadságra ment - úgy tűnt, rá is fér.

Innen a tusnádi beszéddel tér majd vissza július 22-én. Nem akárhogy: a Gyurcsány-kormányhoz intézett nyílt hadüzenettel. Akkor már ismeri a miniszterelnök őszi beszédét, amellyel az MSZP árulói (bár elsődleges céljuk nem ez volt) *politikai mentőövet* dobtak neki.

Mielőtt erre rátérnénk, nézzük meg közelebbről a vesztes jobboldal helyzetét. A továbbiakban nagymértékben támaszkodom a Gönczölbizottság³⁷ jelentésére, amely a maguk összetettségében és tag kontex-

³⁶ Orbán rendcsinálásba kezd. Index.hu, 2006. 05. 20. <http://index.hu/belfold/0520pkii/>

³⁷ Vizsgálati jelentés a 2006. szeptember-októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendezvényekkel és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményekről. 11-48. o. <http://www.gonczolbizottsag.gov.hu/jelentes.html>

tusában értelmezi a 2006 szeptemberében-októberében történeteket. „A lezajlott események mögött soktényezős, kiterjedt oksági láncolat húzódik meg. E láncolat egyes elemeinek időbeli jellemzői merőben eltérők, olykor sok évtizedes múltban gyökereznek, máskor az eseményeket közvetlenül megelőző történésekből erednek... Egy-egy esemény gyakran csak az a bizonyos »utolsó csepp a pohárban«, vagy éppenséggel alkalmas ürügy, amely elfedheti a mélyebben ható tényezők halmozott hatását.”

A 2006-os őszi drámája mögött először is történelmi vonatkozások húzódnak meg. Egy sajátos magyar hagyomány s a belőle táplálkozó történelmi mitológia. A magyarságnak évszázadokon át el kellett szenvednie az idegen (vagy annak tudott) uralom állapotát és az ezzel szembeni meg-megújuló küzdelmek ismétlődő kudarcait. A magyar közgondolkodás erős jellemzőjévé lett a pesszimizmus, a vereségtudat, a keserűség - különösen a magát „nemzetinek” tudó jobboldalon. Az effajta gondolkodás- és érzélemvilág fokozottan igényli a károkozókat, az árulókat, a bűnbakokat, akik a kudarckokért felelőssé tehetőek.

„A megrázkódtatások és sérelmek ebből a szempontból különösen a 20. század második felét jellemezték. Ennek súlyát az egykori szenvedő alanyokon kívül leszármazottaik is viselték és viselik... a nagyszülők vagy a szülők ellen elkövetett cselekedetek ugyanis az esetek nagy részében kihatottak az utódok életére is... 1944. március 19-től kezdve a magyar társadalom két megszállást élt meg. Egy viszonylag rövidet, ám szerfelett pusztítót és egy hosszút, amely következményeiben jóval mélyebbre hatolt”. Az 1956-os forradalmat követően „a bizakodás és az öröm néhány napját a keserű csalódás váltotta fel... A magyarok úgy érezték, hogy ismét félrevezették, elárulták, pácban hagyták őket. Ráadásul el kellett szenvedniük a megtorlások időszakát... kivégzéseket, bebörtönzést, jogfosztást, állásvesztést, szilenciumot... Jóllehet... 1963 után tömeges retorziókra nem került sor, a sérelemérzet... számos csoportban változatlanul fennmaradt, és új sérelmek is keletkeztek. Egy közelmúltban lezárt kutatás szerint a vizsgált családok mintegy 77 százaléka szenvedett el olyan erkölcsi, politikai, illetve anyagi sérelmet, amely a család életvitelét megtörte, és kihatással volt a leszármazottak élethelyzetére is.”

Nem csoda hát, ha a rendszerváltozástól „a magyar társadalom nagy csoportjai várták a politikai sérelmek erkölcsi jóvátételét, az oko-

zott... egzisztenciális károkért a kárpótlást... A politikában megtapasztalt gyors változásokból, valamint a megszálló hadsereg kivonulásából megalapozatlan várakozásokkal övezett részleges társadalmi eufória alakult ki.

Sokan úgy gondolták, hogy Európa majd hálás lesz a »védőbástyáért«, új Marshall-segély készül... Ám az illúziók gyorsan eltűntek, s a helyükre csalódások, újabb tömeges kudarcélmények telepedtek... kezdett újratermelődni a »rosszkedvű ország« tünet együttese...

Kemény bírálatok hangzottak el arra nézve, hogy a Kádár-korszak maradványaitól... elsősorban a személyi folytonosságot illetően nem sikerült megszabadulni, hogy a megelőző rezsim idején bűnöket elkövetők ellen a demokrácia nem lépett fel... Ezzel kapcsolatban hangzott el Antall József sokat idézett mondata: »Tetszettek volna forradalmat csinálni!« Az ország vonatkoztatási kerete is gyökeresen megváltozott. A »legvidámabb barakk« adott némi önérzetet a szomszédokkal szemben... a fordulat után Európa hátsó udvara lettünk."

Csalódást, frusztrációt okoztak a kapitalista gazdasági kibontakozást kísérő társadalmi folyamatok is. Egyesek hirtelen létbizonytalanságba zuhantak, mások gyorsan fölemelkedtek. A privatizációt az emberek zöme úgy élte át, hogy sem új esélyekhez nem jutott, se korábbi veszteségeiért nem kapott kárpótlást. *Nota bene: Gyurcsány Ferenc alakjában - a „rabló privatizáció” révén „komcsiból lett újjgazdag kapitalista” figurájában - már a demokratikus politikai színtérre történt belépése előtt is eszenciálisan együtt volt minden, ami a korban felgyülemlett frusztráció, harag és bosszúvágy kielégítésének a célpontja lehetett!*

„A rendszerváltás befejezetlenségének, elmaradt tennivalóinak emlegetése mindig felerősödik, valahányszor a demokratikus választások a bal- és a liberális oldal győzelmét hozzák... A rendszerváltás pillanatában az a diffúz erő, amely az MDF, a KDNP és az FKGP szavazótáborát alkotta... szenvedései, történelmi hagyományai okán úgy vélhette, hogy ő és pártjai képviselik a kormányzásra hivatott erőt. Őszinte hite szerint erre rendelte régi eredetű vagy új keletű antikommunizmusa, a társadalmi, történelmi igazság és méltányosság..."

Hozzá kell tennem: bizonyára ez állhatott még a rendszerváltozás ízig-vérig demokrata és messzemenően realista gondolkodású miniszterelnöke 1990-es kijelentésének háttérében is. Antall József a győzelem

után, annak örömeiben (félíg tréfásan, de legalább annyira komolyan) kijelentette: az MDF és szövetségesei kis híján 60 százalékos parlamenti mandátumaránya lényegében leképezi az egykori kisgazdapárt 1945-ös választásokon szerzett 57 százalékát. A világ rendje tehát, fél évszázad elteltével, helyreállt Magyarországon...

„A jobboldal törzse mindezt meggyőződéssel vallotta és vallja... Felháborodása is őszinte: hogy jön ahhoz a baloldal, hogy a történetek után kormányozni merészeljen... Csakis csalás magyarázhatja, ha a jobboldal veszít. E tábor híveit az egyházak... nem titkolt rokonszenve is megerősítette meggyőződésükben. Antall halála és az MDF felmorzsolódása után a jobboldal tanácstalanul kereste azt a politikai erőt, amely kifejezője és megtestesítője lehet törekvéseinek és érzelmeinek. A liberalizmusról leváló Fidesz pedig... ráértett erre a jobb felől sugárzó tömegigényre. Politikai tábor, érzelmi lehorgonyzást... nem utolsósorban karizmatikus vezetőt kínált számára. S hamarosan, 1998-ban, a győzelem örömet... A diadal tartósnak ígérkezett; úgy látszott, a jobboldal az állami és társadalmi élet minden szintjén... berendezkedhet, ilyenformán helyreáll a történelmi igazság és a nemzeti méltóság.”

Emiatt élte át rendkívül erős kollektív traumaként a jobboldal törzse a 2002-es újabb választási vereséget. Amely a pozitív előrejelzések után hidegzuhanyként zúdult rá. Ráadásul minimális mértékű volt - mégis minden elveszett vele. Nemcsak a hatalom, de a történelmi elégtétel, a magyar igazság és a többi. A kudarc ezért emelte meg extrém módon a jobboldali tábor indulati szintjét, s ebből táplálkozó akciókészségét. A feszültséget le kellett vezetni, és Orbán nagyon értett ehhez. Kiadta a jelszót: alakítsatok polgári köröket! „Hogyha mozdulni kell, egyszerre mozdulhassunk.” így született a Fidesz új, radikális támadó politikája.

„A kritikus pont a 2002. évi parlamenti választás két fordulója közötti nagyszabású Fidesz-offenzíva részleges sikere volt.” A váratlan, minimális arányú vereséget lelkileg azért volt különösen nehéz feldolgozni, mert már a választási kampányban nagy hangsúlyt kapott a nemzet és a jobboldal azonosítása, mint identitásképző erő. Ezt üzent a kokárdakampány, és erre lapátolt rá a demokrata fülnek szörnyű, ám a „magyar lelket” fölemelő orbáni mondat: „a haza nem lehet ellenzékben”. „Orbán Viktor makacs szívósságára vall, hogy a kudarcot együttes élménnyé, a tábor összetartó erejévé tudta transzformálni (lásd várbeli gyűlés).”

A maga dupla fenekű beszédmódjával a Fidesz elnöke is táplálta a „csalás” vádját és az újraszámlálás követelését. Az események logikája *a 2006-os őszi előjátékként* már 2002-ben elvezetett az első törvénytelen akciókhoz: az Erzsébet-híd július 4-ei blokádjához, majd az esti körúti tüntetéshez. Érdeemes felidézni, mi történt: „Az engedély nélkül demonstrálók a Kossuth térre vonultak, ahol követelték a kormány távozását, a miniszterelnök lemondását, új választások kiírását. A téren este feloszlatták a tömeget... ezután több százan a Bajcsy-Zsilinszky úton és a Teréz körúton haladva megindultak az Astoria felé, a rendőrök a Károly körúton könnygáz-spray alkalmazásával oszlatták fel a tüntetők... csoportját.”³⁸

Ugye, kísérteties?

A Kossuth téren már 2002. július 4-én megvalósult a radikális jobboldal és az úri közönség (az úgynevezett „budai polgárok”) közös fellépése. Sor került a törvényesen fellépő rendőrséggel való konfrontációra is. A törvénytelen utcai akciók nyitányaként prezentáltak egy az akkori kormányfőt érintő botrány is, hisz a Magyar Nemzet két héttel korábban, június 18-án robbantotta a Medgyessy titkosszolgálati múltját leleplező D-209-es ügyet! (Vajon honnan jutott a titkos információk birtokába?) Végül, de nem utolsósorban adott volt az események háttérében munkálkodó, azokat jóváhagyólag konstatáló, közvetve bátorító, ám a nyílt színen azoktól távolságot tartó jobboldali vezér. (Minden együtt volt már - Gyurcsány Ferencen és az őszödi beszéden kívül!) Orbán akkor is épp külföldről tért haza, s a reptéren ezt a cinikus választ adta az álláspontját firtató újságíróknak: „igen, volt egy kis lökdösődés”. Ám a következő hónapban már - a rá jellemző módon: nem konkrétan, egyenesen, hanem úgy általában, de jobboldali hallgatósága számára nagyon is érthetően - azonosult a törvénytelen demonstrálókkal. Hol is? A Szabadság téren, az MTV székháza előtt augusztus 30-án rendezett tüntetésen szónokolva: „a velünk vitázok ne a gumibot nyelvén fogalmazza meg ellenvéleményüket. ... ne betört és véres fejekkel tegyenek pontot a párbeszéd végére”³⁹

³⁸ http://www.gondola.hu/cikkek/20036-Hetvegi_tuntetesesek_a_fovarosban_-_Demonstraciok_2002-2003-ban.html

³⁹ Magyar Nemzet, 2002. 09. 02. Idézi: Debreczeni József: Arcmás. Bp. 2009. Noran Libro. 185.

A 2002-es év vízválasztó volt a magyar demokrácia történetében. A választások vesztese - aki magának korszakos szerepet szánt az ország élén - képtelen volt elfogadni a méltánytalannak érzett vereséget, s ezt az érzést táplálta, szította saját, ilyesmire nagyon is fogékony táborában. Azzal, hogy május 7-én, a budai várban kijelentette: „a haza nem lehet ellenzékben”, nemcsak politikai riválisait tagadta ki hazából, nemzetből, magyarságból - a legsötétebb jobboldali erőkre és rezsimekre hajazva! Hanem - minthogy a nép választotta parlamenttől nyert kormányzati mandátum fölé egy homályos, misztikus, axiomatikus és örökérvényű „kormányzati fölhatalmazást” helyezett - a demokratikus politikai szisztéma egészét utasította el. Orbánnak 2002-ben vált meggyőződésévé, hogy rossz az a politikai rendszer, amelyben előállhatott az a beleset, hogy a nép szabályszerűen megfosztja őt a hatalomtól. A magyar demokratikus jogállam 2010 óta zajló szisztematikus szétverése is ebből a meggyőződésből fakad.

Ebből származik az új, agresszív politikai stratégia, melyben a politikai verseny: háború, ami életre-halálra megy; az ellenfél: ellenség, akit nem elég legyőzni, de meg kell semmisíteni. Ahol a küzdelem nem a parlament demokratikus vitaterében, hanem az utcán, a föltüzelt, mozgósított hívek lelkében, az ő akcióik révén dől el. Hogy Orbán mindezt fölmérte és eltervezte a választási vereség után, arról közvetlen bizonyítékot szerezhettem 2002. május 4-én, mikor a vele készített interjú során szó szerint ezeket mondta a magnóba:

„A következő négy évben arra kell fölkészülni, hogy mindenféle pártpolitikai iniciativa nélkül is számos polgári [*a jelzőn most ne akadjunk föl - D. }.*] mozgalom lesz a színen. Engedetlenségi jellegű is... Ezeknek lesz mérsékelt és radikális változata (*sic!*), egy MSZP-SZDSZ kormányzat esetében szerintem mérhetetlenül tág tere nyílik az utóbbiaknak. .. Olyan dimenzió is megnyílik a politikában, amely nem létezett az elmúlt időszakban. [*Ez*] a mozgalmak világa lesz. Ezeknek nincs regisztrált tagságuk, inkább kommunikációs hálók lesznek, melyek időnként közös cselekvésben nyilvánulnak meg... Ez lesz tehát az a világ, amely korábban nem létezett, de most létezni fog. Tehát a parlamenti ellenzék mellett megjelenik a... mozgalmak világa. Az utóbbi láthatatlan búvópatakként működik majd, időnként pedig forrásként tör elő. Ennek a... politikai koordinációját kellene megteremteni.”⁴⁰

⁴⁰ Debreczeni József: Orbán Viktor. Bp. 2002. Osiris Kiadó. 559.

Ezt mondta nekem Orbán 2002. május 4-én, a Béla király úti kormányfői rezidencián (amit akkoriban kellett elhagynia); három napra rá, május 7-én, a Dísz téren, hívei fölhevült, több tízezres tömege előtt pedig már így beszélt: „Arra kérem önöket, hogy a következő három hónapban hozzanak létre kis, néhány emberből álló csoportokat, baráti csapatokat, polgári köröket. Nem jogi formákra, hanem együttlétre, összefogásra, készenlétre van szükség. Most arra van szükség, hogy százsámra alakuljanak polgári körök és társaságok. Az erőnk, amely a sokaságban van, akkor valódi erő, ha képesek vagyunk magunkat megszervezni... Ezért azt kérem, hogy a reményeim szerint százsámra létrejövő polgári körök jelentkezzenek a Demokrácia-központ ismert telefonszámain. Tudnunk kell egymásról, hogy ha a sorsunk úgy hozza, hogy mozdulnunk kell, akkor egyszerre mozdulhassunk.”⁴¹

A sors úgy hozza, hogy az igazi nagy *egyszerre mozdulásra* negy évvel később - egy újabb választási vereséget követően - kerül sor. 2006. szeptember 17-én és az azt követő napokban, hetekben. Addig azonban sok víznek le kell még folynia a Dunán: sok-sok szervezésnek, sok-sok gyakorlatozásnak, sok-sok mozgósításnak, sok-sok akciónak. 2002-től egymást érték a nagy fideszes utcai tömeggyűlések s az ott elmondott tüzes Orbán-beszédek. (Ezek tartalmára még visszatérünk.) A hivatalos adatok szerint még ebben az évben nem kevesebb, mint 11 300 polgári kört regisztráltak.⁴² Integrálták, strukturálták őket (így lett Schmitt Pál szép szavaival: „a polgári körök selyemháló a nemzet testén”⁴³), 2004-ben létrehozták a Polgárok Házát (*ügyvezető igazgató: Kubatov Gábor*). 2002 tavaszán nem ért véget a kampány. A parlamenti választás után ősszel menetrendszerűen következett az önkormányzati, hasonló túlfűtött légkörben, ugyancsak a Fidesz vereségével. Aztán 2004-ben jött az EU-tagságról szóló népszavazás, amit gyorsan követett az európai parlamenti voksolás, immár a Fidesz győzelmét hozva. A 2004-es év egy a nemzeti érzelmeket ismét felszító, hisztérikus elemeket sem nélkülöző népszavazással ért véget - ugyancsak Orbánék jóvoltából. 2005-ben

⁴¹ <http://www.osaarchivum.org/pka/gondola.hu.orban.html>

⁴² http://hu.wikipedia.org/wiki/Polg%C3%A1ri_k%C3%B6r%C3%B6k

⁴³ http://www.nol.hu/belfold/20100301-itt_az_ido_de_kell-e_meg_a_selyemhalo

került sor az államfőválasztásra, amit a Fidesz előbb kivitt a nép közé (szimpátiaszavazás: „Sólyom az emberek jelöltje”), majd gondoskodott róla, hogy a voksolás a parlament falai között se legyen botránymentes. Ez évben zajlott le nagy csinnadrattával (a populisták szemfényvesztés jegyében) Orbán újabb manővere, a saját tábor mozgósítására ismét kiváló alkalmat adó „nemzeti konzultáció”.

„Kampány idején egyetlen társadalom sem működik normálisan. A kampányok... nem kedveznek a racionális politikai vitának. A magyar társadalom 2002 és 2004 között... a permanens kampány állapotában volt. Az egymásra következő kampányok a végletekig kielezték az ellenzék és a kormányoldal viszonyát. A kettős állampolgárságról folyó utolsó kampány különösen mély nyomokat hagyott, mivel a »ki a magyar?« kérdése körül forgott.”⁴⁴

Fontos körülmény, hogy miközben a modern tömegpolitika és tömegmanipuláció - főként a Fidesz jóvoltából - szervesen beépült a hazai politikai gyakorlatba, az elektronikus eszközök és az informatika ez időben zajló rohamos fejlődése és terjedése lehetővé tette az SMS-ek, e-mailek küldésével történő gyors, hatékony szervezkedést és mozgósítást.

A Gönczöl-jelentés plasztikusan mutatja be a kialakult politikai helyzet új és igen erős személyes vonatkozásait: „2002 után a politika személyes dimenziója is szokatlan hangsúlyt kapott, ami... sok tekintetben a médiatársadalom elkerülhetetlen velejárója. Az ezredfordulóra Orbán vitathatatlanul az egész jobboldal elismert vezéralakja lett, sőt a hazai politikai élet központi személyiségévé vált. A saját táborában nem tűnt fel érdemleges vetélytárs... Táborának vezetői szerephez emelte és karizmatikus dicsfényrel ruházta fel. Az ellentáborban sem látszott méltó rivális... Ezért aztán Gyurcsány Ferenc váratlan feltűnése, majd üstökösszerű felívelése sokkszerűen érte mind Orbánt, mind a jobboldalt. Orbán sok tekintetben kiváltságos, az antalli örökség [*hamis*] mitológiájával is megtámogatott országos szerepe kétséges és vitatottá vált. Egy roppant ambiciózus, odaadó hívek táborával övezett politikus számára ez drámaian személyes ügy lett, és egyúttal új politikai helyzetet teremtett. A politika csúcsein felerősítette a személyes rivalizálás motívumát... A média előszeretettel táplálta ezt a párbajképzetet. Mi-

⁴⁴ A Gönczöl-bizottság jelentése. 44. o.

niszterelnökké való megválasztását követően Gyurcsány Ferenc a koalíciós kormány, illetve az MSZP mélyrepülésének többek közt azzal igyekezett véget vetni, hogy eredményesen mérkőzzék meg Orbánnal. Ez a magatartás a nyugati demokráciákban már megszokott, Magyarországon azonban újdonságnak számított. A személyes versengés a választási kampány során kulminált."

Még hozzá a miniszterelnök-jelölti vitában.

Ahol a demokratikus vitatérből négy évvel azelőtt kivonult, csupán az övéi között szereplő, kinyilatkoztatásokat mondó vezér most olyan intellektuális ellenerővel szembesült, ami meghökkentette, és láthatóan elbizonytalanította. Szilágyi Anna nyelvész briliáns elemzést készített a Gyurcsány-Orbán vitáról, érdemes belőle hosszabban idézni:

„Orbán... mindvégig a kamerába nézett... a »tisztelt nézőknek« címezte mondatait. E gesztusával mintegy kifordult a szituációból, s kizárta a beszédhelyzetből a vele szemben álló felet, helyette a megszólított Magyarországgal igyekezett kapcsolatba lépni... Gyurcsány épp ellenkezőleg... személyes, közvetlen, direkt kapcsolatba igyekezett lépni riválisával: próbálta maga felé fordítani őt, kizökkenteni szónoki magányából... Orbán merev ragaszkodása a monologizáló szerephez azt eredményezte, hogy beragadt saját monológjába, folyamatosan kitért a válaszadás elől, ami viszont olyan benyomást keltett, hogy nem tud... válaszolni, nem tudja kivédeni az »ütéseket«, újra meg újra alul marad...

Gyurcsány nem pusztán azért tűnt felkészültebbnek, mert képes volt konkrétumokkal megtüzdelni szövegeit, hanem mert óhatatlanul karikaturisztikussá vált Orbán retorikussága, ami Gyurcsány számára remek alkalmat biztosított az ironizálásra... Számtalan kérdést tett fel, meglehetősen furcsa felállást idézve ezzel elő... Aki úgy kérdez, hogy közben tudja saját kérdésére a választ, fölényben van. Ilyen esetekben a kérdésfeltevés a hatalomgyakorlás eszköze, a megkérdezett óhatatlanul hátrányos helyzetbe kerül, még akkor is, ha tud válaszolni. Kérdéseivel a kormányfő a diákot feleltető (és olykor kioktató) tanár szituációjába kényszerítette ellenfelét. E szituációban ő a magabiztos és fölényes tudást képviselte, míg vele szemben a diák - arcán a »tanár úr, én készültem« kinjával - csak állt, mint számár a hegyen...

Gyurcsány a politikafeletti »mitikus«, »karizmatikus« Orbánt »profanizálta«, lehúzta a politikai hétköznapiok szintjére... Politikusként

mutatta be, aki »egy a sok közül« és még csak nem is a legjobbak közül... A politikafeletti Orbán... »szakrális«, személyfölötti minőséget reprezentált, márpedig ez a minőség csak komoly lehet, nem visel el mást, mint a komolyan vételt: rosszul tűri a humort, a nevetést, a gúnyt. A politikafeletti Orbán nem vonható kérdőre, mert ő az abszolút igazság közvetítője. Gyurcsány azonban nem illetődött meg ettől, semmibe vette a jobboldali vezér karizmatikus imázsát, a vele való révült-áhitatos vagy megszeppent-szolgálatkész bánásmód íratlan szabályait... Olyannyira egyenlőtlené vált a küzdelem, olyannyira felborult az egyensúly, hogy Gyurcsány fölénye kezdett nyomasztóvá válni, és a határára került annak, hogy a néző érzelmileg átálljon ellenfeléhez..."⁴⁵

Hogy ez utóbbi nem következett be, azt jelzik a Szonda Ipsos adatai, amelyek óriási méretű Gyurcsány-diadalt regisztráltak. A vitát a közszolgálati televízió mindkét csatornája, továbbá a Duna Televízió, az RTL-klub, a TV2, a Magyar ATV és a Hír Televízió is élőben közvetítette. Teljes egészében a választók 46 százaléka követte nyomon, részben látta: 34 százalék. A kettő együtt 8 millió ember: nagyjából a szavazati joggal rendelkezők összessége.

Arra a kérdésre, hogy kettejük közül ki képviselte inkább az ország érdekét: 47 százalék Gyurcsányt, 35 Orbánt nevezte meg. Ez az aránypár a pártok iránt el nem kötelezettek körében: 39-14 volt Gyurcsány javára. Ki volt a felkészültebb? 47-35 Gyurcsány javára, a pártatlanoknál: 62-5! Ami még érdekesebb: míg az MSZP hívei 88-2 arányban látták jobbnak a saját vezetőjüket, addig a Fidesz-tábor Orbánt csak 41-26 arányban - tehát az orbánisták 26 százaléka is Gyurcsányt ítélte fölkészültebbnek! Tényszerűség: 57-21 (MSZP: 85-2; Fidesz: 26-54; pártatlanok: 58-2). Humor: 38-17 (MSZP: 53-13; Fidesz: 29-26; pártatlanok: 39-13). Ki alkalmasabb miniszterelnöknek: 47-33 (97-0; 2-90; 41-13)⁴⁶

A fenti adatok fényében aligha túlzás: Gyurcsány Ferenc feltörölte Orbánnal a padlót. Ezzel - tizenhét év után - elképesztő hitelt és többletjelentést kapott az a Fekete Doboz által 1989-ben készített (s ez időben az interneten vadul terjedő) videó,⁴⁷ amelyen az ifjú Orbán Vik-

⁴⁵ Szilágyi Anna: A bezárt nyelv <http://www.progresszivpolitika.hu/?q=szilagy>

⁴⁶ Debreczeni: Arcmás. 289.

⁴⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=1fV1WQNlavi&feature=related>

tor szó szerint a következőket mondja: „Egyetlen ember van a kiseszek közül, akit én ismerek, akit komolyan kell venni, ha az ember tárgyal vele, mert az próbára teszi az ember képességeit, az egy Gyurcsány nevű ember. Az összes többi az komolytalan... Ők nem azt tanulták meg, mi alatt politikussá szocializálódtak, ami egy nyílt vitában szükséges... a Gyurcsányt leszámítva, mondom.”

A fejezet végén pedig álljanak itt Tamás Ervin mondatai:

„A Fidesz vezére nem tud szabadulni attól a televíziós estétől... Nem pörgethető vissza az idő, ott és akkor elvesztett valamit, ami addig... az övé volt: a leteperhetetlenséget. Ha csak egyszerűen veszít, kibírja. De tussal, két vállal alulmaradni, ez elviselhetetlen. Azok a pillanatok kitörölhetetlenül és jóvátehetetlenül a lelkébe égtek... Amit érez, az nem méreg. Nem düh. Az fortyogó gyűlölet. Revánsvágyát egy szokásosnak mondható politikai győzelem nem elégítené ki, csak az, ha ellenfele egyszer s mindenkorra eltűnne a süllyesztőben. Persze nem a fizikai megsemmisítés lebeg a szeme előtt, hanem az, hogy Gyurcsány pária legyen saját pártjában és saját hazájában. Orbán Viktort... nem pusztán töretlen harci kedve, hatalomvágya szólítja a barikádra, hanem az, hogy kezébe kerüljön az a radír, amellyel elsősorban saját emlékezetéből törli ki azt az istenverte órát.”⁴⁸

És valamikor 2006 júliusában Orbán kezébe került Gyurcsány Ferenc május 26-án, az MSZP frakció előtt elmondott beszéde...

⁴⁸ Tamás Ervin: Ijesztgetni könnyű? Népszabadság, 2007. 02. 09.

AZ ELŐKÉSZÍTŐ HADMŰVELET

Június 9-én, pontosan két héttel a balatonörszödi frakcióülés után megalakult az új Gyurcsány-kormány. A szombati megalakulást követő hétfőn a miniszterelnök bejelentette a parlamentben az Új Egyensúly Programot. Ismertette a költségvetés kritikus helyzetét és az annak konszolidálásához nélkülözhetetlen kiadáscsökkentő és bevételnövelő intézkedéseket.

A fogadtatás a várható módon alakult: a közvélemény túlnyomó része csalódással vette tudomásul a számára meglepő fordulatot (ez azonnal jelentkezett is a közvélemény-kutatások adataiban), de - mint látni fogjuk - tudomásul vette. Az ellenzék természetesen hevesen támadta a kormányt. Mindössze annyi történt tehát, hogy az utóbbi támogatottsága sokkal hamarabb és gyorsabban kezdett esni, mint elődeié (főleg a nép közé kétszer száz napon át pénzt szóró Medgyessy-kabineté).

A valóság számai önmagukban nem is indokoltak volna ennél többet. Hisz Gyurcsány megszorító csomagjának mérete, amely a harmadik volt a rendszerváltozás óta, messze alatta maradt a két korábbinak: az Antall-kormány idején a *Kupa Mihály* pénzügyministerségéhez kötődő szigorításoknak és az 1995-ös *Bokros-csomagnak*. Vessük össze az adatokat!

1990 és 1993 között 16 százalékkal csökkent a *reálbér*, 15 százalékkal a *nyugdíjak* reálértéke és 8 százalékkal a *fogyasztás*. 1995-97: *reálbér* 16, nyugdíjak reálértéke 19, fogyasztás 10 százalékos csökkenés. És mit hozott a Gyurcsány-csomag?

2006 *egészében* (az év első felében érvényesülő növekedés és a második felében ható csökkenés egyenlegeként) még 3,4 százalékkal nő a *reálbér*, és csak 2007-ben csökken 4,4 százalékkal, 2008-ban pedig már - ha minimálisan is (0,6) - újra emelkedik! És hasonló trendet mutatnak a nyugdíjak (2006-ban még növekedés, 2007-2008: stagnálás) meg a fogyasztás számai is. Igaz, 2009-ben - a gazdasági világválság hatására - már újra 2,3 százalékkal csökken a *reálbér*,⁴⁹ de ki tud még a világválságról 2006 nyarán?

⁴⁹ Az adatok Bauer Tamás: Magyarok, romokon c. tanulmányából valók. In.: Mi a magyar most? (szerk.: Sándor Iván) Bp. 2011. Kalligram Kiadó.

Amikor tehát Gyurcsány Ferenc ezt mondja: „nem kell félni, nem fog fájni” (noha kommunikációs szempontból hibát követ el), valójában igazat mond. És őszintén hihet abban, hogy az önmagában korántsem drasztikus és maximum 2-3 évig tartó megszorítást a ciklus második felében újra fölváltja majd a jövedelmek lendületes növekedése. Gyurcsány azonban a jövedelemnövekedés leállításával mellett olyan intézkedéseket is meghirdetett (vizitdíj, kórházi napidíj, tandíj), amelyek megkérdőjelezték az egészségügy és a felsőoktatás szolgáltatásaihoz való „ingyenes” hozzáférés szocializmusból itt maradt, félévszázados gyakorlatát. Igaz, csak *szimbolikusan*, de épp ennek volt súlyos üzenete az átlagember számára!

Csak hogy ez sem újdonság. Hisz 1990-től a drasztikus jövedelemcsökkenésen túl legalább ilyen vagy ennél sokkal súlyosabb üzenete volt a szocializmus szerény létbiztonságát megszüntető tömeges munkanélküliségnek. Ahogy 1995-től a (csökkentett) családi pótlék és egyes jövedelemhatárhoz kötésének, a gyed eltörlésének, egyes egészségügyi szolgáltatások (betegszállítás, fogászati kezelés) fizetőssé tételének és a felsőoktatási tandíj bevezetésének is. „Míg a szocializmusban megszokott életkörülmények összetevői közül a kilencvenes évek elején a teljes foglalkoztatás, a munkahelyek biztonsága kérdőjeleződött meg, az évtized közepén azoknak a jóléti rendszereknek az ingyenes igénybe vételi lehetősége, ami korábban mindenki számára magától értetődő volt.”⁵⁰

És még az se stimmel, hogy *a korábbiakkal szemben* ezúttal váratlanul, az előzetes várakozásokkal ellentétben, hidegzuhanyként érték a magyar társadalmat a megszorítások. Hiszen 1990-ben (a mértéktartó kampány dacára) is azt várta az emberek elsőprő többsége, hogy Magyarországra hamarosan beköltözik a Shopping City Süd és a Mariahilfer Strasse világa; ahogy 1994-ben se a gyed eltörlésére szavaztak, hanem a „háromhatvanas kenyérre”.

A csalódás, a kiábrándulás, a miniszterelnök és a kormánypártok népszerűségvesztése teljesen érthető 2006 nyarán. Ám mindez a legkevesbé sem elegendő a szeptember-októberi borzalmak megértéséhez. Mert a kampány és a kormányprogram inkompatibilitása is világos volt már júniusra. „Soha nem látott mértékében tértek el a felelős politikusok ígéretei... a kormányprogramban megfogalmazottaktól” - jelentet-

⁵⁰ Uo.

te ki a parlamentben Dávid Ibolya. Aki nemcsak keményen, de - ellenzéki pártelnök létére - árnyaltan is beszélt: „A Fidesz és az MSZP több ezermilliárd forint ígéretésével próbálta... az emberek kegyeit megnyerni, miközben pontosan tudták, hogy számtalan megszorító intézkedésre lesz szükség... A Fidesz ellenzékére kerülve megúsza az elszámolást, de a szocialistáknak és a liberálisoknak választ kell adniuk, miért nem mondtak igazat a kampányban.”⁵¹

Nem volt új a hazugság-vád sem. Hegedüs Zsuzsa (Orbán tanácsadója) már június 13-án így beszélt az Inforádióban: „A Gyurcsány-csomag legdrámaibb társadalmi hatását nem maguk az intézkedések, hanem a hazugság jelenti... A csalódást, amelyet most a baloldali választók élnek meg, nem a csomag mérete okozta, hanem, hogy kiderült: Gyurcsány Ferenc hazudott a kampányban.”⁵² A kormányprogramról szóló vitában a hazugság-probléma exponálódott, így maga a miniszterelnök is kénytelen volt közvetlenül reflektálni rá: „*Nem hazudtam, de nem bontottam ki az igazság minden részletét.* Ez politikailag racionális volt, mert megteremtette egy igazi fordulat esélyét... Ami igaz és helyes politikailag, nem feltétlenül igaz és elfogadható a hétköznapi erkölcs mércéje szerint.”⁵³

Max Weber korábban többször is idézett tételére gondolva, bizony, el kell fogadnunk ezt az okfejtést. Szijjártó Péter, Orbán szóvivője viszont aligha gondolt Weberre, amikor így reagált a kormányfői nyilatkozatra: „Gyurcsány Ferenc szándékosan hazudott az embereknek a választási kampányban... Mára napnál világosabbá vált, hogy Gyurcsány Ferenc szántsándékkal verte át Magyarországot.”⁵⁴

Mindebből kiviláglik még valami. Ami cáfolja az ismert értelmiségi okoskodást, miszerint Gyurcsánynak a nyilvánosság előtt is el kellett volna mondania az „őszödi beszédet”. Nos, tartalmi értelemben elmondta, nem egyszer. Például a kormányprogram expozéjában: erre reagált élesen Dávid Ibolya, szembesítve az abban foglaltakat a kampány során elhangzottakkal. Emiatt beszélt Hegedüs Zsuzsa drámai hazugságról. Ezt üdvözlölte más oldalról lelkesen Bauer Tamás az Élet

⁵¹ <http://mno.hu/migr/a-fidesz-es-a-kdnp-nem-vitazott-485099>

⁵² <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-50772>

⁵³ Népszabadság, 2006. június 29.

⁵⁴ Magyar Nemzet, 2006. július 1.

és Irodalomban június 16-án *Változás 2006 - de igazán* című írásában. A korábbi politikával való szakítás igénye, sőt ténye: az őszödi beszéd lényegi tartalma tehát nyilvánosan is elhangzott. Csak más műfajokban. Minthogy azonban nem volt benne a „lőszart, mama” s a többi, nem érte el a sajtó és a nagy nyilvánosság ingerküszöbét.

Ám a hazugságvád markánsan jelen volt a magyar politikai közbeszédben már 2006 nyarán. Mi több: a miniszterelnök is elismerte annak részbeni megalapozottságát. A szóban forgó vád mégsem okozott politikai botrányt, izzó társadalmi fölháborodást, heves tiltakozást - „mély morális válságot” pedig a legkevésbé sem. Holott voltak bizonyos próbálkozások. Civil szervezetek például már július 4-re tiltakozó demonstrációt hirdettek a Kossuth térre, majd július 8-ára a Margit-hídhöz a Gyurcsány-csomag ellen, ahova, mint a Magyar Nemzet aznap esti számának címlapján olvasható: „tízezreket várnak tüntetni”. (Ebből látszik: nevezett lap - a Hír tévével s a hasonló médiumokkal együtt - nemcsak tudósít az eseményekről, de propagálja és szervezi is őket. Nem egyszerű sajtóorgánumként működnek tehát, hanem a politika alakítójaként, organizátoraként. Mindez hatványozottan érvényesül majd az őszi események idején!)

A július eleji tüntetések azonban - érdektelenség híján - kudarcba fulladnak. Ezt maga a Magyar Nemzet állapítja meg: „A tucatnyi civil szervezet és harminc szakszervezet által meghirdetett demonstrációkon azonban összesen nem vettek részt még tízezren sem... A kudarc okaként - mert kudarcról van szó, nem vitás - megnevezhetnénk a meleg nyári időjárást, a futball-világbajnokságot, akármilyen mást, de ne áltassuk magunkat..”⁵⁵

.

Az alábbiakban egy - számomra ismeretlen szerzőtől származó - blog⁵⁶ szövegéből idézek. A „*Szentgróti*” által jegyzett terjedelmes írás szám-talan releváns tényre, körülményre és összefüggésre világít rá. Olyan

⁵⁵ Torkos Matild: A gombnyomás napja - Magyar Nemzet 2006. július 10.

⁵⁶ http://szentgroti.nolblog.hu/archives/2011/03/19/Az_oszodi_kazetta_a_TV-ost-rom_es_napjaink_igaz_tortenete/

mértékű alaposságról és éleslátásról tesz tanúbizonyságot, ami messze kiemeli a hasonló tárgyú publikációk sorából. A Szentgróti blog megállapításaira nagymértékben támaszkodom a fejezet hátralévő részében.

„Több mint egy hónappal vagyunk az őszödi beszéd elhangzása után, és két hónappal annak nyilvánosságra kerülése előtt. A közvélemény előtt most már teljesen ismert az ország tényleges helyzete, *[ismertek]* a kormány tényleges megszorító intézkedései és *[azok]* hatásai. Látszik, hogy a bejelentett intézkedések érzékenyen fogják érinteni az embereket, sőt már kezdik is a személyes életükben megtapasztalni azokat. Mindenki előtt nyilvánvaló a választási program és a kormányprogram ellentmondása - olyannyira, hogy Gyurcsány Ferenc az ország legnagyobb példányszámú napilapjában maga ismeri el, hogy nem tártá fel az igazságot a választási kampányban, nem a hétköznapi erkölcsök szerint járt el. Már ekkor - 2006. július elején - a fejeire olvassák, hogy hazudott, és átverte az országot, és ez a hazugság erkölcsileg is elfogadhatatlan. Tehát az egész ország - mindenki a saját kútforrásából - teljesen képben van nemcsak a hazugság ellenoldali vádjával, de annak mindenki által megállapítható nyilvánvalóságával is. Ezen túlmenően a hazugság közvetett beismerésének tényével és annak minden erkölcsi vetületével. Ha úgy nézzük, 2006. július 8-án már összeállt a későbbi őszödi beszéd szindróma összes eleme - mégsem robban fel ez az elegy. Ezen ismeretek birtokában nem történik semmi, a nyilvánosságra került tények nem készítetik az embereket tömeges cselekvésre, véleménynyilvánításra, tiltakozásra.”

A Fidesz se mozdul rá az ügyre (a rutinszerűen nyomott ellenzéki szövegeken túl). Nem csatlakozik az utcai tiltakozásokhoz, nem mozgósít se a Kossuth térre, se máshová. Látszólag már július elején minden együtt van a július végén gőzerővel startoló grandiózus hazugság-projekt megindításához, ám ekkor még a legcsekélyebb hajlandóságot sem mutat ilyesmire senki a Fidesz környékén.

Mert még hiányzik valami.

Egy az eseményeket utóbb történelmi léptékben is megváltoztató, átíró, sorsdöntő momentum. Orbánéknak egyelőre fogalmuk sincs az „őszödi beszéd” létezéséről. Amelynek tartalmát azonban egészen biztosan megismeri július 22-ike előtt.

A szabadságról visszatért fideszes vezér július 22-én tartotta meg szokásos politikai beszédét Tusnádfürdön, a párt hagyományos nyári

táborában. Hagyománnyá lett az is, hogy Erdélyből Orbán ilyenkor hazaüzen. Ezúttal is üzent - mégpedig *hadat*. A kormánynak.

A nagyobb nyomaték kedvéért a beszéd elmondásával egy időben egy - annak tartalmával megegyező - kiáltványt is közzétesznek Tusnádfürdőn. E dokumentum olyan jelentőséggel bír, hogy teljes terjedelmében ideiktatom:

Jó reggelt, Magyarország!

Kiáltvány

*Mi, a polgári demokratikus ellenzék hívei, akik a rendszerváltozás idején közösen küzdöttünk a diktatúra **hazugságai** ellen, és sokakkal együtt kivívtuk Magyarország függetlenségét és szabadságát, most, hogy a **politikai hazugságok** újra felütötték fejüket hazánkban, közös kiáltványt fogalmazunk meg;*

- *mi, a kiáltvány aláírói tudomásul vesszük, hogy a modern politika nem mentes a tömegkommunikációs és reklám eszközök használatától, ugyanakkor hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezek a jelenségek az európai demokráciákban sehol nem léphetik át a **hazugság** határait;*
- *2006-ban, a rendszerváltoztatás óta először Magyarországon szervezett és nyílt **politikai hazugság** történt;*
- *nyíltan **hazudtak** az embereknek megint, eltitkolták az ország valós helyzetét, korlátozták az igazság megismeréséhez való jogot, a tájékozódás szabadságát, ezzel pedig az állampolgárok demokratikus jogát a döntés szabadságához;*
- *mi, a kiáltvány aláírói elítéljük a **politikai hazugságokat** és felhívjuk a figyelmet arra, hogy Európában **politikai hazugságokra** nem épülhetnek demokratikus kormányzatok;*
- *mi, a kiáltvány aláírói elítéljük továbbá, hogy a **politikai hazugságok** árát a családokkal, és különösképpen a magyar fiatalokkal fizettetik meg;*
- *ezért felszólítunk mindenkit, aki szabad és őszinte országban akar élni, hogy tegyünk a **politikai hazugságok** és az emberek igazságatlan megsarcolása ellen;*
- *felhívunk minden magyar embert, hogy éljen az Alkotmány adta jogaival, ne engedje, hogy ismét megfosszák a döntés szabadságától, ne engedje, hogy vele fizetessék meg a **politikai hazugságok** árát;*

- felhívunk mindenkit; ne törődjünk bele, hogy a rendszerváltozáskor kivívt jogainktól 16 év után megfoszsanak bennünket;
- arra kérünk mindenkit, akinek fontos a döntés szabadsága, hogy aláírásával csatlakozzon a Jó reggelt, Magyarország! kiáltványhoz;
- a **politikai hazugságokra** épülő egypártrendszer 1989-ben az 56-os forradalom kivégzett áldozatainak búcsúztatásával a Hősök terén bukott meg, amikor Magyarország polgárai hitet tettek a nemzeti függetlenség, a szabadság és a demokrácia mellett. Ma, 50 évvel a forradalom után a szabadság magyar híveinek ismét bátorításra van szükségük, hogy érezhessék, nincsenek egyedül, millió szám vannak sors- és eszmétársaik;
- hívunk hát mindenkit, találkozzunk szeptember 23-án, a magyar szabadság születésének helyszínén, a Hősök terén.

Gál Kinga, Orbán Viktor, Németh Zsolt, Varga Mihály, Navracsics Tibor, Schöpflin György, Szájer József, Gyürk András"(Kiemelések - D. J.)

Emlékszem, annak idején - 2006 júliusában - nem akartam hinni a szememnek.

Mi van?! Végveszélybe került Magyarországon a demokrácia?! Diktatúrát épít a szervezett és nyílt politikai hazugság?! Orbán Viktor megőrült? Kiáltványt ad ki, aláírást gyűjt a parlament által elfogadott kormányprogram ellen? Három hónap sem telt el a bukott választások óta, és ő máris újra mozgósítja, gyakorlatoztatja a vert hadakat? Nem az egyedüli voltam, aki azt gondolta: Orbán kiégett, semmi újat nem tud már kitalálni, amit tesz, az teljesen értelmetlen és hatástalan. Akkor még nem sejtettem, hogy „a vezénylő tábornok” minden addiginál nagyobb szabású és pusztítóbb hadműveletére készül. Ami már el is kezdődött: már a támadást bevezető kommunikációs szőnyegbombázás és tűzérési előkészítés folyik, megtörtént a csapatok riadóztatása, a lelkesítés, a harcra tüzelés, a mozgósítás stádiumában vagyunk. Nem sejtettem természetesen azt sem, hogy Orbán már július 22. előtt ismerte a miniszterelnök Őszödön elmondott beszédének tartalmát. Persze arról se volt fogalmam, hogy efféle beszéd egyáltalán létezik.

Hogy Orbán *közvetlenül* a tusnádi kiáltvány kiadása előtt juthatott hozzá az exkluzív és rendkívüli jelentőségű információhoz, arra az alá-

író személyek *esetleges* összetétele utal. Nem az elnökség vagy az ügyvezető elnökség tagjai ők (nincsenek köztük a párt olyan formális vezetői, mint Pelczné, Pokorni, Schmitt vagy az informális főnökök közé is sorolható Kövér). Láthatóan azok jegyzik a dokumentumot, akik éppen kéznél voltak akkor: a Tuszánfűrdőn tartózkodó, legkülönbébb státusú, rendű-rangú fideszesek.

Az első, ami a szövegben szemet szúr: a „hazugság” szó monomániás ismételtetése. A nyelvileg tizenkét tagmondatból álló *egymondatos* szövegben *tizenegyszer* fordul elő ez a kifejezés, ebből nyolcszor a „*politikai hazugság*” jelzős szerkezetben. A kiáltvány elsődleges célja tehát ennek a szónak a súlykolása.

A Szentgróti-blog olyan alapos elemzését adja a dokumentumnak, hogy a továbbiakban ráhagyatkozom: „A kiáltvány nem más, mint válaszreakció: a Fidesz válasza, első lépése az őszi beszédre. A további válaszlépéseket a kiáltvány szövege tartalmazza. A szöveg először is rendkívüli dimenziójú, grandiózus cselekedetre utal: amely »*az európai demokráciákban sehol*« nem fordul elő, és »*a rendszerváltoztatás óta először*« történt meg Magyarországon. Ilyen dimenziója eddig - 2006. július 22-ig - nem volt a Fidesz hazugság-kampányának. A július 22-ig történtek, a kormány programjából levonható hazugság vád a valóságban sem volt grandiózus jelenség...

A Fidesz 2006-ban - ahogy a választások előtt is, úgy utána is - folyamatosan és következetesen hazugsággal vádolta Gyurcsány Ferencet, ebben önmagában semmi újdonság nincsen... Ami ebben az időpontban a korábbiakhoz képest újdonság, az a »*szervezett és nyílt politikai hazugság*« formula használata, amelyet eddig nem alkalmaztak. Az őszi beszéd inkriminált részei írhatók le ezzel a formulával! A kiáltvány és az őszi beszéd szövegszerű összehasonlításával megállapítható, hogy a kiáltvány kifejezetten az őszi beszédre reflektál:

Őszi beszéd: »*Nincsen sok választás. Azért nincsen, mert elkúrtuk. Nem kicsit, nagyon. Európában ilyen böszmeséget még ország nem csinált, amit mi csináltunk... Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz... Majdnem beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mintha kormányoztunk volna, ehelyett hazudtunk reggel, éjjel, megeste.*«

Erre reflektálnak a kiáltvány bevezető sorai: »*Most, hogy a politikai hazugságok újra felütötték fejüket hazánkban, közös kiáltványt fogalma-*

zunk meg... a modern politika nem mentes a tömegkommunikációs és reklám eszközök használatától, ugyanakkor hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezek a jelenségek az európai demokráciákban sehol nem léphetik át a hazugság határait».

Közös, hogy mindkét szövegben Európa a viszonyítási pont, és összeköti a két dokumentumot, hogy a kiáltvány egy olyan »jelenséget« értékel, amit a maga teljességében, mélységében - máshonnan nem - csak az őszi beszédből ismerhetett meg, és csak vele bizonyíthatott: *»nyilvánvalóan végig hazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz... másfél évig úgy kellett tenni, mintha kormányoztunk volna, ehelyett hazudtunk reggel, éjjel, megeste.«*

Ez a szöveg, és ennek hangfelvétele az a bennfentes információ, amelyre válaszul megszületett a *Jó reggelt, Magyarország* kiáltványa!

Hogy a megismerést milyen cselekvésre és bizonyításra kívánja váltani a Fidesz, azt a kiáltványban meghirdetett akciók - aláírásgyűjtés, nagygyűlés szeptember 23-ára - igazolják. Július 22-ig a Fidesz hazugságvádjának lényegi tartalma az volt, hogy a kormány az MSZP választási programjával és kampányával ellentétes kormányprogramot terjesztett az országgyűlés elé... Tehát... Gyurcsányt alapvetően *a választások utáni* tevékenysége leplezi le: a beterjesztett kormányprogram... ami napnál világosabban igazolta, hogy az MSZP és Gyurcsány hazudott a kampányban, eltért a választási programtól...

Július 22-én és utána kap *új időbeli és tartalmi dimenziót* a Fidesz hazugságvádja: a hangsúlyai áttevődnek »tömegkommunikációs és reklámeszközök« használatára - tehát a kormány és Gyurcsány *választások előtti...* politikai tevékenységére. A hazugság-vád és a »leleplező erő« ilyen tartalmi és időbeli módosulása teljesen egybevág az őszi beszédből a Fidesz által levonható következtetésekkel...

A köztársasági elnök 2006. július 11-én tűzte ki a helyi önkormányzati választásokat október 1-re, amely így az ősz meghatározó politikai eseménye... aktuálisan megvívandó politikai feladata. A kiáltvány megfogalmazásakor már ez az időpont is ismert, ugyanakkor a kiáltványban egyetlen szó nincs a helyi önkormányzati választásokról. A meghirdetett nagygyűlésnek sem a célja, sem a szeptember 23-i időpontja nem utal rá. A helyi önkormányzati választások kampányának kellős közepére - nem helyi kérdésben, hanem a szabadság általános

eszméjének védelmében - aláírásgyűjtést hirdetni első ránézésre *teljesen logikátlan, és a kampány-erőforrásokat pazarló politikai akciónak tűnik*. Mint ahogy a helyi választásoktól függetlenül meghirdetett nagygyűlés is. A kiáltvány témája, helyzetelemzése, célkitűzése, cselekvési iránya semmilyen formában nem kapcsolódik az aktuálisan következő helyi önkormányzati választások politikai és kampány-feladataihoz. Ha a kiáltványnak nem a közelgő önkormányzati választás adja a motivációját, akkor *kell lennie egy igen súlyos másik kiváltó oknak*. Az utólagos történések fényében csak egy ilyen súlyos esemény történhetett akkori-ban: az őszi beszéd hangfelvételének megismerése.

A kiáltvány szövegszerűen is a politikai tervezés terméke. Van benne *helyzetelemzés* (az európai demokráciákban és a rendszerváltás utáni Magyarországon példátlan szervezett... politikai hazugság történt); *célkitűzés* (tegyünk ellene); *a cselekvés kijelölése* (aláírásgyűjtés, politikai demonstráció a Hősök terére, »a magyar szabadság születésének helyszínére«).

Bizonyos információk szerint Orbánék eredeti terveiben ezen a szeptember 23-ai nagygyűlésen - annak dramaturgiai csúcspontján - szóltak volna meg a hangfalakon keresztül az őszi beszéd gondosan kiválasztott részletei. (A fideszes médiumok egyenes adása révén természetesen országszerte). A Hősök tere (ahogy később az Astoria) a helyszín messzemenően tudatos kiválasztását jelzi. A kiáltvány szövege nyomatékosan utal a rendszerváltozás hajnalát jelző Nagy Imre temetésre, közvetve természetesen az ifjú Orbán Viktor ott elmondott történelmi jelentőségű beszédére (amit akkor szintén egyenesben adott a tévé). A hatás maximalizálása érdekében ez a történelmi háttér s Orbán akkori „*igaz beszéde*” szolgáltatva volna a *kontrasztot* Gyurcsány „*hazugságbeszédéhez*”¹ Az események azonban, mint tudjuk, időközben másként alakultak: a szeptember 17-ei tömegkommunikációs robbantás után a szeptember 23-ai nagygyűlés így *okafigyottá* vált, végül el is maradt.

De adjuk vissza a szót *Szentgrótinak*: „Ez a kiáltvány egy július 22-től induló és szeptember 23-án záruló nyilvános politikai forgatókönyvet vázol fel... A szeptember 23-a nem egy lezáró időpont - akkor ezen a demonstráción kívül nem történik semmi - még csak az önkormányzati kampánynak sem ez a záró eseménye. Tehát ez az időpont s a kiáltvány is része egy politikai tervezésnek, amelynek a

szempontjai alá még a helyi önkormányzati választásokat is besorolták. A kiáltványt követő, de az őszi beszéd nyilvánosságra kerülése előtti időből is vannak utalások arra, hogy a Fidesz kezében a kazetta, és a kijátszására készül. Orbán Viktor *A vízválasztó* címmel a Magyar Nemzetben közzétett írássorozata a Jó reggelt Magyarország kiáltvány szöveges indokolása."

A *Vízválasztót* ütemezve, három jól időzített folytatásban közölte Orbán a Magyar Nemzetben: 2006. július 29-én, augusztus 5-én és szeptember 9-én. A teljes szöveg túl sok helyet foglalna el, ezért az alábbiakban csak a legfontosabb részleteket citálom:

„A demokrácia magyar hívei nem akarnak hinni a szemüknek, amikor látják, hogy a rendszerváltozáskor kiharcolt szabadság idegen megszállók nélkül, a többpártrendszer és az alkotmányosság előttünk magasodó intézményei ellenére szétporlad, kicsúszik az ujjaink közül, átadja a helyét valami másnak... amit... túlzásnak érzünk diktatúrának nevezni. De ez a készülődő, szemünk előtt formálódó új világ biztosan nem demokrácia... Veszély fenyegeti a szabadságot, mert a szabadság sohasem marad talpon az őszinte beszéd támasztéka nélkül...

A politikai teljesítmény egyre távoluló mértékben vált kommunikációs teljesítménnyé a valóságos kormányzati teljesítmény rovására. Az európai s ezen belül a magyar demokratikus közélet számára döntő, vízválasztó jelentőségű annak leszögezése, hogy mindez... sohasem lehet azonos a hazugságok politikájával, hogy meghúzzuk s megvédjük azt a határvonalat, amelyen innen a szabadságra épülő demokrácia, s amelyen túl a politikai hazugságok lealacsonyító világa található.

A politikai hazugság... már odaát van, a demokráciát védő és megtartó határokon túli világhoz tartozik... Aki nem ismerheti az igazságot, nem hozhat szabad és felelős döntést... Európában politikai hazugságokra nem épülhetnek demokratikus kormányzatok...

A 80-as években... valamit biztosan tudtunk: nem akartunk a hazugságok országában élni. A rendszerváltozás hónapjai azért voltak lelkesítő idők... mert megadhattuk azokat a kereteket, meghúzhattuk azokat a határokat, amelyeket a politika soha többé nem léphet át. Álmunkban sem gondoltuk volna, hogy ismét a világnak ahhoz a részéhez közelítünk... ahol a hazugság magától értetődő eszköze a hatalomgyakorlásnak. El-

képzeltetetlennek tűnt, hogy az egykori kommunista politikai kultúra észjárása visszatérjen...

Hogyan juthattunk idáig, »miért hagytuk, hogy így legyen«?...

Magyarország lába alatt megmozdult a föld, nyakában a frissen választott miniszterelnök és az ő csomagja, hátában a hitelezők hada, előtte az egyre aggasztóbb jövő. Egy helyzet, amit senki sem akart. Egy helyzet, amelybe dilettáns gazdasági döntések és szervezett politikai hazugságok miatt kerültünk...

Magyarország igazi problémája a széles körben hangoztatott politikai közhellyel ellentétben nem gazdasági természetű. Az igazi probléma a kormány hazugsága, a tények tudatos elferdítése és az a tény, hogy mindezzel szemben a magyar demokrácia nem tudta megvédeni magát...

Ha egy idegenvezető elvétí a jelzést, és a szakadék szélére vezeti a gondjaira bízott turistákat, egyvalamit semmi szín alatt ne mondjon nekik: azt, hogy nincs más út, nem lehet visszafordulni. Ilyenkor ugyanis könnyen előfordulhat, hogy valaki leesik abba a szakadékba, és az nem turista lesz...

A kormány azonban köti az ebet a karóhoz, s ha ezen nem tudunk változtatni, annak elhúzódó és mély politikai és gazdasági válság lesz a következménye. Mire beköszönt a tél, már nem jobb- és baloldal fog vitázni egymással, hanem egy elkeseredett és ingerült ország áll majd szemben illegitim kormányával...

A hazug, illegitim és önféjű kormányzati politikára az emberek nyílt és rejtett ellenállással válaszolnak. Az ellenállás rejtett útjait alaposan kiismerte Magyarország a Kádár-rendszer éveiben. Adóelkerülés, szürke- és feketegazdaság, korrupció, csendes munkalassítás. A nyílt ellenállás formáit is ismerjük az elmúlt tizenhat évből és a nyugati demokráciák példáiból: sztrájkok, tüntetések, útlezárások, engedetlenségi mozgalmak...

Jó reggelt, Magyarország, jó reggelt, magyarok!"

Szentgróti konstatálja: „A harmadik részben - szeptember 9-én, egy héttel az őszi beszéd nyilvánosságra kerülése előtt - Orbán pontosan megjósolja, ami egy hét múlva bekövetkezett: zűrzavar, fenyegető békétlenség, káosz, tüntetések, nyílt és rejtett ellenállás. *Ilyen látónoki erő nincs: ezek a leírt szavak azt jelentik, hogy leírásuk időpontjában a szerző tud valamit, és készül is rá.* A 2006. szeptember 9-i Magyar Nemzetben közölt harmadik rész valóságos ultimátum a kormánynak... Más kultúrkörben

ez utóbbi írást a tartalma és a stílusa alapján a »dzsihad«, a szent háború meghirdetésének neveznék... Egyszerűen felvázolható a kitűzött stratégia: politikai válság előidézése az önkormányzati választások idejére, majd annak eredményére hivatkozással október folyamán tömegdemonstrációkkal ellehetetleníteni, és lemondásra kényszeríteni a kormányt.

Ez a kormánybuktatás stratégiája. Orbán Viktor ennek rendelte alá az önkormányzati választásokat is, ahogy írja: »az önkormányzati választás arra ad lehetőséget, hogy a választók kifejezzék tiltakozásukat a kormány megszorító csomagjával szemben. Ha így történik, akkor nem folytathatja a kormány ezt a politikát...«

Van még egy egészen zavarba ejtő mozzanat ebből az időszakból:

„A Magyar Nemzet 2006. augusztus 11-i számában jelenik meg egy írás: *Az őszi politikai szezon elé - Kérdés, hogy az ellenzék tud-e majd áttörést, győzelmet aratni?* (Szerző: Kiszelly Zoltán politológus.) Ebben szerepel a következő mondat: »A kutatások alapján az sem számít újdonságnak, hogy az átlagpolgár a pártpolitikát összességében őszintétlennek tartja, így a politikai hazugság vádja *önmagában nem hordoz elég leleplező erőt.*«

A cikket az újságban egy magnókazettát ábrázoló rajz illusztrálja.

Milyen »leleplező erő« keres a Magyar Nemzet 2006. augusztus 11-én, bő egy hónappal az őszi beszéd nyilvánosságra kerülése előtt? Hogyan akar az ellenzék ősszel áttörést elérni - kérdezi tudományos alapossággal a politológus -, ha a politikai hazugság vádja tapasztalattal és kutatásokkal igazoltan nem elég leleplező erejű? Nem tudja ezt Orbán Viktor?... *[Akkor]* mégis mi indokolta... az egész 2006-os őszi ellenzéki politikai cselekvést a szervezett és nyílt politikai hazugság elleni harcra alapozni? Ez csak akként lehetséges... ha akkor már nemcsak a hazugság vádja áll a Fidesz rendelkezésére *önmagában*, de a megdönthetetlen és nagyot szóló leleplező bizonyíték is... Igen figyelemreméltó a cikket kísérő magnókazettás illusztráció. Ez lenne a »leleplező erő«? A cikk címe, alcíme, tartalma, fejtegetései, illusztrációja... azt valószínűsíti - a bizonyítékok zárt rendszerébe illeszkedve pedig igazolja -, hogy ekkor már a Magyar Nemzetben (ha nem is a politológus szerző, de) valakik tudhattak az őszi beszéd hangfelvételéről."

Szentgróti szerint „2006 július 22-től annyira ütemre történnek az események, hogy csak a vak nem látja ebből a fideszes koreográfiát. A kormánybuktatás... fideszes stratégiája az eseménytörténetből rekonst-

ruálhatóan három fő felvonásból áll: I. felvonás: augusztus - a mozgósítás ideje; II. felvonás: szeptember - a robbantás ideje; III. felvonás: október - az eltakarítás ideje. Ezt nevezhetjük a Gyurcsány Ferenc miniszterelnök ellen irányuló politikai karaktergyilkosság anatómiájának is. Nézzük részletesebben.

Augusztus hónapban az előkészítés, a közvélemény felkészítése, figyelmének felkeltése, és a politikai hazugság vádjának fókuszba állítása, e vád tömeges elterjesztése és a mozgósítás - a tömegek tiltakozásra, tüntetésre aktivizálása - zajlik; újságcikkekkel, politikai hirdetésekkel, aláírásgyűjtéssel és az önkormányzati kampánnyal. E kampány közben egymillió ember aláírását tervezik összegyűjteni a Jó reggelt Magyarország kiáltványra. Lényeges momentuma a stratégiának és e szakasznak a kormány illegitimé nyilvánítása és az ellene való fellépésnek, a békétlenségnek a népi ellenállás jogának a megalapozása: legitimé tétele."

A július 22-én meghirdetett aláírásgyűjtés *augusztus 7-én* vette kezdetét. „Több mint egymillió aláírást vár a Fidesz Magyar Polgári Szövetség. A Jó reggelt Magyarország! című kiáltvány támogatói az országszerte kihelyezett standokon mától adhatják a nevüket a Gyurcsány-csomag megszorító intézkedései elleni tiltakozásuk jeléül. Ha Gyurcsány Ferenc miniszterelnök úgy dönt, hogy Magyarország ellenében is bevezeti megszorító csomagját, akkor neki kell vállalnia a felelősséget" - szolt a fideszes verdikt.⁵⁷

Öt nappal később, augusztus 12-én egy akkor csak különösnek tűnő, ám a későbbiek fényében kulcsfontosságúnak mondható eseményre került sor: Orbán Viktor, a Fidesz elnöke (aki Újpest-, illetve Videoton-szurkolóként ismert) *kilátogatott az Üllői útra*, a Ferencváros-Jászapáti labdarúgó mérkőzésre. Ez volt az FTC első NB II-es meccse, miután kizárták az első osztályból. Orbán alkalmat talált rá, hogy ebből az alkalomból rövid nyilatkozatot tegyen a sajtónak: „*ami a Fradival történt, az disznóság*”⁵⁸ Hogy ezt a vizitet milyen előkészületek előzték meg, azt nem tudjuk. Nem tudjuk azt sem, hogy Orbán személy szerint találkozott-e, beszélt-e valakikkel aznap vagy a későbbik során. Annyit tudunk csak, hogy a fideszes vezér pontosan két héttel a tusnádi frontnyitás

⁵⁷ Magyar Nemzet, 2006. 08. 07.

⁵⁸ Üllői úti vendég, Népszabadság, 2005. 08. 15. <http://www.nol.hu/archivum/archiv-413966>

után, és hat héttel a tévészékház ostroma előtt szakított rá időt, hogy megmutassa magát az üllői úti lelátón, és szolidaritásának erőteljes ki nyilvánításával belopja magát a Fradi-szurkolók szívébe. Tudjuk továbbá, hogy a fradista footballhuligánok oroszlánrészt vállaltak a tévészékház erőszakos elfoglalásában.

Szentgróti nyomán egyéb figyelemre méltó részletekről is beszélhetünk: „Nemcsak Orbán látogat a Fradi meccsre, előtte a ferencvárosi szurkolók is megjelentek a Magyar Nemzetben. A 2006. augusztus 7-i számban *Ferencváros: az ország szimbóluma* címmel közölnek írást Boros Bánk Levente politológustól, a Ferencvárosi Szurkolók Szövetségének alelnökétől. Az augusztus 12-i másodosztályú bajnoki nyitányon volt egy tömegdemonstráció is, amely arról szólt, hogy a szurkolók egy nyílt részvénytársaság alapításával menthetnék meg a Fradit - erről a Magyar Nemzet a 2006. szeptember 16-i számában adott hírt: az őszi kazetta nyilvánosságra kerülésének hétvégéjén. Ugyanebben a számában *Joguralom hiányában senki nem felel semmiért - Közös vonások a tűzijáték-katasztrófa, az FTC és az egészségügy csődje között* címmel közöl egy írást a Magyar Nemzet. Tehát elég világosan látszik a kölcsönös együttműködés a jobboldal szócsöve és a Fradi szurkolótábor között, össze is kapcsolják a Fradit az országos ügyekkel. Az őszi beszéd hétvégéjén, szeptember 16-án pedig mintha felizzana ez a kapcsolat...”

*

Szeptember 3-án, vasárnap önkormányzati választási kampánynyitót tartott a Fidesz Szolnokon. Orbán a szervezett politikai hazugságról beszélt, „napnál világosabbnak” nevezte, hogy az országgyűlési választásokon a kormányoldal megtagadta az emberektől a valóság megismeréséhez és a szabad döntéshez való jogot. Kijelentette azt is, hogy az önkormányzati választás lesz a „harmadik forduló”, és ha a kormány az ott kifejezett népakarat ellenére is folytatná addigi politikáját, „abból feszült helyzet, tüntetések, ellenállás lesz, olyan megosztottság alakul ki, ami mindent lefékez és megakadályoz”⁵⁹

⁵⁹ <http://www.fidesz.hu/index.php?Rovat=10031&Media=409&Archivum>

Szentgróti (ismét az iszlám kultúrkörre utalva) azt írja: Orbán vasárnap Szolnokon „kimondja *afatvát*”, az ezt követő - az őszödi beszéd nyilvánosságra hozatalával záruló - két hét során pedig felgyorsulnak az események, valósággal felizzik a feszültség.

Szeptember 4-től egymást érik a hírek arról, hogy Gyurcsány *kampányrendezvényeit szerte az országban rendezavarások kísérik*. A tévéhíradók minden este dühös, füttyülő, kereplő ellentünetőket mutatnak, akik a „hazug” szót kiabálják és „hazug” fölíratú transzparenszeket emelnek a magasba a miniszterelnök megjelenésekor. Pár napra rá Juhász Ferenc MSZP-alelnök fényképeket mutat be a sajtónak arról, hogy a Gyurcsány nagykörösi programját megzavarok között ott volt a fideszes polgármester fia és több helyi fideszes képviselőjelölt. Fotókkal igazolja, hogy Tolnán és Pakson ugyanazok a Fidesz által mozgósított emberek zavarták meg Gyurcsány fórumait.

Ennek a hétnek a végén, szeptember 9-én közli a Magyar Nemzet Orbán Vízválasztó című írásának harmadik, befejező részét, amelyben - mint láttuk - békétlenséggel és káosszal fenyegetőzik a fideszes vezér. Ultimátumot ad a kormánynak: vagy visszavonja a Gyurcsány-csomagot, vagy elveszíti legitimitását és megbukik. Ugyanebben a szombati számban látható egy egész oldalas hirdetés is, miszerint már 686.923 aláírója van a Jó reggelt Magyarország kiáltványnak. A szeptember 17-ei nagy robbantást megelőző hétvégén vagyunk.

Az ezt követő szerdán, szeptember 14-én Orbán Viktor Esztergomban arra biztatta a fideszes aktivistákat, hogy az önkormányzati kampányban *„gatyaszakadtáig dolgozzanak, a törvények tiszteletben tartása mellett szombaton és vasárnap is”* mert *„minden voks kell, hogy meg tudjunk indulni a kormány ellen”*.⁶⁰ Ugyanezen a napon „illegitim, önkényes diktátumoknak” nevezte a kormánydöntéseket a XII. kerületi művelődési házban tartott fórumán, amelyek meghozatalához a kormánynak nincs joga. „Ami ma Magyarországon történik, az felhatalmazás nélküli kormányzás” - mondta.⁶¹

Szeptember 14-én, csütörtökön Orbán már *a nép ellenállásának jogáról* beszélt a Reuters hírügynökségnek: „A lázadás nagyon komoly

⁶⁰ <http://inforadio.hu/hir/belfold/onkorm2006/hir-71590>

⁶¹ <http://hvg.hu/valasztas2006/20060914orban>

jelentésű szó a magyar közéletben, ezért elkerülném használatát, de a népnek joga van az ellenállásra, s azt hiszem, az ellenállás a demokratikus politizálás elfogadott módja" - jelentette ki.⁶² Lendvai Ildikó közleményben reagált a fideszes pártelnök legutóbbi nyilatkozataira, amelyben föltette a kérdést: mire készül Orbán Viktor, mire számíthat az ország? Gyurcsány aznapi blogjában azt írta, hogy a Fidesz elnöke ma „átlépte a Rubicont", és hogy „a tüzzel játszik".⁶³

Ugyanezen a csütörtöki napon történt az is (már csak négyet kell aludni a vasárnap délutáni nagy hangrobbanásig), hogy valakik egy CD-t juttattak el a Magyar Rádióhoz, amelyen „soha nem látott erőszakhullámot helyezett kilátásba egy ismeretlen, ha a kormány nem mond le szeptember 20-ig". A lejátszott fölvételen az illető a „Demokrácia Harcosai" nevű szervezet nevében beszélt elváltoztatott hangon, és leszögezte: készen állnak arra, hogy Párizshoz hasonlóan lángba borítsák Budapest utcáit.⁶⁴ Szentgróti szerint „ez a körülmény nem perdöntő, lehet akár tudatos provokáció is... Ami figyelemre méltó benne, az egy objektív dolog: az egészen rövid időn belül megvalósult jóslat. Feszültségkeltő és fokozó hatása azon a héten vitathatatlan." S hogy teljes legyen az aznap történtek krónikája: a Magyar Nemzet csütörtöki száma „*Nem tudhatjuk, melyik az utolsó csepp*" - címmel idézte a Gltaz Ferenc szavait egy akkor tartott tudományos konferenciáról.⁶⁵

Ezután következett az őszi beszéd nyilvánosságra hozatalának hétvégéje.

Szombaton, szeptember 16-án a Magyar Nemzet *valóságos tematikus hazugság-számmal* jelent meg. A címlapon öles betűkkel ez állt: „*Tüntetések a kormány ellen. A hétvégén tetőzik a tüntetési hullám*". További címek: „*A miniszterelnök egy mániákus*" (idézet Kövér László váci kampánybeszédéből); „*Száz nap, száz hazugság*" (Szijjártó Péter szövivőtől). A lap tudósított arról is, hogy Kerényi Imre színházi rendező vezetésével szombaton folytatódik a sétáló tüntetés, amelynek útvonala: Erzsébet tér - Bazilika - MTV - Parlament - Sándor Palota. A demonstráció

⁶² <http://www.origo.hu/itthon/20060914orban.html>

⁶³ <http://hirklub.hu/?page=cikk&rovat=37&id=1001>

⁶⁴ <http://www.origo.hu/itthon/20060914eroszakhullammal.html>

⁶⁵ http://mno.hu/migr_1834/nem-tudhatjuk-melyik-az-utolso-csepp-496123

kelléke egy piros lap. Vélemény rovat: „*A hazugságtól a zsarnokságig*”. E számban közölték a már említett két fradista tematikájú cikket, továbbá az újabb egész oldalas hirdetés: „*A Jó reggelt Magyarország! kiáltványt már 886.594 ember írta alá*”.

Másnap robban az őszi bomba.

*

Ismét a Szentgróti blogot idézem:

„A nyár közepi politikai stratégia... úgy szólt, hogy szeptember közepén... megtörténik a nyílt politikai válság kirobbantása az őszi beszéd nyilvánosságra hozatalával. Addigra a szervezett politikai hazugság vádjára előzetesen felkészített, kíváncsivá tett és mozgósított tömegek izgatottan, a befogadásra teljesen készen... veszik a leleplezést. És a vád mindenki számára napnál világosabban bebizonyítatik: a vádlott egyenes adásban kiáll a színpadra, s a váddal egyező, azt még túl is liciáló teljes körű beismerő vallomást tesz. A vallomásáról készült hangfelvételt az izgatottan várakozó milliók számára azonnal sugározzák a televíziók, rádiók, közlik az újságok és az internet. Ez a központi eleme a stratégiának, ennek kell kiváltania azt az elsöprő erejű társadalmi felháborodást, a politikai válságot, amely elvezet a kormány bukásához.

A fideszes stratégiák a tervezés időszakában, 2006 júliusában, október végéig láttak előre. De maguk is tisztában voltak azzal, hogy az isteni ajándékként ölükbe pottyant őszi hangfelvételre alapozott stratégia olyan grandiózus, annyira biztos lábakon áll, hogy a cselekvési irányokat, a terveket, programokat, a kommunikációt nem csak október végéig, de - akármi történjen is menet közben - évekre előre kijelölte. És úgy is lett.”

Ám adódhat mindezzel szemben egy ellenvetés:

„De hát mi a jelentősége ennek? Mi a probléma azzal, ha megállapítható, hogy Orbán Viktor 2006. július 22-én - közel két hónappal a nyilvánosságra kerülése előtt - ismeri az őszi beszéd tartalmát? Ha így is történt, joga volt politikai stratégiát építeni rá, egyetlen politikai vetélytársa se cselekedett volna másként. Miért várjuk el éppen tőle a politikai naivitást, hiszen a demokratikus politizálásnak része a politikai harc is.

A kérdés azonban nem ilyen egyszerű.

A problémák azzal kezdődnek a Fidesz részéről, hogy az őszödi beszéd szeptember 17-e előtti ismeretét később is *eltagadták*, lásd: Orbán Viktor nyilatkozatát az Indexben, 2006. szeptember 25-én.⁶⁶ Ez azt jelenti, hogy Orbán Viktor szerint is *van takargatnivaló ebben a történetben*. Továbbá: ha igaz a kazetta július 22-i Fidesz általi birtoklása, akkor ez alapvetően át kell, hogy értékelje a 2006. szeptember-októberi eseményeket. Vélhetően ez is a hivatalos tagadás oka. *[Minden bizonnyal hasonló megfontolások miatt mondtak le a Gyurcsány-beszéd közvetlen, fideszes pártrendezvényen történő prezentálásáról is, és választották helyette a tömegkommunikáció útján való indirekt közzétételt! - D.]* Ez esetben alapvetően nem a polgárok őszi felháborodása volt a mozgatója az eseményeknek - nem spontán, békés vélemény-nyilvánítás zajlott az utcákon, amelyet csak megzavart a szélsőséges elemek provokációja -, hanem felülről szervezett és mozgatott hatalmi harcba vonták be, használták fel a párthívek tömegeit, és manipulálták az embereket.

A tartalmi kérdés... pedig az, hogy az a politikai stratégia, amelyet az őszödi beszédre felépítettek - és ahogyan azt 2006. szeptember-október hónapban megvalósították az *belül marad-e a demokratikus politizálás keretein, vagy átlépi azt?*

A kormány illegitimé nyilvánításával és a népi ellenállás jogának önkényes meghirdetésével, legitimé nyilvánításával és ennek politikai kommunikációjával 2006. szeptember-október hónapban Orbán Viktor - az erőszakra való direkt felhívás nélkül is - átlépte a demokratikus politizálás kereteit. A rendszerváltást követően példa nélküli módon megsértette az Alkotmány 2.§/3/ bekezdését, konkrétan annak utolsó mondatát. *[„Senkinek a tevékenysége sem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére...”]*

Az MTV székház ostroma egy valóságos, nemleges bizonyítása annak az elméleti kérdésnek, hogy a demokratikus politizálásnak része-e a demokratikusan választott kormányt illegitimé, az ellene fellépő-

⁶⁶ „A kiszivárogtatásról vannak különféle teóriák, egy ilyen szerint a Fidesznek már megvolt a beszéd, ezért döntöttek úgy a szocialisták, hogy kiszivárogtatják. - *A Fidesz vasárnap délután szerzett tudomást róla, akkor, amikor nyilvánosságra került.*” <http://index.hu/belfold/orban060926/>

ket legitimmé nyilvánítani. Lehet-e békétlenséget, tüntetéseket, káoszt, burkolt és nyílt ellenállást törvényes úton - az erőszak bekövetkezése nélkül - szítani."

A 2006-os őszi eseményei megadták az egyértelmű választ: *nem lehet*.

*

Valamit még el kell mondanunk e fejezet végén. Hogy még érthetőbb legyen, mi vette rá szeptember 18-án „az emberek egészséges erkölcsi érzékét kifejező békés tüntetés”⁶⁷ résztvevőit, hogy a tömeges jelenlétükkel adjanak morális támogatást a Szabadság téren a rendőrök koponyáját kövekkel, husángokkal, öntöttvas szemetes kukákkal betörő, autókat felgyújtó utcai harcosoknak. Tennünk kell egy visszapillantást a még korábbi előzményekre.

Mert Orbán Viktor nem két hónappal a nagy robbantás előtt kezdte el locsolni az utcán a benzint. Hanem legalább négy éve. A 2002-es választások első fordulóját követően, amikor rádöbbszont: elveszti a hatalmat. A Testnevelési Főiskolán hívta először utcára a népet: „a családjuk, a gyermekeink, az emberi méltóságunk, a szabadságunk, a hitünk és a hazánk... mindezt most meg kell védenünk... Itt ma valami elkezdődött. Szombaton délután... három órákor mindez a Kossuth téren folytatódni fog. Odahívom Magyarországot minden polgárát...”

Milyen állomásai voltak négy év alatt a Kossuth térről a Kossuth térre, majd a Szabadság térre vezető útnak?

Dísz tér, 2002. május 7. A vesztes miniszterelnök kétségbe vonta ellenfelei parlamenti választások nyomán elnyert kormányzati felhatalmazását, és egy másikat állított szembe vele. Egy utcai tömeggyűlésen elnyerhető fölhatalmazást, melynek forrásaként a „hazát” jelölte meg: „Pártjaink és képviselőink az Országgyűlésben ellenzékben vannak, de mi, akik itt vagyunk a téren, nem lehetünk... ellenzékben, mert a haza nem lehet ellenzékben.”

Szabadság tér, 2002. augusztus 30. Tömeggyűlés a Magyar Televízió székháza előtt. Orbán bejelentette igényét a közszolgálati média felének pártszolgálati használatbavételére. Megfogalmazta az alábbi, a *tévészék-*

⁶⁷ A köztársasági elnök illette e szavakkal a Kossuth térieket.

ház tömegéről való birtokbavételének lehetőségét sugalmazó mondatokat: „Milyen sokan vagyunk, milyen erősek vagyunk. Akár arra is gondolhatnánk, hogy egyszerűen felemeljük ezt az épületet itt a hátunk mögött, de nem adunk ki ilyen jelszót. Mert nem szeretjük a lökdösdést, és nem vagyunk úgy öltözve.”

Andrássy út, 2003. február 23. Kormányintézkedéssel szembeni ellenállás a tömeg erejével: „Meg fogjuk védeni a Terror Háza Múzeumot. .. bizony többen vagyunk, mint az egri vár védői voltak. Azt üzenjük tehát: a ház bezárása, átkeresztelése, vagy akárcsak átszervezése is elementáris erejű ellenállásba ütközhet.”

Orbán az '56-os forradalomra való *október 23-i* megemlékezéseket rendre a kommunista zsarnokság elleni egykori fölkelés és a jelen helyzet közti direkt párhuzam megvonására használta föl. E párhuzamok primitívek és méltatlanok (ilyen értelemben is előkészítői a 2006-os, hasonlóan jellemezhető analógiáknak). Illusztrációul, íme az utolsó, 2005-ből: „1956-ban se akartunk többet, mint hogy végre kerüljenek helyükre a dolgok. Az orosz katonák Moszkvába, a kommunista párt a sülylesztőbe... a bűnös országvezetők pedig a cellákba... Ma is csak annyit szeretnénk, hogy kerüljenek végre helyükre a dolgok... Mi az '56-osok tanítványai vagyunk... Készüljetek hát!”

Ezek a gondosan kiszámított, kétértelmű mondatok papíron olvasva is súlyosak. Ám abszolút egyértelműek és mázsás súlyúak voltak ott, a százezres sokaságban, a vezér és a tömeg lelki egybeolvadásának szakrális pillanataiban. Beivódtak, beleégtek a hívők lelkébe. 2006 őszén az utcán mérhető le a *négy éve zajló lelkigyakorlatok* hatása. Ezek nélkül nem érthetőek az akkori napok drámai történései. Ezek nélkül meg se történtek volna.

Nem érthetők a történetek a nélkül a részint hideg fejjel, részint zsigeri indulatból gerjesztett gyűlöletheadjárat nélkül sem, amelyet kezdettől - Gyurcsány Ferenc újbóli politikai színrelépésétől - fogva könyörtelenül és szisztematikusan folytattak ellene a Fidesz vezetői. Mert megéreztek: megjelent a színen a nagy ellenfél, aki legyőzheti őket. Demokrata politikus soha nem beszél úgy vetélytársról, ahogy ők Gyurcsányról beszéltek. Nemcsak a Magyar Vizsla, a hasonlónevű Nemzet és Demokrata uszító, alantas verbális és képi megfogalmazásaira gondolok, de Orbánék szóhasználatára is. Az ellenfél morális, pszi-

chés állapotára, bűnöző mivoltára utaló célzásokra: „notórius, beteges hazudozó”, „maratoni hazudozó”, „lebukott”, „szélhámos”, „kalandor”, „csaló”, „idióta”, „bűnös”, „beteg” „új arisztokrata semmirekellő” - ezek mind Orbán Viktor Gyurcsányra utaló kifejezései, s a sor szinte vég nélkül folytatható.⁶⁸

Ilyen előzmények után jutunk el a Kossuth térre 2006. szeptember 18-án - ahonnan már csak háromszáz méterre van a Szabadság tér. Három percre. Kőhajításnyira.

⁶⁸ Akit érdekel, lapozza föl az *Arcmás* c. könyvemben *A gyűlölet karmestere* c. fejezetet. 351-374.

A ROBBANTÁS

Szeptember 17-én, vasárnap délután a Kossuth Rádió 16 órás híradásában hallható először Gyurcsány Ferenc május 26-i beszédének alábbi egyperces részlete:

„Nincsen sok választás. Azért nincsen, mert elkúrtuk. Nem kicsit, nagyon. Európában ilyen böszmeséget még ország nem csinált, mint amit mi csináltunk. Meg lehet magyarázni. Nyilvánvalóan végighazudtuk az utolsó másfél-két évet. Teljesen világos volt, hogy amit mondunk, az nem igaz! Annyival vagyunk túl az ország lehetőségein, hogy mi azt nem tudtuk korábban elképzelni, hogy ezt a Magyar Szocialista Párt és a liberálisok közös kormányzása valaha is megteszi. És közben egyébként nem csináltunk semmit négy évig. Semmit! Nem tudtok mondani olyan jelentős kormányzati intézkedést, amire büszkék lehetünk, azon túl, hogy a szarból visszahoztuk a kormányzást a végére! Semmit! Ha el kell számolni az országnak, hogy mit csináltunk négy év alatt, akkor mit mondunk?”

Nem sokkal ez után kimegy a beszéd egy másik - nem kevésbé sokkoló - részlete is:

„Azt mondjuk-e, hogy a rohadt életbe, jöttek páran, akik meg merték tenni, és nem szarakodtak azon, hogy hogy a francba lesz majd az útiköltség elszámolásunk, bassza meg! Jöttek pára, akik nem szarakodtak azon, hogy akkor a megyei önkormányzatban lesz-e majd helyük, vagy nem, hanem megértették, hogy másról szól ez a kurva ország! Hogy megértik azt, hogy azért érdemes politikusnak lenni itt a XXI. század elején, hogy csináljunk egy másik világot. Csak azért! Egzisztenciát lehet még találni sokat.

Tudom, hogy nekem ezt könnyű mondani. Tudom. Ne vágjátok mindig a képembe. De csak ezért érdemes. Majdnem beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mint hogyha kormányoztunk volna. E helyett hazudtunk reggel, éjjel, megeste. Nem akarom tovább csinálni! Vagy megcsináljuk, és van hozzá egy emberetek, vagy mással kell csinálni.”

Ezek a miniszterelnök szájából elhangzó - nem megvágott, de a szövegösszefüggésből és a beszédhelyzetből kiragadott - brutális mondatok valósággal belerobbannak a szeptemberi vasárnap délután álmos csöndjébe. Az után a két hónapja zajló szisztematikus előkészítő munka után, amelynek részleteit az előző fejezetben nyomon követhettük,

mindez afféle kommunikációs bombaként hat. (Később kiderült: atom-bombaként, melynek utólagos sugárzó hatása még hosszú-hosszú ideig roncsolta az érintett politikust, a kormányát, a pártját, sőt az egész magyar közéletet. Roncsolja ma is.)

A robbantást a legalaposabban készítették elő: hogy a detonáció a lehető legnagyobb legyen. Egy-egy délelőtti előzetes telefonhívást, egyeztetést követően motoros futárok vitték a hanganyagot kora délután, s adták át a kiválasztott médiumok főszerkesztőinek. Elsőként az Origónak, aztán a Magyar Rádiónak, az RTL-Klubnak és az Indexnek.

„Elsőként az origo.hu főszerkesztője, Weyer Balázs kapott a frakcióülés hanganyagából. Délután kettő körül a lakására vitte el egy ismeretlen férfi borítékban, akit Weyer, elmondása szerint, nem ismerne meg az utcán. Weyer megerősítette lapunknak, hogy délelőtt, miközben focizni volt, már több helyről - Magyar Rádió, RTL Klub - is keresték, hogy állítólag van náluk valami, ami nagyot fog durranni. Délutáni késedelmük oka pusztán az volt, hogy az origo.hu a frakcióülés teljes, több mint háromórás verzióját kapta meg mp3-as formátumban CD-n, amit először Weyer végighallgatott, miközben megpróbált rájönni, pontosan milyen tanácskozásról lehet szó, valamint hogy a hangfelvételen hol található a leginkább közlésre érdemes rész. Mielőtt... nyilvánosságra hozta volna... információit, kérdést intézett Danks Emese kormányzóvivőhöz, aki megerősítette... tud a kiszivárgott felvételtől, de egyelőre nem kívánnak nyilatkozni.

Az origóhoz hasonlóan az index.hu internetes portál főszerkesztőjének is a lakására vittek egy CD-t a frakcióülés teljes hanganyagával. Uj Péter a következőképpen emlékszik vissza a szeptember 17-i vasárnapra: „A gyerekekkel babráltam otthon, amikor fölhívott valaki egy privát számról, tegeződött, és közölte, hogy küld valamit, ami nagyot fog szólni, hová irányítsa a futárt. Furcsa volt, azt gondoltam, valamilyik haverom vagy egy kolléga fontoskodik meg viccelődik. Kábé egy óra múlva, pontosan négy óra előtt öt perccel ott állt egy motoros futár az ajtóban, átvettem a cuccot. Gyakorlatilag ugyanabban a pillanatban, amikor átvettem, csörgött újra a telefonom, Such Gyuri volt, hogy hallgassam meg a négyórás híreket, és nézzem meg a rádió weboldalát.”⁶⁹

⁶⁹ Rajnai Attila: Az őszi nagy testvér. Élet és Irodalom, 2007. május 25.

Az origo.hu-ra 16 óra 22 perckor került föl az időközben elkészült cikk, továbbá a két legkeményebb egyperces hanganyag. Később pedig - miután Gyurcsány föltette blogjára az egész szöveget - a teljes 25 perc.⁷⁰ Az „őszödi” beszéd kiválasztott mondatai futótűzként terjedtek a magyar tömegkommunikációban. Egy-két órán belül átvette és ismételte az összes médium: ez folyt a csapból is.

De vajon ki volt a feladó, aki pár óra leforgása alatt terítette a CD-ket a fővárosban? „A média-főszereplőktől sablonválaszokat kaptunk. Egyiküknek sem rémlik, hogy a postások hivatalos futárszolgálatok alkalmazottai lettek volna. Lapunk megkeresett néhány ilyen fővárosi céget, de szeptember 17-én sem szervezeten, sem pedig célzott médiumoknak nem kézbesítettek csomagokat.”⁷¹

*

A „feladó” tehát „saját erőből” oldotta meg a kézbesítést: nem hagyott nyomot. Az interneten azonban megmaradt egy s más, kiderült, hogy voltak előzmények is. „Jobboldali informatikusok már szeptember 17-ét megelőzően továbbították egymás között e-mailben az őszödi beszéd saftosabb részeit. Az üzenet többségében *kelet-magyarországi és budapesti számítógépek között cserélődött*, majd kijutott Észak- és Dél-Amerikába. Egy Mexikóban dolgozó magyar informatikus a hét közepén kapta meg, és szeptember 16-án, szombaton, a saját e-mail címén keresztül továbbította még legalább húsz gépre a beszéd *rövid, összévágott részletét*. T. György azóta itthon dolgozik, egy Pest megyei kistelepülésen él a szüleivel és családjával. A férfi az ÉS-nek nem tagadta, hogy továbbította a hangfelvételt, de azt, hogy kitől kapta, többszöri próbálkozásunk ellenére se akarta elárulni. Annyit mondott, akitől kapta - ahogy ő maga is -, jobboldali érzelmű, inkább ennek az oldalnak dolgozó informatikus. Információink szerint a Fideszben a beszéddel kapcsolatban az hangzott el, hogy »*debreceni barátaink tudtak róla először*«. Megkerestünk néhány Hajdú-Bihar megyei informatikust, akik köztudottan a Fidesznek, illetve az általuk

⁰ <http://www.origo.hu/itthon/20060917tragarsagokkal.html>

¹ Rajnai: Az őszödi nagy testvér

vezetett önkormányzatoknak dolgoznak, de ez irányú kérdéseinkre nem válaszoltak..."⁷²

Az oknyomozó újságíró tehát Debrecenben akadt el 2007-ben. De vajon meddig jutott több év alatt a Nemzetbiztonsági Hivatal? A 2011-es Gyurcsány-levélben ez olvasható: „Az NBH sok embert meghallgatott, ellenőrzött és számos technikai vizsgálatot végzett. Jelentős erőfeszítést tettek annak érdekében, hogy a rádióban való elhangzásától *visszafelé indulva* megfejtsek a hanganyag mozgásának útját... Pár dolog... kiderült. Az például, hogy egy alföldi fideszes vezetésű város Polgármesteri Hivatalának érintésével jutott az anyag Pestre."

Természetesen Kósa Lajosról és Debrecenről van szó. Arról a Kosáról, aki véletlenül nagy hobbimotoros. (Két motorja van: túrara egy BMW, városba pedig egy Suzuki Burgman nagyrobogó.⁷³) Természetesen nem gondolom, hogy személy szerint ő volt a (négy?) futár. Bizonyára csak véletlen, hogy motorozik, és hogy kiterjedt motoros kapcsolatai vannak. Ha ez volna az egyedüli „véletlen” a történetben, meg sem emliteném. így azonban kénytelen vagyok megemlíteni még valamit. Orbán 2008-ban egy zártkörű, de utóbb nyilvánosságra került beszélgetésen „a kiszivárogtatással kapcsolatosan azt mesélte, hogy *pénteken* a repülőtéren volt, mert Szájer Józseffel készült Brüsszelbe, amikor *Kósa Lajos* felhívta, és lejátszotta neki a hanganyagot, mire ők pezsgőt bontottak. Valaki közbevetette, hogy a hangfelvétel vasárnap került a sajtóhoz, mire úgy reagált, »akkor lehet, hogy rosszul emlékszem«, és témát váltott".⁷⁴

Hogy Orbán csak szeptember 17-en hallotta a hanganyagot, az hazugság. Hogy - jóval korábban - Kósa játszotta be neki a telefonba, az minden bizonnyal igaz. Igaz a péntek, igaz Ferihegy, talán a pezsgő is. Orbán ugyanis valóban nem vett részt azon a megbeszélésen, ahol a Fidesz szűk vezérkara átvette az őszi felvételt, és először meghallgatta azt. A Gyurcsány által elmondottak súlyos tartalmáról már július 22. előtt biztos információjuk volt, de a hanganyag csak augusztus elején került a birtokukba: ekkor hívta föl Kósa azonnal Orbánt.

⁷² Uo.

⁷³ http://totalbike.hu/magazin/2011/10/30/a_motor_maga_a_politikus/1/

⁷⁴ [http://hirszerzo.hu/hirek/2008/5/23/67072_sokaknak_fog_fajni_orban_viktor_2.ev_kokeme](http://hirszerzo.hu/hirek/2008/5/23/67072_sokaknak_fog_fajni_orban_viktor_2_ev_kokeme)

De kitől jutott el az öszödi felvétel a debreceni Fidesz-közei informatikusokhoz, illetve az „alföldi, fideszes vezetésű város Polgármesterei Hivatalához”? Ez utóbbi helyről jöttek ugyanis a futár(ok) érkezését előrejelző telefonhívások a pesti főszervezőkhöz!

Legjobb tudomásunk szerint (egy nógrádi kerülővel) *Rózsa-Flores Eduárdtól*. Akit 2009 áprilisában a bolíviai Santa Cruzban meggyilkoltak. Rózsa-Flores halála után Brády Zoltán, a Kapu című folyóirat főszervezője nyilatkozott az MTI-nek. „Bevallotta, hogy... ők, Brády és Rózsa-Flores voltak, akik kiszivárogtatták az öszödi beszédet... Arról azonban nem beszél, hogy kitől kapták, s hová »postázták« a hangfelvételt.”⁷⁵

Hogy hova postázták, arról nekünk már van fogalmunk, de hogy pontosan *kitől*, azt Brády nem árulta el Krizsó Szilviának sem. *A szólás szabadsága* című tévéműsorban a következő párbeszéd-részlet hangzott el 2009. április 19-én: „*Eduardo szerezte azt a bizonyos bizonyítékot. - Na, de hogyan? - Ő kapta. - Kitől? - Hát nem képzeli, hogy megmondom! -Hát hogyan képzelném. - Na, hát annyit elmondok, hogy az MSZMP, bocsnát... - MSZP-regondolt. - MSZP, mindegy, MSZP vezetésétől...*”⁷⁶ Brády a konkrétabb kérdés előtt kitért, azt mondta a műsorvezetőnek, válasszon ő, majd bemondta Kiss Péter és Szilvássy György nevét.

Azt láttuk, hogy a kormányfő környezetét illető gyanú komolytalan. A már többször idézett Gyurcsány-levelemben ez olvasható: „A hanganyag útjának követésével a vizsgálatokat végzők eljutottak egy üzletemberhez, akit akként azonosítottak be, hogy *közvetlen kapcsolata van az MSZP egy jól ismert, befolyásos vezetőjéhez. A politikust hívjuk X-nek*. De, hogy X-nek volt-e *közvetlen* szerepe az ügyben, azt nem sikerült bizonyítani és a szál itt elakadt.”

Sokadszorra érünk el X-ig, de ennél nem jutunk tovább. Nem jutott tovább a vizsgálat sem, mert a bolíviai kommandósok kivégezték Rózsa-Flores Eduárdot, mielőtt a baráti körébe e célból beépült személy kiszedhette volna belőle az „öszödi titkot”: hogy kitől kapta a hangfelvételt. Miért nem szálltak rá közvetlenül X-re? A volt miniszterelnök, az

⁷⁵ http://www.nol.hu/mozaik/brady___rozsza_floressel_szivarogtattuk_ki_az_oszodi_beszedet

⁷⁶ http://www.hirado.hu/Hirek/2009/04/20/08/Brady_vagy_Kiss_.aspx

MSZP korábbi elnöke szerint soha, egy pillanatra se merült föl effélének még a gondolata sem. Ez egyrészt törvénytelen, másrészt a legrosszabb reminiscenciákat keltette volna egy olyan pártban, amelynek jogelődeiben a történelem során a pártvezetés bevett gyakorlatként alkalmazta a párton belüli ügyek „intézésére” az efféle titkos hatalmi eszközöket.

Rózsa-Flores megfigyelése viszont - más okból kifolyólag is - törvényes volt az NBH részéről. Hogy ennek kapcsán milyen messzire vezethettek bizonyos szálak, azt az alábbi idézet jelzi. A szöveg a fideszes hetilapban jelent meg 2011 augusztusában. Az egyik beszélgetőpartnerem hívta föl rá a figyelmemet, aki szerint kulcsfontosságú közlés - az egész őszi ügy és a 2006-os őszi vonatkozásában is:

„Az NBH számítógépein több olyan telefonbeszélgetés-, híváslista- és cellainformáció-elemzés maradt vissza, amely parlamenti politikusokat érint. Úgy tudjuk, az egyik volt NBH-s felsővezető »Ovi« és »Bajusz« nevű mappákba mentette a vélhetően Orbán Viktorról és Kövér Lászlóról szóló adatsorokat - és arra is utalnak jelek, hogy az őszi beszéd 2006-os kiszivárgását követő fideszes egyeztetésekről szintén keletkezett »nyom« a szolgálatoknál.

Ez persze nem ab ovo botrány, hiszen ha olyasvalakitől került el a hanganyag az akkori ellenzék valamely potentátjához, akit eleve figyelt a nemzetbiztonság, legálisan is keletkezhettek »mellékes« feljegyzések egy-egy fideszesről. Márpedig létezett olyan NBH-célszemély, akit összefüggésbe hoztak az őszi terjesztéssel: a három évvel később egy bolíviai kommandós akcióban kivégzett magyar újságíró, Rózsa-Flores Eduardó.

Az viszont már... a mostani nyomozás tárgya, hogy kik és milyen célból tették fel a Rózsa-Flores megfigyeléséhez, ellenőrzéséhez szükséges telefonlistára a Fidesz egyik központi számát, illetve Orbán Viktor egyik családtagjának mobilelérhetőségét. ”⁷⁷

*

Térjünk vissza a 2006. szeptember 17-ei vasárnap délutánhoz. Az aznapi „robbantás” ugyanis korántsem fejeződött be a hanganyag tö-

⁷ <http://hetivalasz.hu/itthon/mi-az-amit-biztosan-tudunk-a-negy-legforrobb-ugyben-40925>

megmédiába való eljuttatásával. Az előidézett detonáció része volt a tömegtüntetés - a tömegtüntetések - megszervezése is. „Szeptember 17-én 18.00 óra körül az V. kerületi rendőrkapitányság közrendvédelmi osztályvezetője részére a rendőrkapitányság szolgálatirányító parancsnoka jelentette, hogy a Kossuth téren mintegy 20-30 fő gyülekezik. Az osztályvezető ezt követően a Kossuth térre ment, meggyőződni a jelentés tartalmáról és a kialakult helyzetről. Azt észlelte, hogy *ez nem egy spontán csoportosulás, hanem valamilyen szervezésnek kell lennie a háttérben, mivel a térre folyamatosan érkeztek állampolgárok.*”⁷⁸ Az idézet a Bene László országos rendőrfőkapitány által fölállított vizsgálóbizottság - az Ignác-bizottság - későbbi jelentéséből való. Ugyanezt erősítette meg Szabó Ferenc nyugalmazott dandártábornok, a köztársasági őrezred akkori parancsnoka is, aki az ilyenkor szokásos rutint alkalmazva civil földérítőket küldött a térre a gombamód növvő tömegbe, akik jelentették: nagy intenzitással folyik a szervezkedés, egyfolytában mobiloznak, SMS-eznek, hívják a térre az embereket.

Kell-e mondani: a toborzás nemcsak ott helyben folyik gőzerővel. És nem is csak Budapesten, hanem az ország több tucatnyi vidéki városában. Szabadfi Árpád az ORFK akkori főparancsnok-helyettese - aki a tengerentúlon lévő főkapitány távollétében aznap a legmagasabb rangú rendőri vezető volt az országban - a 2010-es albizottsági meghallgatáson ezt mondta: „Mi most Budapestről beszélünk, de aznap... az ország több nagyvárosában is voltak ezres nagyságrendű demonstrációk.”⁷⁹

Véletlenül keletkeztek? Spontán szerveződtek?

Hogy is mondta négy éve a Dísz téren Orbán Viktor?

„Készenlétre van szükség... Az erőnk, amely a sokaságban van, akkor valódi erő, ha képesek vagyunk magunkat megszervezni... Ezért azt kérem, hogy a... létrejövő polgári körök jelentkezzenek a Demokrácia-központ ismert telefonszámain. Tudnunk kell egymás-

⁷⁸ A jelentés azóta eltűnt a rendőrség honlapjáról. Hosszas keresés után leltem rá az alábbi helyen: <http://kuruc.info/r/9/7478/#ixzzlxCex4NhQ>

⁷⁹ Jegyzőkönyv az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának A 2002 és 2010 között és különösen 2006 őszén az állam részéről a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló albizottsága 2010. szeptember 1-jén megtartott üléséről. 8. o.

ról, hogy ha a sorsunk úgy hozza, hogy mozdulnunk kell, akkor egyszerre mozdulhassunk."

Az Ignác-jelentés szerint a Kossuth téren „a tömeg egy-két órán keresztül nyugodtan viselkedett, majd kiabálva szidalmazta a kormányt, a rendőrséget, illetve a miniszterelnök lemondását követelte. A téren kb. ezer fő lehetett jelen, mikor az őket körbevevő *lánckorlátot átszakították...* A lánckorlát átszakítása után, hogy a tömeg ne tudjon nagyobb teret elfoglalni a térből, az ott lévő állományból sorfalszolgálat került felállításra."

Időközben persze újabb és újabb rendőri erőket kell a térre vezényelni. Ahol egy-két óra múlva - honnan-honnan nem? - már hangoztatás is működik, szónokok váltják egymást, illetve a Gyurcsány-beszéd részleteit ismételtetik vég nélkül. Mivel közben elered az eső, valakik esőkabátokat osztogatnak.⁸⁰ Egyforma sárgákat: a fideszes kampányrendezvényeken lehetett látni hasonlókat tavasszal. A tömeg pedig egyre csak gyűlik, a létszáma még éjfél után is növekszik (ez szintén kizárja a spontaneitást), a téren ekkorra már több ezren vannak.

Idővel aztán kiválik két csoport. Az egyik a Sándor-palota felé veszi az irányt: az államfői hivatal felé; a másik a Szemlőhegy utcába indul: a miniszterelnök lakásához. A téren csak éjjel kettő körül kezd fogyni a tömeg, az emberek lassan megindulnak hazafelé. Ám vannak, akik kint tartanak, és nem mozdulnak. Olyannyira nem, hogy amikor a rendőrség az átszakított korlát, majd az élő sorfal helyén újra kordonozni tud, ezt csak ügyel-bajjal képes megtenni. „Görbén lehetett kordonozni, mert bizonyos állampolgárok nem léptek arrébb. De kényszerítő eszközöt nem lehetett alkalmazni" - mondta az albizottsági meghallgatáson Nemes Sándor rendőrezredes, REBISZ akkori parancsnok-helyettese.⁸¹

Holott a demonstráció többszörösen törvénytelen. Mindenekelőtt *bejelentés nélküli*, továbbá - a kordon átszakítása után - kétségkívül *erőszakos*. Mindkét ok miatt törvényszabta kötelessége lett volna a rendőrségnek az azonnali felosztatás, már délután.

Ám erre nem került sor. Gergényi Péter budapesti rendőrfőkapitány javaslatára - Szabadfi Árpád országos rendőrfőkapitány-helyet-

⁸⁰ <http://index.hu/belfold/tuntet0917/?p=0>

⁸¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 74. o.

tes, valamint Petrétei József illetékes miniszter és Kondorosi Ferenc államtitkár egyetértésével - az vált a hivatalos állásponttá, hogy a téren történő dolgok *nem a gyülekezési, hanem a helyi választásokról szóló törvény hatálya alá esnek*. Hogy itt és most - a nyilvánvaló tények ellenére - *önkormányzati választási gyűlés* zajlik, ami nincs előzetes bejelentéshez kötve.

„Nem kell beavatkozni, hadd engedjék csak ki a gőzt” - mondta Gergényi.

Petréteiék megkönnyebbülten bólogattak.

Másnap este a megvadult tömeg szétveri az MTV-t védő rendőri erőket, és ostrommal beveszi a Magyar Televízió székházát.

A TÉVÉOSTROM

Mint láttuk, a rendőrség a vasárnap délutáni robbantást követően „kezelte” a helyzetet. A másnapi történések fényében azt kell mondanunk: *félre*. Nemcsak hétfőn, szeptember 18-án, amikor képtelennek bizonyult megvédeni a tévészékházat, de már vasárnap, szeptember 17-én is. Amikor inkompetens módon, rosszul értelmezett „politikusibölcsességgel” nyilvánvalóan *hamis jogi diagnózist* adott a történetekről, és önkormányzati választási gyűlésnek minősítette a be nem jelentett, erőszakossá fajuló tüntetést. Ahelyett, hogy azonnal (s akkor még különösebb gond nélkül) föloszlatta volna.

Hogy Gergényinek „politizálás” helyett ezt kellett volna tennie, azt az *Ignác-jelentés* is leszögezi: „A Budapesti Rendőr-főkapitányságot a Gyjt. 14. § (1) bekezdése alapján feloszlatási kötelezettség terhelte.” Négy évvel később, a parlamenti vizsgálóbizottság előtt (a szeptember 18-án és október 23-án egyaránt kulcsszerepet betöltő) *Majoros Zoltán ezredes* így summázza a tévészékháznál történetek tanulságait: „Téves helyzetmegítélés történt, amikor választási nagygyűlésnek minősítették azt, ami nem az volt... Szeptember 17-én már látni lehetett, mivé válhat ez a dolog, ezért az én véleményem szerint készültségbe kellett volna helyezni a rendőrség állományát. Ha ez megtörténik, akkor nincs ez a probléma. - Ön szerint a rendelkezésre álló rendőri erővel... meg lehetett volna védeni a Televízió székházát? - Igen, ha a kezdetektől nem téves helyzetmegítélésen alapul a rendőri stratégia.”⁸²

Ám a felelősség nemcsak a budapesti főkapitányt terheli, hiszen az ő javaslatán kapva kapott fölöttese, a jelen lévő országos főkapitány-helyettes, sőt az illetékes miniszter és annak államtitkára is. A fő felelősség szerintem Petrétai Józsefő, minthogy a Magyar Köztársaság Alkotmányra félreérthetetlenül kimondja: „*A Kormány védi az alkotmányos rendet*” továbbá: „*a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megteszi a*

⁸² Parlamenti jegyzőkönyv. 2010. 09. 06. 25-26. o. A Gulyás Gergely féle bizottság jegyzőkönyvei itt: http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogv_biz.biz_adat_uj?p_ckl=39&p_biz=A356&p_tag=&p_tagj=&p_munkatars=&P_stilus=nyito.css&p_honl_rend=&p_ules=l#biz_ules

szükséges intézkedéseket" (35. § (1) a) és j). Kimondja ezt is: „*irányítja a fegyveres erők, a rendőrség és a rendészeti szervek működését*". Figyelem: nem ellenőrzi - *irányítja*! Később külön fejezetben foglalkozom a kormány szerepével; itt és most még csak ennyit a rendőrségi törvényből: „*A miniszter irányító jogkörében a rendőrségi feladatok teljesítésére, a Kormánynak a közbiztonság és a belső rend védelme körében hozott döntései végrehajtására a Rendőrség részére feladatot határozhat meg, és... utasítást adhat.*"(5. § (1)

A kormányt, a miniszterelnököt egyrészt nyilván elbizonytalanítja a kirobbant botrány, másrészt szeptember 18-án sem érzékelhetik még az ügy valódi dimenzióit. Csupán a jéghegy csúcsát láthatják - azt a kilencitizedni „víz alatti" részt, amit az előző hónapok roppant fideszes előkészítő munkálatai halmoztak föl, nem. Ezért óvakodnak a konfliktus kemény jogi eszközökkel való kezelésétől, s inkább a puha politikai megoldásokat keresik. Gyurcsány nem gondol rá, hogy le kellene mondania hétfői külföldi programját, a Putyin elnökkel egyeztetett találkozót, s reggel elrepül Szocsiba. Az ORFK-n tartott délutáni vezetői értekezleten, ahol az előző nap tanulságait és a várható fejleményeket értékeli, *Szabó Ferenc* dandártábornok, a Köztársasági Órezred parancsnoka közvetíti a kormányfő álláspontját: „A mai 17 órás frakcióülés, az MSZP frakcióülése arról szól... hogyan lehet a kialakult helyzetet politikai eszközökkel kezelni. Mindenképpen az a törekvés, hogy nem rendészeti, hanem politikai eszközökkel... A miniszterelnök is abszolút ennek a híve, ezért óva intett bennünket attól, hogy demonstratív biztonsági intézkedéseket vezessünk be, akár a személyvédelem területén, akár a rezidenciák biztonsága területén.”⁸³

Pedig már 17-én is „borotvaélen táncolt a helyzet" a Kossuth téren, mondta 2010-ben *Giber László* százados,⁸⁴ és igazat adhatunk neki. Hiszen, *amint a szeptember 18-ára készülő rendőri műveleti tervben olvasható*: tegnap „a helyszínen megjelentek olyan szélsőséges, korábbi demonstrációkról ismert személyek is, akikről feltételezhető, hogy törvénytelen módon megpróbálják megzavarni a főváros közlekedését”.⁸⁵ Az ismert

⁸³ Gulyás-féle jegyzőkönyv, 2010. 09. 08. 41-42. o.

⁸⁴ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 93. o.

⁸⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 08. 9. o.

szélsőségesek már vasárnap áttörték a kordont, és teljes gőzzel szervezték a hétfői folytatást. Gergényi mindezek dacára ezt mondta a meghallgatáson: „18-án este békés tüntetésre készült a rendőrség, békés tüntetéshez méretezett erők álltak rendelkezésére a biztosítás parancsnokának”.⁸⁶

Utólag (miután tudja, mi történt) persze könnyen okos az ember. És az előző évek, évtizedek során valóban nem voltak a szeptember 18-án elszabadult erőszakos akciókhoz fogható események Magyarországon. Józan ésszel valóban nem lehetett arra számítani - a legvadabb rémálomokban sem -, hogy aznap éjjel brutális erőszakkal verik szét a rendőrség alakulatait, és elfoglalják a tévé épületét. Csakhogy ez a rémálom jórészt azért válhatott mégis valóra, mert a rendőri vezetés - az előző napon tapasztaltak fényében: oktanul! - *semmiféle* erőszakra nem számított. Ami persze csak részben igaz. Mert intézkedés történt például arra, hogy két helyről (Borsodból és Baranyából) a fővárosba rendeljék hétfőn a megyei csapatszolgálati századot. Jellemző, hogy a hivatalos indok „továbbképzés”, tehát a parancsnokokkal se közlik a háttérben meghúzódó igazi okot.

Ezek a megyei századok „papíron” karhatalmi feladatokra szerveződtek, de csak alkalmilag. Az állomány (hétköznapiakon közlekedési vagy bűnügyi területen dolgozó) tagjai időnként részesültek efféle feladatokra történő kiképzésben, valamilyen felszerelésük is volt, olykor gyakorlatoztak is. Ám korántsem voltak olyan begyakoroltak, összeszokottak és rutinosak, mint a *Rendőrségi Biztonsági Szolgálat (Rebisz)* tagjai, akik „főfoglalkozásban” üzték a rendvédelmi munkát (pl. a tömegoszlatást), és igen komoly tapasztalatokra tettek szert a ferencvárosi és más futballhuligánok elleni kemény utcai csaták során. A két megyei század hétfőn délután rendben megérkezett szálláshelyére, a Kerepesi úti *Rebisz*-laktanyába - ahonnan viszont a munkaidő végén, délután négykor a szokásos módon hazatért a szolgálatot teljesítő állomány. Este hét körül hazamentek a parancsnokok is, minden a megszokott rend szerint történt, *a legminimálisabb készültséget sem rendelték el*. Mintha az előző nap az égvilágon semmi sem történt volna a politikában, illetve bizonyos - a politikához kapcsolódó - fővárosi és vidéki közterületeken.

⁸⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 87. o.

Pedig a Kossuth teret hétfőn reggelre se hagyja el az összes tüntető. Délutánra meg már az előző napinál is jóval nagyobb és erőszakosabb tömeg gyűlik a parlament elé. A szervezettséget jól mutatja, hogy este már toi-toi vécék és gulyáságyuk is működnek - a verőcei polgármester, illetve a Magosz (közelebről bizonyos Budai Gyula) jóvoltából. A gyorsan gyűlő tömeg vegyes összetételű. A „baráti társaságok”, babakocsit toló, „jól szituált” fiatal párok és a „rendszeresen tüntetésre járó kisnyugdíjasok” mellett ott vannak a *Honfoglalás 2000*, a *Hatvannégy Vármegye*, a *Magyar Nemzeti Front* és a *Jobbik* aktivistái, jelvényei, zászlai is. Estére pedig tömegesen érkeznek a térre a „jellegzetes, kopaszra borotvált”, a rendőrség elleni utcai harcokban megedződött footballhuligánok.⁸⁷ A ferencvárosi, a kispesti, sőt a (külön buszokkal szállított) debreceni és nyíregyházi „ultrák”. És időben befutnak majd a soproni meccsről rendőri biztosítással érkező újpestiek is.

Megjelenik a téren a Fidesz országgyűlési képviselője, az egykori '56-os Wittner Mária, aki háromszor szólal föl. Arról beszél, hogy Magyarországon ismét „forradalmi helyzet” van. (A fideszes honanya „visszafogottságát” illusztrálendő: „szembeköpték az egész magyar népet”, Sólyom „Kun Béla unokája” stb.)⁸⁸

A köztársasági elnök (akinek a szerepét külön fejezetben tárgyaljuk) akarva-akaratlanul alakítója lesz a szeptember 18-i eseményeknek. Kora délután a Fidesz-KDNP nyilatkozatban kéri az államfőt, hogy „tegye meg a szükséges lépéseket” a helyzet megoldására. Ezt követi Sólyom első nyilatkozata, amelyben megállapítja: a kormányfő nyilvánosságra került beszéde „morális válságot” okozott. Ezzel az elnök (visszafogottan, ám egyértelműen) kizárólag Gyurcsányt teszi felelőssé a kialakult helyzetért, és felelőssége nyilvános elismerésére szólítja föl. Az állásfoglalás alakítja a közhangulatot: a köztársasági elnök gyengíti a miniszterelnök legitimitását. A Kossuth téri tüntetők az elnöki szózat hatására egyfelől még „igazságosabbnak” érezhetik Gyurcsánnyal szembeni indulataikat, másfelől szembesülnek vele, hogy az „igazság” nem érvényesíthető közjogi úton. Más utat kell hát keresniük: maguknak kell kézbe venniük a dolgokat. (Mint tudjuk,

⁸⁷ <http://charta.info.hu/2006-szeptember-17-20-tortenete-egy-szemelves-naplo>

⁸⁸ Uo.

a politikusok tettei nem a szándék, hanem a következmények felől mérlegelendők.)

Az esti Kossuth téri tömeget már súlyos tévedés „békésnek” nevezni. A hangadók ekkorra egy izgatott, szélsőséges egyedekből és csoportokból összeverődött, szervezett, agresszív magból kerülnek ki. Amikor jön a hír: *a Fidesz a szolidaritásáról biztosítja a tüntetőket*, hatalmas ováció fogadja! És ettől kezdve folyamatosak a bejelentések. Tüntetés Szegeden: üdvrivalgás! Győrben: hurrá! Egyre erősödik a hit: az ország velünk van - *ez forradalom!* És kínálja magát az ötvenhatos forgatókönyv: (a rádió helyett) gyerünk a tévéhez, beolvasni a követeléseket! Ha nem engedik: elfoglaljuk. (Ha nincs Sztálin-szobor, megteszi a szovjet-emlékmű is.)

A 2010-es vizsgálóbizottsági kérdések, fideszes, jobbikos okfejtések visszatérő eleme: ha erőszak-alkalmazás helyett tárgyalnak a tüntetők küldöttségével, ha a tévében átveszik és ismertetik a petíciójukat, akkor nem kerül sor a későbbi drámai eseményekre. *Rudi Zoltán* a tévé volt elnöke így válaszolt ezekre: „A... hatályos médiatörvény azt mondta ki... hogy a Magyar Televízióban a szerkesztői szabadság érvényesül. Ami azt jelenti, hogy az adás tartalmát megváltoztatni, befolyásolni sem politikai, sem gazdasági, sem egyéb érdekcsoport nyomására nem lehet. A Magyar Televízió belső szabályzata... szerint hírtérték alapján kell mérlegelnie az ügyeletes felelős szerkesztőnek, hogy a következő hírperiódusban mit emel be a hírfolyamba. Csak a hírtérték számít. Annak, hogy hányan vannak a ház előtt, és ki mit akar átadni, nincs jelentősége... A Magyar Televízió szerkesztőseit, elnökét, hírigazgatóját, alelnökeit a legkülönbözőbb kérésekkel megkeresik magánszemélyek, civil szervezetek, politikai pártok, az egyáltalán nem szokatlan, sőt... Az is napi gyakorlat, hogy... bizonyos információk megosztását kérik, máskor követelik a Magyar Televízió szerkesztőitől. Az erre kialakított gyakorlat pedig... a szerkesztői szabadság... Ez egyébként európai uniós direktíva... Ha a Híradó felelős szerkesztője azt érzi, hogy tömeg áll a Magyar Televízió székháza előtt, akkor arról a következő hírperiódusban beszámol. De nem kötelessége, sőt nem is lehetősége a Magyar Televíziónak, hogy bárki nyomására bármit beolvasson, mert... akkor *[folyvást]* állampolgári és civil kéréseket, petíciókat olvasna be a Magyar Televízió.”⁸⁹

⁸⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 22. 65-66. o.

De mi történt valójában?

Amikor a tüntetők (a hatvannégy vármegyes, Szegedről már az előző este Budapestre érkezett) Toroczkai László vezette kb. negyvenfős küldöttsége este háromnegyed tízkor bemegy a tévészékházba, *nincs náluk semmilyen írott petíció*. Lukin Sándor operatőr szerint „a rendészekkel a portánál alkudozó” embereknél „nem volt papír”. A telefonon értesített Kert Attila hírigazgató azt mondja Bende Balázs ügyeletes szerkesztőnek: „ha bármi írás van, hagyják a portán”. Csakhogy nincsen. A jövevények a stúdióba akarnak bemenni: élő adásban elmondani a mondókájukat.⁹⁰ A Kossuth térről a Szabadság térre indított expedíció konkrét oka pedig a következő. Az MTV stábja délután (16 óra körül) fölvesz egy anyagot a téren, amit a koraesti (18 órás) Híradóba szerkesztenek be. Az anyagban a képeknek megfelelően ez a szöveg szerepel: „párszáz tüntető demonstrál a parlament előtt”. Ez délután négy körül, *a felvétel idején* még teljesen igaz - de már nem felelt meg *az adás idejére* kialakult új helyzetnek, amikorra is a tömeg ezres nagyságrendűre nőtt.⁹¹ Ettől vadultak meg a Kossuth tériek. A tévé hazudik! Az országnak pedig meg kell tudni az igazságot satöbbi, satöbbi... így indult valójában a „forradalom”.

Ha nyomon akarjuk követni az eseményeket (és meg is akarjuk érteni őket), akkor tudnunk kell, hogy azok minimum négy helyszínen zajlanak azon az estén. A Kossuth téren, a Jászai Mari téren, a Köztársaság téren, végül - és elsősorban - a Szabadság téren. A parlament előtti tömeg este kilenc órára tízezresre nő és radikalizálódik.

Negyed tíz után *egy traktorfőlvezetésével* (Magosz) mintegy ezer fő elindul az Alkotmány utcán át a Szent István körútra, a Köztársaság téri MSZP-székház felé. *Lapid Lajos* dandártábornok (a Kossuth tér biztosítási parancsnoka) 21.35-kor utasítja a Rebisz-laktanyában szolgálatot teljesítő *Majoros Zoltán* alezredest, hogy azonnal küldje az aznap fölrendelt Baranya megyei századot a Köztársaság téri pártház védelmé-

⁹⁰ *Ostrom után*. Csillag Ádám dokumentumfilmje, <http://vimeo.com/15120242>

⁹¹ Uo.

re.⁹² (A borsodiakat már korábban a Kossuth térre vezényelték.) Csak-hogy kiderül: a traktorozó dandár a körúton mégse a párház felé indult el, hanem az ellenkező irányba fordult. A Jászai Mari téri Képviselői Irodaházat akarják megostromolni, ahol az MSZP-frakció ülésezik.

Giber László százados, az irodaház védelmére kirendelt rebiszes egység egyik parancsnoka: „Hogy ne legyen egyszerű az életünk, bejelentették, hogy az épületben található Gyurcsány Ferenc miniszterelnök. Ennek nem örültünk túlságosan. Próbáltam meggyőzni a személyi biztosításával megbízott kollégákat, hogy vigyék el innen, mert talán egyszerűbb az életünk egy épület megvédésénél, ha nincs benne az a személy, aki ellen a támadás kifejezetten irányul... A tömeg ideérkezése előtt körülbelül két perccel Gyurcsány Ferenc hajlandó volt elmenni az épületből. Ettől függetlenül, hogy az épületben már nem volt politikailag támadható személy, az első komoly támadást itt kapta a rendőrség. Szétrántották a kordont, megdobáltak minket sörösüveggel és minden egyébbel, majd, mint akik jól végezték dolgukat, visszavonultak a Kossuth térre. Ez már ezer főt meghaladó létszám volt...

Tehát innen elvonultak, az épület egy kisebb támadást megúszott... majd a rádióforgalmazásunkat hallgattuk, hogy rezeg a léc a Parlamentnél... a TV-székháznál pedig még forróbb a helyzet... és valamikor a késő esti órákban kaptuk az utasítást, hogy az a rendőri egység, amelyiknek védőfelszerelése van, plusz én, menjünk át a TV-székházhoz, mert ott az események kezelhetetlenné váltak, elfajultak.”⁹³

Mint láttuk, Toroczkai László (és a Magyar Nemzeti Bizottság 2006 ügyvivőjeként szereplő Takács András) vezetésével a székházba behatoló delegáció nem járt eredménnyel háromnegyed tíz körül. Ám megfenyegetik a tévéseket, hogy tízezer emberrel térnek vissza, és szereznek érvényt „a nép akaratának”. Komolyan gondolják. Pénzföldobással eldöntik, hogy Toroczkai dolga lesz a Kossuth tériek átvezénylése. 22 óra 5 perc táján ő már a színpadról mozgósítja a tömeget, és megkezdődik az átvonulás.

Ezzel egy időben egy a Kossuth térről a tévébe vezényelt tízfős rebiszes bevetési csoport (miután a fölszólításnak nem tettek eleget)

⁹² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 9. o.

⁹³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 92-93. o.

a rendészek segítségével, kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül, ki-tessékeli a behatolókat a főbejárton. „Ekkor következett be első alkalommal a rendőrök megdobálása, ami miatt intézkedtek a bejáratú ajtó bezárásáról”.⁹⁴

Mi tudjuk, hogy ez már korábban bekövetkezett a Jászai Mari téren, de az események súlypontja 22 óra után csakugyan a tévéhez helyeződik át. Ahova a Kossuth térről ezrével vonulnak át a tüntetők. Élükön a „Ria, Ria, Hungária!” továbbá „Magyarország, Magyarország, Magyarország, éjjáóó!” rigmust kiabáló, közben a kommunistákat és Gyurcsányt is szidalmazó, kapucnis, illetve kopaszra nyírt, arcukat sálalal eltakaró fiatalokkal. A térre már *a tömeg előtt megérkező* Hír tévés stáb tudósítója aznap este következetesen „forradalmároknak” titulálja ezeket az alakokat - az egyik szemtanú ellenben így írja le őket:

„Mikor a térre értem már szedték fel a díszburkolatot a támadók. Néztem az arcukat. Nem voltak ismerősek. Volt, akin Fradi-sál, másokon UTE-kendő vagy mez volt. Ez a kép nekem, azóta se tiszta. Olyat már láttam, hogy ezek a drukkerok egymást püfölik. Olyat is, hogy az egyik tábor a rendőrök mögé bújva hergeli a másikat, de ilyen »nagykoalíciót« még nem. Hová lettek azok a zászlót lengető fiatalok, akik, előző este... a várban sétáltak? Gyertyát gyújtottak. Énekeltek. Ezek nem azok az ifjak voltak. Ez egy teljesen más banda. Ezek agresszívok és részegek. Állatias hangon üvöltöttek és hergelték magukat.”⁹⁵

*

A Kossuth téren, a BRFK (egy mikrobuszba telepített) ún. mozgó vezetési pontján jól hallják, hogy Toroczkai a tévé ostromára hívja a tömegeket. A rendőrség irányítása ezen az estén a következő személyi összetételben történik. A helyszínen (hol a téren, hol a parlament épületében) van *Szabadfi Árpád* dandártábornok, országos főkapitány-helyettes, aki a Braziliában tartózkodó Bene László főkapitány távollétében a legmagasabb rangú parancsnok az országban. Szabadfi a bizott-

⁹⁴ Ignác-jelentés

⁹⁵ Kőkényesi Gábor újságíró http://jerry mouse.blog.hu/2009/09/19/on_melyik_televiziot_foglalna_el

sági meghallgatások jegyzőkönyvei s az akkori szereplők elmondása alapján tétova és határozatlan; egyesek szerint pánikba esett. A téren a *műveleti parancsnoki* posztot *Gergényi Péter* dandártábornok, Budapest rendőr-főkapitánya tölti be. Aki határozottan és erőteljesen működik - ám ez, mint látni fogjuk, inkább az ő mentális és morális állapotát minősíti, semmint a parancsnoklás szakmai színvonalát. A Kossuth tér *biztosítási parancsnoka* *Lapid Lajos* dandártábornok, aki Gergényi beosztottjaként - mint a BRFK közbiztonsági igazgatója - közvetlenül irányítja a rendőri műveleteket. Szabadfi elvileg bármilyen parancsot fölülbírálhat, de nem teszi. Leginkább arra jó a jelenléte, hogy formálisan jóváhagyja Gergényi azon intézkedéseit, amelyek a BRFK-n túli, országos hatáskört igényeltek (rebiszes alakulatok, megyei csapaterős századok mozgatása). Hármójuk közül Lapid a *szakember* abban az értelemben, hogy évtizedek óta rendészeti területen működik. Ahol tüntetések, focimeccsek biztosítása során nagy tapasztalatokra tett szert az olyan típusú rendőri munkában, amilyenre ezen az estén óriási szükség mutatkozik. Szabadfi és Gergényi bűnügyi területen tevékenykedtek, általános rendőrpáncsnoki feladatokat láttak el - utóbbi kiválóan -, de az objektumvédelem és a tömegoszlatás terén nem felkészültek.

Valójában Gergényi a „főnök”, ő irányít. Ami (egy rendőrtábornoktól kölcsönzött analógiával élve) a gyakorlatban azt jelenti, hogy a *kórházigazgató végzi az operációt, aki amúgy a legkiválóbb orr-fül-gégész professzor - csak hát a mentők szívműtétre szállítottak be éppen egy vészes állapotba került beteget*. Látni fogjuk, hogy maga a kórház is igen lepusztult állapotban van, de erről majd később. Most nézzük az este további eseményeit.

*

Gergényi már háromnegyed tízkor, a tévé felől érkező első hír hallatán észleli, hogy a Szabadság téren komolyabb gond lehet, ezért a helyzet rendezésére átküldött rebiszes bevetési csoporttal egy időben, 21.50-kor egy *helyszínparancsnokot* is kinevez a székház biztosítására. *Mittó Gábor* alezredest, aki már hét éve közbiztonsági területen működik, így komoly szakismereteket és harci tapasztalatokat szerzett a footballstadionok környékén.

Mittó azonban totálisan csődöt mond ezen az estén.

Eleve motiválatlan: aznap szabadságról rendelték be, civilben jelent meg előbb a Kossuth, majd a Szabadság téren. Ahol egyből látja, *kikkel* áll szemben. Csakhogy ezúttal nem *egy* (esetleg a vele szemben álló másik) B közép verekedői, hanem minimum *öté* vannak jelen, még hozzá vállvetve. A szokásosnál is jobban megvadulva. S ami a legdöbbenetesebb: egy többezres támogató tömeggel (a szurkolók szurkolóival) a hátuk mögött. A civil ruhás alezredes nem veszi át sem a már helyszínen lévő, sem a később odaérkező rendőrök parancsnoklását. Előbb elvegyül a tömegben, többször körbejárja az épületet, az este folyamán a hátsó bejáraton bemegy (majd ki is), kapcsolatba lép a bent lévő rendőrökkel - de a feladatát nem látja el. A meghallgatásán maga mondta: „többször volt halálfélelmem ott az épületben. Ha tizenhat év rendőri munka után ez bennem ilyen érzéseket váltott ki, akkor el tudom képzelni, hogy az egy-két-három éve szolgáló kollégákból ez mit váltott ki.”⁹⁶

Mittó alezredes tehát pánikba esett. Beijedt.

Tudom, a kívülállónak könnyű ítélkezni - és nem is helyes. Aki végignézi Csillag Ádám *Ostrom alatt* című filmjét⁴⁷, az alkothat némi fogalmat arról az agresszivitásról, amivel a vandálok a rendőrökre támadtak. Ráadásul szervezett, jól irányított hordaként: a legvadabb indulataik dacára is kegyetlen profizmussal. A rosszul fölszerelt és rosszul irányított rendőrök valóban halálos veszedelemben forogtak. De hát épp ez az! A kialakult vészhelyzet egyik legfőbb oka ugyanis a rossz irányítás, pontosabban: *az irányítatlanság*, különösen a tévénél. Mittó (akinek okkal lehetett büntudata, s akit fegyelmi eljárásban a rendőrség is elmarasztalt) így beszélt erről: „Az elmúlt négy évben sokat gondolkoztam a saját szerepemen... Nekem igazából az lett volna a feladatam, hogy kijelöljek négy-öt parancsnokot, és azoknak a feladatát koordináljam, s akkor ez a négy-öt parancsnok a saját maga kis részét, amit kapott... esetleg jobban tudtuk volna kommunikálni a vezetés... és a főkapitány úr felé. Nyilván, valamilyen szinten az én hibám is, hogy az érkező erők nem tudták, hogy kit keressenek, én meg nem tudtam, hogy ők érkeznek.”⁹⁸

⁹⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 39. o.

⁹⁷ <http://vimeo.com/15120242>

⁹⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 37-38. o.

„Valamilyen szinten”. Arra a kérdésre, hogy volt-e kapcsolata a tévé vezetésével, az alezredes így felelt: „abszolút semmi”. Hamarosan látni fogjuk, hogy Mittóval ellentétben vannak, akik nem estek pánikba, nem ijedtek be, hanem bátran helytálltak a - valóban halálos - veszedelemben. Ilyen például a már megismert Majoros Zoltán alezredes, aki előbb a Kerepesi úti Rebisz-laktanyából intézi az alakulatok mozgósítását, hadrendbe állítását és a különböző helyszínekre küldését, majd csapatai élén, egy vízágyú kíséretében, személyesen is beleveti magát a tévészékház előtt dúló küzdelembe.

Előbb azonban átirányítja a Szabadság térre a Köztársaság téren harci feladat nélkül maradt baranyai csapatszolgálati századot. A század három szakasszal (5+66 fővel) 22.17-kor érkezik az MTV-hez. „Azért csak ekkora létszámmal, mert a század negyedik szakasza a Köztársaság térről a Szabadság térre történő menet végrehajtása során leszakadt, és nem találta meg a helyszínt...”⁹⁹ Mert már az MSZP-székháznál se volt ott az a rebiszkes összekötő tiszt, akit Majoros direkt a vidéki kollégák hiányos budapesti helyismerete okán rendelt oda. Csakhogy a Szabadság térre megérkező három szakasz a tévészékháznál sem talál helyi parancsnokot. (Mint tudjuk, az illető épp „civil ruhás földerítést” végez az épület körül.) A baranyai századparancsnok fölhívja az őt odaküldő Majorost, és tőle - a Kerepesi útról - kapja az utasítást, hogy „2-3 soros oszlopba szerveződve az épület déli oldaláról közelítsék meg a székház főbejáratát. A főbejárat előtti lépcsőre az alegység futólépésben ért fel, és azt tapasztalták, hogy az előttük lévő terület teljesen megtelt demonstrálókkal, és a környező utcákból is folyamatosan érkeztek az emberek. A demonstrálók kavicsokkal és sörös dobozokkal megdobálták a rendőröket.”¹⁰⁰

A rendőrök megkísérlik kiszorítani a tömeget a főbejárat elől. A kapott parancsnak megfelelően, kényszerítő eszközök (gumibot, könnygáz stb.) alkalmazása nélkül. „Ez azonban eredménytelen maradt, mivel a tömeg szinte azonnal visszanyomta őket. A tömeg támadó magatartása fokozódott, támadása egyre intenzívebbé vált.”¹⁰¹ A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a sörös dobozokat üvegek, a kavicsokat pedig koc-

⁹⁹ Ignác-z-jelentés. 6. o.

¹⁰⁰ Uo.

¹⁰¹ Uo.

kakövek váltják föl. A baranyaiak hadnagya segítséget kér. Ismét csak Majoros alezredest éri el, aki közben már a Hír tévé képernyőjén is látja, mi a helyzet a Szabadság téren:

„Jelentette nekem az ügyeletes tiszt, hogy azonnal kapcsoljak a Hírtévé adására, mert ott borzasztó dolgokat lehet látni. Bekapcsoltam a szobácskámban a Hírtévé, és azt láttam, hogy a századot ütik, verik, dobálják, a rendőrök hullanak. Rettenetes látvány volt... A kezemben lévő rádiók közül (mert három rádió volt a kezemben, plusz a mobiltelefonom) azon, amelyik működött, jeleztem a BRFK felé... hogy adjanak segítséget ennek a századnak, mert felfegyverkezett, ellenséges érzelmű, rendkívül garázda és támadó magatartást tanúsító, fizikai erőszakot kifejtő tömeg támadt rá kövekkel, botokkal, rudakkal és minden egyébbel. A század tartja a felállítási helyét, de adjanak neki segítséget... Ezután intézkedtek arra, hogy Jakab József őrnagy, a Rebisznél szolgálatot teljesítő támogató alegységparancsnok két csoportjával - *1 plusz 20 emberrel* - települjön át a tévéhez és nyújtson nekik segítséget.

Ekkor időlegesen, mintegy húsz-harminc percig megszakadt a kapcsolat a BRFK Kossuth téren lévő parancsnokaival. Nem tudtam elképzelni, mi történt velük. Nem tudtam, hogy likvidálták-e őket, nem tudtam, hogy elhagyták-e a helyszínt, vagy, hogy összeroppant-e a hírháló. A hírhálóban volt a hiba, az totálisan rosszul működött. Az ott lévő rebiszes parancsnokokon keresztül ellenőriztem, hogy mi történik, és így szereztem tudomást arról, hogy az Országgyűlési Képviselői Irodaháznál már nincs szükség a Nagy Miklós őrnagy vezette 30 fős csoport biztosítási feladatára, ezért - mivel az összeköttetésem megszakadt a biztosítás parancsnokával - arra utasítottam az őrnagy urat, hogy a harminc rendőrével települjön át a Televízió épületéhez, vegye át az ottani kötelék parancsnokságát, és védjék meg a tévé épületét. Ezután beleszólt a rádióba Lapid tábornok úr, hogy ne vegyem át fölöttük az intézkedést, mert ők a helyükön vannak. Én piszkosul megörültem annak, hogy végre vették, és újra kapcsolatom van a vezetéssel. A tábornok úr akkor közölte velem, hogy vonuljak ki a vízágyúval, és kezdjem meg a tömeg oszlatását a tévé épülete elől.”¹⁰²

*

¹⁰² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 11. és 16. o.

A baranyai főhadnaggyal ekkor már nem lehet kommunikálni: „a mellé rendelt rebiszes összekötőtiszt jelentette, hogy a századparancsnok kődobástól vagy ütéstől az eszméletét veszítette. Utasítottam, hogy vegye át a század vezetését.”¹⁰³ Idekívánczik a képviselői irodaháztól átvezényelt Giber százados beszámolója: „Nem volt testvédő páncélunk, a sisakok régi típusúak voltak, és el voltak használódva... Az akkor rendszerezített pajzsok nem nyújtottak teljes védelmet, a pajzsok plexijeit egy nagyobb kő hatására könnyen eltörték. Az egyik kollégámat úgy dobták ki mellőlem egy kockakővel, hogy átjött a pajzs plexirészén, majd átjött a sisak plexirészén, és úgy szájba találta, hogy ott esett össze. A mentőkocsiban tért magához, utána pedig a kórházban.”¹⁰⁴

A rohamozók számára - a meccsek utáni csatározásokhoz képest - nemcsak a harci koalíció biztosította nagyobb létszám teremt kedvező helyzetet. Hanem a Szabadság tér nemrég befejezett förlújítása is, ami után hatalmas mennyiségű, könnyen fölszedhető, a dobáláshoz ideális méretű kockakő áll a rendelkezésükre. A támadók - pár százan lehetnek - három funkcionálisan elkülönülő és olajozottan együttműködő csoportra oszlanak. Hátul dolgoznak a kőfölfeszítő és -gyűjtő brigádok. Középen a szállítók, akik összeszedik és továbbítják a követ az elől harcolóknak, akik így folyamatosan el vannak látva munícióval, és óriási tüzerőt tudnak kifejteni. Leghátul pedig ott van a szimpatizánsok hatalmas, többezres tömege. (Ismét ajánlom az olvasónak a Csillag-féle dokumentumfilm¹⁰⁵ megtekintését, ahol a ripityára törő plexi pajzsok, műanyag sisakok, autó szélvédő üvegek félelmetes látványa mellett a vad közápor valószínűtlen kopogása, zuhogása is hallható.) Ha a rendőrök följebb emelik a pajzsot, a lábszáruk válik védtelenné. „A lábukat üssétek, a lábukat üssétek”, ismétlik jelszószerűen a támadók a fradista „föszurkoló” (az időközben meghalt) Hipós Feri üvöltését. A szeptember 18-áról 19-ére virradó éjszakán a tévészékháznál 102 rendőr sebesült meg súlyosan. Leginkább kétféle módon: fejszerűlést vagy sípcsonttörést szenvedve.

Ám a támadók nemcsak kockakövekkel fejezték ki „erkölcsi fölháborodásukat” a miniszterelnök beszéde miatt. A Gulyás-féle bizottság

¹⁰³ Uo. 16. o.

¹⁰⁴ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 61. o.

¹⁰⁵ <http://vimeo.com/15120242>

többek közt meghallgatta *Rékasi Attila* törzsszászlóst, aki így számolt be sérüléséről: „Nem jutottunk a TV-székház főbejáratáig, mert a tömeg beszorított minket egy sarokba. Ott... sérültem meg, amikor egy köztéri öntöttvas kukával megdobtak. Ekkor átmenetileg elvesztettem az eszméletemet. Ezután más egységek oldalról megsegítettek minket, majd már csak arra emlékszem, hogy a mentőben fekszem. A Honvéd Kórház traumatológiájára szállítottak be. - Milyen sérülései lettek? - Súlyos. - Fejsérülések? - Agyrázkódást kaptam és nyaki gerinczúzódást valamint hátsigolyatörést.”¹⁰⁶

Perlaki Attila ezredest a Magyar Rádió védelmével bízták meg: „Hogy a rendőreink testi épségét biztosítani tudjam, szégyellem kimondani, de... egy sportklubot kellett kérnem arra, hogy védőfelszereléssel lássuk el azokat az egységeket, amelyek itt szolgálatot teljesítettek, így 30 fő részére tudtam kapni könyökvédőt, térdvédőt és egyéb olyan sportfelszerelést, amivel az egyenruhájuk alatt védelem címén el tudtuk őket látni.”¹⁰⁷

Fontos adalékul szolgálnak a fentiekhez a *Giber László* százados által elmondottak:

„2002, tehát az Erzsébet híd után... kaptunk egy olyan feladatot, hogy állítsuk össze, konkrétan mire lenne szüksége a BRFK-nak... hogy gyorsabban tudjon reagálni a jogellenes cselekményekre. Közölték velünk, hogy 1 milliárd 200 millió forintot bocsátanak a BRFK rendelkezésére, tegyünk le egy olyan javaslatot, amelyben leírjuk, milyen állományra, milyen felszerelésre, milyen technikai eszközökre, milyen struktúrára lenne szükségünk. Ezt mi megtettük... ez eljutott az akkori államtitkári szintig. Egy magas rangú rendőrtisztől megkérdeztem annak idején... hogy hová lett az a javaslat, és hová lett az a pénz... Közölte, hogy egy páncélszekrényben van, egy cédula van rajta, amit az államtitkár írt rá. Megmutatta nekem, az volt ráírva, hogy szakmailag indokolatlan, megalapozatlan, túlzó...

Ebből az összegből felállították a BRFK központi gépkocsizó járőr-szolgálati osztályát. Ez nem áll másból... mint a médiajelenlétében átadtak... talán negyven darab Ford Mondeót, és közölték, hogy meg lett

¹⁰⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 24. 39. o.

¹⁰⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 51. o.

erősítve a Budapesti Rendőr-főkapitányság... Szemfényvesztés... ugyan is konkrétan abban az épülettömbben, amelyben dolgoztam, a meglévő rendőrök egy részét ezentúl nem *így* hívták, hanem *úgy* hívták: semmilyen plusz rendőri humánfejlesztés nem történt. A meglévőből leválasztottak egy kis szeletet... a fenekük alá tolták a szép új Mondeókat, lehetett mutatni a tévéhíradóban, hogy itt minden nagyon szép és jó lesz. Ezután jöttek az őszi választások, amelyek lementek balhé nélkül, és közölték, hogy nincs szükség arra a technikai fejlesztésre... amit mi letettünk...

Komoly átszervezési javaslatok voltak, technikai fejlesztések, védőfelszerelések, mert akkor már nagyon keményen látszott, hogy a jogellenes rendezavarásokat nem lehet utcai ruhában megvívni úgy, hogy ne legyenek komoly sérülések. A BRFK-nak olyan minimális testpáncélja volt, hogy az elmondhatatlan... így jutottunk el 2006-ig, hogy se a szervezeti, se a személyi, se a technikai és semmilyen más feltétel se volt adva ahhoz, hogy a rendőrség egy ilyen demonstrációsorozatot kezelni tudjon."¹⁰⁸

A szervezeti, személyi és más feltételekről később még szó lesz, most azonban térjünk vissza a tévéostrom eseményeihez. Ahol a baranyai század (melynek felszerelése a fentieknél is gyengébb és hiányosabb: néhányuknak *semmilyen* pajzsuk vagy sisakjuk sincs) a főbejárat előtt egyre tarthatatlanabb helyzetbe kerül. Mint láttuk, Majoros alezredes sebtében átküldött két rebiszes támogató csoportot (21 fő), ami édeskevés. Ezzel egy időben azonban a közben tehermentessé vált Jászai Mari téri irodaháztól is a Szabadság térre küldenek egy rebiszes alegységet egy főhadnagy vezetésével. Ez már nagyobb létszámú (2+44 fő). 22.40-kor érkezik a székházhoz a Zoltán utca felől, és aránylag könnyen eljut a főbejáratig. „Ezt követően... elhelyezkedett a sorfalszolgálatot ellátó Baranya megyei század és a főbejárat közé. A főhadnagy állománya átvette a pajzsokat azoktól a sorfalszolgálatot ellátó baranyai rendőröktől, akik megsérültek, vagy akik nem rendelkeztek bevetési sisakkal. A tömeg részéről a támadás továbbra is folyamatos volt a rendőri egységgel szemben.”¹⁰⁹

¹⁰⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 102-103. o.

¹⁰⁹ Ignác-jelentés. 6. o.

Kisvártatva újabb erősítés érkezik a Kossuth térről: két bevetési csoport (1+24 fő, támogató kommandósokkal). „Az MTV székház épületén keresztül *[ők ezek szerint már nem szemből, hanem a Nádor utcai hátsó bejáraton át érkeztek]* a két bevetési csoport csatlakozott a főbejáratnál sorfalszolgálatot ellátó rendőri egységhez, és kiváltotta a sérülést szenvedett rendőröket. A Kossuth térről 22.50-kor... *[újabb]* bevetési csoport (11 fő), 23.00-kor még egy bevetési csoport (12 fő) érkezett a székházhoz.”¹¹⁰

Aztán jön egy nagy alakulat. Az Ignác-jelentés szerint „szeptember 18-án 22.13 órakor került sor a készségi szolgálatot ellátó Pest megyei RFK csapaszolgálati századának riadóztatására. A század (9+85 fő) 23.15-kor érkezett a Szabadság térre. A Zoltán utcából közelítette meg a székház főbejárata előtti lépcsőt... A 4. szakasz utolsó raját a tömeg megtámadta, kövekkel... dobálta. Miután a század a felállítási helyét elfoglalta, a rendbontók a rendőröket egyre agresszívan dobálták és szidalmazták.

Eközben a Képviselői Irodaháztól 22.55 órakor átirányításra került... két bevetési csoport (22 fő) érkezett az MTV székházába. Az épületben tartózkodó rendőrök (Rebisz) kijöttek a PMRFK század mögé, és annak bal, illetve jobb szárnya mögött egy-egy kiemelő csoportot hoztak létre mintegy 30-30 fős állománnyal. Ezt követően került sor a kötelék megindulására, a tömeg térről történő kiszorítására. A rendőri kötelék mozgásának következtében a tömeg hátrálni kezdett, a támadó magatartással felhagyott.”¹¹¹

Ekkor, félórával éjfél előtt úgy látszott, az erőviszonyok a rendőrök javára billennek el. És nemcsak a tévészékházat lesznek képesek megvédeni, de a térről is kiszorítják a támadókat. Csakhogy nem így történt. Mert az ostromlók csakugyan meghátráltak, és szinte teljesen megszűnt a ködobálás is. Ez azonban nemcsak a nagy létszámú rendőri erő aktivitása által kiváltott pszichés hatásnak volt köszönhető, hanem annak, hogy az előrenyomuló alakulatok elől hátrahúzódó harcosok kiszorultak a muníciójukat biztosító díszburkolatos, kövezett területről. így hirtelen kifogyott a lőszerük!

¹¹⁰ Uo.

¹¹¹ Uo.

Ekkor történik a sorsdöntő - gyakorlatlanságból és létszámhiányból eredő - hiba. Az előrenyomuló oszlató sorfal ugyanis - amely továbbra se használ kényszerítő eszközt - nem elég hosszú. A parancsnok észleli, hogy a két szélén nagy terület marad szabadon, s attól tart, hogy a tömeg ott behatolhat, mögéjük kerülhet, bekerítheti őket. Ezért megállítja az előrenyomulást, majd az alakzat kiigazítása és a szélek lezárása céljából visszább rendeli a sorfalat. Ez kettős hiba. Egyrészt pillanatok alatt megfordulnak a tér pszichés viszonyai, hiszen az ostromlók azt látják, hogy a rendőrök meghátráltak, ami rendkívüli módon föllekesíti, és újabb rohamra sarkallja őket. Ennek eredményeként pedig ismét elfoglalják az imént elvesztett kockaköves területet, aminek nyomán újabb, a korábbinál is hevesebb közápor zúdul a rendőrökre.

Az Ignác-jelentés szerint „a rendőri erő először a székház lépcsőjére, majd a székházba vonult vissza, és megszervezték a bejárat védelmét. Az épületben található ajtókból, szekrényekből és egyéb tárgyakból a főbejáráthoz barikádokat emeltek.”

Valójában nem visszavonulnak, hanem meghátrálnak, megfutnak. Fölmenekülnek ugyanarra a fölépcsőre, ahonnan az imént elindultak, de most már ezt is képtelenek tartani. Vert hadként, tolongva, sebesülteket vonszolva, bemenekülnek az épületbe, és magukra zárják az ajtót, amit belülről pánikszerű gyorsasággal próbálnak meg eltorlaszolni.

Kint a tömeg örömmámorban úszik.

Ám ekkor - a pontos idő 23 óra 39 perc - újabb fordulat látszik kibontakozni. A tér déli oldalán robosztus vízágyú jelenik meg, gyalogos rendőrsorfal kíséretében. Mint láttuk, Lapid tábornok, a Kossuth tér biztosítási parancsnoka utasította az akció végrehajtására a Kerepesi úti Rebisz-laktanyában lévő Majoros Zoltán alezredest, 22 óra 55 perckor. O érkezett meg háromnegyed óra múltán a Szabadság térre.

*

„Tekintettel arra, hogy érzékeltem, miután néhány éve vagyok már a rendőrségnél, és néhány feladatot már végrehajtottam, hogy valami probléma is lehet, ezért utasítottam az ügyeletes tisztet... hogy a harcjármű alosztály... tegyen üzemkésszé egy vízágyút... Ez 19 óra körül történt, a parancsnokaim távozása után. Egyébként négy vízágyúja volt akkor

a rendészeti biztonsági szolgálatnak, ebből három volt működőképes. Ezekről a vízagyúkról tudni kell, hogy 20-25 közötti évjáratúak, kissé elavultak. .. voltak. Nagyon gyöngye víznyomást voltak képesek produkálni. 11 barral, tudtak vizet kilövellni, ami alkalmatlan arra, hogy tömegoszlataciónál megfelelő eredményt érjenek el vele... Azóta már természetesen nagyobb nyomással működtetik a későbbiekben beszerzett vízagyúkat...

Korábban az ügyeletes tisztén keresztül végigfuttattam néhány embert a laktanyában, hogy ha találunk bent szabadidejükben alvó rendőröket. .. ébresszék fel őket és azok vegyék magukhoz a felszerelésüket, így össze tudtak szedni mintegy húsz embert. Közterületről visszarendeltem a kutyás alosztály egy bevetési csoportját, meggyorsítottam a Vágó László őrnagy vezetésével a soproni mérközésről a fővárosba viszszaérkezett húsz fő laktanyai berendelését, megtiltottam a lelépésüket... és ők be is érkeztek a meghatározott időre. így lett egy 50 fős állomány, amely a menet végrehajtása során a vízagyút biztosította...

Miután a tévészékházhoz értem a vízagyúval, Lapid tábornok úr meghatározta, hogy a Zoltán utca irányából forduljak rá a Szabadság térre, s ő küld nekem rendőri erőt. Én legalább száz főt kértem megfelelő felszereléssel... hogy tudjak is valamit csinálni. A rendőrök mellé nem tudtam könnygázgránát-lövő puskákat, úgynevezett RWGL-eket adni, mert azok fegyverszobákba voltak bezárva, és nem tudtam kihozni a könnygázgránát-sorozatvető AWGL-t, mert a raktárban volt szétszerelve. Utasítottam az ügyeletes tisztet, hogy azonnal rendelje be a raktáros szolgálatvezetőket, s amikor azok beérkeznek, szereljék össze ezeket az eszközöket, és megfelelő munícióval azonnal küldjék utánam... Közben... egyre több rendőr sérült meg a Televízió épületénél, ezért elindultam a menetre...

A menetvonalon nem volt biztosító rendőri erő, ezért magam mentem azon végig. Én vezettem fel a köteléket... mert annak idején hét éven keresztül dolgoztam az V. kerületi rendőrkapitányságon, és a Belvárosról nagyon komoly terepismeretem van. Az Október 6. utca és a Szabadság tér kereszteződésétől nem láttam át a Szabadság téren, mert annyira tele volt emberrel... Amikor az Október 6. utca és a Szabadság tér kereszteződéséhez értünk, a tömegből máris támadtak bennünket, mégpedig annyira, hogy a járőr kocsival nem tudtunk továbbhaladni. Ekkor kiszálltam a járműből... a meghatározott útvonalat követve ve-

zettem fel a vízagyút... és végig tudtunk menni úgy, hogy biztonságosan beérkeztünk a Nádor utcába.

A Nádor utcában ért nagyon nagy meglepetés. A tévé Nádor utcai bejáratától a Zoltán utcáig terjedő rész tele volt mentőautóval és elhagyott rendőrautókkal. A rendőrautók egy részének a kerekei ki voltak szúrva... Azt láttam, hogy zsákutcába kerültem a vízagyúval...

A vízagyút nagy nehezen sikerült megfordítani, jelentettem Lapid tábornok úrnak... hogy nem tudok bemenni a Zoltán utcába... Javasoltam, hogy az Október 6-a utca irányából, az épület déli oldaláról kezdjük meg a műveletet. Közben odaérkezett hozzám egy rendőri erő, körülbelül 100-120 fő rendőr... A parancsnokokkal megbeszéltem, mit fogunk tenni. Mivel tudtam... milyen a terep, hogy a déli oldaltól is kerítések vannak, csak egy szűk vonalon tudunk bemenni, ezért oszlopba szerveztem ezt a csekély létszámú rendőri erőt, és megindultunk előre... Nyílt adásban adtam minden rádiónak, ami a kezemben volt, hogy mit teszünk, hogy szükség esetén akár a más területeken lévő rendőrök, akár a parlamenttől odavezényeltek, akár a tévé épületében lévők is be tudjanak segíteni nekem oldalról, hogy be tudjak jutni a főbejáratához. Az volt az elgondolásom, hogy... bejutva a TV épülete elé, a vízagyút keresztbe fektetem, és fizikális akadályként elhelyeztetem. Mert tudtam, hogy a rendőri erő kevés arra, hogy ezt a több ezer fős tömeget a területről eltávolítsam... Ha viszont közelharcba bocsátkozom, akkor az embereim 80-90 százalékát le fogom amortizáltatni. Láttam, hogy vasrudakkal, baseballütőkkel és egyéb eszközökkel voltak felszerelve. Hatékonyabb eszközeik voltak a tér harcosainak, mint a mi rendőreinknek.

A vízagyúval eljutottunk a lépcső oldaláig. Ott... járművek voltak betolva, ezért nem tudtam a vízagyúval bemenni. Közben iszonyatos közzápor ért bennünket. Én bementem a főbejárat elé, néhány rendőr jött velem. Úgy kell érzékeltetnem önökkel, hogy amikor jött az a nagy mennyiségű kő, olyan volt, mintha felhőt láttam volna. Gyerekkoromban láttam egy történelmi rajzot, az ősmagyarok menekülés közben hátrafelé nyilaztak, ment a nyílzápor. Úgy jött felénk az a nagy mennyiségű kő. Mindjárt az első támadásnál, bár teret nyertünk, mert elmenekültek előlünk, több mint 30 rendőröm szabályszerűen kiesett, sérülés érte. Ismét látnom kellett, hogy a védőeszközök alkalmatlanok... a pajszok, a sisakok törtek...

Vissza kellett vonulnunk, mert a vízágyúból is kifogyott minden. A vízágyúval első bevonuláskor nem mertem áttöretni a blokádot, amit ott kialakítottak, mert ennek a szívókái, mind az alsó vízcsövek, mind a gázvető csövek sérülnek, ha ilyen történik. Kifogyott a víz, visszavonultunk. Ezt jelentettem a BRFK parancsnokának. Már akkor néhány helyen megsérültem, de nem nagyon érdekelt... harcképes maradtam... A betegek, sérültek, eszméletüket veszítették kórházba szállításáról intézkedtem. Akkor azt az állományt, amelyik harcképes maradt, a Nádor utcai bejáraton keresztül bevittem a tévé épületébe...

Láttam, hogy rengeteg rendőr van bent... a Pest megyeieket fölismertem, nem is tudtam, hogy ott vannak. Nem tudtam róla... hogy már volt egy művelet. A rendőröket Nagy Miklós őrnagy parancsnoksága alá rendeltem... Minden ott lévő rendőr ismert engem... A vízágyút egy biztosító csapattal elküldtem egy vízvételzési helyre, hogy vegyen fel vizet, s ez a Roosevelt téren meg is történt. Arról is meg kellett győződnöm, hogy a vízágyú mennyire működőképes, és ha a legkisebb mértékben is az, akkor viszem a második rohamra...

Ezt mind jelentettem Lapid tábornok úrnak, a rádióba folyamatosan mondtam, hogy mit csinálok, hogy tudjanak segíteni. Természetesen megerősítést is kértem, mert tisztában voltam azzal, hogy kevés rendőrrel mire jutok. Legfőljebb arra, hogy jól elvernek. Kaptam újra egy száz fő körüli rendőri csapatot. Majdnem ugyanazokból... akikkel az első rohamban részt vettem. Azt az utasítást kaptam Lapid tábornok úrtól, hogy a vízágyúval törjem át a blokádot, amit előttünk kialakítottak. Szakmailag soha nem értettem egyet ezzel, és mindig tiltottam is, hogy ilyet csináljanak a vízágyúval, mert nincs rajta tolólap, és... tönkremegy... Mégis elhatároztam, hogy végrehajtom ezt a parancsot, mert a szükség ezt diktálta.

- Felhívta Lapid tábornok úr figyelmét arra, hogy ez az utasítása szakszerűtlen?

- Nem. Tudomásul vettem a helyzetet, tisztán láttam, hogy nem tudok mást csinálni. A vízágyú legénységével megbeszéltem a feladatot, oszlopba felsorakoztattam az állományt."¹¹²

A második vízágyús művelet 0 óra 33 perckor veszi kezdetét:

¹¹² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 17-20. o.

„Gyorslépésben újra bementünk oda... ahogy a terepakadályoktól haladni tudtunk, és amikor a vízágyú odaért az oszlopok, beton virágtartók, felgyújtott járművek... képezte akadályhoz, akkor szétlöktem vele. Keresztülment rajta és áttörte, az alul lévő szerkezetek - gázvédő fűvókák, vízcsövek - mind leamortizálódtak róla, de a felső vízvető csövek épek maradtak és tudott vizet vetni. A vízágyú tehát bejutott arra a területre. Azt nem tudtam, hogy az aszfaltozott részt fölvelték, és egy füves területet létesítettek. Ahogy ráment a nagy súlyú vízágyú, abban a pillanatban lesüllyedt, s attól kezdve se előre, se hátra nem tudott menni. Nem tudta végrehajtani, amit meghatároztam... Egy darabig tartottuk magunkat ezen a területen. Azt tudtam, hogy a vízágyú páncélozottsága miatt az ablakait nem tudják betörni, nem tudnak bejutni az utastérbe, mert kilincs kívülről nincs rajta, kinyitni nem tudják, a lövedékálló üvegeket betörni nem tudják. Megpróbálták kalapáccsal betörni, de nem ment, mindössze apró hajszálrepedések keletkeztek rajta, viszont a hátuljára dobott Molotov-koktélokkal felgyújtották. Láttam, hogy a vízágyú utasfülkéjének a tetején lévő lemezkijáratot feltépték és oda dobtak be Molotov-koktét, ahol a rendőrök tartózkodtak.

- Felkészítette-e a vízágyú kezelő személyzetét arra... ami itt megtörtént, hogy a kísérő egységet leválasztják a vízágyúról, és foglyul ejtik annak kezelőit?

- Erre nem volt idő. De őszintén megmondom, ilyet akkor se tettem volna, ha lett volna rá idő, mert nem akartam bennük kialakítani egy negatív hozzáállást, nem akartam félelmet kelteni bennük, hogy mi történhet velük. Azt mondtam nekik, hogy van egy feladat és ezt a feladatot végre kell hajtani. Mindegy nekem, hogy fáj a keze, fáj a feje vagy más baja van, hajtsa végre a feladatot. Ebben a helyzetben nem tudtam mást csinálni."¹¹³

*

Az este legdrámaibb, legszívszorítóbb percei ezek. A Hír tévé képernyőjén mindenki láthatja, mi történik. A vízágyú lángol, vandálok ugrálják körül, és úgy tűnik, a bent ülőkre hamarosan tűzhalál vagy lincselés vár.

¹¹³ Uo. 21-22. o.

Az utóbbi előtt esetleg használják lőfegyvereiket... Hosszú-hosszú percek telnek el így, majd az események váratlan fordulatot vesznek. Különös fordulatot. A lincselésre készülők hirtelen, mintegy varázsütésre, megszelídülnek, lemásznak a félig lángban álló monstrumról, félrehúzódnak, és hagyják, hogy *valakik*¹¹⁴ gondjaikba vegyék a tetőn kimászó személyzetet - két-három halálra szánt embert -, szelíden elkísérik őket a tér sarkáig, hogy a hajuk szála se görbülhessen, és a Széchenyi utcán át biztonságban eljuthassanak társaikhoz.

Ez a mozzanat megerősíti, amit úgyis tudunk. A tévéostromban oroszlánrészt vállaló ferencvárosi és egyéb futballhuligánok - minden örjöngésükkel együtt - *fegyelmezett és jól irányított* harcosokként küzdöttek. Mint mindig. A rendőrökkel meg az ellenséges bandákkal vívott kemény utcai csaták szigorú regulát alakítottak ki közöttük: e nélkül nem is lehetne hatékonyan harcolni. De van itt még valami. A Hetek című lap 2009-es elemzéséből idézek: „Tarjányi Péter biztonsági szakértő úgy véli, hogy amíg az ultrák egy része valóban csak brahiból jár tüntetésekre... addig egy másik részük tudatosan és szervezeten fordul szembe a rendőrséggel. Ez nemcsak a rutinjuknak köszönhető, hanem annak is, hogy a »civil« életben bűnözői életmódot folytatnak. Tudnak konspirálni, ismerik a rendőrség működését, belső fegyellemmel rendelkeznek. Az utcai megmozdulásokon, a tüntetéseken az erőszak motorjai a futballhuligánok: ők az elsők, akik felveszik az utcakövet, és az egyre keményebb szavakat tettekre váltják.” Név nélkül nyilatkozott a lapnak Fradi B-közép egyik törzsszurkolója: „Ahogy én látom, a huligánok mintegy 70 százaléka valamilyen bűnözői csoporthoz kötődik, jellemző, hogy kidobóként, autó tolvajként, vagy drogdílerként tevékenykednek. Nem ritka, hogy börtönviseltek... Érdekes momentum, hogy a Ferencváros biztonsági cégét ma is egy volt futballhuligán vezeti, aki embereit jellemzően ebből a körből toborozza.”¹¹⁵

A vízágyút Molotov-koktéllal fölgújtó, megvadult harcosokhoz akkor és ott nyilván parancs érkezett, ők pedig azonnal engedelmesked-

¹¹⁴ Az Ignác-bizottság természetesen meghallgatta a vízágyú személyzetét. Velük a többször közölték: „szálljanak ki, nem esik bántódásuk”. Ők mondták, hogy „általuk nem ismert újságírók” kísérték őket a sarokig.

¹¹⁵ <http://barikad.hu/node/36266>

tek neki. A lincselés elmaradt. A tévé ostroma és az események olyan méretű elfajulása, amelyet *mindenki* nyomon követhetett a Hír tévé jóvoltából, biztosan nem szerepelt azok terveiben, akik oly gondosan készítették elő a talajt az őszödi botránynak, és akik le akarták aratni annak összes politikai gyümölcsét. A vérszesen eszkalálódó erőszak ekkorra már több kárt okozott, mint hasznot.¹¹⁶

Néhány rendőr halála pedig végképp a visszájára fordított és tönkretett volna mindent.

De adjuk vissza a szót Majoros alezredesnek.

*

„A második rohamot befejeztük. A vízágyút elvesztettem. Maradt a rendőri állomány, ezt visszavontam a Nádor utcába. Az ottani rendőröket a parancsnokokkal összeszedtem, kötelékbe szerveztem, felvittem őket a Zoltán utcába, és az összes bevezető utcát lezártam, hogy oda senki se jöjjön be. Felkészültem egy harmadik rohamra... Saját magamban eldöntöttem, hogy közvetlen közelharcra viszem be a rendőröket. Égett már az épület, az épület előtt a járművek. A tűzoltók menekülésre fogták. A Zoltán utcában felsorakoztunk, a köteléket szerveztük. Felkészültem arra a kétségbeesett lépésre, hogy gumibottal megyünk, és felvállaljuk azt, hogy most harcolunk, mint a hétfene. Nemcsak bennünket ütnek, hanem mi is ütni fogunk. Hogy mi lesz ennek a vége? Legalább fognak segíteni valahonnan, ahol van rendőri erő, mert elég hosszú idő eltelt..¹⁷

Erre a kamikaze rohamra azonban már nem kerül sor. Szerencsére. Történik ugyanis két váratlan fejlemény. Bent 0.42-kor rendőri döntés születik a tévészékház elhagyásáról; míg kint, a téren Majoros alezredes megpillantja Toroczka Lászlót, akivel tárgyalást kezd egy petíció átadásáról (úgy látszik, időközben papírra került valami szöveg). A Gulyás-bizottság ennek kapcsán nem is mulasztja el kérdőre vonni Majorost: miért nem eleve így kezdte?

¹¹⁶ A Medián mérései szerint hétfőn még a megkérdezettek 52 százaléka tartotta kíváncsinak Gyúrsány lemondását, a tévéostrom után már csak 45 százalék. <http://index.hu/belfold/medgyf0921/>

¹¹⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 16. 23. o.

„Amikor odaértem, nem tudtam tárgyalni az emberekkel. Közáporban nem lehet tárgyalni, meg úgy sem, hogy ütik az embert... Vasrúddal akartak megütni, és bal kézzel védtem ki az ütést. A karórám összetört, de a csontom szerencsére nem tört el. Utána leütöttem azt a félmeztelen harcost a kezemben lévő rádióval, de a mai napig se tudom, hogy ki volt az. Én akkor nem tudtam tárgyalni velük.”¹¹⁸ (Majoros egyébként agyrázkódást és halláskárosodást szenvedett a fejét eltaláló egyik kötől, egy időre betegállományba került.)

A székház elhagyása, a tüntetők behatolása és a petícióátadás előtt azonban történik még egy szörnyű epizód. 0 óra 35 perckor (a második vízágyús roham indításakor) az egyik Kossuth téren kordonszolgálatot ellátó alakulat parancsot kap: menjen a tévészékház elé, a Majoros-féle akció megtámogatására. A két tiszttel vezetésével átvonuló 44 rendőr között 18 nő van. „Az alegység a térre befordulva pár métert jutott előre, mikor heves közápor fogadta, és a tömeg bekerítette a rendőröket. A százados észlelte, hogy rajtuk kívül (és a még harcoló, de már magára hagyott vízágyún kívül) a téren más rendőri erő nem tartózkodik, a korábban kapott utasítás tehát értelmét veszítette, mivel nem volt kit megerősítenie. Utasítást adott a visszavonulásra, tapasztalatlan állománya azonban nem a kitörést választotta, hanem a székház főbejárata melletti sarokba menekült. A tüntetők teljesen a közelükbe mentek, közvetlen közáport zúdítottak rájuk, melynek következtében sokan megsérültek. A rendőrök összekuporodva, ösztönösen védték magukat, többen közülük sérülten a földön feküdtek. A százados rádión kért segítséget... A székházba bejutni nem tudott... a főbejárat már el volt torlaszolva. Közben a támadás a tömeg részéről tovább folytatódott, és akkor egy őrmester 28 darab figyelmeztető lövést adott le, melynek hangjára a tömeg még agresszívebbé vált.”¹¹⁹

Ez volt a másik lincselés közeli eset - nagyjából egy időben a vízágyúba szorult rendőrökével. Ám szerencsére itt sem következett be a tragédia.

¹¹⁸ Uo. 25. o.

¹¹⁹ Ignác-jelentés. 8. o.

A sarokba szorult, földön fekvő, magzati pózba zsugorodott, harcképtelen rendőröket nem veri agyon a megvadult tömeg. *Hagyják*, hogy egy segítségükre siető másik alakulat kimentse őket. Nagyjából egy időben az elakadt vízágyú személyzetének elengedésével. Bodoky Tamás, a 2008-ban Göbolyös Soma díjjal jutalmazott tényfeltáró újságíró szintén fölfigyel a két mozzanatra hasonlatosságára: „A randalírozók által a székház falánál sarokba szorított egységet szintén nem a rendőri vezetés, hanem a tüntetők egy részének szolidaritása mentette meg, ahogyan a téren Molotov-koktélokkal támadott vízágyú legénysége is csak a csodával határos módon élte túl az incidenst.”¹²⁰

Szerintem nincsenek csodák. Mindenesetre ez a két esemény - éjjel egy óra körül - volt az éjszaka drámai csúcspontja; innentől kezdve egyszerre megtorpan az erőszak, lelohadnak az indulatok, s egy békésebb kibontakozás felé mozdulnak el az események.

*

Majoros: „Az a korábbi, nagyon ellenséges támadás, mérséklődött. Toroczkai úrral szót tudtam váltani, átmentem a rendőri sorfalra, személyesen beszéltem vele a tömegben. Ő mondta, hogy egy petíciót akar átadni a televízió épületében. Mondtam neki, segíték, de akkor viszem be a tévébe, ha felszólítja az embereket, hogy húzódjanak hátra, és fejezzék be a támadásokat a rendőrök ellen. Ha ennek eleget tesznek, beviszem, hogy átadja a petíciót.

Előrehozattam egy járőr kocsit, kivezettem a hangszórót, Toroczkai úr beszélt, a tömeg szót fogadott neki, hátrébb húzódott... Toroczkai úrral bementünk a tévébe, ő nagyon meg volt illetődve, mert látta, hogy a rendőrök ott fekszenek a földön, borzasztó háborús állapotokat volt szerencséje látni. Égett a bejárat, a füst áradt befelé... Toroczkai úr a petíciót dr. Mittó Gábor alezredesnek adta át, aki civilben volt. Ő átvette tőle. Hogy aztán mit csinált vele, nem tudom. Toroczkai úr meg volt elégedve. Visszajöttünk és elmondta az embereknek, hogy sikeresen átadta a petíciót. A legnagyobb meglepetésünkre az addig rendkívüli módon támadó tömeg szépen elvonult a Szabadság térről, jelentős része a

¹²⁰ <http://index.hu/belfold/mtv2320/>

Kossuth tér felé. Abszolút nem kellett vezetnem a harmadik rohamot... csak a környező utcákat zártam"¹²¹

A bent lévő rendőrök időközben - éjjel egy óra körül - elhagyják a televízió épületét. Rudi Zoltán és munkatársai ezt megdöbbenve konstatálják, és cserbenhagyásként élik meg. Nem éppen oktanul. A rendőrök távozásának - ami az épület hátsó, Nádor utcai kapuján át történik - a legfőbb oka a füst. A bejárati torlaszt kintről fölgyújtják, s ennek nyomán sűrű, fojtó füst árad be a fölépcsőn át az aulába, s nyomul fölfelé az épületbe. Az egykori tűzdepalota építői kiválóan gondoskodtak a szellőzésről, az aula hatalmas kürtőként funkcionált, de most nem friss levegő árad be rajta. A sajtót utóbb bejárja (az általunk a képviselői irodaház elleni traktoros támadásnál megismert, időközben a tévéhez átvezényelt) Giber László százados kifakadása: „Ki fogom vonni az összes erőt innen, ránk gyújtották a házat... nem fogunk megdöglenni ebben a kurva épületben, megtagadom a parancsot, ha hadbíróság elé állítanak, akkor is...”¹²²

A forrófejű, hirtelenszavú, de kiváló rendőr Giber saját véleménye szerint azért úszta meg a felelősségre vonást, mert idézett szavait nem követte mindjárt az épület evakuálása, arra csak jóval később került sor. Kivitték a sok sebesültet, elszállították őket, s aztán úgy másfél óra múlva visszatértek a székházba. Hogy a sokkoló eseményeken keresztülment, testileg-lelkileg traumatizált rendőröket megriasztotta az erős füst, az érthető. (Emlékeztetek rá: pár héttel korábban fulladt meg a füstben néhány tűzoltó a Műszaki Egyetem alagsorában.) A dokumentumok, jegyzőkönyvek, videofelvételek megismerése után azonban mégiscsak azt kell mondanom, hogy a kivonulásnak volt egyfajta pánikreakció jellege.

Tény, ami tény: a rendőrség föladta a tévészékházat. Nem volt képes megvédeni.

*

Már másnap terjedni kezdett a vád: *nem is akarta*. Sokak sejtelve, meggyőződése ez a mai napig, amit a Fidesz persze táplál. A 2010-es parla-

¹²¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 23-24. o.

¹²² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 40. és 96. o.

menti bizottságban egészen elképesztő méreteket öltött ez az igyekezet. Szándékosan dobták oda áldozatnak a rendőröket, hogy az eszkalálódó erőszakkal kompromittálják az ellenzék jogos (és persze békés és persze spontán) tiltakozását; hogy bosszúvággal töltsék meg a rendőröket, s aztán szétveressék velük az október 23-ai fideszes megemlékezést satöbbi, satöbbi. (Mindezt persze Gyurcsány személyes parancsára - de erről majd külön fejezetben...) Ezeket a sokszor abszurditásig vitt vádakat minden lehetséges (és lehetetlen) alkalommal megfogalmazta Wittner Mária, Morvai Krisztina, Gaudi-Nagy Tamás, Révész Máriusz, de ez elnöklő Gulyás Gergely és mások is. A két legkonkrétabb, legmakacsabb állítás: 1. rendőrök százai várakoztak tétlenül a tévészékház mögött (a Zoltán utcában), miközben társaikat ütötték a főbejárat előtt; 2. Gergényi direkt nem rendelte el a rendőrségi riadót, csak éjfélkor, amikor már késő volt.

Az eddig tényszerűen bemutatott események fényében ezek az állítások ugyan eleve valószínűtlenek, de nézzük meg őket közelebbről is. Ami a tömött sorokban tétlenül várakozó rendőröket illeti, a rájuk vonatkozó állítások forrása ismétlődően ez: „sajtóinformációk szerint”, „újságíróktól származó értesülések szerint”. Gondosan átnézve a korabeli tudósításokat, magam is ráakadtam a „perdöntő bizonyítékra”. Az Indexen, amely természetesen a helyszínről tudósított, a következő mondat olvasható: „A székház északi oldalánál, a Kossuth tér felőli oldalon több száz rendőr várakozik készenlétben - jelentette tudósítónk.”¹²³ Pontosan mikor is? *Szeptember 19. 01:11.*

Stimmel. Mint tudjuk, *éppen ekkor* szedi össze a rendőreit a második kudarcba fulladt vízágyús akció után, s próbálja ismét hadrendbe állítani a következő rohamra Majoros Zoltán alezredes. Pár oldallal följebb idéztük is: „A... rendőröket a parancsnokokkal összeszedtem, kötelékbe szerveztem, felvittem őket a Zoltán utcába, és az összes bevezető utcát lezárattam.” De tudjuk ezt is: „*Szeptember 19-én 00.42-kor* az alezredes elfogadta a százados javaslatát és utasítást adtak, hogy az MTV székházában lévő rendőri állomány a nagy füst és az összegyűlt könnygáz miatt hagyja el az épületet.”¹²⁴ Ezek után csodálkozhatunk-e

¹²³ <http://index.hu/belfold/tuntet0917/?p=7>

¹²⁴ Ignác-jelentés. 15. o.

azon, hogy *29 perccel később* az Index tudósítója sok rendőrt látott a tévészékház mellett-mögött?

Nézzük a késve elrendelt riadót. A íideszes összeesküvés-elmélet másik aduászát, amelyet, példának okáért, így vezet elő Révész Máriusz a szeptember 1-jei vizsgálóbizottsági ülésen: „Szerintem nagyon lényeges kérdéshez érkeztünk, mert a budapesti társadalom széles rétegeiben él a nézet, hogy... a rendőrök egy részét odadobták áldozatnak, és a tévészékházat megfelelő szervezettséggel meg lehetett volna védeni. Úgyhogy *a riadó elrendelésének időpontja az én szememben kulcskérdés...* Ott álltak rendőrök, ha jól emlékszem az adatokból, körülbelül 40 fős rendőri egység küzdött ott egy meglehetősen agresszív csoporttal szemben, a 40 fős egységben emlékeim szerint mintha 18-an nők lettek volna, sok a sérült - *és ezt követően másfél órával később rendelnek el riadót?* Én civil vagyok, de ezt elképzelni nem tudom, hogy ez hogyan fordulhatott elő.”¹²⁵

Ha kulcskérdés, ha nem, azt azért rögzítsük, hogy a szóban forgó rendőri egység (mint láttuk) *szeptember 19-én, 0 óra 35 perckor* kapta a parancsot a Kossuth téren, hogy menjen a tévéhez. A Révész Máriusz által érzékletesen bemutatott (valóban drámai) eseményekre tehát *háromnegyed egy körül* került sor. A riadót viszont *szeptember 18-án, 23.55-kor* rendelte el a BRFK vezetője, Gergényi Péter. Azaz nem *másfél órával* a Révész által leírt események *után*, hanem *háromnegyed órával* azok *előtt*. Ez persze csak szörszálhasogatás - nézzük a lényegét! Mit jelent a BRFK riadóztatása a gyakorlatban? Mivel én is civil vagyok, s gondolom, az olvasók többsége is, hallgassuk meg, mit mondanak erről a rendőrök. Mondjuk, két tábornok.

Lapid Lajos altábornagy, „a riadóval óvatosan kell bánni. Először is tudni kell, hogy mit jelent a riadó. A riadó azt jelenti, hogy a BRFK személyi állományának egészére vagy egy részére rendel el az illetékes vezető bevonulást és szolgálatba állást... De... akik aznap nappalos szolgálatban voltak, azaz reggel 6 órától délután 18 óráig, *azok bent voltak, mert a nappalosok nem kaptak lelépést!*... 400 fő van egy időszakban szolgálatban Budapesten. Ha még a napi feladatokat is beleszámoljuk, akkor gyakorlatilag már nem volt létszáma a BRFK-nak... Egyébként...

¹²⁵ Jegyzőkönyv, 18. o.

az így berendelt állomány *semmi olyan felszereléssel nem rendelkezik és nem rendelkezett akkor, ami csapaterős szolgálatra alkalmas lett volna...*

- Akkor minek volt szükség éjfél előtt öt perccel riadó elrendelésére?
- Az én véleményem szerint a másnapi szolgálat biztosítása érdekében."¹²⁶

Gergényi Péter vezérőrnagy: „Az úgynevezett egyenruhás közbiztonsági állomány már az esti óráktól visszatartásra került; tehát a biztosítás parancsnoka intézkedett, hogy nem léptethető le... Ők szabvány utcai ruházatban, semmiféle felszereléssel nem rendelkeztek...

Aki akkor még az állományból hátravolt a BRFK-n: az igazgatásrendészeti kollégák, a civil ruhás nyomozók, a közalkalmazottak, szakácsok stb., tehát a teljes állomány, és... ez az állomány abszolút alkalmatlan volt arra, hogy reguláris erőként bevethető legyen. Isten ments bevetni, mert annak beláthatatlan következményei lettek volna; sem kiképzésük, sem felszerelésük, sem ruházatuk, semmijük se volt. Ők objektumvédelmet, illetve járőrszolgálatot láttak el a főváros területén, tekintettel arra, hogy nem lehetett tudni, hogy az... akkor már anarchikus tüntetéssé átváltozott helyzet nem terjed-e ki a főváros területére... A rendőrségi objektumok tele vannak iratokkal, fegyverekkel, lőszerekkel. Ez az állomány másra nem volt alkalmas, és ezért került sor akkor a riadó elrendelésére."¹²⁷

Ha már itt tartunk, végezzünk egy kis számvetést a Rebisznél is. Gulyás Gergely a bizottság elnöke segít nekünk, ő tette föl a kérdést *Dobozi József tábornoknak*, a REBISZ volt parancsnokának: „Normál esetben a REBISZ parancsnokának Budapesten milyen erők állnak rendelkezésére? - Normál esetben *százegynéhányfővel* lehet számolni, akik különböző területeken dolgoznak. Ezek között vannak kötött őrhelyesek (ilyenek a nagykövetségek és a hozzájuk kapcsolódó rezidenciák), és vannak bevetési csoportok... - Ebből a százegynéhány főből lejönnek a kötött őrhelyesek? - Igen. - Ez körülbelül hány fő? - 23-25 fő. - Tehát ha semmilyen különleges rendelkezés nincs, akkor általában *75-80 ember áll rendelkezésükre...* Hogyan lehet ezt a létszámot növelni? - A riadóztatás kiterjedhet akár a teljes Rebiszre, amibe... beleértendő

¹²⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 01. 40-41. o.

¹²⁷ Uo. 88. o.

az autópálya-rendőrség, a légi rendészeti parancsnokság, a repülőtéri biztonsági szolgálat, a terrorelhárító szolgálat, az állami futárszolgálat és a bevetési parancsnokság, valamint az ezeket kiszolgáló... humán-szolgálat, a gazdasági, jogi és egyéb szolgálatok... Ezek jellemzően budapesti erők, meg kell azonban jegyezni, hogy riadóztatás esetén a lakóhelyükről vonulnak be, s a REBISZ akkori állományának jelentős része Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében volt, de Zalában és Békésben is voltak munkatársak... Lehet a riadót elrendelni részlegekre is... mondjuk, a bevetési parancsnokságra. Az akkori létszám 830 fő körüli volt. Ebbe természetesen beleértendő mindenki, aki a bevetési parancsnokság állományában szolgál, tehát a szolgálatsszervezők és a titkárnők is."¹²⁸

Gergényi Péter - többek között - a következőket mondta el ebben az összefüggésben: „[Szabadfi tábornok] próbálta a Rebiszt mozgósítani. Tehát ami törvényesen neki abban a nagyon-nagyon nehéz helyzetben rendelkezésére állt, azt hallottam, hogy megpróbálja, tehát berendelni erőket, vidéki századokat berendelni, elindítani, s a többi, de ez hosszú idő... így a rendelkezésre álló nagyon-nagyon csekély erővel, ami egy békés tüntetéshez volt méretezve, és amit tovább kellett osztani, mert közben támadták a Képviselői Irodaházat is, kellett a Rádió védelmére is erőket küldeni, kellett a Sándor-palotához is és a miniszterelnöki rezidenciához is, tehát nagyon-nagyon minimális erő állt rendelkezésre...

Amikor látszott, hogy nagy baj van a tévészékháznál, akkor az én egyetértésemmel a biztosítás parancsnoka a Parlament védelméről is levett erőket. Olyan... minimális erők maradtak... a Parlament védelmére, hogy ha nagy baj lett volna, és... a tüntetők, ne adj' isten, támadást intéztek volna a Parlament ellen, akkor ez az erő csak úgy tudta volna megvédeni - és ezért kinyitásra is kerültek a Parlament kapui ha visszavonul... Hisz annak semmi értelme nem lett volna, hogy életüket áldozzák kint a téren. Vissza tudtak volna vonulni, és a becsukott kapuk mögül, belülről védtek volna az épületet...

Utólag, a történések ismeretében nagyon könnyű azt vizsgálgatni, és gondolkodni rajta, hogy mit lehetett volna tenni. De... ott percek alatt kellett döntéseket hozni... Abban a hihetetlen nehéz helyzetben,

¹²⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 20. 7-8. o.

és ami akkor rendelkezésére állt a parancsnok kollégáimnak és nekem, mindent megtettünk annak érdekében, a legjobb szakmai tudásunk és a törvények értelmében... kezeljük a helyzetet."¹²⁹

Arra a kérdésre, hogy ki lett volna a legalkalmasabb azon az estén, abban a rendkívüli helyzetben a speciális tudást és tapasztalatot kívánó rendvédelmi feladatok irányítására, több rendőr is *Nemes Sándor ezredest*, a Rebisz parancsnokhelyettesét nevezte meg. Ő így beszélt a parlamenti vizsgálóbizottság előtt a rendelkezésre álló - *helyesebben nem álló* - erőkről:

„'97-ben úgy döntöttek, hogy a miskolci zászlóaljat... megszüntetik: ez 400 kiképzett rendőrt jelentett csapaterő vonatkozásában. Az ideiglenes csapaterőket pedig csökkentették... Budapesten ideiglenes csapaterőbe volt szervezve két zászlóaljnyi ember, de volt ilyen Borsod megyénél is, meg volt Győr-Sopron megyénél is. Ezeket lecsökkentették, mert ennek a védőeszköze, meg a kiképzésre fordított idő, meg a mobilitás pénzbe került. Úgy döntöttek, hogy nincs erre szükség... A csapaterőt úgy nevezték, hogy »jégkorszakból itt maradt mamut-kötélék«. Nem vették tudomásul, hogy nem így van, mert Nyugat-Európában is megvannak azok a kötélékek, amelyek csapaterőként vannak szervezve; sőt, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában, Belgiumban még csendőrség is van a csapaterő mellett, és amikor elfogytak a csapaterők, akkor ezek a csendőri kötélékek lépnek be, és váltják egymást.

Magyarországon gyakorlatilag, ird és mondd, volt 850-860 fő szervezetszerű, státusilag lebiztosított csapaterő... Elmondok egy példát... A főkapitány úrral, amikor ezek az események történtek, amellet, hogy mi magunk kiértékeljük, bevontunk külföldi szakértőket is az események értékelésébe... Hollandiából jött egy tábornoki rendfokozatú szakember, aki tíz éven keresztül Hollandiában az ilyen típusú tevékenységet vezette, irányította, koordinálta. Szépen átbeszélgettük az eseményeket... Beletekintett egypár felvételbe, hiszen mi is tájékoztattuk, hogyan történtek az események. A harckocsinál kiakadt, ezt merem állítani; az Erzsébet hídi torlasznál csak nézett... Megkérdeztem tőle, hogy tisztelt tábornok úr, legyen kedves, árulja el, hogy önöknél, Hollandiában hány rendőr van kiképezve és ellátva védőeszközökkel

¹²⁹ Gulyás-bizottság, 2010. 09. 03. 97-100. o.

ilyen típusú feladatok végrehajtására. Mondja, hogy *16 ezer*. Nem akartam elhinni, úgyhogy elnézést kértem, mondtam, ne tessék haragudni, nem nehéz a felfogásom, de lehet, hogy fordítási hiba történt; legyen kedves, még egyszer ismétlje meg. *Azt mondja: 16 ezer*. Mondom: és amellet még van a holland csendőrség is. Mondja, hogy természetesen. Erre biztosan kapcsolt, mert megkérdezte, hogy ne haragudjanak, maguk ezt a feladatot egész nap hány emberrel csinálták. *[A kérdés nyilván az október 23-ai - még nagyobb volumenű és több helyszínen ellátott - biztosítási és tömegoszlási feladatokra vonatkozik.]* És elmondtuk neki, hogy az útvonal-biztosításokat, a rendezvénybiztosításokat meg az egész tömegkezelést *2400fővel végeztük*. Azt mondja: és a pihentetés meg a váltások? Mondom: nincs rá létszám. Azt mondja: akkor nem tudunk miről beszélni, menjünk inkább ebédelni..."¹³⁰

*

Mindez önmagában is elegendő válasz lehetne arra a kérdésre, hogy miért nem volt képes a magyar rendőrség megvédeni a tévészékházat 2006. szeptember 18-án. Hogy miért nem tudta megállni a helyét abban a helyzetben, amelyhez hasonló ebben az országban ötven éve nem fordult elő, s amelyet józan ésszel (a háttérben lezajlott és zajló erőfeszítésekről mit sem tudva) nem lehetett előre látni, sőt el se lehetett képzelni. Mindezen túl azonban igaz az is, hogy a rendőri vezetés *súlyos hibák sorozatát* követte el ezen a rémálomszerű estén.

Mint láttuk, a rendőri stratégia kezdettől fogva téves helyzetmegítélésen alapult. Téves rendőri és politikusi helyzetmegítélésen. Alapvető hiba volt választási gyűlésnek minősíteni és nem föloszlatni az előző napi erőszakos tüntetést. (A helyszínen tartózkodó Nemes Sándor tiltakozott ez ellen.) Másnap is súlyos hiba volt békés demonstrációra készülni. A rendőrség állományát - különösen a Rebiszt - szeptember 18-ára készségségbe kellett volna helyezni.

Ennek hiánya idézhette elő azt az abszurd helyzetet, hogy az utóbbi parancsnoka, *Dobozi József dandártábornok* és helyettese, a talán legjobb csapaterős parancsnok, *Nemes ezredes* otthon tartózkodtak, fél ti-

¹³⁰ Gulyás-bizottság, 2010. 10. 13. 86. o.

zenkettőig mit sem tudva az eseményekről. Dobozi a vidéki házában molyolt (63 kilométerre Budapesttől), Nemes regényt olvasott, majd aludni tért.

„Épp a műhelyben barkácsoltam valamit, amikor csöngött a telefon, és dr. Bencze

József akkor még pénzügyőr vezérőrnagy hívott fel... hogy »Jóska, az embereidet verik a tévészékháznál! Hol vagytok? Mit csináltok? Miért nem léptek már?« És mondtam neki, hogy ne haragudj, tábornok úr, viccelsz velem? Ez egy elég rossz vicc! Azt mondja, hogy nézd meg a televíziót, és utána azonnal hívj vissza, intézkedjetelek.”¹³¹ És Dobozi bekapcsolja a Hír tévé adását, nem akar hinni a szemének; aztán persze kocsiba vágja magát, és megérkezik Pestre, a Rebisz-laktanyába - jóval éjjél után. (Nemes kicsit korábban.)

Hogy ez így történhetett, azért természetesen felelős a Rebisz aznapi ügyeletes tisztje, továbbá a bent lévő műveletirányító is, aki csak tizenegy után (Benczével azonos időben) próbálja hívni Dobozit, majd hívja Nemest. (Az utóbbi szerint már a borsodi század Kossuth térre küldésekor, este 8 körül kötelességük lett volna értesíteniük a parancsnokságot.) A Rebisz műveletirányítója jó ismerősünk: Majoros Zoltán alezredes. Aki hősiezen harcol a tévénél, s ezen az éjszakán talán a legtöbbet teszi a rendőrök közül. Ám előbb bizony hibázik az este során. Nem is egyszer. Mert az ő dolga lett volna az is, hogy a két rossz felszerelésű vidéki századot ellássa a hiányzó sisakokkal, pajzsokkal, mi-egyéb- - csak hát a raktárak zárva voltak, a raktárosok hazamentek. Civilként sem képzelhető el, hogy ilyen esetben az ügyeleten ne lennének föllelhetők a kulcsok, illetve szükség esetén természetesen le kell verni az ajtóról a lakatot. (Nemes elmondta: Majoros ellen fegyelmet eljárást kellett volna indítani, de abban a helyzetben morálisan elképzelhetetlennek tartotta, hogy épp ezt a később remekül helytálló, meg is sebesült, kiváló rendőrtisztet állítsák pellengérré.¹³²)

Komoly - tapasztalatlanságból eredő - hiba volt a Kossuth térre telepíteni a műveletirányító parancsnokságot. Súlyos események helyszínéről - kitéve az ottani élmények hatásának, zajban, kavarodásban -

¹³¹ Gulyás-bizottság, 2010. 09. 20. 9. o.

¹³² Gulyás-bizottság, 2010. 10. 13. 82. o.

nem lehet, nem szabad műveletet irányítani. A modern technika korában az ilyesmit egy elkülönült helyre, leginkább a rendőrség székházába telepített törzsnek kell végeznie, ahova minden információ befut, s ahol azokat megfontoltan, higgadtan lehet mérlegelni, majd meghozni a legmegfelelőbb döntéseket. Bencze József elmondta, hogy V. kerületi rendőrkapitány korában, ha a Kossuth téren volt valami, ő fölment Földművelésügyi Minisztérium emeletére, ahonnan legalább át tudta tekinteni a teret.¹³³ Magyar István ezredes, a Nemzetvédelmi Egyetem adjunktusa pikírt megjegyzése szerint az a mikrobusz, amiben Gergényiék tartózkodtak, csak arra volt jó, hogy kávéval ellássák őket.¹³⁴ Tény, hogy nem tudták nézni a Hír tévé adását se, ami másoknak a legfőbb információforrásuk volt ezen az estén.

Petrétei József, a rendőrség *irányításáért* felelős illetékes miniszter, továbbá Kondorosi Ferenc államtitkár is mindvégig a Hír tévét nézte, mindkettő otthon, az előbbi papucsban és pizsamában - de erre a mozzanatra természetesen még visszatérünk a kormány felelősségét tárgyaló fejezetben...

Súlyos hibának minősítik a szakemberek, hogy a Szabadság térre nem egyszerre vittek oda komoly rendőri erőt, hanem időről időre kis létszámú alakulatokat küldtek oda, amelyeket a támadók könnyedén fölmorzsoltak. Ez egyfelől igaz, másfelől azonban figyelembe kell venni a súlyos pszichés készletetést: a műveletirányító parancsnoknak újra és újra szorult helyzetbe került, életveszélyben lévő, kétségbeesetten segítséget kérő rendőröket kellett azonnal megsegítenie. Nemigen mondhatta nekik, hogy várjatok addig, amíg összejön egy nagyobb létszámú, komolyabb erő.

Magyar István mutatott rá arra az abszurditásra, hogy a budapesti főkapitánynak nem álltak rendelkezésére a megvédendő objektumok alaprajzai, térképei. Így például fogalma sem volt arról, hogy milyen be-, illetve kijáratok vannak még a tévészékháznak a Szabadság téri főbejáraton kívül.

Hab a tortán (amelyet már nem akarok tovább szeletelni): hogy a rendőrségi kommunikáció technikailag is erősen akadozott - egy időre össze is omlott - azon a rémséges estén. „A rendőrség éppen akkor volt

¹³³ Gulyás-bizottság, 2010. 09. 28. 25. o.

¹³⁴ Gulyás-bizottság, 2010. 09. 06. 65. o.

átállításban az új, EDR-nek nevezett rádiórendszerre, aminek megvolt az a hátránya, hogy voltak olyan egységek, amelyek fel voltak ezzel szerelve, és voltak, amelyek még a régit használták, a kettő együtt nem volt kompatibilis... Tehát volt, hogy mobiltelefonon kellett forgalmazni.¹³⁵ S minthogy a Kossuth és a Szabadság téren (kell-e mondani?) iszonyatos méretű mobil-forgalmazás volt aznap éjjel, voltak időszakok, amikor a telefonok is csődöt mondtak.

*

Térjünk vissza az eseményekhez. A székházba éjjel *1 óra 12 perctől* behatoló személyek - vegyes társaság - részint meg vannak illetődve, részint tanácsstalanok, részint gyűjtogatnak, részint fosztogatnak, majd egy idő után a legtöbben eltávoznak. A Toroczka által a civil ruhás Mittó kezébe nyomott petíciót végül Kert Attila hírigazgató veszi át, az átadók hosszas szerencsétlenkedése után, komikus körülmények között.¹³⁶ A drámai este és a tragikus éjszaka tehát hajnali bohózzattal zárul.

A nagy nyomás alól fölszabaduló, s időközben a vidékről megérkezett csapatokkal kiegészülő rendőrség pedig elvégzi a záró műveleteket: megtisztítja a székházat, majd az előtte lévő teret is. A rend - legalábbis látszólag - helyreáll.

Giber László százados: „Amikor az utasítást kaptuk, hogy vissza kell menni, találni kellett épkézláb rendőröket, akikkel vissza lehetett menni, és akiknek némi védőfelszerelésük volt. Legalább egy sisak, egy pajzs vagy valami, de idő volt, amíg ezt összeraktuk, és utána az utasításnak megfelelően nyilván visszamentünk a TV-székházba. Akkor már velünk szemben is másképp viszonyultak azok az emberek, de *nem biztos, hogy ezek az emberek azok voltak, akik az első, a legerőszakosabb hullámmal... érkeztek...* egy idő után katasztrófaturizmus volt a tévé-székháznál.¹³⁷ (*Kiemelés - D. .*)

Ezt konstatálhatjuk a dokumentumfölvételeken is: az ostromló képmény mag nemigen hatol be abba az épületbe, amelynek elfoglalásáért

¹³⁵ Gulyás-bizottság, 2010. 07. 14. 94. o.

¹³⁶ <http://vimeo.com/15120242>

¹³⁷ Uo. 97. o.

nemrég még iszonyatos erővel harcolt. Giber századosnak van még egy fontos mondata: „Egy biztos: amíg a rendőrség... ellenállást fejtett ki a tömeggel szemben, nekem szent meggyőződése, és most is fenntartom... hogy a tévészékház volt a célpont, de ott volt előtte *az a gyűlölt erő*, amelynek neki lehet menni.”¹³⁸

*

Igen, a fradista és a többi kemény mag valójában nem „ostromló” volt („forradalmár” még kevésbé), ők *egyszerűen rendőröket akartak verni*. És ez az este fantasztikus föltételeket teremtett számukra ehhez. Mert a szándékuk egybevágott bizonyos politikai érdekekkel. Ez a két dolog - hosszas és gondos előkészítést követően - találkozott. Egy idő után azonban eszkalálódtak, vésszesen eldurvultak az események. És nagyon úgy tűnik, mintha valakik éjjel egy óra körül visszarendelték volna a csapatokat. Mert a harc nemcsak elérte célját, de messze túl is futott a kívánatos célokon.

Akinek még mindig kételyei vannak a tekintetben, hogy *kik* verték meg a rendőröket 2006. szeptember 18-án, a Szabadság téren, az vessen egy pillantást a *FradiMob* nevű internetes portálra, amelynek címlapján ez a vezető anyag jelent meg 2012. szeptember 18-án: „6 éve foglaltuk el a TV székházat - más táborokkal és radikális fiatalokkal.”¹³⁹

Kell még valamit mondani ezek után?

Kell. Minimum kérdezni. A 2010 nyarán-őszén munkálkodó parlamenti bizottságban elhangzott kérdésekből idézek. Nem, nem a „vizsgálódó” fideszes (és egyéb) képviselők tették föl ezeket. Hanem a megkérdezettek. Két rendőr főtiszt, egymástól függetlenül. A kérdések tartalmilag ugyanazok, ám olyannyira fontosak, hogy mindkét jegyzőkönyvi részletet ideiktatom.

Kacziba Antal nyugalmazott rendőr altábornagy (a Gönczöl-bizottság tagja): „Ez a társadalomellenes erkölcsi szubkultúra jelent meg a tévészékház előtt. Ez jelent meg, személy szerint is azonosítható mó-

¹³⁸ Uo. 98. o.

¹³⁹ <http://www.fradiniob.hu/index.php/friss/aktualis/item/2841-6-éve-foglaltuk-el-a-tv-székházat>

don. Hogy aztán miért éppen *ebben a konstellációban* robbant ki ez az esemény, erre akkor tudnék választ adni, ha konkrét formában megismerhettük volna a nemzetbiztonság és a rendőrség azon információit, amelyek az események előkészítésével kapcsolatban keletkeztek. Magam ezeket a titkos információkat (miután 30 évet töltöttem közöttük) túl nagyra nem becsülöm, de azért valamit mutatnak... Miként a tévé-székház, valamint a parlament előtti kommunikációra vonatkozó cellainformációk, tehát mobiltelefon-felhasználásra vonatkozó információk is. *Valaki mozgatta ezt a tömeget. Valaki odahívta. Én is kíváncsi lennék rá, hogy vajon kicsoda.*¹⁴⁰ (Kiemelések - D. J.)

E ponton vissza kell utalnom az előző fejezetben idézett Heti Válasz cikk részletére: *„Az NBH számítógépein több olyan telefonbeszélgetés-, híváslista- és cellainformáció-elemzés maradt vissza, amely parlamenti politikusokat érint. Úgy tudjuk, az egyik volt NBH-s felsővezető »Ovi« és »Bajusz« nevű mappákba mentette a vélhetően Orbán Viktorról és Kővér Lászlóról szóló adatsorokat - és arra is utalnak jelek, hogy az őszi beszéd 2006-os kiszivárgását követő fideszes egyeztetésekről szintén keletkezett »nyom« a szolgálatoknál.*¹⁴¹

Ezután lássuk a következő kérdezőt.

Nemes Sándor, nyugalmazott ezredes: „Én már nagyon sokszor feltettem a kérdést azoknak az illetékeseknek, akiknek joguk lett volna kideríteni - az NBH-nak... de más felderítő szerveknek is -: mi az, hogy nem tudtak semmiről? De ha valóban nem tudtak, legalább utólag próbálják ledokumentálni, hogy azok az emberek hogyan kerültek oda. Ki mobilizálta őket? Milyen motivációval mentek oda? Én negyven és fél évet dolgoztam a testületnél, nagyon sok Fradi-Újpest meccset biztosítottam, amelyeken szét kellett választani a szurkológárdákat, mert ezek egymás szagát sem bírják... de a felvételeken azt lehetett látni, hogy itt a Fradi- meg az Újpest-szurkolók egymás mellett, vállat a vállnak vetve püfölték a rendőröket.”¹⁴² (Kiemelések - D. J.)

Sok mindent tudunk ezekkel a kérdésekkel *kapcsolatban*.

¹⁴⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 86. o.

¹⁴¹ <http://hetivalasz.hu/itthon/mi-az-amit-biztosan-tudunk-a-negy-legforrobb-ugyben-40925>

¹⁴² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 78. o.

Tudjuk, hogy Orbán hat héttel a tévéostrom előtt kiment az első osztályból kizárt Ferencváros első NB-II-es meccsére, és ezt mondta: „ami a Fradival történt, az disznóság”. Tudjuk, hogy a 2008 decemberében felfüggesztett börtönbüntetésre ítélt hat fradista ködobáló egyike ezt mondta a bíróság előtt: „azért támadtam a rendőrökre, hogy a Ferencváros ismét az NB-I-ben játszhasson.”¹⁴³ Ez persze édeskevés. Ám egy korábbi fejezetben láttuk azt is, hogy a Fradi és a Magyar Nemzet között miféle különös kommunikáció folyt, ami épp szeptember 17-re lett csúcsra járva.

Láttuk: a tévéostrom eseményei is fontos összefüggéseket *valószínűsít*nek.

Konkrét és közvetlen információkat azonban nem tudunk közreadni. Kacziba Antal és Nemes Sándor kérdéseit a közelmúltban én is föltehettem egy-két embernek. Válaszaik summája a következő: *nem áll módunkban a nyilvánosság előtt prezentálható információkkal szolgálni*. Ám egybehangzóan hozzátettek valamit:

Annyi biztos, hogy *Kubatov Gábor* kulcsszereplője volt a 2006-os ősz eseményeinek.

Semmi több. Így én se tehetek többet: zárásként ideiktatok még pár *tényállítást*.

Kubatov Gábor 2002-ben lépett be a Fideszbe.

2004-ben ő lett az egyik elnöki megbízott (koordinátor), s innentől kezdve szoros bizalmi viszonyban áll Orbán Viktorral.

2005-ben ő lett a polgári körök mozgalmának keretében létrehozott „Polgárok Háza” vezetője, a mai napig betölti ezt a posztot.

Ő volt a 2006-os választások *mobilizációért felelős* kampányfőnöke; ugyanettől az évtől pártigazgató.

Tősgyökeres Ferencváros-szurkoló, 2009-től az FTC elnökségének tagja, 2010-től a klub elnöke, aki a törzsszurkolókból szervezett belső biztonsági szolgálatot is irányítja.

Ennyit tudunk.

Tudjuk, *mi* történt, csak azt nem, *hogyan*.

¹⁴³ <http://index.hu/belfold/mtv2320>

RENDŐRTERROR" „STATÁRIUM"

A tévé ostroma - főleg annak sikere - aligha szerepelt a Fidesz forgatókönyvében. Mondhatnánk, a nagyravágyó bűvészinak egy olyan szellemet sikerült kiengednie a palackból, amelyik erősebb volt, mint gondolta. De nem mondjuk, mert a jelek szerint mégiscsak rendelkezésre álltak, és valami módon működtek is azok a varázsigék, amelyek szeptember 19-én éjjel egy óra körül alkalmasak voltak a pusztító erő megfékezésére.

De vajon hol tartózkodott ezen az éjszakán a párt vezére?

Mint láttuk, szeptember 17-én, a robbantás délutánján, Brüsszelbe repült. (Kell ennél jobb alibi?) Ám tudjuk azt is, hogy kinti programját megszakítva, másnap estére hazaérkezett. 21 óra 13 perctől ez a tudósítás volt olvasható a neten: „Az Index riportere többet akart tudni, ezért SMS-ben négy fideszes informátorának tette fel a következő kérdést: hova és mikor érkezik Orbán Viktor? A válaszok a következők voltak: - Nem tudom. - Ich weiss nicht. - Már otthon van. - Este és haza. Holnap reggeltől dolgozik.”¹⁴⁴ Tétélezzük föl, hogy Orbán nem tért aludni negyed tízkor. Tán az sem életszerűtlen föltételezés, hogy a Hír tévé adását nézte, és az éjszaka folyamán esetleg egy-két telefont is lebonyolított.

Mi sem illusztrálja jobban a 2006-os őszi körül gomolygó közbeszéd hamisságát, mint az, hogy százféleképpen megkérdezték már: hol volt, mit tett, hogyan befolyásolta az eseményeket Gyurcsány, de senki se firtatta ugyanezt Orbán vonatkozásában. Pedig a valódi kérdés az utóbbi. Amiről nem rendelkezünk konkrét információval. (Hogy a hivatalban lévő miniszterelnök miként tette a dolgát, az egy későbbi fejezet tárgya lesz.)

Mielőtt megnéznénk, hogy kezdett el dolgozni a fideszes vezér kedden a nyilvánosság előtt, vizsgáljuk meg a szeptember 17-18-19-iki események néhány egyéb körülményét. Már említettük, hogy a botrány kirobbantásakor a legfőbb rendőri vezető, az ORFK parancsnoka se tartózkodott Magyarországon. *Bene vezérőrnagy* olyan távol volt, ahonnan nem térhetett haza hétfő este: Rio de Janeiróban egy rendőri konferen-

¹⁴⁴ <http://index.hu/belfold/tuntet0917/?p=5>

cián vett részt. Magyar idő szerint kedd reggel tájékoztatta őt Szabadfi Árpád az események elfajulásáról, s bár - mint mondta - rögtön intézni kezdte repülőjegye átcsekkolását (Latin-Amerikában ez nem olyan egyszerű), csak szerda este érkezett a ferihegyi reptérre, két álszállás után (Sao Paulo, Frankfurt).¹⁴⁵ A robbantók tehát ilyen szempontból is jól időzítették az őszi bomba gyújtószerkezetét.

Noha 2004 szeptemberében az új kormányfő tette az ORFK élére, Bene nem számított a szocik emberének. Olyannyira nem, hogy még a Fidesz is támogatta a kinevezését,¹⁴⁶ ami (enyhén szólva) nem volt tipikusnak mondható. Bene átszervezte a rendőrség vezetését. Az országos főkapitánynak addig két *szakmai* helyettese volt: egy *közbiztonsági* és egy *bűnügyi*,¹⁴⁷ 2006-tól már csak egy *általános*. A főkapitány-helyettesi posztot az események kirobbanásakor épp 62 napja betöltő Szabadfi Árpád. Szabadfiról nemcsak az tudható, hogy nem rendelkezett a közbiztonsági, azaz a rendvédelmi irányításhoz szükséges szaktudással (biztosítás, tömegoszlátás, csapaterős tevékenység), hanem azt is, hogy egy időben politikai szerepet vállalt. Méghozzá 1998 és 2002 között. Nem akármilyet. Az egészségbiztosítási pénztárát felügyelő államtitkár, *Selmeczi Gabriella kabinetfőnöke* volt. Annak idején ő tett följelentést például Cser Ágnes, az OEP eltávolított vezetője (és mások) ellen.¹⁴⁸ A botrány és az erőszakos tiltakozások előkészítői tehát olyan időpontban robbantották ki az eseményeket, mikor a magyar rendőrség fölött nem diszponált szakmailag kompetens parancsnok, aki meg diszponált, arról azt is tudni lehetett, hogy politikailag nem a kormány elkötelezettje.

Érdemes elolvasni a 2010-es vizsgálóbizottsági meghallgatások jegyzőkönyveit, amelyekből kiderül, hogy a fideszes, jobbikos héják melyik rendőrhöz hogyan viszonyulnak. Milyen hangot ütnek meg vele szemben, mennyire firtatják a felelősségét, vádolják-e ezzel-azzal, vagy

¹⁴⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 4-5. o.

¹⁴⁶ <http://www.origo.hu/itthon/20040915afidesz.html>

¹⁴⁷ A tárgyunk szempontjából érdekes Közbiztonsági Főigazgatói posztot a Hatala József töltötte be, akit Pintér 2010 után reaktívált, s az ORFK jelenlegi vezetőjévé tett - ám ez utóbbi csak véletlen, <http://www.police.hu/content/organization?contentid=1996653>

¹⁴⁸ http://index.hu/belfold/tuntet0917/selmeczi_gabi_volt_kabinetfonoke_vedte_az_mtv-t/

éppen kesztyűs kézzel bánnak vele. Nos, Szabadfi az utóbbi kategóriába tartozik. De ha már itt tartunk: oda tartozik Mittó Gábor, a tévéostrom negatív hőse is, aki szép karriert fut be az Orbán-rezsimben: 2010 őszén kinevezik a BRFK Közrendvédelmi Főosztályának élére. Közben a közrendet (kezdetben sok hibával, ám elszántan s egyre eredményesebben) védő Gergényi Péter ellen bünvádi eljárás folyik, *előljárói kötelesség elmulasztása* jogcímén. Az ő szeptember 18-ai tevékenységét keményen bíráló *Ignác István* (lásd: Ignác-jelentés) ma szintén kormányzati posztot tölt be a *Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának* elnökeként. (Nem tudom megállni, hogy zárójelben ne idézzem, miként nyalt be Ignác a bizottságnak: „Tisztelt Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim! Nagyon szépen köszönöm a meghívást. Én - ellentétben másokkal - örülök annak, hogy ez a bizottság ezt a munkát megkezdte, és... eredményes munkát kívánok.”¹⁴⁹)

Ignácnál csak *Papp Károly dandártábornok* futott be nagyobb karriert az új Fidesz-érában. Bene őt annak idején a 2006. október 23-ai (a fideszes mitológiában utóbb szakrális jelentőségűvé nőtt) események kivizsgálásával bízta meg. Az általa vezetett bizottság pedig legalább olyan szigorúan ítélte meg Gergényi és mások tevékenységét, mint az Ignác-féle. Pappot (aki ma már vezérőrnagyi rangban szolgál) 2010 tavaszán az ORFK második emberévé üttötte Pintér belügyminiszter. 2011-ben már Navracsics miniszteri biztosa volt, s többek között Orbán sokadik „nemzeti konzultációját” koordinálta az igazságügyben, majd visszakерült a belügyminisztériumba, ahová Orbán nevezte ki (Pintér javaslatára) az új közmunka programot irányító helyettes államtitkár-ra. 2012 nyarától Papp „a rendőrség átszervezéséért felelős miniszteri biztos”. Ez utóbbi formálisan kisebb sarzi, ám a legfontosabb bizalmi feladat: a rendőri vezetést teljes mértékben lefejező, az egész országra kiterjedő tisztogatások levezénylése.¹⁵⁰

Az Ignác- és a Papp-bizottságot Bene állította föl nyílt parancssal szeptemberben, illetve októberben. Mindenképp furcsa, hogy az előbbi élére Gergényi riválisát tette, holott Ignác a nyilvánosság előtt sem tit-

¹⁴⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 08. 7. o.

¹⁵⁰ <http://www.origo.hu/itthon/20120718-papp-karoly-a-rendorseg-atszervezesereert-felelos-miniszteri-biztos-portreja.html>

kolta, hogy a budapesti főkapitány székére aspirál. Akadt rendőr, aki a bizottság előtt is kétségbe vonta az ő kompetenciáját,¹⁵¹ négy szemközt pedig többen odáig mentek, hogy egyik vizsgálat célja sem az igazság kiderítése volt...

Fentiek nem holmi összeesküvés-elmélet részeként olvasandók. Ha másért nem, azért kellett ideiktatnom őket, hogy ne fogadják túlzott gyanakvással - a rendőrök mentegetéseként - e könyv azon hivatkozásait, amelyek az Ignác- vagy a Papp-jelentésre utalnak. A fideszes és a jobbikos képviselők ugyanis mindig nagy respektussal szóltak ezekről.

•

De térjünk vissza 2006. szeptember 19-ére, a tévéostrom másnapjára, mindenekelőtt a vezető politikusok reakcióira. A kormányoldal keddre rendkívüli vitanapot kezdeményezett a történetek nyomán (*szánalmas ötlet volt*), ám a fideszesek ezt elhárították. Végül született egy négy párti politikai nyilatkozat „Az erőszak ellen a békességért”, amit ők is megszavaztak. Álságos módon. Miért mondom ezt? Többek között az alábbiak okán:

Orbán délután sajtótájékoztatót tart a Fidesz-székházban. Itt leszögezi: Gyurcsánynak mennie kell, a jelenlegi kabinetet szakértői kormánynak kell felváltania. Az erőszaktól természetesen elhatárolódott. Úgy általában. A tévéostromra vonatkozó konkrét kérdésre azonban ezt felelte: *„A felháborodás jogos, de nem az autók, nem a rendőrök, nem a tűzoltók és nem a tévé épülete tehetnek a Gyurcsány-csomagról.”*¹⁵²

Ez világos üzenet: nem az erőszakkal van baj, hanem azzal, hogy célt tévesztett.

A nap végén Orbán az MTV Este című - rekordnézettségű - műsorának vendége. Honlapja így summázza ott kifejtett álláspontját: „A Fidesz... egyértelműen elítéli az erőszakot. Arra a műsorvezetői felvetésre, hogy a Fidesznek felelőssége van a hétfő esti tüntetés erőszakba torkollásában, leszögezte: a kialakult helyzetért Gyurcsány Ferencet terheli a felelősség. *Nem gondolhatta senki, hogy a bevallott hazugságokat, adatha-*

¹⁵¹ Gulyás-bizottság, 2010. 07. 14. 15. o.

¹⁵² <http://www.origo.hu/itthon/20060919szakertoi.html>

misításokat az emberek majd megtapsolják. Ha azt keressük, hogy miért mennek, és miért vannak ma is... az utcán, ha ennek az okát, eredőjét (*sic!*) keressük, az egy személyben, a miniszterelnök... Szerintünk ma Magyarországon felhatalmazás nélküli kormányzás zajlik...”¹⁵³

A legsúlyosabb - az Orbán valódi szándékait leginkább kifejező - mondat azonban ez: „*az emberek ne húzódjanak meg a házaikban, hanem védjék meg az érdekeiket*”¹⁵⁴ Még hozzátette: „A Fideszre... mindig számíthatnak, minden erőszakkal szemben meg fogjuk védeni az embereket.”

Muszáj jeleznem: nem „az embereket”, hanem a rendőröket érte erőszak, melyet a Fidesz nyilvánosan szított, a háttérből pedig szervezett. Hogy a körmönfont orbáni mondatoknak mi a valódi értelmük, azt jól érzékelteti a másik jobboldali ellenzéki párt elnökének reakciója. Dávid Ibolya a fideszes vezér nyilatkozatai nyomán közleményt bocsát ki *Felhívás a magyar jobboldalhoz* címmel: „Orbán Viktor... élete egyik legfelelőtlenebb nyilatkozatát tette. Minden demokratikus érzelmű, az alkotmányt, a rendet tisztelő állampolgár azt várta a Fidesz elnökétől, hogy elítéli a tegnap éjszakai köztörvényes bűncselekményeket, a vandalizmust; felelős politikusként visszahívja a Fidesz híveit az utcákról, és lemondja a szombatra meghirdetett nagygyűlést... A magyar jobboldal válaszüthoz érkezett. Vagy összefogunk, és az Országgyűlés falai között teszünk meg mindent azért, hogy a magyar politika újra őszinte és felelősségteljes legyen, vagy kiszolgáltatjuk az ország polgárait a partalan erőszaknak... Ebben a helyzetben felelőtlen és érthetetlen Orbán Viktor magatartása, aki továbbra is arra biztatja az embereket, hogy »ne húzódjanak meg a házaikban«, maradjanak az utcákon. Ezzel a Fidesz elnöke nemcsak a magyar jobboldal jövőjét, hanem a magyar parlamentarizmust is veszélyezteti.”¹⁵⁵

Orbán másnap, a Hír tévé stúdiójában, az övéi előtt persze rátesz még egy-két lapáttal: „Magyarország számára kiderült: rútul becsapák, az embereket az orruknál fogva vezették... A nyilvánosságra került fel-

¹⁵³ <http://2006-2007.orbanviktor.hu/>

¹⁵⁴ Ezt a honlapról már kiretusálták, de itt megvan: <http://index.hu/belfold/ov060919/>

¹⁵⁵ http://index.hu/belfold/tuntet0917/david_ibolya_orban_tovabbi_feszultseget_szit/ és <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-73338>

vételen obszcén szavakkal gázol Gyurcsány Ferenc a magyar emberek személyes és nemzeti önbecsülésébe. Ezek az új tények idézték elő a jelenlegi helyzetet... *Minden megütközést megértéssel fogadok...* így még nem beszéltek velünk.”¹⁵⁶

Az Indexnek ezt mondja: „Én a kormányt *illegitimnek* tekintem, de nem tekintem illegálisnak.”¹⁵⁷ (A második tagmondat csak a szokásos „itt a piros, hol a piros” játék, hisz Orbán folyvást így beszél: a kormánynak nincs felhatalmazása, nincs joga arra, amit tesz stb.)

Ezen a ponton idézzük Tóth Mihálynak, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem büntetőjogász professzorának véleményét. Előljáróban megjegyezem: Tóth nem vádolható a baloldali kormány melletti elfogultsággal, az első Orbán-kormány idején az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára volt. Mégis így beszél szeptember 21-én az ATV-ben, Friderikusz Sándor műsorában: „Nagyon veszélyes és felelőtlen politikusi magatartásnak tartom, ha valaki azt sulykolja a közvéleménybe... hogy a kormány illegitim, erkölcsileg vagy gyakorlatilag megsemmisült. Mert ha ezt teszi... akkor legitimálja azokat a magatartásokat, amelyeket tegnap meg tegnapelőtt láthattunk. Mert segíti egy olyan önigazoló nézetrendszer kialakulását, hogy akkor én viszont, ha a kormány illegitim, mindent megtehetek.”¹⁵⁸

Számos nyilatkozatot idézhetnék még ezekből a napokból. Az utolsót nemcsak azért iktatom ide, mert szépen rimel Orbán (és Sólyom) szavaira, de mert körmönfontságában és álságos mivoltában sem marad el a fideszes vezér szövegei mögött: „Az elmúlt napok erkölcsi válságában nem maradhatunk szótlanak... Hazugságra egészséges társadalom nem épülhet... Ezért a megoldást az erkölcsi megújulás... szellemében kell keresni... Határozottan elítéljük a törvényellenes randalírozást, bárhonnan eredjen is. Ugyanakkor fontosnak tartjuk a szólás- és gyülekezési szabadság demokratikus alapjogainak tiszteletben tartását.”¹⁵⁹

¹⁵⁶ http://2001-2006.orbanviktor.hu/hir.php?aktmenu=3_4&id=2654

¹⁵⁷ <http://index.hu/belfold/orban060926/>

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1pgpIdaf2msJ:g>aircsanybeszed.blogter.hu/81119/ahogy_a_buntetojogasz_latja+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

¹⁵⁹ <http://www.eger.egyhazmegye.hu/index.php/20060920316/a-rnagyar-katolikus-puspoki-konferencia-allando-tanacsanak-nyilatkozata>

Kénytelen vagyok hozzáfűzni a *Magyar Katolikus Püspöki Konferencia* szeptember 20-i közleményéhez, hogy a törvényellenes randalírozás nem *bárhonnan* eredt, hanem egy irányból (láttuk, melyikből); a szólás- és a gyülekezési szabadságot pedig az égvilágon semmi se veszélyeztette akkoriban (épp ellenkezőleg: a rendőrség sajnos még az utóbbival törvénytelenül visszaélők tüntetéseit sem oszlatta föl).

Nem csoda, ha ilyen körülmények között a tévéostromot követő napokban se áll helyre a rend, politikai konszolidációról pedig még kevésbé beszélhetünk. A Kossuth teret továbbra is (október 23-áig) megszállás alatt tartják a „békés tiltakozók”. A hangadók a szélsőséges és extrém jobboldal kétes figurái közül kerülnek ki; gyűlölettel teli - sokszor antiszemita - megnyilvánulások történnek, radikális jelszavak hangzanak el, nyílt agitáció és szervezkedés zajlik az alkotmányos rend ellen. (Az önkormányzati választások kampánycsendjének hétvégéjén - az igazság és a törvényesség még nagyobb dicsőségére - a „választási gyűlést” „kulturális rendezvényé” minősítik át az arra illetékesek.) A közepes és annál nagyobb vidéki városokban minden áldott este több száz vagy több ezer fős tüntetéseket szerveznek - zömmel fideszes, illetve polgári körös aktivisták. *Ezt a politikai hátországot tudhatják maguk mögött a randalírozók*, akik a tévéostrom után még három estén - *19-én, 20-án és 21-én* - folytatják erőszakos utcai akcióikat. (A Hír tévéeket ekkorra helyre teszik: már nem beszélnek „forradalmárokról”, ám az továbbra se kétséges, hogy melyik oldalon állnak.) A rendőrség azonban napról napra gyorsabban és határozottabban számolja föl a zavargásokat, így a közrend néhány nap alatt megszilárdul a Belvárosban.

•

Ezek a napok utóbb meghatározó jelentőségűekké válnak a 2006-os őszi megítélését illetően. Ezek alapozzák meg (az október 23-án történtek pedig fölerősítik) azt a narratívát, miszerint az egész eseménysor jellegét és lényegét a rendőri, a hatósági, az állami erőszak határozta meg. Amely jellemzően és alapvetően védtelen, ártatlan, csupán törvényes jogaikat gyakorló polgárok ellen irányult, így nem egyszerűen törvénytelen volt, de a hatalmas önkény megnyilvánulása is. A „diktatúra” támadása a „demokrácia” ellen. A jelen fejezetben tárgyalt három nap rendre

efféle címszavakat kapott e különös politikai nevezéktanban: „megtorlás”, „bosszúhadjárat”, „hajtóvadászat”, „embervadászat” - no és persze a címben szereplő „rendőrterror” meg az ügyészség és a bíróság munkáját minősítő „statárium”. (A jelzőket direkt nem idéztem.)

Ez az interpretáció nemcsak a jobboldali (fideszes, jobbikos stb.) értelmezések fundamentumát képezi, de jórészt meghatározza az ún. *jogvédő* (baloldali liberális, „független értelmiségi”, „független újságírói” stb.) álláspontot is. E közös nevező a Gyurcsány személyes felelősségében való egyetértést is magába foglalja. A különbség csupán stílus- és ízlésbeli: eszerint beszélnek ott „szemkilövető”, „véreskező” stb. zsarnokról, emitt meg ezért ismétlik el minden lehetséges (és lehetetlen) alkalommal, hogy a volt kormányfő csak úgy nyerheti viszsza politikai legitimitását, ha önkritikát gyakorol és bocsánatot kér a történetekért.

Számos idézettel illusztrálhatnám e narratíva mindkét változatát, ám azok olyannyira elterjedtek a közbeszédben, hogy ettől eltekinthetnek. Ugyanezen okból tekintek el attól is, hogy fölidézzem a szóban forgó napok konkrét - elhíresült - eseteit. A két ártatlanul lefogott, megvert, megvádolt, majd fölmentett, végezetül kártérített *Kruchina-fivér* történetét, vagy a szintén oktanul bevitt, majd (a vélhetően cigányos külseje miatt is) durván bántalmazott *Angel Mendoza* perui állampolgár (egyfelől ugyancsak fölmentéssel és kártérítéssel, másfelől a rendőrök elleni büntetőperekkel zárult) kálváriáját. Ezekről és még pár esetről sokszor nyilatkoztak a TASZ vagy a Helsinki Bizottság képviselői (Schiffer András, Kőszeg Ferenc), nem beszélve a Nemzeti Jogvédő Alapítványról (Gaudi-Nagy Tamás) meg a Civil Jogász Fórumról (Morvai Krisztina). Sokat cikkezett róluk az ún. tényfeltáró sajtó (Bodoky Tamás és mások), az interneten ezrével találhatók ezekkel kapcsolatos cikkek, blog bejegyzések, fotók, videók. Aki az olvasók közül netán nem ismeri ezeket, vagy föl akarja idézni a *mindig az áldozatok szemszögéből, az ő beszámolóik alapján bemutatott* részleteket, az bőven talál ehhez anyagot. Ajánlom például a Göbolyös Soma díjjal kitüntetett Bodoky Tamás könyvét, a *Túlkapásokat*, melynek anyagát az Indexen korábban közölt publikációi képezik.¹⁶⁰

¹⁶⁰ <http://index.hu/belfold/rtulkapas>

Ne legyen félreértés: személy szerint minden ártatlan áldozattal messzemenően szolidáris vagyok. Addig a pontig, amíg sérelmeik képvisellete nem válik a 2006-os őszi történetének meghamisítását célzó tudatos szerepvállalássá. Messzemenően elitélem továbbá a hatalom, a hatóságok, a rendőrök által elkövetett törvénytelenéseket. Teljes mértékben egyetértek a rendőrséget felügyelő volt miniszter, *Draskovics Tibor* szavaival:

„Van egy jogállami alaptétel: aki bűncselekményt követ el, legyen rendőr vagy nem rendőr, annak ezért... a bűncselekmény elkövetésekor hatályban lévő törvényeknek megfelelően felelnie kell. Az egész igazságszolgáltatási apparátusnak az a dolga, hogy ezt az elvet érvényre juttassa. Ez 2006 őszén éppen úgy érvényes... kellett... legyen, mint előtte meg utána. Aki a 2006-os őszi eseményekben megsértette a törvényt, akár úgy, hogy rendőrré támadt, akár úgy, hogy rendőr az indokolt mértéket meghaladóan vagy... indokolatlanul alkalmazott kényszerintézkedést, neki azért felelnie kell. Hozzáteszem, a társadalom erkölcsi mércéje tekintetében a rendőrrel szemben - helyesen! - még magasabb is a követelmény, hiszen a kezében hatalom van, meg kényszerítő eszköz van, a polgár kezében meg ilyen értelemszerűen nincs. *[Itt kénytelen vagyok közbeszólni: ez a normál helyzetben érvényes képlet jórészt a visszájára fordult 2006. szeptember 18-án, és korántsem érvényesült teljes mértékben az azt követő napokban, hetekben sem.]*

Én magam magánemberként is, jogászként is, miniszterként is mindig azon az állásponton voltam, hogy a demonstrációkkal kapcsolatban történt bűncselekményeket ugyanolyan alaposítással kell kivizsgálni, mint minden más bűncselekményt: a felelősséget meg kell állapítani, a megfelelő szankciót pedig érvényesíteni kell.”¹⁶¹

Mielőtt - amennyire lehet - megpróbáljuk rekonstruálni, mi is történt *valójában* az utcán, a rendőrségen, a büntetés-végrehajtási intézményekben, majd az ügyészségen és a bíróságokon, nézzük meg, hogyan summázza a 2010-ben Gulyás Gergely elnöklete alatt működő parlamenti vizsgálóbizottság¹⁶² jelentése a szóban forgó napok történéseit:

¹⁶¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 28. 50. o.

¹⁶² Hivatalos nevén: *A 2002 és 2010 között és különösen 2006 őszén az állam részéről a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló albizottság*

„A rendszerváltozás óta példa nélküli események alapos feltárására az előző kormány idején nem kerülhetett sor, az elkövetett jogsértések következmények nélkül maradtak, nagy részükről a nyilvánosság nem is értesülhetett... a katonai és egyéb bűncselekmények alapos gyanúja el- lenére a számonkérés és a felelősségre vonás teljes egészében elmaradt...

A rendőrség példátlan és válogatás nélküli brutalitással lépett fel ezekben a napokban. A... történetek nem csupán a rendőrség, hanem a jogállam teljes intézményrendszerének csődjét jelentették. Az ügyészség az előzetes letartóztatások indítványozásakor, a bíróság pedig az előze- tes letartóztatások első fokon történt elrendelésekor hagyta tömegesen figyelmen kívül az irányadó anyagi jogi és eljárási szabályokat...

A Magyar Rádió udvarán felállított átmeneti »gyűjtőfogházban« az őrizetbe vettek - köztük fiatal nőket - válogatott kegyetlenséggel bántalmazták... Sokatmondó, hogy a bizottsági meghallgatásán még Kondorosi Ferenc, a Gyurcsány-kormánynak az események idején hi- vatalban lévő államtitkára is »döbbenetesnek«, »embertelen, megalázó bánásmódnak«, »kinzásnak«, »emberiség elleni cselekményeknek« mi- nősítette a történeteket. *[Ez csakugyan sokatmondó, ámde nem a valóság, hanem a szóban forgó államtitkár morális integritása vonatkozásában, amire a későbbiekben még visszatérünk...]*

2006 őszén a jogállamot megcsúfoló eljárások során ártatlan em- bereket is előzetes letartóztatásba helyeztek. *Ma már senki sem vitatja*, hogy 2006 szeptemberében az ügyészség és az első fokon eljáró bírósá- gok a szabadságkorlátozások indítványozásakor és elrendelésekor sú- lyos szakmai hibákat követtek el...¹⁶³ *(Kiemelés - D. J.)*

Az olvasó talán el tudja képzelni, milyen egzaltált nyilatkozatokat adhattak elő az albizottság ülésein az olyan képviselők, mint Morvai Krisztina, Wittner Mária, Gaudi-Nagy Tamás vagy Révész Máriusz, ha a „vizsgálat” lezárása utáni (az adott műfaj szabályai szerint tárgyszerű- séget igénylő) jelentésben is a fentiekhez hasonló valótlan, sőt extrém állítások szerepelnek. Az alábbiakban nem csupán *vitami* próbálom ezeket, hanem *halomra dönteni*.

*

¹⁶³ <http://www.parlament.hu/biz/emb/albiz/jelentes.pdf>

Kezdjük az utcával. Ahol - ugye - csupa ártatlan, békés járókelőt üldözött, fogott el, vert meg és csukott le a bosszúszomjas rendőrség. A valóság ezzel szemben az, hogy a tévéostrom utáni napok éjszakáin is folytatódnak a Belvárosban a tömeges és erőszakos rendzavarások. Csakhogy a rendőri fellépés szeptember 19-étől alapvetően megváltozik. Ellentétben a hamis közhiedelemmel, ez nem azt jelenti, hogy törvénytelené válik - épp ellenkezőleg. Három tekintetben mutatkozik különbség. A rendőrök a korábbiakkal szemben immár: 1. megfelelő vezetéssel és kellő erővel működnek; 2. tömegoszlató és kényszerítő eszközöket alkalmaznak; 3. a törvény szerint lépnek föl: a kellő fölszólítás után azonnal megkezdik a be nem jelentett, erőszakos demonstrációk föloszlatását.

A Parlament és az MTV-székház biztosítására ekkor már elegendő rendőri erő van biztosítva, ezeknél nem is történik rendbontás (a környező utcák zárása miatt ilyen céllal a tévé közelébe se tud menni senki). A BRFK teljes állománya mellett a műveletekben részt vesz a Rebisz, továbbá négy vidéki csapaterős század. Az összes rendőri erő a BRFK, azaz Gergényi Péter alárendeltségében tevékenykedik. A be nem jelentett, erőszakos megmozdulások fontosabb helyszínei: a Köztársaság tér, a Blaha Lujza tér, a Nyugati tér, a Nagykörút egyes részei, az Andrassy út, a Rákóczi út és a Magyar Rádió környéke.

A legsúlyosabb konfliktus a Köztársaság tér, majd a Blaha Lujza tér környékén alakul ki az első éjszaka folyamán. Mire az agresszív tömeg (ezúttal valóban) megérkezik az MSZP-s pártházhoz, záró sorfal fogadja. A rendőrök közlik: ez egy be nem jelentett, törvénytelen akció, nem mehetnek tovább. A válasz: Molotov-koktélok repülnek a rendőrsorfalra.¹⁶⁴

Nemes Sándor ezredes: „A kiszorítás 0 óra 25 körül indult meg a Köztársaság térről. Ekkor azt hallottuk a rádióban, hogy a Veszprém megyei század két szakaszát a Blaha Lujza téren nagyon megszorítják. Még most is a fülemben van a fiatal összekötő tiszt hangja: megölnek bennünket, márványdarabokkal és üvegekkel dobálnak, tiszta üvegzápor van. Annyit mondtam a rádióban, hogy nyugalom, védjék magukat, az erősítés útban van. És valóban folyamatosan mentek az erősítések, mert - bármennyire szégyen bevallani - ha nem kaptak volna erősítést,

¹⁶⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 64. o.

ugyanolyan csúfos vereség lett volna a vége, mint a televíziónál... A Blaha Lujza téren záporozott a rengeteg műmárvány, meg lehetett látni utána, mert én hajnalban mentem haza átöltözni. Az úgy nézett ki, hogy mondtam, talán még ott is maradtam volna, ha ott vagyok... mert rengeteg sérült volt akkor is.”¹⁶⁵

Az egyik megerősítő alakulat parancsnoka *Gulácsi Sándor ezredes* volt. Mire a Köztársaság térre értek, már nem akadt dolguk, „gyalogmenetet hajtottunk végre... a Blaha Lujza téri kereszteződésbe. Az volt a feladat, hogy a tömeget minél kisebb csoportokra osszuk szét. A József körút felé, a Kossuth Lajos utca felé, illetve a Nyugati pályaudvar felé lehetett szétválasztani... Az a lényeg, hogy a zömnek, akik... erőszakos magatartást tanúsítottak... megpróbáljuk csökkenteni az erejét, hogy minél kisebb létszámban legyenek egy helyen... A Blaha Lujza téri kereszteződésben barikád volt, ott égtek a tárgyak... kukák, székek, padok voltak, mindenfajta eszközt égettek, gyújtottak, és valami töméntelen mennyiségű üveget szétverték. Azt nem tudom, honnan szerezhették össze. Ez akkor derült ki, amikor több lónak, mert lovasokat is bevetettek, sérülést okoztak ezek az üvegszilánkok.”¹⁶⁶

Gaudi-Nagy Tamás: „Csak a jegyzőkönyv kedvéért jelzem, hogy 15 ló vett részt, és mind a 15 ló, és több lovas is megsérült: ez is a szakszerűtlen bevetésre utaló körülmény.” A magam részéről jelzem: mindez az ellenállás igen erőszakos voltára is utalhat - esetleg. Gaudi persze leginkább a tüntetők sérüléseiről beszél. A brutális rendőri erőszakról. Erre viszont ezt kell mondanom: a sérüléseiket maguknak köszönhatték mindazok, akik nem tettek eleget a törvényes kötelességét teljesítő rendőrség távozásra szólító felhívásainak. „Van egy felszólító kocsis, a vezetője a szakszöveget mondja a tömegnek folyamatosan. Tehát felszólítás a törvény nevében, másodszorra, harmadszorra, közben felajánlanak útvonalakat, hogy melyik irányban javasoljuk elhagyni a területet.”¹⁶⁷

A körúti, az Oktogon környéki és a Nyugati téri műveletek után (miközben, mint látni fogjuk, a Bródy Sándor utca környékén is akadnak gondok) hajnalra helyreáll a rend. És ez így megy a következő két

¹⁶⁵ Uo.

¹⁶⁶ Gulyás-bizottság, 2010. 09. 08. 62-63.

¹⁶⁷ Uo.

éjszakán is, miközben az erőviszonyok mindinkább a rendőrök javára billennek el. Szeptember 22-ére - közbiztonsági értelemben - konszolidálódik a helyzet. Ám addig a Rebisz alakulatainak számos esetben kell fölосzlatniuk törvénytelenül gyülekező, távozni nem hajlandó, a rendőröket kövel, üveggel, Molotov-koktéllal dobáló, törő-zúzó, tömegeket. A rendőrök már nemcsak védekeznek (sisakkal, pajzzsal), mint a Szabadság téren, de használják a törvényben meghatározott kényszerítő eszközöket is. Gumibotot, könnygázt, lovasokat, vízágyút alkalmaznak, és *csapaterőben lépnek föl*.

Ez utóbbi azt jelenti, hogy zárt, egyszerre mozgó alakzatban szorítják ki az adott területről a randalírozókat. Kötelékben. Ez biztosítja a művelet sikerét. Ilyenkor nincs mód egyéni akciókra, vitákra, igazoltatásokra, egyebekre: minden ehhez hasonló veszélyeztetné az akciót is, az abban részt vevőket is. Szétszakadhatnának, elszigetelődhetnének, bekeríthetnék, fölmozsolhatnák őket. (A tévénél láttuk, hogy megy ez.) Ha a távozásra való fölсzólítás (az arra kijelölt útvonalak meghatározásával) elhangzott, és az oszlató kötelék megindult, onnantól kezdve nincs mese. Onnantól kezdve magára vessen az, aki - bármilyen okból, bármilyen szándékkal - a műveleti területen maradt, oda bement, netán betévedt. Azt egyszerűen lesöprik onnan, majd mint törvénytörtőt őrizetbe veszik.

A szakmai előírásoknak megfelelően ekkor már működnek *kiemelő csoportok* is. Nekik a hangadókat, a vezetőket, a legerőszakosabbakat kell rajtaütésszerűen eltávolítaniuk a műveleti területről. Ők se vitatkozhatnak és igazoltathatnak, nekik is gyorsan és határozottan kell végrehajtaniuk akcióikat. Eközben persze tévedhetnek - bizonyára tévedtek - is. Vannak továbbá speciális *elfogó egységek*. Ezek a - szélsőséges politikai szervezetekre a tévéostrom óta rákattant - titkosszolgálatok információi alapján mennek ki különböző budapesti címekre, helyszínekre, hogy elfogjanak bizonyos beazonosított célszemélyeket. Itt is lehetett tévedés.

De hogy a rendőri intézkedések kárvallottjai kivétel nélkül békés járókelők, hazafelé tartó jámbor fiatalok, rosszkor rossz helyre tévedt ártatlan emberek lettek volna - ahogy azt a jobboldali jogvédők és a 2010-es bizottság tagjai mindenáron beállítani igyekeztek, s ahogy az lényegében a balliberális jogvédők meg a független újságírók ügybuzgalma nyomán is beállítódott -, ez teljesen valótlan, merőben hamis kép. Nem véletlenül fakadt ki egy idő után a bizottsági meghallgatáson Nemes Sándor

ezredes: „persze, hogy mindenki csak haza akart menni. Senki nem akart nekimenni az oszlató sornak, mindenki haza akart menni...”

Ezen a három éjszakán egyszer történt olyan rendőri föllépés, ami *egészen* elhibázottnak, sőt önkényesnek tűnik: szeptember 20-án az Oktogon és a Nyugati tér között. Ezen az estén vidéki meccsről tértek vissza a fradisták, a rendőrök pedig fölkészültek a fogadásukra. Nagy erővel szállták meg az Andrássy út és a nagykörút kereszteződését, ám az „ellenfél” nem érkezett meg menetrendszerűen. A rendőrök, afféle pótszelektívsként, az Oktogon és a Nyugati tér között oszlattak - csak nemigen volt *kit*. A sorfal, mögötte a vízagyú s az egyéb rendőrségi járművek, végigmentek a körút párszáz méteres szakaszán, maguk előtt terelve mindenkit, aki az útjukba akadt, zömmel békés járókelőket. Senkit sem engedtek át a sorfalon, még a (képek egyikén látható) tolokocsis mozgássérültet se. Többeket megvertek.

*

Általánosan elterjedt (elterjesztett) meggyőződés, hogy a rendőrök ezen a három éjszakán vettek revánsot a tévészékháznál elszenvedett szörnyű vereségért. Hogy ekkor álltak bosszút a maguk és társaik ott szerzett testi-lelki sérüléseiért. Egy civil számára kézenfekvő és életszerű ez az interpretáció. (Nem zárom ki, hogy lehet benne igazság.) De hallgassuk meg a másik felet is ebben az ügyben.

Gulácsi ezredes: „Bosszú? Az eligazításon beszéltünk róla, hogy kerülni kell annak a lehetőségét, hogy még egyszer belekeveredjünk, csapatrendőrök, ilyen szakszerűtlenségekbe, ami volt a tévészékháznál, hogy sorban sérültek meg emberek... Nekünk nem volt ilyen gondunk, mert nem voltak hiányosak a ruháink... tudtuk, hogy mi... azokat a sérüléseket nem szenvedjük el, hiszen megfelelő védőfelszereléseink voltak. Sőt mi ki is voltunk képezve, nem úgy, mint a megyei századok... Mi törekedtünk arra, hogy *kinosan szakszerűen, ergo hatékonyan* járjunk el, és nem hiszem, hogy a bosszú vezérelt volna. Egy normális embert a bosszú nem vezérel ilyenkor... túl nagy volt a médiajelenlét... itt simán le lehet bukni annak, aki összevissza csapkod a gumibotjával.”¹⁶⁸

¹⁷⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 77. o.

Persze voltak, akik lebuktak. Sokszor lehetett látni pl. azt a későbbi, október 23-ai jelenetet, amelyen a rendőrök, futtában érkezve, sorra belesetelnek-belerúgnak a már földre vitt emberbe. Ezerszer láthattuk ezt a valóban visszataszító törvénysértést a legkülönbözőbb tévéképernyőkön és videó megosztókon. Mindig ugyanazt...

Pigler százados: „Egyrészt volt egy hatalmas nagy stressz, egy extrém stresszhelyzet. Ezt a stresszhelyzetet pszichológusok kezelték... szeptember 18-át követően, amikor 13 kollégámat kellett pszichológushoz küldenem, akik beszorultak a TV-székház mellé... Rengeteg sérült volt, ezeket a sérülteket én látogattam meg a kórházakban... Elmondták a kollégáim, hogy halálfélelmük volt. Miután a pszichológusok meghallgatták őket... mondták, hogy ez két dolgot válthat ki, és nagyon figyelni kell rá: egyik a regresszió, a másik az agresszió. Akik ezt megélték, kezelés alá kellett venni... ez az állomány gondozást kapott.”¹⁵⁹

Nemes ezredes: „Elmondok egy példát, hogy önök is érzékeljék, mi a valóság, és mi az átélt esemény. Volt egy fiatalember a tévészékháznál, aki kilőtt egy egész tár figyelmeztető lövést, amikor... megszorították őket, és a 44 főből 28 pillanatok alatt megsérült. Ezt ez a fiatalember úgy élte meg... hogy ő áll az élen, támadják a lányokat, verik le őket, és ő nem tudott már kinyúlni mit csinálni, lőtt a levegőbe, és akkor megtormentek az emberek... Egy fél nappal később ezt olyan élményszerűen mondta el, és meghallgattam az ott lévő lányokat, és ők is ezt támasztották alá. Aztán láttam egy felvételt, ami szerint az igaz volt, hogy verik az embereket rudakkal lefele, de a fiatalember a falnál, leghátul van, nem lefelé! Levetítettem neki, akkor azt mondta, hogy ha ezt maga nem mondja... én egészen másképp éltem meg. Tehát a sokk, a félelem egészen másképpen jelentkezik ott az embereknél...

Ezek az emberek nem akartak bosszút állni! Biztos vagyok benne, mert még féltek. Másnap, negyednap is féltek... Abban a csapatban... én úgy hívtam, hogy Linda-alosztály, kislányok voltak, de jól képzettek. Nagyon jól lőttek, nagyon jól karatéztek... önvédelmi harcokban nagyon járatosak voltak, és bátrak is. Elbeszélgettem velük, mert láttam, hogy mind remeg, egy csomó sérült volt. Mondta az egyik, hogy ne haragudjon, ezredes úr, én még egyszer tömeggel szemben nem megyek... Én

¹⁶⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 64. o.

Európa-bajnok vagyok 54 kilóban karatében... de amikor két 90 kilós kigyúrt férfi nekem ugrott, azt hittem, ott fogok meghalni.”¹⁷⁰

*

A szeptemberi három nap másik fixa ideája: a *Magyar Rádió udvarán* működő „gyűjtőfogház”, „kínzókamra”, „vérfürdő” stb. Ahol ártatlan fiatalokat, gyenge nőket tartottak fogva, térdepeltettek, ütöttek, kínoztak; ahonnan éjszakánként ütlegetés, jajgatás hallatszott, és ahol reggelenként slaggal mosták föl a kiömlött vért. Ez a toposz mindenki által elfogadott, senki által meg nem kérdőjelezett tényként szerepel a magyar közbeszédben. Még könyvet is írtak róla - legalábbis ez képezi a könyv gerincét (Kormos Valéria: Embervadászat utasításra. Jogállamiságunk igazi arca 2006-2008. Kiadó: a Schmidt Mária féle XXI. Század Intézet).

Természetesen a Gulyás-féle bizottság is nagy súlyt helyezett rá, hogy kellő erővel dokumentálja a Rádiónál történeteket. Meghallgatta az intézmény akkori elnökét, Such Györgyöt, a munkatársak közül a koronatanúként szereplő Mangel Gyöngyit, majd az ülésre érdeklődőként érkező, de alkalmi koronatanúvá avanzsált Krassó Györgyöt. Meghallgatta az ott szolgálatot teljesítő rendőrök két parancsnokát, *Perlaki Attila ezredest és Pusztai Csaba őrnagyot*, és persze meghallgatta „a véres udvaron megkínzott” áldozatokat is. Noha a bizottságnak ez nem sikerült (nem ez volt a célja), mindezek nyomán mi elég világos képet alkotunk arról, mi is történt valójában a Rádiónál 2006 szeptemberében.

A tévéostrom után a rendőri vezetés a lehetséges célpontok egyikének gondolta az intézményt, így Gergényi főkapitány megbízta Perlaki (akkor még) a/ezredest (VIII. kerületi kapitányt) a rádió védelmével. Ő fölveszi a kapcsolatot Such Györggyel, kéri, hogy fogadja őt, majd a helyszínen a teljes elnökséggel egyeztetve hozzálát a védelem megszervezéséhez.

Nincs könnyű dolga. „A Rádió nem egy önálló épületben van, mint a tévé, hanem egy nyolc épülettömbből álló együttesben, ezért körkörös védelemre kellett berendezkednünk. Az egyik épületből bárki ráláthat a Rádió udvarára, civil emberek is, és ha vannak tanúk, azok be

¹⁷⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 77. o.

tudnak számolni arról, hogy ott mi és hogyan történt.”¹⁷¹ (Nem akadt ilyen civil tanú.)

Tovább bonyolította a helyzetet, hogy a Bródy Sándor utcai épületrész föl volt állványozva, a Pollack Mihály téren pedig mélygarázs épült. Ez félig már le volt rakva viacolor térkövel, félig még betontörmelék fedte: mindkettő ideális muníció az ostromlóknak. Az épület-együttes külső védelmét így képtelenség lett volna vállalni, a külső és belső védelem kombinációját kellett alkalmazni. Az előbbi érdekében kordonszolgálatot alakítanak ki. Kordonokat emelnek a Puskin utcában, a Bródy Sándor és a Szentkirályi utca sarkán, a Pollack Mihály téren és a Múzeum utcában. A Rádió vezetése dönt arról, hogy a Bródy Sándor utcai ablakokat (a benzines palackok elleni védekezésül) bebadogozzák.¹⁷²

19-én, pontosabban már 20-án, éjfél után jelezték Perlakinak, hogy nagyobb tömeg közeledik a Károly körút felől az Astoria irányába: be akarnak olvasni egy petíciót a rádióban. Az Astoriánál föltartóztatták őket, de nem sokkal később megjelenik egy kb. százfős tömeg a Bródy Sándor utca Múzeum körút felőli végén. Ezzel egy időben a Puskin utcai kordonhoz is érkezik egy másik csoport, majd egy harmadik is a Szentkirályi utca felől.

„A Bródy Sándor utcából az Olasz Intézetnél a kordonszolgálat jelzi, hogy ködobálás történt, én személyesen látom kint a vezetési pontról, hogy a rendőreink felé kövek, üvegek, botok repülnek, felfegyverkezett volt a tömeg. Ezzel egy időben jelzi nekem a térfigyelő szolgálat, hogy személyek behatolnak, és utánpótlás munícióként a Gutenberg térnél, fönt a Bródy Sándor utcánál... a házak oldaláról a műköborítást törik le és törik össze, hogy legyen muníció. Ekkor utasítottam... a bevetési egységet, hogy menjenek ki, és ezeket a személyeket fogják el... így tevődött ki az a 33 fő, akik a Rádió udvarára bekerültek. A Rádió udvarán az őrzést azok az egységek végezték, amelyek az intézkedést foganatosították. Innen csak akkor lehetett őket elszállítani, amikor a közterületen már olyan nyugalmi állapot volt, amikor mind a rendőrök, mind az előállítottak védelme biztosítható volt, hisz az utcákon a rendőrautók

¹⁷¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 50. o.

¹⁷² Uo. 51. o.

elé keresztbe borogatták a kukákat, hogy ne tudjanak tovább haladni és követ dobálták őket.”¹⁷³

Innen és így került tehát a Rádió udvarára háromtucatnyi elfogott személy: ők képezik az ottani „gyűjtőfoghárról” szóló későbbi legendák valóságalapját. Utóbb másokat is elfogtak és bevittek oda. De vajon meddig voltak ott, és milyen körülmények között? Megbilincselve, térdeplő helyzetben kellett várakozniuk. Csakugyan azért, hogy megalázzák őket?

Perlaki ezredes: „A rendőrségi törvény lehetővé teszi, hogy ha egy fogva tartott nem működik együtt a rendőrökkel, akkor a támadás elhárítása érdekében olyan testhelyzetet kell felvennie, hogy az elkerülhető legyen. A Rádió udvarán a kollégáink azért döntöttek így, hogy ilyen helyzetben várakozzanak, mert a biztonságos őrzés másként nem volt megoldható.”

Arra a kérdésre, hogy meddig voltak az előállítottak a Rádió udvarán, az ezredes így felelt: „Nem emlékszem pontosan, talán fél óra, talán egy óra... nem lehetett megszervezni az elszállításukat, hiszen a Rádió környékén folyamatosak voltak a zavargások. Amikor ezek a személyek elő lettek állítva, ki merem jelenteni, hogy közel háborús helyzet volt ott. Abban intézkedni, hogy ott mindjárt mindenkit a megfelelő útonmódon orvosi ellátásban részesüljön akkor, amikor a Rádió körbe van fogva, ezt biztonsággal nem lehetett végrehajtani.”¹⁷⁴

Az „áldozatok” ennél persze hosszabb időre emlékeznek, ami szubjektíve érthető. És az sem meglepő, hogy (akkoriban a „nemzeti” jogvédők, majd 2010-ben a fideszes-jobbikos-elempés bizottság előtt) mind úgy nyilatkoztak, hogy ők ártatlanul kerültek a Rádió udvarára, ahol megvadult rendőrök ütötték-verték őket, orditoztak velük és így tovább.

Such György: „Az én élményem ebből az időszakból kizárólag olyasmi, hogy az ott lévő rendőri állomány félt a kordonok között... A csapatok futkorásztak az egyik irányból a másikba... a tüntetőknek, hogy mondjam csak, nem volt nagyon békés viszonyulásuk az ott lévő kordonok láttán. Amit én láttam, kizárólag olyan volt, hogy atrocitásba keveredtek, azt képzelték, hogy a kordon a rendőrséget is megakadályozza

¹⁷³ Uo. 53. o.

¹⁷⁴ Uo. 57. o.

abban, hogy kilépjenek mögüle, de... kicsaptak... az őrizetbe vettek behozták az udvarra és később elszállították.”¹⁷⁵

Hallgassuk meg a rádióbeli kínzóudvarról szóló vádak (egyetlen) koronatanúját.

Mangel Gyöngyi: „Az a stúdió a Bródy Sándor utcai udvarra nézett, és valamikor a műsor folyamán hallottunk ilyen... hát furcsa és megmagyarázhatatlan zajokat. Én ezt nem tudom pontosan visszaidézni, mert egyrészt részben ment a műsor, amit figyelni kellett, de úgy emlékszem, illetve ezt nem tudom pontosan megmondani, hogy akkor a vendég ott volt-e, vagy az előre fölvetett műsor alapján folyt az adás... Figyelni kellett, elvileg hallgatói telefonok is befuthattak... kint a stúdióban is kellett tartani a vezérlőben lévő munkatársakkal a kapcsolatot, hogy mikor legyen zene. Nekem... közben is voltak élőben megjelenéseim, tehát nem tudtam teljes mértékben odafigyelni arra, hogy milyen típusú zajokat hallunk.

- Tetszett mondani, hogy *kínzásra emlékeztető* hangokat lehetett hallani.

- Mondjuk úgy, hogy *furcsa hangokat*. Nagyon nehéz visszaemlékezni négy év után, különösen úgy, hogy ment a zene, nekem azt is figyelniem kellett, hogy mikor van vége... mert akkor meg kellett szólnom. Ilyen körülmények között elég nehéz volt a hangokat beazonosítani, amikor pedig a riport vagy a beszélgetés ment, akkor meg azért. Több zaj közül kellett volna ezeket kiszűrni, pufogás-szerű hangokat és emberi kiáltásokat hallottunk. - Gondolom, hogy ez beszédtema is volt önök között, tehát mások is hallottak ilyet. Olyanok is voltak, akik *láttak is* valamit? - *Úgy tudom, vannak olyanok, akik láttak bent idegen embereket rendőrök vezetésével, akiket térdeitettek.* - Tehát *effektív kínzást is láttak?* - *Ezt nem tudom.* De hogy bent voltak emberek, akiket térdepeltettek, olyat láttak néhányan. Amennyiben erre szükség van, *megpróbálok érdeklődni*”¹⁷⁶ (*Kiemelések - D. J.*)

Ennyit volt képes prezentálni a vád egyetlen koronatanúja!

Ezen kívül ezt adta még elő: „Már elkezdtek a kordonokat építeni; talán aznap még nem, de a következő napokban mindenképpen. Azt

¹⁷⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 74. o.

¹⁷⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 01. 47-49. o.

gondolom, ez nem csak rám, hanem minden... elég sok rádiós munkatársra *rendkívül nyomasztó hatással* lehetett, hogy szó szerint ilyen ostromállapot alakult ki. *[Mintha bizony a rendőrök maguk alakították volna ki az ostromállapotot. Mintha nem is arról szólna a történet, hogy ők védenek egy közintézményt, a benne dolgozókkal együtt.]* Azt kérdeztük egymástól meg a közvetlen főnökeinktől, hogy miért van ez így, meddig tart, meg miért szögelik be az ablakokat...”

Gaudi-Nagy Tamás ekkor mondja: „Valóban megrázó ez a beszámoló.”¹⁷⁷ —

(Valóban: az embert rázza a röhögés.)

De nézzük meg, miről beszélt a bizottságnak *Such György* - aki nem épp a baloldal embere. Régen a Fidesz tagja volt, Orbán tanácsadója, az ő jóváhagyása nélkül 2006-tól nem lehetett volna rádióelnök; igaz, ahhoz túl szuverén volt, hogy 2010-től is az maradhasson.

„Én... atrocitásokat nem láttam... Ezek a rendőrök alapvetően a kordonok mögött voltak, és alapvetően nagyon-nagyon meg voltak ijedve... Én abban az időben többször végignézttem az épületet, részben az aggodalom okán... Az egyetlen hely, ahol el lehetett hagyni az épületkomplexumot, az a Múzeum utcai porta volt, tehát ahhoz a Bródy épületből az udvar minden pontján át kell menni, hogy ki tudjon menni az ember... de fogva tartott embereket, falhoz térdeltetett embereket én személy szerint nem láttam. Soha egyetlen vezetőtársam ilyet nem jelentett nekem, márpedig... azonnal szóltak volna, és... akkor abban a pillanatban a főkapitány úrnak, illetve a kapitány úrnak jeleztem volna, hogy ez tűrhetetlen, és ezt nem kívánom egy percig sem tolerálni.”¹⁷⁸

Amikor a bizottság megemlíti, hogy az udvarra kinézni akaró Mangel Gyöngyire - elmondása szerint - rárivalltak a rendőrök: azonnal csukja be az ablakot, *Such* így felel: „Az ott lévő rendőri állomány *rendkívül udvarias volt a rádiós dolgozókkal... tehát soha... én olyat nem tapasztaltam, hogy bármilyen rendőri jelenlévő, akármilyen rangban lévő szereplő bármilyen utasításba, interakcióba, pláne kiabálásba, parancsosztogatásba keveredett volna bármilyen rádiós dolgozóval.* Ezt nyilvánvalóan nem is tűrtem volna el.”¹⁷⁹

¹⁷⁷ Uo.

¹⁷⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 73-74. o.

¹⁷⁹ Uo. 76. o.

Krassó László előadta, hogy interjút készített a rádió udvarán megkínzott egyik fiatalemberrel (akiről ő a negyvenéves rádiós tapasztalata alapján meg tudta ítélni, hogy igazat mond). Ám főnöke - akit nem akart megnevezni - ezt a részt kicenzúrázta a műsorból. A bizottság ezzel is szembesítette Suchot. Megkérdezték tőle, hogy ő adott-e ilyen utasítást. „Ha én adtam volna ilyen utasítást, azt másnap körülbelül nyolc újság megírta volna... Egyébként, ha valaki visszahallgatja az akkori hír- és háttérműsorainkat, azok 80-90 százaléka másról se szólt, mint ezekről az eseményekről. Tehát hogy itt utasítás lett volna arra vonatkozóan, hogy mi ezekről ne tudósítsunk, ez tökéletesen abszurd, és a tényeknek is ellentmond.”¹⁸⁰ Ezek után megnevezte a Vasárnapi Újság akkori főszerkesztőjét, aki valószínűleg annak hiteltelensége okán nem engedte adásba az ominózus interjúrészletet (s akit Krassó *nem mert* megnevezni): a mai fideszes propagandagépezet egyik legfőbb irányítóját, Belényesi Csabát.

A rádióelnököt egy idő után láthatóan-hallhatóan bosszantotta a bizottság elfogultsága és stupiditása, főleg ahogy a Mangel Gyöngyi által elmondottakat forszírozták: „Látott vért az udvaron. El tudom képzelni, hogy látott vért az udvaron; ha ezt állítja, biztosan látott vért az udvaron. Ez önmagában, hogy vért látott az udvaron, nem tudom... hogy is mondjam csak... senki nem gátolta meg őt abban, hogy a magyar igazságszolgáltatás csatornáit igénybe véve feljelentést tegyen, vagy akár bármilyen módon tájékoztassa a vezetőit, engem személy szerint. És mi volt még? Ja, hogy fura hangokat hallott. Hát most, képviselő úr, komolyan, mit tudok ezzel kezdeni? Nem is tudom, hogyan fogalmaznak: a Magyar Rádióknak 1300 dolgozója volt akkor... A bizottság két embert hallgatott meg ezek közül, egyet beidézés alapján, egy pedig, Krassó úr, tudomásom szerint önként jelentkezőként szólt hozzá. Tehát nincs olyan, hogy *a rádiósok* véleménye. Nagyon sok rádiósnak különféle véleménye van... nyilván ezek nem függetlenek az adott rádiósok... civil politikai meggyőződésétől. De ha a bizottság igazán átfogó képet szeretne kapni arról, hogy ki mit látott... akkor azért ennél jóval nagyobb kört kellene megkérdezni...”¹⁸¹

¹⁸⁰ Uo. 77. o.

¹⁸¹ Uo. 80-81. o.

Miután sokadszorra feleli a makacsul ismétlődő kérdésekre, hogy nem látott semmit, Wittner Mária odavágja neki: „Le kellett volna venni a sötét szemüveget... Hát... azért ha valaki bejön a lakásomba, idegen, azért tudni fogom, hogy mit csinálna odabent.” Mire Such: „Ha 40 ezer négyzetméter lenne a lakása, akkor kicsit bonyolultabb lenne ezt tudni.”

Ennyi épp elég ahhoz, hogy megállapítsuk: az egykori közszolgálati rádió egykori szuverén elnöke majmot csinált a fideszes-jobbikos albizottságból. Amely mindezek ellenére szemrebbenés nélkül beleírta végső jelentésébe a Rádió udvarán működő „gyűjtőfogházról” szóló vádlatlanságokat. Pedig nyilvánvaló: ez a legenda nagyjából az a kategória, amibe a Köztársaság téri pártház alatti rejtőző kazamata-rendszer is tartozott ötven évvel korábban. (Természetesen minden más párhuzam kizárt az 1956-os és a 2006-os őszi eseményei között.)

*

Mielőtt közelebből megnéznénk, mi történt szeptemberben a fogdák, az ügyészség és a bíróságok termeiben, fölvezetésül hallgassuk meg a bizottság egyik főtanúját. Az illetőt *Fodor Gábornak* hívják (véletlen név-egyezés...), és már az antréja is figyelmet érdemel: „Először is... hadd mondjak köszönetet a bizottság azon tagjainak, akik a kezdetektől fogva a segítségünkre voltak. Gondolok itt Ékes Ilonára, Morváai Krisztinára és Gaudi-Nagy Tamásra, a civil jogvédőkre... akik... segítettek... Én nemcsak magamat képviselem itt, hanem azokat is, akik nem tudtak eljönni vagy nem akartak, mert a mai napig is félnek. Engedjék meg, hogy mint történészhallgató... egy kicsit tágabb keretekbe próbáljam belefoglalni a velem történeteket és bizonyos analógiákra... is rávilágítsak..”¹⁷⁰

Első hallásra nem könnyű megérteni, hogy akik 2006 őszién oly bátrak voltak, ugyan mitől lennének ily félénkek 2010 őszién, midőn a parlamentben hősöknek kijáró tisztelettel hallgatják őket a (teljhatalmat birtokló) képviselők - de ne akadjunk fönn az álságos bevezetőn. Nézzük, mit mond még el a bizottságnak a sértett. Mindenekelőtt azt, hogy *ő nem csinált semmit*, békésen nézelődött szeptember 20-án éjjel a Nyugati térnél, mikor a rendőrök *minden ok nélkül* elfogták. (Utóbb

¹⁷⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 77. o.

„hivatalos személy ellen csoportosan, fölfegyverkezve elkövetett erőszak” címén emeltek vádat ellene, ami alól kilenc hónap múlva - nem büncselekmény, hanem bizonyíték hiányában - fölmentették.)

„A rendőrök maguk gerjesztették a feszültséget, ugyanis az egész körutat elállták, feltartották a Kossuth téri tüntetésről hazafelé tartókat, valamint a szórakozni vágyó fiatalokat. így aztán egy mesterségesen gerjesztett tömeg alakult ki a Nyugati téren, amit a rendőrség elkezdett feloszlítani. Felszólítás természetesen nem volt.” A sértett a történetek háttérére is rávilágít: „Úgy látom, a rendőrség nem azzal foglalkozott, hogy a tévészékház ostromlóit kapja el... beérte azzal, hogy e helyett a pár száz ember helyett szerezzen másik pár százat.”

Mint tudjuk, a tévét a fradista (és egyéb) footballhuligánok ostromolták meg. Fodortól pedig megtudhatjuk, hogy ő maga a fradista törzsszurkolók egyike, aki vidékre is elkíséri a csapatot: „Az elmúlt száztizenegy évben sose volt előkelő élmény Ferencváros-szurkolónak lenni, a Fradi-drukkerek sose voltak a hatalom kedvencei, egy zöld-fehér pulóver most is elegendő volt ahhoz, hogy gyanúsított legyek. Egyébként nem titok, hogy vidékről jöttem fel egy Ferencváros-mérkőzésről, de semmi közöm nem volt az aznapi zavargásokhoz.”

Mivel az ellenkezőjét mi se tudjuk bizonyítani, nézzük, hogyan számolt be Fodor az elfogatása utáni helyzetről: „A rendőrségen a szokásos látvány fogadott, amiről már többször volt szó, fejjel a falnak kellett térdepelni, nagy terpeszállásban, megkötözött kezekkel.”

A sértett itt alighanem túlteljesít, hisz nem lehet egyszerre nagy terpeszben állni is, meg térdepelni is, de hát az ezerszer hallott sztereotípiák. Van köztük történelmi is, hallgassuk csak: „Egy másik apró momentum *most ugrott be...* a táskámban egy nemzeti színű karszalag volt. Ezt a karszalagot meglátta a... BV-s tiszt, és őt fogom idézni, elkezdett ordibálni, hogy »Magyar vagy? Baszd meg!«, és megfogta a nemzeti színű karszalagot, ledobta a földre, belerúgott egyet, majd berúgta a sarokba. Ez eléggé kifejező a hozzáállásuk tekintetében.”¹⁸³

Igen, roppant kifejező. Annál is inkább, mert a sztori szakasztott mása az 1956. november 4-e hajnaláról (többek között Kopácsi Sándor emlékirataiból) ismert történetnek: a KGB-s Szeröv tábornok

¹⁸³ Uo. 34. o.

pont így dobta a földre, majd rúgta a sarokba Maiéter Pál képviselői igazolványát. Hiába, egy történészhallgató mégiscsak egy történész-hallgató...

Figyelemreméltó az is, hogy bántak el a rendőrök az ügyvédekkel azokban a csúf őszi napokban: „A szüleim megbíztak egy fiatal ügyvéd hölgyet, de a hölgygel minősíthetetlen hangnemben közölték, hogy takarodjon innen. Most elnézést, de őket idézem: »Mit akarsz itt, te kis ribanc?«, és elküldték őt.” Gaudi-Nagy Tamás [*akivel a sértett csendőr pertuban van: Gaudi tegezi őt, ő magázza Gaudit*] nem is állja meg szó nélkül: „Amire Fodor Gábor utalt, abszolút általános jelenség volt. A mi nemzeti jogvédő kollégáink szerint is napi, rendszeres és állandó gyakorlat volt ez a fajta minősíthetetlen hangvétel...”¹⁸⁴ (Ugyan már! Ha ez igaz volna, egy idő után nyilván készülnek erről hangfelvételek, s mi ezerszer hallhattuk volna őket. A rendőrök, ép ésszel, aligha beszéltek így ügyvédekkel, főleg a Gaudi-félékkel.)

A sértettet persze bántalmazták is a rendőrök. Erről ő az ügyvédjétől értesült (akit ezek szerint mégiscsak beengedtek hozzá): „Másnap délelőtt tudott hozzám bejönni az ügyvéd... aki jelezte felém, hogy sérülések vannak az arcomon, mert nyilvánvalóan nem állítottak tükör elé, hogy nézegessem magam.” (Mit mondjak, nem lehettek valami fájdalmas, vérző sebek...)

A bíróságon folytatódott a sértett kálváriája, ahol első fokon elrendelték az előzetes letartóztatást. Az eljárás gyakorlatilag statáriális volt: „A tárgyaláson ugyanis tulajdonképpen nem lehetett beszélni.” Ennek némileg ellentmond, hogy Fodor mégis kapott „tíz-tizenöt másodpercet, ami alatt elmondtam, hogy a Nyugati téren ilyen nem történt, és megpróbáltam a bírónő józan belátó képességére hatni. Akkor hosszú vörös hajam volt, és csak az nem ismert fel másodsorra, aki nem akart. Mondtam a bírónőnek, ha a Nyugati téren ilyen fejjel elkezdtek követ dobálni, utána... rögtön felismernek. De maguknak semmilyen bizonyítékuk nincs arra, hogy én dobáltam.” (Két dolgot jegyeznek meg: 1. a sértettnek nagyon kellett hadarni, ha mindezt 10-15 másodpercben el tudta mondani; 2. az ő helyében én biztosan sisapkát vagy csuklyát húztam volna a hosszú vörös hajamra.)

¹⁸⁴ Uo. 29-30. o.

A sértett szerint az ügyvédeknek is csak *harminc másodpercük* volt rá, hogy védenek érdekében szóljanak. Gulyás bizottsági elnök rá is kérdez: „megszakította őket a bírónő? - Arra nem emlékszem, hogy megszakította volna őket, de arra igen, hogy nem hagytak teret a kibontakozásra... Ahogy láttam, egy előre leírt forgatókönyvük volt.”¹⁸⁵

Végül következnek az elején beígért „tágabb keretekbe való belefoglalás”:

„Mint mondtam, történészhallgató vagyok, és van némi igényem arra, hogy egyes események mögött valami mögöttes erőt, okot vagy indokot próbáljak keresni. Vegyük sorba a dolgokat... Elfog a Rebisz, nemcsak engem, sokakat, és bántalmaznak. Előállít a rendőrség és összevissza hazudozik... Ügyvéd nélkül hallgatnak ki, és hamis rendőrségi vallomások alapján visznek az előzetes letartóztatás tárgyalására. A független magyar bíróság egyszer csak az ötvenes években képzelet magát, és elkezd olyan ítéleteket hozni, ami minden addigi joggyakorlatot felülír. Majd jön a BV, ahol nem szoktak rabokat verni, de most elkezdik verni a rabokat. Majd jön az ügyészség... és a bizonyítékok teljes semmibevételével, ócska indokok alapján kilenc hónapig nyomoz utánunk... Ha végigvesszük ezeket a lépéseket... nekem elég gyanús ez az ügy... Itt nagyon komoly hátsó mozgatórugók voltak a dolog mögött... Nem gondolnám, hogy ezen állami szervek egyik napról a másikra úgy gondolták, hogy... mindent megtehetnek, hacsak nem mondta nekik valaki, hogy... megtehetitek. Köszönöm szépen.”¹⁸⁶

*

Mi is köszönjük, és ezek után - amennyire lehetséges - próbáljuk meg számba venni a valós tényeket. Kezdjük a rendőrségi fogdáknak, illetve a büntetés-végrehajtási intézetekben történetekkel. Amikről itt szó lehetett, azok a következő büntetőjogi kategóriák alá tartoznak: *bántalmazás hivatalos eljárásban, kényszervallatás, jogellenes fogva tartás*. Kezdjük azzal, hogy a fenti tényállásokat megvalósító cselekmények (minden jel szerint) jellemzően előfordulnak a szóban forgó intézmé-

¹⁸⁵ Uo.

¹⁸⁶ Uo. 36.

nyekben. (Az előállított cigány elkövetőket állítólag rendre megverik odabent.) Ezt alátámasztják a jogvédők által feltárt esetek, sajtóinformációk és egyéb tapasztalatok. Ez a helyzet egyértelmű és általános volt 1990 előtt; javult, de gyökeresen nem változott meg 1990 után. Megtörténtek ilyen dolgok 2006 előtt, megtörténtek 2006 után. Biztosan megtörténtek 2006 őszén is.

Bizonyos az is, hogy ezeket az eseteket rendkívül nehéz, szinte lehetetlen földeríteni és bizonyítani. Egyrészt, mert az elkövetők „profik”: körültekintően cselekszenek. Másrészt összetartanak: „1989 óta rendőr soha nem vallott rendőr ellen” - mondja Kőszeg Ferenc. De utalhatunk Cserni János elhíresült kijelentésére is, aki a bírói pulpitusról állapította meg, hogy az általa tárgyalt büntetőügyben a rendőrök nyilvánvalóan hazudtak. Tény, hogy az efféle ügyekben a megkezdett nyomozások mintegy hetven százalékát megszüntetik.¹⁸⁷ Minderről meglehet a magunk szigorú és jogos erkölcsi ítélete. Ám ettől még tény marad, hogy az efféle - kemény helytállást igénylő, olykor életveszéllyel járó - fegyveres testületeknek koherens sajátja egyfajta igen erős bajtársi szolidaritás, ami képes felülrni szinte minden más normát.

Arról azonban nemigen esik szó, hogy ennek az éremnek is két oldala van. Erről beszélt (egy európai bírósági ítélet kapcsán) a bizottságnak *Hegedűs Antal dandártábornok*, a Budapesti Katonai Ügyészség vezetője: „Van egy potenciális sértett és egy potenciális elkövető. *[Mindkettő]* annyira elfogultnak tekintendő - mondja a bíróság ítélete -, hogy nem szabad elfogadni a vallomást, csak az egyéb adatok tükrében. Ez a határozat egyértelműen a *szakértői véleményekre* helyezi a hangsúlyt, mert azok tudnak objektívek lenni azzal szemben, aki egyrészt lehet, hogy bántalmazást szenvedett el, és azért haragszik - és igaza van, ha haragszik -, másrészt olyan ember, aki esetleg a bántalmazást elkövette, aki nyilván menteni igyekszik magát. Tehát... ezeket a vallomásokat önmagukban nem lehet elfogadni, ezért marad az emberi jogi bíróság álláspontja szerint a *szakértői vélemény*. Ezekben az ügyekben pedig *szakértői vélemény* nagyon-nagyon kevés kivétellel - most a saját ügyeinkről beszélek - volt. A *szakértői*

¹⁸ Kőszeg Ferenc: Bűnözés, börtönnépesség, előzetes letartóztatás. Belügyi Szemle, 2011/4.

vélemény pedig vagy nem tudta igazolni a bántalmazást, vagy adott esetben még ki is zárta, hogy olyan módon történhetett meg a bántalmazás, ahogy azt a sértett mondta, mert az úgy olyan sérüléseket nem okozhatott.”¹⁸⁸

A sértettek (és a mindkét oldali emberjogi szervezetek) panaszai leginkább a fogva tartás „brutális”, „embertelen”, „kegyetlen”, „megalázó” stb. körülményei ellen irányultak. Hogy térdepeltették vagy széles terpeszben, fejfel a falnak támasztva várakoztatták órákon keresztül a foglyokat, durván bántak velük, meztelenre vetkőztették, gumikesztyűs kézzel (!) ütötték őket, nem engedték zuhanyozni, nem részesítették azonnali orvosi ellátásban a sérülteket és így tovább. A panaszok odáig sorjáznak - ezt a parlamenti vizsgálóbizottság összefoglaló jelentéséből idézem -, hogy az egyik sértett: „ebédre konzervet kapott konzervnyitó nélkül”. A közvéleményben mára sikerült általánosan elfogadottá tenni azt a sértetti, illetve jobboldali narratívát, hogy mindezek oka a megvadult rendőrök bosszúvágya, a velük szolidáris börtönőrök kegyetlensége - és természetesen a mögöttük álló, őket bízató, sőt utasító hatalom akarata, illetve parancsa volt.

Nem vonva kétségbe, hogy valóban megestek atrocitások, túlkapások, törvénysértések, a 2006 őszén történtek reális értékeléséhez számos objektív körülményt kell figyelembe venni. Ezekről *Baglyasovszky Csaba dandártábornok*, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnoka tájékoztatta a bizottságot. Hosszan idézek az általa elmondottakból:¹⁸⁹

„Az intézet működési rendjének megfelelően a fogva tartottak befogadása és a szabadítása csak a Markón keresztül történik. Az intézetben építészetiileg, illetve a gyakorlati működését tekintve [*egy háromnapos hétvégén*] olyan *16 fő* befogadására vagyunk alapon berendezkedve. Ha ennél nagyobb szám jön, akkor az már nálunk új helyzetet jelent...”

Hogy hány embert fogadtak be az ominózus három napon?

„Az első napon *90 fő*... a következő napon *30-35 fő* és a vasárnap is *huszonvalahány fő*” Ez tehát körülbelül *150 ember* - a normál kapacitásnak csaknem a tízszerese!

¹⁸⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. o.

¹⁸⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 71-86. o.

„Teljesen rendkívüli eljárás volt, mert a fogva tartottakat olyan létszámban hozták 10-15 fős csoportokban, aminek az átbocsátására... nem volt meg a feltételrendszerünk... Minden egyes fogva tartottnál az igazgatási átvétel, tehát iratazonosítás, fényképezés, nyilvántartási szám kiosztása után a következő mozzanat az egészségügyi rendelőbe való átkísérés. Ahol szakápoló által történik az egészségügyi alapadatokról való kikérdezése, szemrevételezéssel a vizsgálata... Ha valakinek külsérelmi nyoma van vagy bántalmazásról tesz említést, akkor látletfelvétel következik... amelyet csak orvos végezhet...”

- Mikor az orvosi vizsgálatok történtek, a rendőrök bent lehettek az orvosi szobában?

- Nem, nem. Amikor a fogva tartottat átveszi az intézet, tehát az igazgatási részén túl vagyunk, onnantól kezdve... a rendőrök mindig eltávoztak...

Az épületben van 13 vagy 15 olyan fach, ahova a fogva tartottat behelyezik. Ezek után a rendőr az igazgatási szolgálatnak elmondja, kit hozott be és miért, és előadja a befogadás alapjául szolgáló papírokat... Az egész dolog úgy indult, hogy nem állt rendelkezésre minden irat, ezért a letartóztatottak feltorlódtak. A rendőrök behozták őket, mi ott voltunk a szükséges létszámmal, de csak álltunk és vártunk. Valamennyi fachba tettünk fogva tartottat.

- És amikor a fachok megteltek?

- Ezután a folyosón várakoztak, s amikor a folyosó is megtelt, akkor azon az udvaron, amelyiken a gépjárműveket tároljuk... Mindenképp en az őket biztosító rendőrök folyamatos felügyelete alatt kell lenniük. Őrizetről azért nem beszélünk, mert *ott már nincs fegyver*, ugyanis a börtön területére fegyvert nem lehet bevinni, a fegyvert a rendőröktől is elvesszük a kapunál. Amikor a fogva tartottak bejöttek, emlékeim szerint bilincs-mozgáskorlátozó eszközben voltak, s a várakozás ideje alatt voltak, akik álltak, és voltak, akik térdepeltek...

A vizsgálat egyébként megállapította, hogy ez a fajta várakoztatás nem minősül bűncselekménynek...Tehát arra az időre, ameddig konkrétan a motozás történik, arra ez elképzelhető. És most azt kell figyelembe venni, hogy itt gyakorlatilag egy hatalmas biztonsági deficit volt abban az időben a börtönben. *A személyzetnek mindig többnek kell lenni, mint az őrzőiteknek - ez ebben az esetben teljesen megfordult.* Gya-

korlatilag 40-50-60 emberrel több volt bent, mint az abban a pillanatban intézkedő személyzet. Ezek az emberek, akiket behoztak, civilben voltak; akik hozták őket, azok egy része is civilben volt... Többek között az különböztette meg az őrt az őrzőtől, hogy ki állt a falnak arccal, és ki nem állt a falnak arccal... Nem tudom elképzelni, hogy ez 3-4 órát tartott volna. Ha belegondol, hogy 10-15 ember 3-4 órát áll fejfel a falnak, akkor... nem lehetett volna 90 embert megforgatni...

Az, hogy meztelenre kell vetköztetni a fogva tartottat és ott gumikesztyű van, ez pedig a befogadási protokoll sztemerdje... Egyszer, amikor az ápolónál van a fogva tartott, aki azt nézi meg, hogy nincs-e rajta sérülés, nincs-e valamiféle parazita a testén; másodszor pedig, amikor a teljes moztosás befogadás van. Ez minden utcáról behozott fogva tartottra vonatkozik. Ebben az esetben meztelenre kell vetköztetni a fogva tartottat..."

Gyakori panasz, hogy eltűntek a videokamerák felvételei. Nem kétlem, hogy szándékosan is letörölhettek bizonyítéknak alkalmas képeket. De tudnunk kell ezt is: „A kamerák képeit videomagnós vagy digitális módon rögzítik. A felvételek maximum három napig vannak meg egyrészt a szalagok felülírása miatt, másrészt mert a digitális rendszernek kicsi a kapacitása és időnként felülírja önmagát."

.

Lássuk ezek után az ügyészség és a bíróság „statáriális" működését. A közkeletű vád: az ügyészség és az elsőfokú bíróságok futószalagon, a jogállami normákat semmibe véve rendelték el a tömeges előzetes letartóztatásokat, melyek nagy részét aztán a másodfok hatályon kívül helyezte. Ez utóbbi nemcsak a jogállamiság helyreállítását jelentette, de bizonyította azt is, hogy az ügyészek és az elsőfokú bírák önkényesen jártak el.

Lássuk a tényeket. A vizsgált szeptemberi napokban 220 embert vettek őrizetbe a rendőrök. Az ügyészség 172 fő előzetes letartóztatását indítványozta. Az elsőfokú bíróság ebből 145-öt hagyott jóvá (84,3%), 12 esetben pedig házi őrizetet rendelt el. A másodfok csakugyan gyökeres fordulatot hozott: a 145 előzetesből 114-et megszüntetett (vagy házi őrizetre enyhített), és mindössze 31-et hagyott jóvá - ami nem több 21,4 százalékánál!¹⁹⁰

¹⁹⁰ Kőszeg: i. m.

Mielőtt közelebbről megvizsgálánk, mi történt, vessük össze ezeket az arányokat egy „békeév” adataival. Kőszeg Ferenc, a Helsinki Bizottság elnöke megette ezt, és (tán őt magát is) meghökkentő eredményre jutott. 2009-ben (átlagos év) az ügyészség 5960 alkalommal indítványozott előzetes letartóztatást. Az első fok 5590-t hagyott jóvá, ami 93,9 százaléknak felel meg. A másodfokra került s ott jóváhagyott ügyek aránya pedig 97,7% volt.¹⁹¹

Vessük ezeket össze a 2006-os ősz adataival!

Az első fok akkor az ügyészi indítványok 84,3 százalékát hagyta jóvá - 2009-ben a 98,3 százalékát: *ez nem kirívó különbség*. Ám az látszik, hogy 2006 őszén az elsőfokú bírák nemhogy szigorúbbak lettek volna, mint normálisan, hanem kevésbé voltak szigorúak.

Másodfokon 2006-ban az elsőfokú ítéleteknek csupán a 21,4 százalékát hagyták helyben, 2009-ben viszont a 97,7 százalékát. Melyik lóg ki tehát egészen elképesztő módon a normális ítélkezési trendből? *Nem a 2006-os elsőfokú, hanem a 2006-os másodfokú ítélkezés!*

Mielőtt ennek közelebbi okait megvizsgálánk, tisztáznunk kell egy-két dolgot. Ebben *Falvai Zsolt, a Fővárosi Nyomozó Ügyészség vezetője* lesz a segítségünkre:

„Az előzetes letartóztatásnak van egy általános feltétele, és kell, hogy legyen legalább egy különös ok is. Itt a 2006. szeptemberi események kapcsán... az előzetes letartóztatáshoz szükséges általános feltételt, a megalapozott gyanút, rendőri jelentések... alapozták meg. A rendőri jelentések közokiratok. A polgári perrendtartás pedig úgy rendelkezik, hogy a közokiratok tartalmát *ellenkező bizonyításig* hitelesnek kell elfogadni...

A bűncselekménnyel megalapozottan gyanúsítható személyeket kihallgattuk, ők elmondták a védekezésüket. Az nyilván arról szólt, hogy ők ott se voltak, ők ott voltak ugyan, de semmi olyan cselekményt nem hajtottak végre, amely büntetendő lenne. A *nyomozási bíró* soha nem folytat le *bizonyítási* eljárást. A nyomozási bíró a megalapozott gyanút vizsgálja, és hogy az előzetes letartóztatásnak a büntetőeljárás törvény 129. § (2) bekezdésének a)-d) pontjaiban írt okok valamelyike megállapítható-e.”¹⁹²

¹⁹¹ Uo.

¹⁹² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 39-40. o.

Az előzetes letartóztatás elrendelésének generális oka tehát az alapos gyanú. A nyomozási bíró - aki nem a gyanúsított bűnösségéről vagy ártatlanságáról, hanem csupán az előzetes letartóztatás elrendeléséről dönt - egyedül ennek meglétét vagy hiányát vizsgálhatja. Első- és másodfokon is. Hogy az alapos gyanú (pontosabban az annak alapján emelt vád) bizonyítható-, illetve bizonyított-e, annak eldöntése a *büntetőbírói* eljárásra tartozik majd.

De mi az a különös ok, aminek az alapos gyanún kívül fönn kellett állnia? Esetünkben a *bűnisméltés* veszélye. Az előzetes letartóztatás ennek elhárítására szolgált. Amikor az elsőfokú ítéletek születtek, az utcán még zavargások folytak. Fönnállt annak a veszélye, hogy a kiengedett randalírozók csatlakoznak társaikhoz, és folytatják az erőszakos cselekményeket. A jogvédők ismert ellenvetése, hogy *egyéni*leg kell mérlegelni minden esetet, a bíró tehát nem foglalkozhat az *általános politikai helyzettel*. Csakhogy nem is foglalkozott! Minden esetben azt mérlegelte, hogy az utcára visszaengedett személynél fönnáll-e a bűnisméltés veszélye. Márpedig amíg a zavargások folytak, ennek a veszélye *minden egyes esetben* fönnállt.

A másodfokú ítéletek idejére az utcán nagyjából konszolidálódott a helyzet. Csökkent a bűnisméltés veszélye. Nem szűnt meg: ezt az október 23-i események igazolták drámai erővel. Utóbbiak minimum kétségessé teszik a (nem sokkal korábban született) másodfokú ítéletek megalapozottságát, amelyek az első fokon elrendelt előzeteseket extrém arányban - 78,6 százalékban - bíralták fölül. Miközben az alapos gyanú továbbra is fönnállt.

A Gulyás-féle bizottság meghallgatta azt a bírónőt, aki futószalagon hozta a szóban forgó másodfokú ítéleteket (s akit a sértettek, a jogvédők, a bizottsági tagok hősöknek kijáró tisztelettel öveztek). *Szívós Mária* elmondta, hogy a gyanúsítottak többsége „büntetlen előéletű, rendezett körülmények között élő személy volt”, akiket „nem egy nagyon súlyos bűncselekménnyel”, nevezetesen garázdasággal gyanúsítottak - ilyen esetben pedig nem szokás az előzetes letartóztatás elrendelése. Csakhogy - mint arra a Helsinki Bizottság elnöke, Kőszeg Ferenc rávilágít - „a 2006. szeptemberi tüntetések kapcsán mindössze 9 ügyben folyt eljárás garázdaság gyanúja alapján, 35-ben az eljárás alapja hivatalos személy elleni erőszak volt. A nyomozási bíró elé állított terheltek több-

ségét csoport tagjaként, felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakkal gyanúsították... A Btk. 229. § (2) bekezdése szerinti büntett elkövetőjét öt év szabadságvesztés fenyegeti. Ilyen esetben, tekintettel arra, hogy súlyos és erőszakos bűncselekménnyről van szó, az előzetes letartóztatás elrendelése, mondhatni, kötelező.”¹⁹³

De kicsoda Szívós Mária?

„Megbízott oktató a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen... az elmúlt tíz évben nyomozási bíróként dolgozott. A nyomozási bírák az alapjogok közül a személyi szabadságot korlátozó fontos kérdésekben döntenek, ugyanakkor... működésük a büntető jogterületnek is csak egy rendkívül szűk részét érinti... Az új Alaptörvény... révén az *Alkotmánybíróság* a jövőben jogosult lesz felülvizsgálni alapjogot sértő bírósági ítéleteket, azaz egyedi jogvitákat is el fog bíráltni... *Szívós Mária jelölésének azonban nyilvánvalóan nem ez a mozgatórugója...*

A jelölt alkotmányjogi felfogásáról legfeljebb sejtéseink lehetnek. Annak ellenére, hogy egyetemen tanít, egyetlen publikáció sem lelhető fel tőle mértékadó szaklapokban. Az egyetemi tanszéken található szakmai önéletrajzában sem található a jogalkalmazás vagy a jogtudomány elméleti oldalán felmerülő gondolatait írásos formában tartalmazó forrás megjelölése. Közel tizenegy éve dolgozik a Fővárosi Bíróságon, ám az illetékességi területén dolgozó valamennyi büntetőjogász előtt nyitva álló, Büntető Kollégium keretein belül működő Szellemi Műhely által biztosított publikációs lehetőséggel sem élt soha.”¹⁹⁴

A fenti szakmai jellemzés az Eötvös Károly Intézet és a TASZ közös munkája, amely a Fidesz által az Alkotmánybíróságba küldött új embereket mutatja be. Láthattuk korábban, hogy 2006 őszén nem az elsőfokú, hanem a másodfokú nyomozási bírói ítéletek lógnak ki a sorból, ezek a kirívóak, ezek szorulnak magyarázatra. A magyarázatot öt évvel később, 2011 nyarán, az új fideszes alkotmánybírák beiktatásakor kaphattuk meg...

*

¹⁹³ Kösze: i. m.

¹⁹⁴ http://www.ekint.org/ekint_files/File/sz%EDv%F3s%20m%Elria.pdf

Az események krónikájához hozzátartozik a később lefolytatott bírósági eljárások eredményeinek számbavétele. Kezdjük a rendőrökkel és a börtönőrökkel. A 2006-os ősz után *192 esetben indult büntetőeljárás hivatalos személy ellen.* (62 a szeptemberi, 130 az októberi „túlkapások” okán.) Ebből 159 esetben megszüntették az eljárást bűncselekmény vagy a bizonyítékok hiánya miatt. Tehát 33 esetben ítélték el a vádlottakat. Ezek a számok önmagukban is nevetségesessé teszik a 2010-es parlamenti bizottsági jelentés (már idézett) megállapítását, miszerint „az elkövetett jogsértések következmények nélkül maradtak... a katonai és egyéb bűncselekmények alapos gyanúja ellenére a számonkérés és a felelősségre vonás *teljes egészében* elmaradt.” De vessük össze a szóban forgó eljárások eredményeit más időszakokéval. Kőszeg Ferenc megtette ezt, és a következő eredményre jutott: „A bántalmazó rendőrök elmarasztalása *szigorúbb volt a szokásosnál:* a bíróságok kiszabtak leltöltendő szabadságvesztést is, felfüggesztett szabadságvesztés esetén pedig nem éltek a büntetett előélet hátrányos következményei alól való előzetes mentesítés lehetőségével, azaz a rendőrségnek az elmarasztalt rendőrt menesztenie kellett a szolgálatból. A kiszabott büntetéseknek hosszabb távon is lehet visszatartó hatásuk.”¹⁹⁵

De nézzük meg az érem másik oldalát. A számok itt is önmagukért beszélnek. Míg hivatalos személy ellen - mint láttuk - 192 esetben indult eljárás, addig hivatalos személlyel szembeni erőszak miatt csupán *108 alkalommal* (80 a szeptemberi, 28 az októberi támadók ellen). *A „Gyurcsány-Bajnai féle diktatúra” állama tehát majdnem dupla annyiszor lépett föl az állam embereivel, mint az államra támadó vandálokkal szemben!* Igaz, az utóbbiakat nagyobb arányban marasztalták el a bíróságok: a 108 eljárásból 60 alkalommal, a többi eljárást (zömmel a bizonyítékok hiánya miatt) megszüntették. Ám itt is perdöntő Kőszeg összegzése: „Ellentétben a rendőrök ellen induló eljárásokkal, a hivatalos személy elleni erőszak miatt induló eljárások szinte minden esetben a terhelt elmarasztalásával végződnek. A 2006-os események nyomán induló eljárások ebben különböznek leginkább a szokásos gyakorlattól. A szeptemberi események kapcsán a Budapesti Nyomozó Ügyészség hivatalos személy elleni erőszak és más bűncselekmények miatt... foly-

¹⁹⁵ Kőszeg: i. m.

tátott nyomozást harminchét, illetve tizenegy ügyben megszüntette. Ez azt jelzi, hogy rendőrök sérelmére elkövetett ügyekben vagy azok egy részében, a nyomozó ügyészség a rendőri jelentéseket, illetve rendőrök tanúvallomásait önmagukban, egyéb bizonyítékok híján, nem tekintette perdöntőnek.”¹⁹⁶

A szörnyű rombolással, véres erőszakkal járó 2006-os őszi eseményekben minimum *egy-két ezren* vehettek részt *tevélegesen*. Közülük *hatvanat marasztaltak el*. (A tévéostrom közvetlen előidézőjét Toroczkai Lászlót negyven, azaz 40 ezer forintos pénzbírságra ítélték. Ma a sárga jelzésen való áthaladásért a duplájánál is többet fizet az autós.)

A történetek megfelelő megítéléséhez álljon itt még két alapvető adat. Az elsőt nem akárhonnan - a *Balsai-jelentésből* - idézem: „A szeptember 19-21. közötti megtorló időszak mérlege... összesen *tizenhat* sérültet szállítottak kórházba a mentők. Közülük *három súlyos*, a többiek könnyű sérülést szenvedtek.”¹⁹⁷ A második a *Gulyás-féle bizottság* jelentéséből való: az Országos Mentőszolgálat információi szerint az őszi események során *314 civil, és 399 rendőr sérültet kellett ellátniuk*.¹⁹⁸

*

Mit mondjak: a történelem ismer a Gyurcsányénál kegyetlenebb diktatúrákat is...

Derék baloldali demokraták mégis egyre azt szajkózzák, hogy *neki mindenekelőtt bocsánatot kell kérnie* a 2006-os őszi események miatt. Pedig ha a független igazságszolgáltatás szervei nem tették volna a dolgukat a Gyurcsány-kormány idején a jogállam keretei között - mint meggyőződhattünk róla: tették -, a miniszterelnöknek akkor se lett volna módja „az emberi jogok” vagy mit tudom én, minek az érdekében beavatkozni. A kormányzat és az igazságszolgáltatás helyes viszonyát illetően *Draskovics Tibor* szavai lehetnek irányadók: „Az albizottság tagjai tisztában vannak azzal, hogy a rendőrök által elkövetett bűncselekmények tekintetében kizárólag az ügyészségnek van nyomo-

¹⁹⁶ Uo.

¹⁹⁷ Balsai-jelentés. 7. o.

¹⁹⁸ 16. oldal <http://www.parlament.hu/biz/emb/albiz/jelentes.pdf>

zati jogköre... Következésképp a rendőrségnek, illetve a rendőrséget felügyelő miniszternek ezekben az ügyekben semmi hatásköre sincs. Sőt, továbbmegyek. Ha bármifajta intézkedést vagy nyomásgyakorlást - akár erkölcsileg megmagyarázhatóan - a miniszter... vagy az országos rendőrfőkapitány tett volna, az a tanúk befolyásolására irányuló, a büntetőjogban meglehetősen súlyosan minősülő cselekménynek lett volna tekinthető.”¹⁹⁹

Ellenpontként ideiktatom a 2006-os eseményekben nyilvános szerepet kapott fideszes képviselő, Révész Máriusz ugyanebben a kontextusban kifejtett álláspontját: „A jogállamba vetett hitet aláássák azok az eljárások, amelyek a rendőrségen, bíróságon, ügyészségen folynak... Ezt a bizalmat mindaddig nem lehet helyreállítani, amíg ezeknek valamilyen következménye nem lesz... A bíróságok úgy ítélték, ahogy, és nincs következmény. Az a baj, nekünk az a gondunk, hogy ezekben az ügyekben nem történt semmi...

Szóval, a focit... góltra játsszák. Az a kérdés, hogy bent van-e a kapuban a labda, vagy nincs bent. Gól, vagy nem gól. Dzsudzsáknak tegnap bement, innentől más az eredmény. Tehát most történt valami, és... a végeredmény az, hogy gyakorlatilag nincs végeredmény, nincs bent a gól... Nem mondom, hogy az ügyészség hátradőlt, annyit mondok, hogy a gólt nem rúgta be... Száz ilyen ügyet tudunk mondani, és ezt látjuk problémának.”²⁰⁰

Nos, ilyen fickók osztják ma az észet - és hozzák a törvényt - a magyar parlamentben.

¹⁹⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 28. 50. o.

²⁰⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 20. 39. o. és 2010. 10. 13. 14. o.

OKTÓBER 23. - ASTORIA

A szeptember 17-i robbantás közvetlen pusztítása nagyobbban bizonyult a vártnál, öt napig tartott, de 22-ére megszűntek az erőszakos zavargások. Politikai konszolidációról azonban szó sem lehetett. Noha a fél évszázada nem tapasztalt erőszakhullám csupán az ország (a főváros, a belváros) néhány pontját (és csak pár napra) öntötte el, a tömegmédia minden lakásba eljuttatta és általános érvényűnek mutatta az elszabadult erőszakot és a káoszt. Ezt erősítették az államfő országos méretű morális válságról szóló megnyilatkozásai - végül, de *elsősorban* minden lehetséges módon ezt erősítette a Fidesz. Továbbra is szervezték az esti demonstrációkat a vidéki városokban, és minden háttértámogatást megadtak a Kossuth téren zajló politikai bacchanáliához. A Magosz gondoskodott az étellemezésről, valakik még napidíjat is fizettek a résztvevőknek. (Akkor volt a jó világ - emlegetik máig a hajléktalanok.)

A legfontosabb azonban a *politikai hátország* biztosítása volt. Orbán folyamatosan hirdette, hogy a kormány illegitim, a távozását követelte; ennek rendelte alá az önkormányzati választásokat is. Amit a parlamenti választások „harmadik fordulójaként”, a kormány távozását eredményező „népszavazásként” aposztrofált, illetve olyan erős fölhatalmazást kért a (valóságban saját polgármesterükről és önkormányzati képviselőikről döntő) helyi választóktól, amelynek birtokában ő majd „megindulhat a kormány ellen”. Talán így kalkulál: ha Medgyessy belebukott a 2004-es EP választási vereségbe, akkor 2006-ban a meggyengült Gyurcsányt is elsodorja a nagy önkormányzati kudarc. (Már a 2004. decemberi népszavazás forgatókönyve is erre a kaptafára készült.)

Az október 1-ei választások valóban a Fidesz jelentős győzelmét hozzák. Noha a fővárost ezúttal sem tudják bevenni, országos összesítésben az önkormányzati posztok 53 százalékát szerzik meg az MSZP és az SZDSZ 38 százalékkal szemben. Súlyom az urnák lezárásának pillanatában rádob egy lapáttal: kijelenti, hogy a miniszterelnök balatonörszödi beszéde utáni közfelháborodás jogos volt. Közli: neki nincs módja beavatkozni, a kialakult helyzetet csak a parlamenti

többség oldhatja meg. Ez egyértelmű óhaj egy Gyurcsány távozását eredményező konstruktív *bizalmatlansági* indítvány iránt, ami a célját illetően egybevág a parlamenten kívüli eszközökkel operáló orbáni stratégia minimum-célkitűzésével.

A miniszterelnök azonban elővágást hajt végre: október 2-án maga kér *bizalmi* szavazást a parlamentben. A fideszes vezér azonnal megérti, hogy Gyurcsány ezzel nemcsak tempóelőnyre tett szert, de kihúzhatja az ő terveinek méregfogát is, ezért rendkívül hevesen reagál. Bejelenti, hogy a Fidesz nem vesz részt a (mellesleg az Alkotmány 39/A § (1) pontja szerinti) parlamenti „kutyakomédiában”, és 72 órás ultimátumot intéz a kormánytöbbséghez. Ha addig nem meneszti Gyurcsányt, akkor október 6-tól a Fidesz a Kossuth téren, továbbá az egész országban vég nélkül zajló tömeggyűléseken fog minden erejével nyomást gyakorolni mindaddig, amíg a kormányfő el nem távozik. A párt kötelékében harcoló szervezetek egyéb demonstrációkat, bojkottot, sztrájkot, útlezárásokat jelentenek be.

Orbán tehát ostromállapotot hirdet. A Fidesz társbérletbe költözik a Kossuth téren tanyázó szélsőségesekkel, és minden lehetséges eszközt bevet, amivel megbéníthatja a kormányzást, illetve az ország normális életét.

Október 6-án a parlamentben a miniszterelnök főleg azért kér boicsánatot, mert az őszi beszéd „lehetőséget teremtett az ellenzéknek az alkotmányos rendet támadó, veszélyes forgatókönyvet építeni” és „akarva-akaratlanul ürügyül szolgál a harmadik Magyar Köztársaság alkotmányos rendje elleni támadáshoz”. Az országgyűlés (amelynek ülésén az államfő kapacitálására végül a Fidesz is részt vesz) 207-165 arányban bizalmat szavaz a kormányfőnek. Barroso, az Európai Bizottság néppárti elnöke még aznap gratulál neki a szavazás eredményéhez.

Orbán délután abszurd kijelentéseket tesz a Kossuth téren Gyurcsány bukásáról, és igen gyenge beszédet mond. Komolytalanok a külsőségek (vekkerórák), fantáziátlan és erőtlén az újabb petíciós mozgalom, az „Igen, Magyarország!” meghirdetése. Noha ettől kezdve minden áldott este nagygyűlést tartanak a téren (fő szónokként Áder, Navracsics, Kövér, Semjén, Kósa, Pelczné, Pokorni, Schmitt, Szijjártó, Martonyi, Rogán, Varga s a többiek követik egymást a színpadon), a tömeg napról napra apad, a projekt kifulladásra látszik, és lassan önmaga paródiájába fordul.

Október közepe táján úgy tűnik, a miniszterelnök kihúzza fejét a gondosan elkészített, majd alaposan megfeszített hurokból, és megmenekül. Ám Orbán tovább erőlteti a dolgot. Nem akarja elengedni a megsebzett vadat, megérezte a vére szagát, makacsul üldözi tovább. A fideszes vezérkarban napról napra latolgatják, meddig bírhatja még Gyurcsány. Mikor omlik össze a roppant nyomás alatt, mikor fogy el az ereje és a támogatottsága - ám mindegyik kitart, sőt növekedni, szilárdulni látszik. így közeledünk október 23-ához, az '56-os forradalom ötvenedik évfordulójához.

És Orbán elhatározza: ez alkalommal dülőre viszi a dolgot.

A Fidesz 20-án váratlanul bejelenti, hogy felhagy a Kossuth téri gyűléssel, és ünnepi nagygyűlést hirdet október 23-ára. A Belváros szívébe: az Astoriához. A magyar főváros ezen a napon több mint ötven külföldi delegációt - állam- és kormányfőket - lát vendégül, akik a jubileumra érkeztek. Részt vesznek a hivatalos ünnepeken, elsősorban délelőtt a Kossuth téren, szálláshelyeik a Belváros luxusszállodáiban vannak, mindenekelőtt az Erzsébet téren (Kempinski) és az Apáczai Csere János utcában (Intercontinental, Marriott). A Rákóczi út-Kossuth Lajos utca és a Károly körút-Múzeum körút kereszteződésénél található Astoria közvetlen közelében.

A Fidesz sose tartott itt korábban semmiféle demonstrációt. A Kossuth tér mellett a budai vár volt eddig a párt gyűléseinek hagyományos színtere. Az '56-os megemlékezéseké pedig a Széna tér környéke, a Margit körút. Az Astoria - a Belváros kulcsfontosságú közlekedési csomópontja - egy nagy útkereszteződés, nem szélesedik ki térré: valójában alkalmatlan nagyobb létszámú tömeggyűlés megtartására. Ráadásul a forradalom semmilyen említhető eseménye sem kötődik ide. Ám *logisztikailag épp* félúton van a két legfontosabb (erősen jobboldali) helyszín, a Corvin köz és a Kossuth tér között. Gyakorlatilag ki se lehet kerülni. És Orbánék (akik persze bojkottálják a hivatalos rendezvényeket) ezt választják ki maguknak, s ehhez mindenáron ragaszkodnak is.

.

Az állami ünnepek fő színtere, a Parlament előtti tér október 23-ahajnaláig az extrém jobboldal megszállása alatt áll. A tér addigra fizi-

kálisan is lepusztult állapotba kerül: a fölvert sátrak, a letaposott fű, a levezelt bokrok, a szemetelés miatt alkalmatlan és méltatlan az ünnepelésre. Nem beszélve az ott gyülekező kétes elemekről, akiknek a jelenléte vállalhatatlan biztonsági kockázatot jelent a különösen magas rangú külföldi vendégek szempontjából. A rendőrség a legutolsó pillanatban szánja rá magát az elengedhetetlen intézkedések megtételére. Hosszas alkudozások után megállapodnak a szélsőségesekkel, hogy átmenetileg kiürítik, majd biztonsági okokból átvizsgálják a területet, ezt követően pedig egy kordonokkal elkerített részre visszatérhetnek a demonstrálók. A dolgok azonban másként alakulnak.

A rendőrök a sátrakba rejtve különféle szűrő, vágó eszközöket, vasgolyókat, gázpalackokat és egyéb különös dolgokat - például nagyobb mennyiségű pénzt - találnak. „A tűzszerész parancsnok tájékoztatása szerint olyan eszközöket foglaltak le, amelyek komolyan veszélyeztetnék a területet... Még nem találkoztam olyannal addigi praxisom során, hogy zokniba faszenet raktak, a faszénre valamilyen olajat öntöttek. Ha ezt meggyújtják, ezt a vegyészek magyarázták el, az olyan gázt bocsát ki, amit nem tud megszűrni a gázálarc, és megnehezíti a rendőrök légzését.”²⁰¹ Mindez azon a területen, amelytől 50-100 méterre, a délelőtt 10-kor kezdődő zászlófelvonást követő ünnepségen a világ vezető politikusainak biztonságáról kell gondoskodni. Ezek után szó sem lehet a „tüntető” visszatéréséről.

A BRFK óriási erővel biztosítja az éjszaka folyamán a Kossuth tér kiürítését. „Október 23-án 00.30 órakor dr. Lapid r. dandártábornok utasítására a Rebisz Bevetési Parancsnokság *teljes személyi állománya részére (45 + 760fő)* riadó lett elrendelve... A bevetési osztályok 4 db vízágyúval, 1 db AWGL-el kivonultak a Budapest V. kerület Kossuth térre.”²⁰² *(Kiemelés - D. }.)* Nemes Sándor ezredes: „Bár én nem voltam kirendelve, de azért kimentem a Kossuth térre, és megdöbbenve láttam, hogy ott legfeljebb 250 ember van, és szóvá tettem, hogy miért kellett ilyen nagy létszámot kivezényelni. Azt mondták, nem tudták, hogy a

²⁰¹ A Kossuth téren aznap műveletirányítóként működő *Majoros alezredes* beszámolója. Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 28. o.

²⁰² Papp-jelentés. 6. o. http://www.police.hu/data/cms473003/papp_jelentes_nevekkel.pdf

sátortáboron belül mekkora létszám van. Fegyelmezett katonaember lévén, ezt tudomásul vettem, és nem vitatkoztam.”²⁰³

A rendőri vezetés tehát átesett a ló túloldalára: a szeptember 18-ai alulbiztosítással szemben ezúttal túlbiztosítja a helyszínt. Ami azért bizonyul később súlyos hibának, mert azok a rendőrök, akiknek a szó szoros értelmében végig kell harcolniuk a következő napot, egészen október 24-e hajnaláig, azok a 22-én este elrendelt riadó miatt alvás nélkül kezdik meg a több mint harmincórás, rendkívüli fizikai és lelki igénybevétellel járó szolgálatot.

A Gulyás-féle bizottság tagjai közül többen visszatérően hangoztatják: ha a rendőrök betartják a demonstrálókkal kötött megállapodást, miszerint *15 órától*, az ünnepség után visszamehetnek a térre, akkor semmi komoly incidensre nem került volna sor október 23-án. Ezt az állítást kategorikusan cáfolta Bene főkapitány: „Én erről semmit nem tudok. Én ilyenre utasítást nem adtam, nekem ilyen megállapodásról jelentést senki nem tett, ebben teljesen biztos vagyok.” De cáfolják már a délelőtti események is:

Majoros Zoltán: „A BRFK a területet lezárta, kordonozta, biztosította. Közeledett a zászlófelvonás ideje. Ez 10 órakor volt, akkorra érkeztek az állami főméltóságok. Megjelent *9 óra 15-kor* egy 30-60 fős csoport a Nádor utca - Garibaldi utca kereszteződésében, akikben felismertem azokat az embereket, akik korábban más helyeken demonstráltak... Ezek az emberek be akartak jutni a Kossuth térre. A BRFK rendőrei nem tudták kezelni ezt a szituációt, ezért engem utasított a BRFK biztosításparancsnoka, hogy két szakasz rendőrt küldjek oda az egyik századból, amely az alsó rakparton volt elhelyezve... Közben a létszámuk növekedett, több helyen megjelentek tüntetők... még a zászlófelvonás előtt. Gyakorlatilag az egész századot ki kellett rendelni, hogy... a Nádor utca, Szabadság tér irányából ne tudjanak bejönni a területre, mert közben érkeztek az állami főméltóságok.

Ugyanebben az időben a Kossuth tér északi oldalán a Szalay utca torkolatánál megjelent egy 100-150 főnyi tömeg, amelyik fizikálisan viszonylag közel került az állami zászlónál elhelyezkedő védett vezetők-höz... kormányellenes jelszavakat kiabáltak, és mindenáron be akartak

²⁰³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 81. o.

jutni a területre, ezért egy másik századot is oda kellett küldenem. Közben a... tömeg létszáma felemelkedett 400-600 főre, és a déli oldalon is folyamatosan gyarapodott. Tehát szinte egy időben jelent meg két oldalról a tiltakozó tömeg, a gyülekezési törvény előírásainak betartása nélkül. Támadta a rendőröket... és már felmerült bennem: te atyaúristen, a hozzánk ünnepelni érkezett külföldi vendégeket a saját biztonsági embereik ki fogják innen menekíteni, mert olyan veszélyesnek tűnt a dolog. De végül is maradtak, mert érzékelték, hogy rendőrileg kezelni tudjuk a helyzetet. Mindkét irányból jelentős rendőri erők lettek oda-csoportosítva, a déli oldalról a közben több ezer főszre duzzadt tömeg ki lett szorítva az Arany János utca vonaláig, északi oldalról pedig a Markó utca vonaláig, de volt olyan kötelék, ami kijutott a Szent István körútig, és a Balassi Bálint utca - Markó utca vonalat egész a rendezvény befejezéséig tartani tudtuk. Ez a tevékenység 13 óra 20 percig tartott.²⁰⁴

Ám mindez csak könnyű előjáték volt. Az ünnepség lezajlott, de a rendőröknek alig maradt másfél óra szusszanásnyi idejük, midőn sokkal komolyabbra fordul a helyzet.

Mielőtt ezt fölidéznénk, meg kell említenünk még valamit. Ez idő alatt a város más pontjain is rendezvények zajlottak. Mindenekelőtt a Corvin közben. A Kálvin tér, Múzeum körút, Károly körút, Bajcsy-Zsilinszky út vonalán újra és újra megjelentek nagyobb méretű csoportosulások, amelyeket a gyülekezéssről szóló törvény értelmében (mint előre be nem jelentetteket) föl kellett volna oszlatni. Mivel azonban ezek a csoportok ekkor még nem fejtettek ki erőszakot, a rendőrök - tekintettel a nemzeti ünnepre is - nem oszlatták föl őket, legfőljebb biztosították, kísérték. Noha a törvényessége vitatható, az adott helyzetben ezt mégis helyénvaló eljárásnak kell tekintenünk. Mert így a legkevésbé se a rendőrség provokálta ki az erőszak megjelenését. Épp ellenkezőleg: messzemenően toleráns volt aznap - ameddig csak lehetett.

15 óra körül azonban gyökeres fordulat következik be.

Majoros: „Délután 3 órakor a Bajcsy-Zsilinszky út irányából jelent meg egy 2-300 fős, majd hamarosan 2-3 ezer főszre növekedett tömeg, amelyik az Alkotmány utca [*Bajcsy-Zsilinszky utcai*] torkolatánál le-
döntötte a kordonokat, és rátámadt a kordonrácsokon belül elhelyezett

²⁰⁴ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 28-30. o.

BRFK-s rendőri alegységre. A rendőri kötelék menekült vissza a Kossuth Lajos tér felé... A BRFK biztosítási parancsnoka utasított, hogy vezényeljek oda kötelékeket, ezért odaküldtem a Pigler István vezette századot... Pigler őrnagy százada Heves 100 hívónéwel ment oda, majd csatlakozott hozzájuk a Nagy Miklós őrnagy vezette század... Felszólították a tömeget, hogy fejezze be a támadást. Volt ott minden, dobálás, ütés, verés, egyebek. Mivel a tömeg nem engedelmeskedett a rendőri felszólításnak, zárt kötelékben megindultak, s mert közvetlen támadás érte őket, a parancsnok... könnygázcsapást és... vízcspást mért rájuk. Közben a Kossuth téren *Budapest rendőrfőkapitánya átvette a parancsnokságot, és utasításba adta... hogy törvényes keretek között a löfegyverhasználaton kívül mindenféle kényszerítő eszköz alkalmazását engedélyezi a rendőri kötelék részére..*"²⁰⁵ (Kiemelés - D. J.)

*

Utóbb többen, egybehangzóan elmondták: *ez kulcsfontosságú mozzanat volt.* Mert szerintük egészen eddig a pontig bizonytalannak tűnt a dolgok kimenetele. Az egyre világosabbá vált, hogy ezen a napon ismét rendkívül komoly támadás bontakozik ki - immár nem egyszerűen csak a közrend, de az alkotmányos rend ellen. Mind több jel utalt rá, hogy ezt a különleges október 23-át valakik alkalmasnak találják arra, hogy eszkalálják a helyzetet. Aminek eredményeképpen olyan súlyos válságszituáció áll elő, hogy az végül elvezethet a kormány bukásához. Az erőszakos cselekmények résztvevői zömmel komolyan gondolták, hogy „forradalmi helyzet” alakult ki, s ők győzelemre akarták vinni a maguk „forradalmát”. Hogy mindezek mögött kik állhattak, s nekik a háttérben miféle politikai kalkulációik lehettek - magyarul: kik és miféle politikai pecsenyét kívántak megsütni az elharapózó tüznél -, arra természetesen még visszatérünk. Délután három óra körül Gergényi főkapitány (aki az elszántsága mellé sok-sok tapasztalatot is szerzett az elmúlt hetekben) mindenesetre elhatározta: történjék bármi, ő minden rendelkezésre álló erővel helyreállítja a közrendet, és megvédi a Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedését.

²⁰⁵ Uo.

Adjuk vissza a szót *Majoros* ezredesnek:

„Kiszorították a tömeget a Bajcsy-Zsilinszky út, Alkotmány utca kereszteződéséig, és a kötelékek ott felálltak. A tömeg kisebb része a Nyugati pályaudvar felé ment, a nagyobbik része pedig a Bajcsy-Zsilinszky úton haladt. Közben a környező utcákban különböző csoportok jelentek meg, a Bazilikánál is egy nagyobb csoport verődött össze, az alsó rakpartról pedig mintegy 500-1000 fő próbált bejutni a Parlament elé. Tehát több irányból is megpróbáltak bejutni a Kossuth térre, és azt skandálták, hogy távozzon a kormány, foglaljuk el a Parlamentet, mert forradalom van, vegyük át a hatalmat. Ez volt a lényege azoknak a jelentéseknek, amiket akkor kaptam.

Miután a rendőri kötelék a Bajcsy-Zsilinszky út, Alkotmány utca kereszteződésében felsorakozott, megállt. Közben Takács Miklós alezredes vezetésével erősítésként megérkezett a Hungária 200-as, Bedők János alezredes vezetésével pedig a Hungária 300-as csapat. Ezek Rebiszesek voltak, profi rendőrök, ők is elhelyezkedtek ott. Menetközben a 300-as hívónevű század a Nyugati téren összegyűlt tömeget oszlatta föl, utána visszament az... Alkotmány utca kereszteződésénél lévő gyülekezési helyre. Közben a Bajcsy-Zsilinszky úton felerősödött a tömeg mintegy kétezer főre. Többen odamentek az ott álló rendőrökhöz, támadták őket... Az újabb tömegosztatás akkor indult be, amikor az egyik Heves megyei rendőrt megkésélték.”²⁰⁶

A Majoros ezredes által használt kifejezés - bár valós cselekedetre utal - többet sejtet, mint ami történt: a Heves megyei század tisztjét nem *szúrták* meg, a kezét érte *vágás*, így nem szenvedett életveszélyes sérülést. Különben is alapvető tévedés azt hinni, hogy a rendőrök amúgy „hirtelen fölindulásból” kezdték meg az osztatást a Bajcsy-Zsilinszky úton a Deák tér irányába. Mivel az aznapi események egyik kulcsmozzanatáról van szó, rekonstruáljuk a lehető legpontosabban, mi történt - és miért.

*

A kialakult helyzet azért kritikus, mert amikor a tömegosztatás megindul (a Papp-jelentés szerint *15.43-kor* érkezik a Kossuth téri műveletirá-

²⁰⁶ Papp-jelentés. 5. o.

nyitó ezt elrendelő parancsa), akkor már csak bő negyedóra van hátra a 16 órára összehívott Fidesz nagygyűlés kezdetéig. Az oszlatás helyszíne és az Astoria közötti távolság jelentős: 1700 méter. Ám a Papp-jelentés szerint „az oszlatás parancsnoka javaslatot tett a tömegoszlatás befejezésére”.²⁰⁷ Érdekes összefüggően idézni a jelentés idevágó részletét: „15.43 órakor a Hungária 705-ös a Hungária 600-asnak azt az utasítást adta, hogy a tömegoszlatást a Deák tér irányába folytassa, és a tömeget teljesen számolja fel. Az Andrassy út irányába távozó tömeg visszaindult a rendőrsorfal irányába, és kövekkel dobálta a rendőri egységet.”²⁰⁸ (Kiemelés - D. J.)

Ebből az derül ki, hogy az utasítás kiadásával egy időben éri támadás a rendőrsorfalat. E támadás ezek szerint megelőzte az oszlatást. Igazolja ezt Pigler István ezredes 2010-es beszámolója is: „Amikor a Bajcsy-Zsilinszky úton felálltunk, akkor indult meg ismételtén a dobálózás... Tehát... felállt a rendőrsorfal a tömegtől távolabb, viszont a tömeg elindult visszafelé. Volt egy olyan érzésem, hogy ez egyfajta tili-toli: jönnek, dobnak, visszamennek; jönnek, dobnak, visszamennek.”²⁰⁹ Pálóczi Imre ezredes ugyanezt mondta el: „Folyamatosan támadták a rendőrsorfalat, akkor is, ha megálltunk. - Hogy kell elképzelni a támadást? - Előreszaladtak, dobtak, majd viaszsaladtak a tömegbe. A tömegből kirohant valaki, eldobta a sörösüveget vagy a kockakövet - jellemzően csuklyás, az arcukat eltakaró emberek majd viaszarohant...”²¹⁰

A randalírozók tehát folyamatosan provokálják a sorfalat. Megpróbálják kiváltani az oszlatást, magukra vonni, magukkal húzni a rendőröket - az Astoria felé. Ahol kezdődik a Fidesz nagygyűlés. A helyszínen lévő Kökényesi Gábor újságíró így idézi föl élményeit:

„A Nyugati térről menekülők a kis utcákon viaszszivárogtak az Erzsébet tér felé hátráló társaikhoz... Mikor úgy érezték, hogy elegendő vannak, ismét támadásba lendültek a skandálva dobálózók. Ekkor már az Andrassy útig szaladtak. A sorfal utánuk.

Nekem ekkor esett le a tantusz.

²⁰⁷ Uo.

²⁰⁸ Uo.

²⁰⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 57. o.

²¹⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 68. o.

Ezek ennyire gyávák vagy valami céljuk van azzal, hogy igazából nem is harcolnak azért, hogy a Kossuth térre jussanak? Ja, persze! A Fidesz... nagygyűlése... Odamentem a parancsnokhoz és megkérdeztem, hogy tudatosan halad-e az Astoria felé. - Az a parancs, hogy oszlassam szét a randalírozókat - válaszolta. De arra egy másik törvényesen bejelentett rendezvény folyik éppen. Azzal mi lesz? Szemmel látható volt a döbbenete. - Nem tudod, hol van a rendbontók tömegének a vége? - kérdezte. Nem tudtam, de nem tartott semeddig elsétálnom a Deák térig, ahonnan belátni az egész Madách teret. A tömeg eleje addigra már a Dohány utca magasságában járt. Összeért, ami összetartozott..."²¹¹

Az oszlató helyszínparancsnok Pigler László *alezredes*²¹² volt a Bajcsyn. Aki a (Papp-jelentésből idézett) javaslatot tette a műveletirányításnak az oszlatás befejezésére. Javaslatát nem sokkal később megismételte. A műveletirányító (Majoros ezredes) ezt követően Gulácsi *ezredesre* ruházta át a Bajcsy-Zsilinszky úti helyszínparancsnoki feladatot. A későbbiekben e mozzanat a legsúlyosabb koncepciók alapjává lett. Piglert azért váltották le, mert javasolta az oszlatás leállítását! Mert ő nem akart rámenni a Fidesz-nagygyűlésre! Ami viszont a rendőri - és persze a politikai - vezetés legfőbb célja volt... Az utóbbi képtelen állítások cáfolata előtt tisztázzuk: Pigler leváltása Gulácsira automatikus és szükségszerű attól a pillanattól fogva, hogy az utóbbi a saját megerősítő századával a helyszínre érkezik.

Gulácsi: „Ennek roppant egyszerű az oka. Amikor felvettem én is az arcvonalat, odaértünk az Andrásy út-József Attila utca vonaláig a Bajcsy-Zsilinszky úton, ott öt olyan egység volt, amelyik ugyanonnan, ugyanattól a szervezettől érkezett. Ilyenkor a rendőrségnél mindig parancsnokot kell kijelölni... Én voltam az, aki a legmagasabb rendfokozattal rendelkeztem, és abban a beosztásban én dolgoztam legrégebben, tehát feljebbvalója voltam a többi osztályvezetőnek. Mert úgy nem lehet, hogy a műveletirányító adja a feladatot, és külön, öt felé mindenkinek ugyanazt a feladatot meghatározza. Piglert... nem azért váltották le, mert ő nem értette a munkáját vagy nem tudta, hanem én voltam a feljebbvaló.”²¹³

²¹¹ http://jerrymouse.blog.hu/2011/09/28/terror_vagy_puccs

²¹² Időközben előléptették ezredessé, ezért szerepel ilyen rendfokozattal a 2010-es meghallgatáson.

²¹³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 08. 70. o.

Pigler, bár fenntartja az oszlatás folytatásával szembeni kritikáját, megerősíti ezt:

„Azt tudni kell, hogy a rendőrség hierarchiájában az alezredesi és az ezredesi rendfokozat között jelentős különbség van. Tehát tudni kell, hogy valóban, Gulácsi Sándor osztályvezetőként, ezredesi rendfokozatban, nagyobb szolgálati tapasztalattal rendelkezett... Ha abban a pillanatban döntenie kell valamelyik vezetőnek, hogy *Pigler István* vagy *Gulácsi Sándor* legyen a parancsnok, akkor Gulácsi Sándort választotta volna. Ez minden szintű vezetőnél így lett volna, én biztos vagyok benne. Hiszen régebben volt rendőr, magasabb rendfokozatot viselt, még az állománya is nagyobb volt, mint az enyém; neki egy teljes osztályállománya volt, nekem pedig csak száz fő körüli volt az osztályállományom.”²¹⁴

*

Miután ezt tisztáztuk, nézzünk szembe azzal az állítással, amit az extrém jobboldaltól a jobbikosokon, fideszeseken, elempéseken keresztül a liberális jogvédőkig, a baloldali demokratákig, sőt emeszpésekig és rendőri szakértőkig, mi több: az akkori kormány számos tagjáig (beleértve Szilvász Györgyöt) mindenki meggyőződéssel vall. Hogy tudniillik a Gergényi irányította rendőri erők aznap délután súlyos hibát követtek el, amikor nem álltak le *teljesen* a Bajcsy-Zsilinszky úti (majd a Károly körúti) tömegoszlatással. Hogy ezzel rosszabb esetben: *előidézték*, kevésbé rossz esetben: *nem tudták elkerülni* az Astoriánál két-három órával később kialakult katasztrofális helyzetet. És az a helyzet legalább olyan hatásos muníciót adott az eseményeket később durván meghamisító fideszes törekvések számára, mint az őszödi beszéd néhány mondata. Hisz annyira nyilvánvaló, mit kellett volna tenni a rendőrségnek! Először is teljesen leállítani az oszlatást a Bajcsyn, majd elszigetelni a randalírozókat a Fidesz gyűléstől. Záró sorfalat állítani, az Erzsébet tér és az Astoria közé.

Vajon miért nem ezt tették? Érthetetlen!

Amíg nem ismertem meg az események részleteit (percről percre, utcáról utcára), az azokban résztvevő erők mozgását, méretét, addig

^{2,4} Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 63. o.

magam is osztottam a fenti álláspontot. Ám amióta megismertem, teljesen biztos vagyok abban, hogy a fenti okoskodás a valóságban fabatkát sem ér. Tovább megyek: határozottan úgy ítélem meg a dolgot, hogy *a Gergényi-vezette rendőrség* (ellentétben szeptember 17-ével és 18-ával) *nem követett el érdemi hibát október 23-án.* (A Kossuth tér kiürítését túlbiztosító általános riadót még 22-én rendelték el.)

A rendőri vezetés délután három és négy óra között feloldhatatlan dilemma elé kerül. Egyfelől *kétszeresen is törvényszabta kötelessége* a be nem jelentett, ráadásul kirívóan erőszakos zavargás föloszlatása. Másfelől - *s ez szintén törvényszabta kötelességük* - biztosítaniuk kell az előre bejelentett, nem erőszakos Fidesz nagygyűlést is. A két kötelezettség egyidejű teljesítése azonban nem lehetséges: a gyakorlatban ezek kizárják egymást azon a délutánon. Pontosabban egyetlen módon volna lehetséges, ha elegendő rendőri erő tudnának fölvonultatni a Bajcsyn randalírozó és az Astoriánál összegyűlt tömeg *közé*. Ilyen erők azonban nem léteztek.

Egy korábbi fejezetben láttuk: a rendőrségnek ezen a napon mindösszesen 2400 fő állt rendelkezésre Budapesten feladatai végrehajtására. Az események gócpontjában ekkor egyszerre három feladatuk is volt: 1. a Kossuth térre támadó tömeg oszlatása a Bajcsy-Zsilinszky úton; 2. a Fidesz nagygyűlés biztosítása az Astoriánál; 3. az ünnepségek után szálláshelyeikről a reptérre tartó mintegy ötven külföldi delegáció útvonalának védelme.

A Gulyás-féle bizottságban természetesen százszor elmondták, hogy záró sorfalat kellett volna állítani a randalírozók mögé. *Gulácsi* ezredes erre így felelt: „Ha a főkapitánynak lett volna elég ereje, akkor... ezt az ön által elmondott, teljesen logikus megoldást választotta volna... és akkor nem mentek volna az Astoria irányába. Gergényi van annyira tapasztalt rendőr, hogy ha elég embere van, akkor ezt meglépi...”²¹⁵

A bizottság elnöke egyenesen azt kérdi a főkapitánytól, hogy miért nem állított *már előre* sorfalat a Bajcsyra, hogy az Alkotmány utcai oszlatás végén a „tüntető” eleve csak a Nyugati tér irányába tudjanak fordulni. Megkérdi, hogy mekkora erő kellett volna ehhez.

Gergényi: „Természetesen van abban óriási logika, amit ön mond, elnök úr, és gyakorlatilag meg is valósítható: erő kérdése. De miután nem

²¹⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 08. 69. o.

voltunk jószok, nem tudtuk, hogy megtámadják a rendőri erőket, nem tudtuk, hogy a fölállított kordont szétverik... ezért a Bajcsy-Zsilinszky úton nem voltak rendőri erő. Egy ilyennek, hangsúlyozom, utólag - mert más utólag - a megakadályozására... hát... azt az erőt körülbelül négy-öt század megfelelő elhelyezéssel meg tudja állítani." Miután az elnök kijelenti, hogy szerinte „ezt elő lehetett volna teremteni még akkor is”, a főkapitány a következőket mondja el:

„Nagyon nehéz pillanat volt, amikor szembesültünk azzal... hogy mennyi erő áll összességében rendelkezésünkre a biztosításra. Gyakorlatilag Bene tábornok úr további erőkérséseinket nem tudta teljesíteni, tekintettel arra, hogy *vidéken is kellett kezelnie bizonyos helyzeteket*, illetve készenlétet kellett fönntartania; tehát több erőt a rendelkezésünkre nem tudott bocsátani. Az erőink nagyon végesek voltak... Ezzel a rendőri erővel kellett megoldani az összes problémát, tehát akkor már a Nyugati teret... ahol nagyon keményen támadták a rendőröket, az Erzsébet teret - lásd: tankot loptak, ágyút gurítottak a rendfenntartó erőkkel szemben... ugyanakkor kellett kezelni a Blaha Lujza teret, illetve a körutat is.”²¹⁶

Mondhatja bárki: ezek csupán szavak. Csakhogy voltak tettek is! A műveletirányítók *három alkalommal* kísérelték meg a szóban forgó zárás végrehajtását.

Majoros: „Tisztában voltunk azzal, hogy 16 órakor kezdődik a Fidesz... nagygyűlése, hiszen azt rendőri erő biztosította. Azt is egyértelműen lehetett látni, hogy ez a tömeg rá akarja vonni a Fidesz nagygyűlésére a tömegoszlató rendőri erőt. Ezért több alkalommal megkíséreltük, hogy a területet lezárjuk. Első lépcsőben megindítottunk *két századot*, a Hungária 200-ast és 300-ast, hogy a... párhuzamos utcákon hajtson végre menetet, és zárja be a Bajcsy-Zsilinszky utat, hogy ne tudjanak följönni, illetőleg ne tudjon a tüntető csoport rámenni a Fidesz nagygyűlésére. Ezt ez a két század nem tudta végrehajtani, mert a környező utcákban mindenütt harcolni kellett, mindenhol támadták őket.”²¹⁷

A dolgot tehát nem úgy kell elképzelni, hogy az oszlató rendőröket támadó, provokáló tömeg egy csomóban van, aminek szépen mögé le-

²¹⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 131. o.

²¹⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 30-31. o.

het kerülni. A randalírozók az egész környéket ellepik, s az Astoria és a Bajcsyn harcolók között sem üres az utca, a harcosok folyamatosan jönnek a Corvin köz felől - az Astorián át.

Majoros: „A tömeg alulról jött, a Bazilika irányából. Jelentős része onnan érkezett, onnan kapta az utánpótlást... Megindítottunk egy vidéki századot is, már nem tudom, melyiket, nem emlékszem rá, hogy *a Dohány utcából* jöjjön ki, és zárja le a területet. Nem tudta megtenni... a Bazilika felé menekíteni kellett a századot...

Beindítottuk a BRFK egy speciális alegységét, körülbelül 50 rendőrt, hogy ők is tegyék meg ugyanezt. Kérem szépen, *az Anker köznél körbezárták őket*, a későbbiek során tudtuk a rendőröket kimenekíteni. A parancsnokuk, László őrnagy vágott sérülésekkel jött vissza és jelentkezett nálunk.”²¹⁸

Pigler: „Tudva, hogy az Astoriánál a Fidesznek nagygyűlése van, lassú lépésben rendeltem el a további tömegoszlatást, ami azt jelenti, hogy szinte tyúklépésben lépdelték a kollégáim. Amikor az Arany János utca magasságába érkeztem, akkor hallottam meg egy kollégámat, aki az Erzsébet tér sarkán volt, Hungária-300-as hívóval, hogy körbevette a tömeg. Ekkor rendeltem el a futólépést.”²¹⁹ A gyors ám rövid előre nyomulást a bekerített század kimentésén túl az teszi még szükségessé, hogy az utcai harcosok, bőséges munícióhoz akarván jutni, a Bazilikánál elkezdték fölszedni és összetörni a térköveket, amit föltétlenül meg kellett akadályozni. A Deák tér előtt azonban a rendőrsorfallal megáll.

*

Papp-jelentés: „16.08-kor a tömegoszlató kötelék megáll a Bajcsy-Zsilinszky út - Andrássy út kereszteződésében, és nem folytatja tovább a tömegoszlatást.”²²⁰ Az Astoria még mindig bő 800 méterre van ide; épp kezdődik a nagygyűlés. A sorfallal több mint másfél óráig nem mozdul a kereszteződésből. A környéken mozgó többi alakulat is a Fidesz-rendezvény biztonságára figyelemmel végzi a dolgát ebben az időszakban.

²¹⁸ Uo.

^{2,9} Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 51. o.

²²⁰ 8. o.

Hogy a rendőröknek ez a generális szempontjuk, azt egyértelműen igazolják az alábbi rádióforgalmazás-részletek:

„16:14:52 Hungária 300-as, az Astoriához ne engedjétek ezt a tüntető csoportot, akadályozzátok meg, megy a többi kötelék is. - Hungária 600-as vagyok, pont abba az irányba mennek. - Gyorsítsátok meg... a tüntető tömeg nem mehet oda az Astoriához, nem zavarhatja meg a Fidesz nagygyűlését...

16:19:00 Hungária 300-as, sikerült megakadályozni a tömegnek az Astoria felé történő mozgását? - Direkt arra utaznak... mögójük már nem tudunk kerülni akkor már mi is ott vagyunk az Astorián. - Teljes körűen akadályozzátok meg, hogy oda menjenek...

16:20:57 Az az utasítás, hogy ez a tüntető tömeg nem mehet oda az Astoriához. A 300-as mindenféleképpen akadályozza meg az odajutásukat, ott volt a Deák térnél, remélem tovább nem ment a tömeg. Kérek arra visszajelzést, hogy hol van. - A tömeg túlment a Deák téren és az Astoria felé tudjuk innen a kereszteződéstől terelni. - Ne tereljétek az Astoria felé!

16:22:58 A 600-as a Bajcsy és az Andrássy út kereszteződésében 3 vízágyúval áll, mert amennyiben megindulunk, úgy a teljes tömeget a Fidesz rendezvényére toljuk rá. Nem tudok továbbmenni egyelőre, mert akkor a rendezvényt megzavarom. - Álljatok ott...

16:24:54 A 100-as konkrét információkkal rendelkezik arra, bűnügyi munkások megnézték, hogy a Deák tértől az Astoriáig teljesen be van állva a civilekkel az út... Biztosítsuk a rendezvényt, cs ne zavarjuk meg az engedélyezett demonstrációt. - Hol van a tömegnek a vége? Tehát teljesen összeért az Astoriánál lévő tüntetőkkel ez a vonuló tömeg? - Hungária 100-as vagyok. A tömeg eleje az Astoriánál van, összeért a Fidesz rendezvénnyel. A vége pedig a Deák térnél van a metró kijáratoknál. Tehát ez az egész massa összeért... ezt nem lehet tovább nyomni... - Nyugtáztam ezt. Kérem megerősíteni a Hungária 300-as részéről is a 100-as jelentését, kérek helyzetjelentést - Itt a Hungária 300, én már ezt akkor mondtam, amikor kiértünk a Deák térre, hogy a tömeg eleje már összeér az Astoriával. Direkt azért szaladtak erre, hogy a nagygyűlésre mehessenek. A Deák térnél megálltunk, most itt vagyunk a Paulai Ede utcában... - Nyugtáztam a jelentéseket, álljon meg akkor a tömegoszlatás, ne zavarjuk meg a Fidesz nagygyűlését.

16:34:27 Rendező 1-es megbeszélte a FIDESZ szervezőivel, hogy addig megállunk, míg tart a nagygyűlés. 18 órakor befejezik, és 18 órakor elhagyják békésen a területet. Akik ott maradnak, azokkal szemben újra meg fog indulni a felszámolás, tehát addig rendezzék a kötelékeket, szervezzék meg, hogy amennyiben a nagygyűlés befejeződött, és utasítást kaptok, akkor tudjátok folytatni a felszámolás rendjét."²²¹

Állapítsuk meg: amennyiben a Fidesz célja a rendőrség munkájának a megnehezítése volt az Astoria helyszínül választásával, akkor ezt a célt már délután maximálisan sikerült elérnie. Ám nemsokára kiderül, hogy Orbánék ennél egy picivel többet akartak...

Mielőtt ezt megnéznénk, hallgassunk bele egy telefonbeszélgetésbe is.

Az 1990-ben kirobbant „Dunagate” botrány óta a kormányok kínosan ügyeltek rá, hogy távol tartsák a titkosszolgálatokat a politikai szervezetektől. Senkit sem figyeltek meg, a szélsőségeseket sem. A tévéostrom napjától ez a helyzet megváltozott. Az NBH gyorsan beépült ezekbe a szervezetekbe, és titkos eszközöket alkalmazott az erőszakos események szervezését és kivitelezését végző személyekkel szemben. Az alábbi telefonbeszélgetést a Fidesz-gyűlés alatt hallgatták le az események helyszínén. Szó szerinti leirat következik:

„- Úgy húzzátok magatokra a rendőröket, hogy ne legyen összecsapás. Vonuljatok visszafelé az Astoria felé!

- Már itt vagyunk. Mi már itt vagyunk az Astoriánál, Debil!

- Bakker! Húzzátok magatokkal a rendőröket is!

- Főnt megállt egy tömeg, és onnan nem fogjuk tudni lehúzni, érted. Azt akartuk mi is, hogy lehúzzuk ideáig, de nem sikerült. Hát hiába vezetem, ugye, én mentem elől, baszd meg.

- Jó, megálltak most itt a köcsögök egy kétszáz méterre az Arany János utcától, és mintha nem nagyon akarnának utánatok menni.

- Mert annyian vannak, mint az állat, baszd meg, annyi könnygázt kaptam, mint a hétszentség, hallod.

- Kicsit hergeljétek a rendőröket, de úgy, hogy ne legyen összecsapás! És húzzátok magatokkal az Astoria felé!

- Azt akarjuk. Mi ezt is csináltuk. Direkt ezért mentünk csak ki. Nem akartunk mi itt ölni, érted.

²²¹ http://hvg.hu/gyurcsany/20061102_titkos

- Jó. Kénytelenek vagyunk elhozni azt a tömeget az Astoriától, a nélkül veszünk.

- így van, így van. Az a jó, hogyha ide lejönnének, és itt csinálnátok a balhét, érted.

- De ahhoz húznotok kell magatokkal őket.

- Hát, de nem tudjuk, mert fönt megálltak megint a Deák térnél.

- Basszus.

- Ott egy tömeg, és ott meg van állva, de körülbelül, itt most már van, baszd meg, kétszázezer ember az hétszentség. Hát, de látod te is.

- Félmillió van.

- Nagyon jó. Na, ennyi legalább kell, csak az a baj, hogy ez mind a Fideszhez jött.

- Hát majd kapnak egy kis könnygázt, és akkor meglátjuk, hogy kihez jöttek.

- Na, ez az, úgy kéne, ez lenne a cél. Ez lenne a cél."²²²

*

De mi volt Orbánék célja? Láttuk: a „fölkelők” számítottak a Fidesz Belvárosba vitt tömegeire. Az pedig nem is kérdés, hogy viszonyultak ehhez Orbánék, mert a válasz adott! Úgy viszonyultak hozzá, hogy eleve a Belvárosba vitték a maguk tömegeit. Előre megfontolt szándékkal, mintegy tálcán kínálva föl őket. Ne tudták volna, hogy ez miféle kockázattal jár? Pontosan tudták. Épp ezt a kockázatot keresték.

Lapid Lajos: „Amikor ezt a rendezvényt bejelentették, akkor egy egyeztető tárgyalást folytattunk le - amelyen Nyitrai Zsolt képviselő úr képviselte a szervezőket -, és jeleztük, hogy a delegációk útvonala, valamint az egyéb demonstrációk miatt ennek a rendezvénynek nagyon nagy a kockázata. A BRFK javasolta, hogy a korábbi megszokott helyeken, az Attila úton vagy a Margit körúton... a Széna térig lezárt területen tartsák meg a rendezvényt. Mi tehát előzetesen utaltunk arra,

²²² A „Debil” néven szólított férfi *Dobrovics József*, a Kossuth tériek ismert figurája. Még aznap lefotózták, ám ő azt mondta: valójában a Duna felé akarta terelni a tüntetőket. Később a haja szála se görbül október 23-i tevékenysége miatt, többször szerepel a médiában; 2007. március 15. után a TV2 Mokka „szakértő” vendége.)

hogy ez egy nagyon kockázatos dolog. - De tudomásul vették. - Más lehetőségünk nem volt." ²²³

Majoros Zoltán: „Kérem, engedje meg, hogy rendőri szakemberként azt mondjam, hogy ezen a nagy ünnepen megítélésem szerint rendkívül veszélyes volt, hogy az Astoriához rendezték ezt a nagygyűlést a Fidesz részéről... Lezárták a delegációk útvonalait, és egyszerűen, ha bármi kialakul a Belvárosban, *nincs olyan rendőri tevékenység egy ilyen tömegoszlatás keretében, ami ne idézze elő azt a helyzetet*, hogy az erőszakos, garázda, rendet bontó tüntetők azon a területen jelenjenek meg.” ²²⁴ (*Kiemelés - D. J.*)

Orbánék épp ezzel kalkuláltak. Olyan csapdát állítottak föl az Astoriánál, amelybe a rendőrségnek (noha mindent megpróbált, hogy elkerülje) szükségképpen bele kellett mennie. És a rendőröket (s a mögójük fantomizált politikai döntéshozókat) azóta abszurd módon vegzálja nemcsak a Fidesz és a jobboldal, de a balos jogvédők, a liberális értelmiség, továbbá az egész média, hogy miért ment bele a neki fölállított, elkerülhetetlen csapdába.

Csak a csapdaállítót nem vegzálja senki!

A demonstráció bejelentése után (a szokásos rendben) nemcsak tárgyaltak a biztosítást végző rendőri vezetők a Fidesz (Nyitrai Zsolt vezette) szervezőivel, de helyszínbemjárásra is sor került. Melynek során legalább a rendezvény tervezett *mobil* elemeiről sikerült lebeszélni őket. Az eredeti tervben ugyanis az szerepelt, hogy a Baross téri gyülekezőhelyről vonul föl az Astoriához a százezres tömeg, ahonnan a gyűlés végeztével átmennek az Andrássy útra, a Terror Háza elé. Ez olyan rendőri biztosítást igényelt volna, amit képtelenség volt bevállalni. A Fidesz ezekről nagy nehezen lemondott - ám az Astoriához makacsul ragaszkodott.

Adódik a kérdés: nem kellett volna-e a rendőrségnek elutasítania a Fidesz Astoriára vonatkozó bejelentését. A válaszom egyértelmű: *de igen*. Noha a gyülekezési törvény 2004. május 1-ei módosítása némileg szűkítette a hatóság jogkörét, minthogy „a közlekedés aránytalan sérelme” formula helyébe a „ha a közlekedés más útvonalon nem oldható

²²³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 61. o.

²²⁴ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 31. o.

meg" formula került az elutasítás lehetséges indokaként, az adott helyzetben ez elég lett volna. Gondoljunk csak az ötven külföldi delegáció utaztatására! A rendőrök jól látták az eszkaláció veszélyét is, a radikális tiltakozók mozgásából adódó, előre kiszámítható következményeket.

Ám a következmények mérlegelése: ez már a politika világa. Hogy mi állhatott Lapid tábornok kijelentése mögött („más lehetőségünk nem volt”), azt egy későbbi fejezetben vizsgáljuk meg. Most térjünk vissza az események helyszínére, az Astoriához, amely már a Fidesz gyűlésezése közben teret adott a randalírozók vonulásának.

Majoros: „Azt is nagyon jól tudom, hogy az ünneplő közönségen keresztül jött egy néhány ezres tömeg a Corvin-közből, ami fel tudott jönni egészen a Bajcsy-Zsilinszky úton. Ezzel nem tudok mit tenni, a lehetőségeink ilyenek voltak, és teljes körűen törekedtünk arra, hogy biztosítsuk a Fidesz rendezvényét. Kétségtelen tény, hogy közvetlenül a szervezőkkel, főszervezőkkel telefonos kapcsolatban volt dr. Lapid Lajos tábornok úr. A fülem hallatára beszéltek telefonon, egymást tájékoztatták, hogy mi történik.”²²⁵

A gyűlés biztosításparancsnoka Nagy-Juhák István alezredes: „A Fidesz-rendezvény biztosítására beosztott személyi állomány ünnepi öltözetben, fehér ingben, járőr felszereléssel, a bünygyi állomány pedig szintén ünnepi, azaz polgári öltözetben látta el a feladatát... - Az ünnepi öltözetben az azonosító szám miatt nem volt fellelhető? - Azért, mert az ünnepi öltözetben a rendőrök neve van fenn.”²²⁶

Az ötven egyenruhás és a huszonöt civil ruhás rendőr tehát a nagygyűlés *békés és ünnepi* jellegéhez igazodva készült feladata végrehajtására. Nagy-Juhák ezredes 2010-ben is meggyőződéssel vallotta: ez a személyi állomány - normális körülmények között - elegendő lett volna a rendezvény biztosítására. Csakhogy szó sem volt normális körülményekről.

Nemcsak Lapid tábornok, a Kossuth téri műveletirányító van szinte folyamatos telefonkapcsolatban az Astoriánál zajló rendezvény főszervezőivel, Nyitrai Zsolttal, Varga Szilviával és a civil biztonsági céget vezető Varga Lajossal - akik így percre kész információkkal rendelkeznek

²²⁵ Uo.

²²⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 17. o.

a Deák tér környékén kialakult súlyos helyzetről – hanem Nagy-Juhák ezredes is. Aki arra a fölvetésre, hogy Varga Szilvia szerint (akit persze nem idéztek a bizottság elé) a rendőrség épp a kritikus időszakban, a gyűlés vége előtt szakította meg velük a kapcsolatot, határozottan így felel: „A velem való kapcsolata nem szakadt meg sem neki, sem másnak... annál is inkább, mert a civil biztonsági szolgálattól kapott rádión keresztül is tartottuk a kapcsolatot...

Közösen arra a megállapításra jutottunk, hogy két biztonságos irány van, amerre el tudják hagyni a rendezvényen részt vevők a helyszínt... ez a két irány pedig a Kálvin tér volt, a másik pedig az Erzsébet híd... A Deák tér felé, illetve a rakpart felé vezető utakat a biztonsági szolgálattal közösen végig zártuk, és megpróbáltuk meggyőzni az embereket arról, hogy melyik irányba hagyhatják el a területet biztonságosan.”²²⁷

Csak hogy ezeket a rendőröket pár perccel a gyűlés vége után ki kell vonni a tömegből, mert a testi épségük a legkomolyabb veszélybe kerül az erőszakosak és a korábban békés, ám gyorsan radikalizálódó emberek fenyegető föllépése miatt. Védőfölszerelésük nincs, egy békés, ünnepi rendezvény biztosítására jöttek az Astoriához.

*

Fontos adalékokat szolgáltat a történetek pontosabb rekonstruálásához és jobb megértéséhez Négyesy Zoltán, az utcai radikálisok egyike, aki az események aktív résztvevőjeként, pár nappal később így számolt be tapasztalatairól:

„A magát nemzeti radikálisnak nevező emberek kétharmada be volt szarva, még lemenni se mert a terekre. Bátrak a négy fal között. 64 vármegyéseket láttam csak, meg néhány miépest, jobbikost, de tényleg csak néhányat...

Az utcán két csoport volt: 1. az orbánisták, az álló tömeg az Astoriánál; 2. a vonuló tömeg, kiindulópontja a Corvin köz. Ez *utóbbi* olyan 50-50 százalékban radikálisokból és fideszesekből állt, olyan light, kiábránduló félben levő fideszesekből, akik, mivel még nem kezdődött el a Viktor-show, gondolták, körülnéznek, mi van a városban, és lementek a

²²⁷ Uo.

Corvin közhöz... Az orbánisták zöme főként nyugdíjasokból és középkorúakból állt, kb. 80-85 százalékban... Tipikusan falusi és kisvárosi emberek, többnyire nem értelmiségiek, hanem szakmelós kisvállalkozók...

- Astoria, Astoria, Astoria! - skandálta a *[vonuló]* tömeg az első rendőrtámadás hatására. Nem a rendőrök kergették tudatosan az orbánisták közé a vonulókat. A Corvin közből több térre mentek, ám az Operához és a Deák-térhez közel kaptak egy kis naftát meg rendőri erőszakot, ezért úgy döntöttek: lemenni Viktorhoz, hátha megvédi őket a rendőr-csúrhétől. - Meglátjuk kiáll-e értünk Viktor, ezt nem tehetik velünk, most színt kell vallania neki! - beszéltek egymás között az emberek.

Nem a rendőrök terelték oda tudatosan őket... A rendőrök nem akarták, hogy az orbánistákkal egyesüljünk. Szépen hangzana, hogy a Fideszt be akarták mocskolni a komcsik, és azért terelték össze a két tömeget, de nem: ez nem lett volna logikus számukra. A vonulók úgy vélték, hogy a sorozatos rendőri akcióknak vége lesz, ha Orbán rendezvényére mennek, elvégre az egy parlamenti párt, ő az ellenzék vezére, ott biztonságban vannak. A tömeg skandálta az Astoria nevét, mint gyülekezési pontot... De a rendőri gyülekezés és lezárások miatt a vonulók csak hatalmas kerülőutakkal tudtak egyesülni az orbánistákkal.

- Fordulj meg! Viktor! Fordulj meg! - skandálta az üzőtt tömeg. - Lővik a népedet, gumilövedékekkel, gránáttal!... Mikor mondtuk, hogy gumilövedékekkel lőnek, és fejbe lővik az embereket könnygáz-gránáttal, a fideszesek nekünk támadtak: »Mi tisztességes tüntetők, békések meg demokratikusak vagyunk, nem tűrjük az ilyen provokátorokat, ne hazudjatok nekünk...« és így tovább... Ezek a bamba, idomított Viktorimádók egyszerűen nem hitték el nekünk a gránátokat és a gumilövedéket. Később azonban ők is belekóstolhattak ebbe...

Viktor színpada elé vittek kilőtt gumilövedéket, gránátokat, és egy összevert embert is odacipelt két barátja. Orbán egy rövid pillantást vetett rájuk, majd folytatta a mondókáját. Aztán hazament a páncélozott kocsijával, magára hagyva a tömeget a tomboló rendőrterrorban."²²⁸

Mielőtt azonban Orbán (aki csakugyan mindenhol testőrök kíséretében jelent meg, és páncélozott gépkocsival közlekedett azokban a

²²⁸ <http://kuruc.info/r/20/6812/#ixzz23F9vRXxI>

hetekben) elhagyja az Astoriát, a rendőrök pedig folytatják *törvényes kötelességük teljesítését*, történik valami egészen rendkívüli.

Megindul egy tank a rendőrsorfal felé.²²⁹

*

A Papp-jelentés szerint: „17.34-kor a kiállított T-34-es harckocsit beindítják, és 17.38-kor az oszlató sorfal elé fordul a Deák téren.”

Kökényesi Gábor: „Fél hat körül az egyre idegesebb és tehetetlenebb tömeg elkezdte a rombolást a Madách téren. Az ott kiállított betűket és muzeális járműveket barikádként tolták a rendőrök felé. Előbb egy teherautót, majd egy páncélozott kocsit. Háromnegyed hatkor nagy motorbőgéssel elindult a T-34-es tank. A tömeg üdvrivalgással követte a félelmetes fegyvert. Szinte érezni lehetett a megnőtt adrenalint a levegőben.

- Jön egy tank... - harsant fel a kézi rádió.
- Na, végre! - sóhajtottak fel a sorfalban.
- De szembe!
- Ne bazz...!!!”²³⁰

Majoros alezredes: „A legnagyobb trauma akkor ért bennünket, hadd mondjam el ezt még az önök számára... ott áll a kötelékünk a József Attila kereszteződésénél... az Erzsébet téren meg harcol két századunk az őket kövekkel dobáló emberekkel, amikor jelzi az egyik... felderítő parancsnok, hogy páncélozott szállító harcjármű indult meg a rendőrök felé. Döbbenetesen megrökönyödtem rajta, mert azt hittem tréfál velem ez a rendőrtiszt. Piszkosul leszedtem róla a keresztvizet... Majd föltettem neki a kérdést, hogy milyen jármű, fedett, nyitott, lánc talpas, gumikerekes, fegyverzettal rendelkezik-e, jár-e a motorja, füstöl-e a kipufogó... Elzavartam. Jön vissza néhány perc múlva, és mondja, hogy nem füstöl a kipufogója, tolják ki, és ez egy fél lánc talpas valami. Megrökönyödtem, hogy honnan került oda. Azt nem tudtam, hogy ezen a területen volt egy ilyen kiállítás.

Néhány perc múlva jött vissza a felderítő tiszt és jelentette, de már félve, hogy nyakon ütöm, hogy beindítottak egy T-34-es harckocsit. A

²²⁹ <http://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&v=yoda0ga672c&NR=1>

²³⁰ http://jerry mouse.blog.hu/2011/09/28/terror_vagy_puccs

harckocsinak füstöl a kipufogója és forog a lövegtornya. A hideg rázott ki! Már komolyan vettem és elhittem. Mondtam: atyáúristen, hát mi van itt?! Nem tudtam hirtelen... ha mozog a T-34-es harckocsi és forog a lövegtornya, hogy mit tegyek. Nem tudtam, hogy van-e benne lövedék, van-e benne géppuska, fogják-e működtetni. Mi az atyáúristent tegyek elé, hogy megállítsam? Kínomban felhívtam Gulácsi ezredest, és mondtam neki, hogy megy felétek egy harckocsi - a mobiltelefonban hallottam az elképedt hangját -, majd utasítottam: ha nekimegy a köteléknek, a kötelék nyíljon meg, térjen ki előle. A vízágyú ütközzön vele fizikálisan - nem baj, hogy leamortizálódik -, én küldök oda három-négy teherautót, ezek is ütközzenek vele... Tudom, hogy keresztülgyalogol rajtuk és lesöpri őket, ezért ti készüljetek fel arra, hogy egy rohamcsoport gyalogosan megtámadja. Kabátokat dobáljon a kitekintő nyílásokra, könnygázgránáttal és gumilövedékkel lőjete be a kitekintő nyílásokon, és próbáljátok valahogy megállítani... Extrém, amit mondok, de ezt lehetett tenni. Nekünk nem volt gyűjtőpalackunk és egyebünk, hogy felgyűjtsuk... a járművet, mert könnyen fel lehet gyűjtani, ha az ember a hátuljára dobja rá a gyűjtőpalackot."²³¹

Gaudi-Nagy Tamás a bizottságban kifejtette, hogy a harckocsi vezetője nem akart nekimenni a rendőrsorfalnak, csupán „szimbolikus cselekedetet hajtott végre. Ön ezt ezek szerint másként látta?" - kérdezte *Pálóczi Imre* ezredest, aki ott állt a Deák téren.

„Megmondom őszintén, onnan nem úgy tűnt a dolog, hogy nem akar a rendőrsorfalba belemenni. Onnan, ahol mi álltunk, és a kollégáimnak is, akikkel beszéltem, mindenkinek az volt a véleménye, hogy annak a harckocsinak egyetlen célja volt: a rendőrsorfalon átmenni. Aztán ha... el tudnak ugrani, akkor elugranak, ha nem tudnak, akkor nem ugranak el."²³²

Csak a tényt rögzítem: történik mindez 7 perccel a Fidesz-nagygyűlés befejezése előtt. Ez a sokkoló mozzanat előzi meg közvetlenül s alapozza is meg lelkiileg is a következő percek és órák történéseit. Akárkik indítják el a tankot, ha eszkalálni akarták az eseményeket (mi mást akartak volna?), akkor tökéletes volt az időzítés.

²³¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 33. o.

²³² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 70. o.

A Hadtörténeti Múzeum főigazgatója szerint „tudatosan készültek a tank elindítására, két autóakkumulátort vittek ugyanis magukkal, és szakszerűen pótolták az előzőleg biztonsági okokból kiszerezelt elektromos vezetékeket a motortérben... Előbb elsodorták a kiállítást védő öröket, a lakatot szétfűrészelték, szakszerűen pótolták a hiányzó elektromos vezetékeket... és a két autóakkumulátort... sorba kötve beindították a járművet.”²³³ Tegyük hozzá: kerítették egy veterán harcokocsivezetőt is, akit a helyszínre vittek.²³⁴

Ám a tankból száz méter után kifogy az üzemanyag.

A Bárczy István utca felől, a Deák téri evangélikus templom mellett fordul ki a térre, a Bajcsyn álló rendőrsorfallal felé veszi az irányt, de az Anker köznél elakad. Egy rendőri egység ekkor előrenyomul, és elfoglalja a járművet. Könnygázt fújnak a belső terébe, kiszedik belőle a vezetőt, elfogják, elszállítják. *17 óra 42 perc* a pontos idő. A rendőri kötelék ekkor ötven-száz métert előrenyomul, miáltal a veszélyes fegyver az oszlató sorfallal mögé kerül, így nem indulhat meg újra ellenük (egy kis gázolajat keríteni nem lett volna megoldhatatlan feladat).

.

A sorfallal még mindig több mint fél kilométerre áll az Astoriától. Ahol *17.45-korvégal* ér a Fidesz-nagygyűlés. Orbán Viktor páncélozott gépkocsival elhagyja a helyszínt, a rendezők pedig felhívják a tömeg figyelmét, hogy milyen irányokban távozhatnak el az Astoriától. Közvetlenül ez után megindul a közel két órája szünetelő tömegoszlatás...

Csak hogy nem egészen így történtek a dolgok.

Mert először is: a rendezők azt nem mondták be, hogy merre ne menjenek az emberek, és azt se, hogy *miért ne*! „A hozzáférhető videón át van vágva az időszakasz, amikor ilyen figyelmeztetés elhangozhatott volna. A műsorvezető, Philip azt mondja: a Kálvin tér felé még lehet menni, de olyan nem hallható, hogy a Deák tér felé nem lehet menni.” - írja a Balsai-jelentést elemző cikkében Tokfalvi Elek.²³⁵ Másodszor:

²³³ <http://www.origo.hu/itthon/20061024keszultek.html>

²³⁴ Horváth György politikai pedigrije: jobboldali gyökerek; SZDSZ alapító tag, MIÉP, Magyar Gárda.

²³⁵ http://hirszerzo.hu/velemenyt/2011/9/30/20110930_oktober_23_konteo

amit bemondanak, azt se mindjárt az Orbán beszéd után, a gyűlés végén mondják be! Több mint negyedórát várnak vele!

„A rendezvény végén ezt még senki nem mondta be, eltelt körülbelül negyed óra, és utána valóban ezt közölték, *de csak jóval később*. Tehát addigra a tömegnek már jelentős része, főleg aki metróval akart hazamenni, a Deák tér irányába távozott. A rendezvény végén legalább negyed óráig még ezt senki nem mondta be... Egy levezető zene volt; nyilván a Fidesz elnökének a beszédét követően a korábbi gyakorlat szerint is a tömeg nagy része eltávozott, és valóban volt egy háttérzene, majd ezt megszakítva, 15 vagy 20 perccel később mondták azt be, hogy milyen irányba... ajánlja a rendőrség az eltávozást.”²³⁶

Mindezt nem más mondja, mint Gulyás Gergely, a parlamenti vizsgálóbizottság fideszes elnöke. Méghozzá számon kérőleg! Így kéri számon az Astoriát biztosító Nagy-Juhák ezredestől, hogy *túl korán indult meg* újra a rendőri oszlatás...

Nem tudom, érthető-e?

Noha a színpadról kitűnően látszott, hogy az emberek tömegesen indulnak el a Deák tér felé, noha a rendezőknek a rendőröktől kapott folyamatos tájékoztatás révén pontos tudásuk van arról, hogy az az irány mennyire veszedelmes - mégse szólnak egy szót se. Zenét adnak. Várnak. Várnak tizenöt-húsz percet, és csak azután mondanak valamit, ám továbbra is elhallgatják a legfontosabb információt.

És mindezek okán nem őket: a fideszeseket vegzálják, hanem (immár hat éve) a rendőröket! Holott senki másnak, mint *nekik* - egyenesen Orbán Viktornak - kellene föltenni a kérdést, hogy mi volt a céljuk mindezzel!

A kérdés persze költői. Ha tudjuk, mi történt az előző napokban, hetekben, hónapokban, akkor tudja rá a feleletet. Orbánék nem azért vitték be a tömeget („a bamba, idomított Viktor-imádókat”) az Astoriához, hogy az előre kalkulált és szépen kialakult helyzetből kivigyék őket. Amikor a vezér beül a páncélautóba, nagyon jól tudja, hogy mi következik. És akarja is. Hiszen az következik, amit eltervezett.

.

²³⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 18-19. o.

Ám a valóságban árnyaltabbnak tűnik a dolog. Ügy tűnik, hogy a „Viktor-imádók” egy része nem tudatlan és ártatlan áldozatként indul el a 17.48-kor szintén elinduló rendőri oszlató sorfal - a könnygázgránátok, a vízágyúk, a gumilövedékek - felé. Mint láttuk, a kétfajta tömeg - az „erőszakos tiltakozók” és a „békés ünneplők” - nem különültek el egymástól teljesen. Egyrészt fideszesek is *mozogtak* a Bajcsy-Zsilinszky úton, másrészt a randalírozók egy része is eljutott az Astoriához, némelyek egész a színpadig. A randalírozók röplapokat is osztottak a Fidesz-gyűlés résztvevői között: *„Oszlatják a tömeget a Bajcsy-Zsilinszky úton az Arany János utcánál.”* *„Vízágyúkkal és könnygázzal lövik a népet.”*²³⁷ (Honnan volt erre pénz és kapacitás?!) A gyűlés végén a Deák tér és az Astoria közti 500-600 méternyi szakasz a kiskörúton nem a senki földje: emberek lepik el.

Orbán beszéde után pedig zömmel nem tudatlan áldozati bárányok, hanem tudatos és „harapós birkák” indulnak meg a rendőrök felé. (Csak Gárdonyit idéztem: Dobó szól így az egri vár elszánt védőiről.) Az a beállítás, amit gyakran hallunk a fideszes képviselőktől, hogy egyfelől voltak a „randalírozók”, másfelől a „békésen ünneplő idős nagymamák, babakocsit toló fiatal anyukák” stb. egyrészt szörnyen giccses, másrészt merőben hamis.

Tokfalvi szerint: „Annyi biztos, hogy a körút enyhe kanyarjából, a Dohány utca betorkollásától tökéletesen lehet látni-hallani, ha a Madách térnél csata zajlik... A lényeg, hogy nem toltak a rendőrök senkit senkire, hanem a naiv vagy kalandvágyó békések önként felzárkóztak az agresszívakhoz. Tény, hogy a rendőrség is, a Fidesz is megakadályozhatta volna, de valakinek nyilván nem állt érdekében.”²³⁸

Tokfalvi téved: a rendőrség (főleg ekkor már) semmit sem akadályozhatott meg. Ám a fideszesek - ha Orbán beszéde után azonnal bemondják a mikrofonba, amit tudtak, de elhallgattak - jelentősen mérsekelhették volna a bajt. De nyilván nem állt érdekükben...

„Még azoknak is lett volna idejük megfordulni és elmenni, akik a békés rendezvény végén eltökélték, hogy szembemennek vízágyúval,

²³⁷ A Gönczöl-bizottság jelentése. 135. o. http://www.gonczolbizottsag.gov.hu/jelentes/gonczolbizottsag_jelentes.pdf

²³⁸ http://hirszerzo.hu/velerneny/2011/9/30/20110930_oktober_23_konteo

könnygázzal, gumilövedékkel: a tömegoszlató kötelék további száztiz perc alatt jutott el a Deák tértől az Astoriáig (leszámítva a lovas rendőröket, akik tisztázatlan forrásból származó parancsra a tüntetés vége után pár perccel elvágtattak a Dohány utcáig a tömeget kardlapozva, majd... vissza is vonultak)."²³⁹

Az oszlató sorfal a vízágyúkkal *pontosan 105 perc* (egy és háromnegyed óra) alatt teszi meg az Astoria kereszteződéséig hátra lévő *532 méteres* távolságot - a lovasok ellenben (itt a Papp-jelentés is téved) nem kardlapoznak. Nincs rá szükség, tudniillik a Károly körúton lazán elhelyezkedő tömeg szétnyílik előttük. Ez tisztán látszik egy emeleti ablakból készült amatőr videón: a tucatszámú lovas egy széles folyosón akadálytalanul, gyors ügetésben futtat el a Dohány utcáig, oda bekarnyarodik, majd egy percen belül visszaüget az időközben megindult oszlató sorfal mögé. Az utóbbi *18.02-kor* újra megáll a Károly körút-Gerlőczy utca kereszteződésénél.²⁴⁰ Ahonnan még mindig bő *300 méter* az Astoria. *18.30-ra* érnek a Dob utcához. Végül *19.35-kor* az Astoriához. Az utolsó *164 métert 1 óra 5 perc* alatt teszik meg.

Aki békésen el akart menni a gyűlés után, annak erre tengernyi ideje volt.

Aki nem ment el, az nem is akart.

Hiába késleltetik, illetve hallgatják el a fideszesek a birtokukban lévő döntő fontosságú információkat; hiába indul meg az oszlatás már három perccel a gyűlés befejezése után: a rendőrök nem támadtak rá a fideszes nagygyűlés „békés ünneplőire”. Ez valótlanság, hazugság. A 2006-os őszi szöveg hazug fideszes narrativa szerves része. Hisz még a rendőri tevékenységet rendre szigorú kritikával illető Papp-jelentés is leszögezi: „a tömegoszlató kötelék előremozgásának üteme lehetővé tette, hogy az Astoriánál lévő tömeg a rendezvény helyszínét több irányba is biztonságosan elhagyhassa.” (6. 0.)

Gergényi vezérőrnagy fölolvasta a vizsgálóbizottságnak a rendőrségi törvény idevágó, 59. §-át: „*Ha jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétoszlatásra irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, a rendőrség... a tömeggel szemben a következő*

²³⁹ Uo.

²⁴⁰ <http://www.youtube.com/vvatch?v=EcsOv82hv3c>

eszközt, illetve intézkedést alkalmazhatja: a) vízágyút, b) pirotechnikai eszközt, gumilövedéket, c) ingerlő gázt, d) elfogó hálót, e) lóhátan vagy járműkötelékben végzett kényszeroszlatást. A... tömeg szétesztatására irányuló csapaterő alkalmazása során a rendőrség a helyszínen lévők egyéni felelősségét nem vizsgálja." (A fideszes-jobbikos stb. frazeológiában a fentiek elnevezése: „rendőrterror”.) A volt főkapitány hozzátette: „Minden tömegoszlatást nem háromszori, hanem legalább öt- vagy tízszeri felszólítás előzött meg.”²⁴¹

Pálóczi ezredes két hónappal korábban így fogalmazott: „A sorfal folyamatosan kontaktba csak olyan emberekkel került, akik folyamatosan támadták a sorfalt.”²⁴²

Mindezek ismeretében korántsem tűnik cinikusnak a műveletirányító parancsnok október 23-án, 17:45:50-kor kiadott utasítása: „Kezdjétek meg a tömeg elleni támadást vízcsapásokkal, könnygázgránát csapásokkal, mert a FIDESZ nagygyűlés befejeződött, és a Kálvin tér irányába mennek el a normális és tisztességes emberek.”²⁴³

Bizonyára számosan mentek a Deák tér felé olyanok is, akik nem dobálták, nem támadták a rendőröket. Akik békés magatartást tanúsítottak. Akik ezért úgy vélték, nekik állampolgári joguk a kiskörúton tartózkodni. Ám tévedtek. Miután a távozásra felszólító rendőri figyelmeztetés elhangzott, *mindenki* törvénysértő, aki az oszlatás területén marad.

Vörösmarti Mihály tábornok a rendőri csapaterős tevékenységről:

„Csapaterőben szigorúan tilos, a halála a csapaterős tevékenységnek az önállószkodás. Ott parancsra kell cselekedni, egyöntetűen... Nekem szent meggyőződés, hogy a csapaterős tevékenységnek nem a gumibotban, nem a gumilövedékben, nem a vízágyúban van az ereje, hanem *ahogy* a rendőrség fellép. A határozottságában, az egyöntetűségében. Tehát nem csűrhe, már elnézést a kifejezésért, nem két verekedő csoport, hanem mint hatalom lép fel.”²⁴⁴

Sajnálatos módon jó néhányan elszenvedték a törvényes oszlatás fájdalmas, olykor brutális következményeit. Többen önhibájukon kívül, a

²⁴¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 136-137. és 139. o.

²⁴² Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 53. o.

²⁴³ Papp-jelentés. 6. o.

²⁴⁴ Gulyás-jelentés, 2010. 09. 06. 92. o.

metróból feljőve, hazafelé tartva váltak a rendőri tevékenység - esetleg a törvénytelen rendőri föllépés - áldozatává. Mert *a törvényes kötelességét teljesítő rendőrség egyes tagjai törvénytelenfellépésre ragadtatták magukat* a drámai események sodrában - ezzel a következő fejezetben foglalkozunk.

*

Az Astoriánál, pár perccel este nyolc előtt, a rendőrség kettészeli a randalírozókat, és tovább folytatja az oszlatást, immár két irányban: a Rákóczi úton a Blaha Lujza tér, a Kossuth Lajos utcán pedig az Erzsébet híd felé. A Blaháig szorított tömeget nem sokkal tizenegy óra előtt sikerül további három részre osztani, majd valamivel éjfél előtt a Baross tér, illetve az Oktogon irányában, továbbá a József körúton is főszámolni.

Az Astoriánál kettészelt tömeg másik felét eközben a Ferenciek tere felé szorítják. A randalírozók az Erzsébet híd pesti hídfőjénél a környéken található építőanyagokból és törmelékekből hatalmas barikádot emelnek, amit benzinnel lelocsolnak. Ám éjfél után háromnegyed egykor a budai hídfőnél felsorakozik a másik (az oszlatást időközben befejező, majd a Margit hídon gépkocsival átszállított) rendőri erő is. A torlasz mögött addig kitartók ezt látva hamar szétszélednek. Fél kettőkor a Ferenciek teréről megindul a - nagy erejű, toló lapos gépjárművekkel megerősített - oszlató alakulat, és a rendőri csapaterős műveletek október 24-én, hajnali három óra körül befejeződnek.

A közrend a fővárosban helyreáll.

Giber László rendőr százados, aki annak idején végigcsinálta a több mint harmincórás szolgálatot, négy évvel később ezt mondta a fideszes-jobbikos parlamenti bizottság előtt: *„[Valójában] sem a szervezeti, sem a személyi, sem a technikai és semmilyen más feltétel nem volt adva ahhoz, hogy ez a rendőrség egy ilyen demonstrációsorozatot kezelni tudjon. Nem hiszem, hogy nagy titkot árulnék el: hogyha ez a demonstrációsorozat még három napig tart, és az országban, mondjuk, még két helyen felüti a fejét, akkor ez a magyar királyi rendőrség - elnézést, hogy így fogalmazok - úgy, ahogy van, letérdel, és... megadja magát.”*²⁴⁵

Nem így történt.

²⁴⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 82. o.

A kormány megdöntésére irányuló erőszakos kísérlet kudarcot vallott.

Ami korántsem jelenti azt, hogy Gyurcsány Ferencet tekinthetjük 2006. október 23-a győztesének. Vagy ha mégis, akkor a győzelme pirruszi volt. Mert utóbb hasonlóan alakultak a dolgok, mint a (szintén a Fidesz által kierőszakolt) 2004. december 5-ei népszavazás esetében. A csatát akkor is Gyurcsány nyerte, ám a háborút elvesztette a győzelem által.

Tokfalvi így summázza a történeteket: „Minden józan ésszel és logikával ellenkezik, hogy a kegyetlenkedésekkel politikai haszonra akart volna szert tenni. 2006. október 23-ból mindenki profitált politikailag, kivéve Gyurcsányt... A Fidesznek évekre holtbiztos találatairányú agitprop muníciót adott, sőt, gyakorlatilag ebből a tiltakozásból született a mostani parlament ellenzéki pártjai közül kettő, a Jobbik 2.0, valamint az LMP.”²⁴⁶

Mindez azonban egy későbbi fejezet tárgya lesz.

²⁴⁶ http://hirszerzo.hu/velemenyt/2011/9/30/20110930_oktober_23_konteo

GUMILÖVEDÉK, AZONOSÍTÓSZÁM ÉS A TÖBBI...

A 2006-os őszi történetét kezdettől fogva legendák, látszatok, hiedelmek övezték - és hazugságok árnyékolták be. A tévészékházat és saját társait szándékosan a sorsukra hagyó, a Zoltán utcában tétlenül várakozó rendőrszázadok, továbbá a direkt késve elrendelt riadó legendáját már eloszlattuk. Megcáfoltuk a rádió udvarán működő gyűjtő-, illetve kínzóágyak hazugságát is. Alaptalannak s jórészt hazugnak bizonyultak a szeptember 19-e utáni rendőrterrorról, meg az azt követő ügyészégi és bírósági statáriumról szóló mesék. Közelebbről megvizsgáltuk a büntetés-végrehajtási intézetekben kialakult viszonyokat, s ezek tükrében merőben eltúlzottnak tűntek a börtönökben zajló tömeges kegyetlenkedések hírei. Megnéztük, hogyan zajlott le valójában az október 23-ai kardlapozó lovasroham. Később részletesen vizsgáljuk majd a fideszes hazugsággyár iparszerű működését is, most azonban - közvetlenül október 23-a után - nézzünk szembe még néhány konkrét üggyel.

Mindenekelőtt a *gumilövedékekével*.

Már csak azért is, mert az ezek ütötte sebek adtak alkalmat a 2006-os őszi talán legkomiszabb hazugságára: Gyurcsány (olykor az MSZP) neve előtt ezek miatt ismételtetik azóta is sokan az olyan eposzi jelzőket, mint a „szemkilövető” vagy a „véreskező”.

A szóban forgó tömegoszlató eszközzel valóban súlyos sérüléseket okoztak a rendőrök. Számos esetben ártatlan embereknek. Mielőtt megvizsgálánk az alkalmazás gyakorlatát, vessünk egy pillantást annak jogi alapjaira. Az előző fejezetben Gergényi Péter jóvoltából megtudhattuk, hogy a rendőrségi törvény 59. §-a a rendszeresített tömegoszlató eszközök között sorolja föl a gumilövedéket. (Azóta - még a Gyurcsány-kormány alatt - kiiktatták.) A Rtv. 53. § (3) azt is kimondta, hogy „nem minősül löfegyver-használatnak a rendfenntartás céljára rendszeresített gumilövedék... használata”.²⁴⁷

²⁴⁷ Idézi a Balsai-jelentés. 20. o.

A Gulyás-féle bizottságban ettől függetlenül tagadták, hogy a rendőrségnek joga lett volna használni ezt az eszközt, minthogy szerintük nem volt rendszeresítve. Kacziba Antal altábornagy helyre tette az efféle állításokat: „Elnézést kérek, akkor itt félreértés van köztünk. A gumilövedéket, a szíjbilincset és a vadászfegyvereket *rendszeresítették* a rendőrségen... Azonban... van egy hivatalos... eljárás, amelyben... meg kell vizsgálni, vajon az az eszköz, amit alkalmaznak... nem okoz-e nagyobb sérülést vagy nagyobb károsodást, mint amire szánják... Itt viszonyítani kell a fegyver löngyágát, a lövési energiát, a lövedék minőségét, a lőtávolságot és rengeteg mindent. Tehát ez egy hivatalosan... rendszeresített eszköz volt, csak a rendszeresítési eljárást nem folytatták le kellő körületekintéssel és szabályossággal.”²⁴⁸

A gumilövedékről tudni kell, hogy nem lőhető ki huzagolt csöví fegyverből, és hogy a legkisebb közülük sörétméretű (ezért használták a sokat emlegetett vadászpuskákat is). Emiatt (plusz a könnyebb súly miatt) a rőppálya szabálytalan és sokkal rövidebb. Messzire nem lehet vele pontos lövést leadni, közélről viszont komolyabb sebet is üthet, ha behatol a testüregbe. Az október 23-án használt gumilövedékek egyes típusait valóban nem használták korábban, a tömeges alkalmazás határait pedig végképp nem mérhették be.

Miért is? Mert az elmúlt ötven évben nem fordult elő olyan szituáció - nem nyilvánult meg olyan tudatos, szervezett, tömeges erőszak a rendőrség, a közrend, az alkotmányos rend ellen -, hogy ilyesminek a használata akárcsak gondolatban is fölmerülhetett volna.

Mindazonáltal tévedés azt hinni, hogy a rendőrök össze-vissza lövöldöztek a tömegbe. Kijelölt, kiképzett lövészek voltak, csak ők használhatták az eszközt, s ők is kizárólag a rendőrökre közvetlenül (kövel, vasgolyós csúzlival, benzines palackkal stb.) támadó személyek ártalmatlanná tételére. *Majoros* ezredes határozottan állította a bizottság előtt:

„A gumilövedékek kilövésére alkalmas puskák kezelői kiválóan fel voltak készítve - én személyesen is részt vettem a felkészítésükben -, pontosan tudták, hogy a gumilövedék... milyen sérüléseket tud okozni. Mind a gumilövedék, mind a gumisörét. Leteszteltük és külön meghatároztuk a rendőrök számára... hogy 15 méternél közelebről

²⁴⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 04. 78-79. o.

nem adhatnak le lövést az állampolgárok felsőtestére. Fejmagasságban és felsőtestre egyébként sem adhatnak le lövést. Vagy az emberek lába elé lőnek, vagy a lábra célozva adnak le lövéseket. Az akkor alkalmazott gumilövedékek és gumisörétek 10 méteres távolságról képesek voltak átütni az ember felső testét. Nagyobb távolságról nem lehetett velük célozni, de a gumilövedékek ebben az esetben is nagyot tudtak ütni, és bizonyos sérüléseket okozhattak, de csak a testüregbe be nem hatoló sérülések okozására voltak képesek. A rendőrök arra nem kaptak utasítást, hogy az imént említett paraméterektől eltérően használják ezeket az eszközöket. Én láttam erről néhány filmet és a célzásokból, valamint abból, ahogy a fegyvereket tartják, az tűnt ki számomra, hogy bizonyos távolságból vagy a parabolikára, vagy a láb elé céloznak. Mások nem alkalmazták az eszközöket, a fegyverkezelők pedig kitűnően tudták, hogy mit tehetnek... hogyan adhatnak le velük lövéseket."²⁴⁹

Nemes Sándor ezredes később megerősítette a fentieket:

„Kökeményen le volt szabályozva, hogy mikor lehet könnygázt használni és végső esetben mikor lehet gumilövedékkel fellépni. A fegyverhasználat alapvetően meg volt tiltva...

Egyértelmű parancsot kaptak a tisztek, hogy nem engedhetnek meg semmit. Viszont ha olyat tapasztal, akkor célzott lövéssel, másokat nem veszélyeztetve azzal a személlyel szemben egyedül ő használhat fegyvert, de az állomány még véletlenül se, semmilyen körülmények között... Erre nem került sor... elegendő volt a könnygázgránát [*és a gumilövedék*], s az is csak akkor, amikor a kövek meg az üvegtörmelékek jöttek, mert akkor már az állomány testi épségét kellett megvédeni. Tehát gyakorlatilag minden le volt szabályozva, és nagyon pontosan megvolt a protokoll, hogy mikor mit vehetnek elő."²⁵⁰

Nem föltételezhetjük, hogy Majoros Zoltán és Nemes Sándor - ez a két kiváló rendőr - ne a legjobb meggyőződése szerint mondta volna el a fentieket. Bizonyos, hogy parancsnoki szinten, az eligazítások során az érvényesült, amiről a bizottság előtt beszámoltak. Ám az utcán, szó szerint: harci helyzetben olykor másként alakultak a dolgok. Bodoky

²⁴⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 34-35. o.

²⁵⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 82. o.

Tamás interjúalanya, egy rendőrlövész, így idézte föl a történeteket, szintén 2010-ben:

„Délutánra... bedurvult a helyzet. Az egyik alparancsnok felmászott a vízágyúra és átnézett a Fidesz-nagygyűlésre, hogy úristen, mennyien vannak... Volt egy kétórás várakozás, akkor sok kollégám szemében félelmet láttam, hogy micsoda tömeg van a másik oldalon.

Álltunk egy láncban, folyamatosan dobáltak minket, be voltunk szűkülve, sok volt az adrenalin... Volt olyan szöveg, míg a Fidesz nagygyűlés végére vártunk, hogy vadászpuskával, meg ijjal van felszerelve a tömeg, azzal akarnak minket löni, meg hogy túszt akarnak a rendőrök közül ejteni, ezért a terrorelhárító szolgálat is készenlétbe van helyezve...

A kövekkel dobáló, csapágygolyóval csúzlizó, Molotov-koktéllal támadó embereket kellett kilövéldöznöm... Nyolcan voltunk, két csapatra osztva... A rendőrségi törvény és a szolgálati szabályzat szerint a végtagokra kell löni, de ötven méterre nem lehet ilyen pontosan célozni. Én se lábra löttem, hanem érzékenyebb pontra, mert egy csomóan be voltak rúgva, be voltak állva, mit ér akkor egy kéz-, vagy láblövés? Harcképtelenné kellett tenni őket. - Voltak közletről leadott, tiszta szemlövések is. - Néhányan oda céloztak, mert az eredményesebb, azon pedig nem gondolkodtak, hogy mi lesz a következménye. Én nem löttem fejre...

Sajnos löttünk meg olyan embereket, akiknek semmi közük nem volt a zavargáshoz. Voltak olyanok is, akik célzás nélkül belelöttek a tömegbe. Néhányan nem fogták fel, hogy mit csináltak, akkor már a felgyülemlett feszültség dolgozott. Volt olyan kollégám, aki éles helyzetben mattot kapott, utána pedig ártatlanoknak ment neki. De a média rengeteg olyan esetet kiragadott, amikor az előzményt nem mutatták, például az egyik kollégám fejberúgott valakit, ezt rengetegszer mutatták a tévében, de azt nem, hogy előtte dobált minket az illető... Volt olyan rendőr, akinek eltört a lába, és volt egy rendőrnő, aki összegegett, mert az oldalán voltak a könnygázgránátok, és csúzlival úgy találták el, hogy berobbantak. Ő tartósan nyomorék lett, a mai napig javítgatják...

Vipera nálam is volt, de akkor nem használtam, és volt vipera a másik oldalon is. A világon mindenütt használják a rendőrök. Nálunk elvi-

leg tilos, de például ha késsel támad rám, le is löhetném, de jobban jár, ha szétverem a kezét viperával, azt legalább túléli.”²⁵¹

A Balsai-jelentésből idézem: „A Budapesti Nyomozó Ügyészség álláspontja szerint »a sérelmezett időpontban és helyszínen tehát a rendőrség tömegosztatást végzett a törvény által előírt keretek között és eszközökkel. A kényszerítő eszközök törvényes alkalmazásával együtt járó sérülések okozása bűncselekménynek nem minősül.« Ezért a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás vétsége vonatkozásában sorra szüntette meg a feljelentésre indult nyomozásokat bűncselekmény hiányára való hivatkozással.”²⁵²

Falvai Zsolt, a Fővárosi Nyomozó Ügyészség vezetője: „Alig volt olyan ügyünk... ahol meg lehetett azt állapítani, hogy a lövést közvetlen közléről adták le a sértetteknek. Ilyen kivétel volt például a Blaha Sörözőnél... mi vádat is emeltünk a fegyverkezelővel szemben, a bíróság pedig bizonyítottság-hiányos felmentő ítéletet hozott.”²⁵³

A jobboldali narrativa szerint tömegével sebesítették meg az embereket, lőtték ki a békés ünneplők és a járókelők szemét. Ehhez képest a Balsai-jelentés 16 gumilövedék okozta súlyos sérülésről számol be.²⁵⁴ A „szemkilövések” száma 5 volt.

„Az ügyészség érvelése szerint a kényszerítő eszközök sajátossága, hogy alkalmazásuk testi sérülést is okozhat. Ha valaki a tömegosztatás előtt elhangzó rendőri felszólítás ellenére a helyszínt nem hagyja el, azaz ott továbbra is jogellenesen tartózkodik, vállalja annak kockázatát, hogy a tömegosztatás során megsérül.”²⁵⁵

Majoros ezredes: „Egy valamit hozzátennék, amit egy külföldi rendőr fogalmazott meg: *a gumilövedék sérülést nem okoz*. Megdöbbenve néztem rá: hogyhogy? Annak nem, aki a felszólításra abbahagyja a jogellenes tevékenységet és elhagyja a területet.”²⁵⁶

*

²⁵¹ http://index.hu/belfold/2010/01/18/en_nem_lottem_fejre

²⁵² Balsai-jelentés. 45. o.

²⁵³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 47. o.

²⁵⁴ 41. o.

²⁵⁵ Uo.

²⁵⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 06. 35. o.

Nézzük meg a *rendőri azonosítósímkák* ügyét. Akkor is ez volt, azóta is ez a jogvédők és a sajtó egyik főtémája. Mondhatom: vesszőparipája. Azért mondhatom, mert 2006 őszén ezzel a kérdéssel jóval többet - továbbá sokkal nagyobb morális fölindulással - foglalkoztak, mint önmagában azzal a ténnyel, hogy erőszakos támadássorozat érte a közrendet: a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét. Gergényi Péter egy sajtótájékoztatón rögtönzött válasza, miszerint a rendőrökről a műveletek során bizonyára leestek az azonosítók, jóval nagyobb publicitást és több kommentárt kapott, mint mondjuk az, hogy miért vitte a Fidesz a tömeget az Astoriához. Természetesen a Gulyás-bizottság is megfoglalta a kérdést. Wittner Mária például ilyen kontextusban kérte számon Gergényin a szóban forgó kiszólást: „Nagyon szeretném, ha ön megmondaná nekem azt, hogy ha nem a kormány adott parancsot, ha nem a miniszter adott parancsot, akkor mégis ki adott parancsot a tömegbe lövetésre... S akkor még egyet: kicsit össze kell magát hasonlítanom Biszkuval, mert ő is mindig a bírói függetlenségről beszél... - Tisztelt Képviselő Asszony! Mi lenne a kérdés? - Elnök: Voltak konkrét kérdések. - Kezdjük az azonosítók leverésének vonatkozásában... Tisztelt Képviselő Asszony! Valóban, így, akkor, háromnapos alvás után nem volt szerencsés ez a nyilatkozatom. Viszont megalapozta, hogy amikor levonult a tömeg, kiszorították, akkor egy bizonyos területen én is átmentem, és magam láttam ezt a kis azonosító táblát; szóltam a kollégáknak, vegyék föl, adjátok oda annak, aki elvesztette.”²⁵⁷

A jobboldal konstrukciója világos: a rendőri vezetők (naná, hogy kormányzati, sőt kormányfői utasításra) azért nem rendelték el, illetve kérték számon a személyi azonosító viselését, hogy a rendőrök - a későbbi felelősségre vonástól nem tartva - gátlástalanul kiélhessék a bosszúvágyukat. Nem akarom bagatellizálni a dolgot, mert egyetértek Kacziba tábornokkal, a Gönczöl-bizottság tagjával: „Ha a rendőr nem azonosítható... akkor nem kérhető visszamenőleg számon rajta az intézkedés törvényessége. Ez nagyon súlyosan képes befolyásolni a rendőri intézkedés törvényességét és szakszerűségét, ezért hibás intézkedés, ha a rendőrt azonosító jelvény nélkül engedik ki bármilyen alkalommal. Szakmai szempontból egyetlen esetben tudom... elfogadni, ha...

²⁵⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 124. o.

fegyveres terroristák ellen vetik be az egységet, ugyanis akkor bosszút állnának rajtuk. Minden más esetben, ahol az állampolgárok jogait sértik, mellőzhetetlen a rendőr azonosíthatóságának a megteremtése.”²⁵⁸

Az a kérdés persze fölvethető, hogy a rendőri intézkedések döntő többsége „az állampolgárok jogait sértette-e”, avagy fölfegyverezett *kvázi terroristák* ellen irányult 2006 őszén. Ne feledjük: a Kossuth téren fölolvasták, s egyes internetes portálokon közzétették a randalírozókat előzetesbe helyező bírák nevét és lakcímét! De nézzük a tényeket!

A szeptember 17-ére kialakult (kialakított), ötven éve nem tapasztalt, helyzet e téren is meglepte a rendőrséget, mindenekelőtt *gyakorlati* nehézségeket okozva. Dobozi vezérőrnagy, a Rebisz egykori parancsnoka: „Minden bizonnyal önök ismerik az akkoriban rendszerezített bevetési ruhát. A bevetési ruhának volt egy gombja, arra lehetett volna feltenni az azonosító számot. Ha arra felteszik, akkor a [*testvédő*] protektor, amit felvesznek, abban a pillanatban elfedi... Szeretném elmondani... hogy utánanéztam a nemzetközi tapasztalatoknak, hogy ez hogyan zajlik más országokban. Bajor, német, lengyel, illetve holland tapasztalatot tudok mondani: *a csapatszolgálati feladat végrehajtásakor ők sem viselnek...*”²⁵⁹ (Kiemelés - D. J.)

A kérdésről a legtöbbet az ORFK volt parancsnoka mondta el a bizottság előtt. Az előbb idéztem a fideszes Wittner Mária Gergényinek címzett *egzaltált* kijelentéseit, most idézem a szintén fideszes Gulyás elnök Bene Lászlóhoz intézett *mérsékelt* szavait: „Az akkori kormány volt az, amely a tévészékháznál a rendőröket áldozatul odadobta, majd egy tűrhetetlen rendőri eljáráshoz asszisztált, és mindent megtett azért, hogy az egyes rendőrökkel szemben büntetőjogi felelősségre vonásra ne kerülhessen sor. Például az azonosító szám hiánya, amit az ön egyik utasítása tett lehetővé.”

Bene vezérőrnagy: „Sajnos kénytelen vagyok cáfolni, amit ön mond az azonosító jelekkel kapcsolatban. Nagyon gyorsan előkereshető a vonatkozó szeptemberben kelt utasításom, amelyben teljesen világosan benne van, hogy *viselni kell...* Ennek nem volt... jelentősége a sima napi menetben: akkor úgy volt, hogy az egyenruhán, a szolgálati öltözé-

²⁵⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 65. o.

²⁵⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 20. 16-17. o.

ken viselni kellett, de... amikor nem a közterületen történő fellépésről, hanem gyakorlatozásról, lögyakorlatról, bármiről van szó, akkor nem kellett viselni. Amikor ezért kritikát kaptunk a tévéostrom után... szeptember végén kiadtam... egyértelműen... hogy viselni kell...

Arra határozottan emlékszem, hogy október 23-a előtt fokozottan hívtuk fel a figyelmet a jelvények viselésére. Ennek az lett az eredménye, hogy húszasával vesztek el. Ugyanis ez az eredetileg kiadott jelvényt, amely egy fém és bőr valamin lóg, ezt a gomblyukra, a gombra lehetett rátenni. Ez intenzív igénybevételkor tényleg leesett, ezért csináltuk azt utána, hogy a ruházatra és a sisakra festettük rá az azonosítókat, mert a jelvény erre alkalmatlan. Eddig az eseményig ezt senki sem kifogásolta... Nem arról volt szó, hogy előre tudtuk volna, hogy 2006 őszén lesznek események, és ha nem viseljük a jelvényt, akkor nem tudnak minket azonosítani!"²⁶⁰

Ám a bizottság egyes tagjai cáfolták, hogy Bene szeptemberi utasítása az azonosítók viselését rendelte volna el, szerintük épp ellenkezőleg: az volt benne, hogy nem kell viselni.

„Itt van a bizottság előtt az én utasításom? Mert ha igen, akkor gyorsan rövidre zárhatjuk ezt a kérdést... Állítom, hogy a szeptember 27-én kiadott belső utasítás ezt... megfelelően rendezte. - Elnök: Mindjárt meg fogjuk szerezni."

Előkerítik az utasítást, és diadallal állapítják meg, hogy nincs benne, amit Bene mond.

„Ha megnézi a képviselő úr ezt az utasítást... *a függelékekben* van szabályozva ez a kérdés, tehát a függelékek részletezik ezeket a szabályokat... és ott meg fogja találni, hogy *kellett viselni*,"²⁶¹ A dolog ezzel eldőlt, a bizottság nem feszegette tovább... Én is csak annyit jegyzek meg, hogy annak idején, ezek szerint, a sajtó munkatársai se voltak elég alaposak: a függelékot ők sem olvasták el. Csak a nagybetűs részt.

Bene azonban még egyszer visszatér az ügyre: „Végül engedjenek meg elmondani egy praktikus dolgot. Nem tudom, hogy megnézték-e a rendőrségi jelvényt közvetlen közelről. Nem hiszem, hogy a rendőrök azonosíthatóságát ez segítette volna ezekben a szituációkban. Körülbe-

²⁶⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 26.

²⁶¹ Uo. 39. o.

lül ilyen méretű számok *[mutatja a kezével]* találhatók a jelvényeken. Sötét alapon egy több tagból álló számsor. És amikor harc folyik az utcán - mert a szó klasszikus értelmében... harc folyt a két fél között -, akkor nem hiszem, hogy bárki, akit rendőri intézkedés ér, képes lenne arra, hogy ezt a számsort leolvassa, megjegyezze és később egész biztosan jól idézze. Nézzük meg eljárási szempontból! Ha valaki azt mondja, hogy engem az 1224-es számú rendőr megvert, és a rendőr ellen eljárás indul, akkor mit mond a rendőr? Azt, hogy nem. Akkor mi bizonyítja még, hogy ő volt?... Ne abszolutizáljuk ezt a kérdést, ez nem igazán segítette volna az azonosíthatóságot, csak formailag. Ezért hoztam azt az intézkedést október 23. után, hogy... a sisakon és a ruházaton kell feltüntetni megfelelő méretben, olvasható módon az azonosítókat."⁶²

És van itt még valami. Amit már megszokhattunk...

Bánhegyi Gábor dandártábornok, a Katonai Főügyészség főosztály-vezetője: „Annak idején... a katonai ügyészség vizsgálta, hogy miért nem voltak azonosító jelvények... Nem volt rá fedezet. Intézkedés, törvény volt rá, fedezet viszont nem volt. Az események után viszont lett rá pénz, és rögtön beszerezték az azonosítókat. Azt, hogy az alegységparancsnok miért felelne büntetőjogilag, tényleg nem értem, ha erre nem kapott anyagi fedezetet.”⁶³

A kérdés lezárásaként idekíváncsoznak még Hegedűs Antalnak, a Budapesti Katonai Főügyészség vezetőjének a szavai: „Katonai büncselekmény szempontjából most is azt mondom, hogy a belső katonai rendre, a hierarchikus viszonyokra, az alá- és fölérendeltségre nézve ennek nem volt szerepe... Én úgy értékelem, úgy értékeltük ezt 2006-ban is, hogy ez önmagában egy rendőri egység, egy rendőri csapat tevékenységére nem volt hatással.”⁶⁴

*

Ejtsünk néhány szót olyan képtelen „legendákról” is, amelyeket a Gulyás féle bizottság tagjai a legkomolyabban vetettek föl a parlamentben.

⁶² Uo. 43-44.

⁶³ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 10. 13. 23. o.

⁶⁴ Uo. 24. o.

„Észlelt-e esetleg alkoholfogyasztásra utaló jeleket? Észlelt-e nem magyarul beszélő rendőr kollégákat?” - kérdezte a jobbikos Gaudi-Nagy Tamás. Majd miután a megkérdezett mindkettőt kizárt dolognak nevezte, tovább forszírozta: „Az idegen nyelven való kommunikálás visszatérő, kicsit legenda, de vannak azért objektív információk is erről, csak még nem jutottak olyan bizonyítási szintre, hogy ezt itt előtárjuk... Ilyen ismerete... van-e önnek, hogy esetleg valamelyik rendőr, akivel beszélt, nem értette, amit mond, vagy valaki erre panaszkodott a rendőri állományból?”²⁶⁵

A fideszes Wittner Mária (két hónap múlva) nyilván több információval rendelkezett (bár a nyilvánossággal nem osztotta meg őket), mert már tényként állapította meg az idegen harcosok jelenlétét: „Ezenkívül voltak olyan álarcos, feketeruhás elemek is, akik nem magyar nyelven beszéltek.”²⁶⁶

Az elempés Szabó Tímea igyekezett fölzárkózni jobbikos és fideszes kollégáihoz: „Voltak bizonyos híresztelések... hogy bizonyos rendőralakulatok kaptak élénkítő szereket, úgynevezett bátorságnövelő szereket, hogy határozottabban léphessenek fel a bevetéseken.”²⁶⁷

Ám Gaudi-Nagy képviselőt nem lehetett fölülmúlni a rendőrök elvetemültségét igazoló tényállítások terén: „Magyar zászlóval fojtogatták a Németországban élő magyar állampolgárt, tehát igen sok ilyen műveletre került sor...”,²⁶⁸ (Áldozatként Gonda Lászlót, a Kossuth téri „Magyar Nemzeti Bizottság 2006” vezetőjét, a Magyar Történelmi Vitézi Rend tagját azonosíthatjuk, aki hál' istennek túlélte ezt a különösen gálád és hatványozottan magyarellenes gyilkossági kísérletet. Ez abból is kiderül, hogy a Gulyás-féle bizottság üléseiről készült jegyzőkönyvekben, a résztvevők sorában, az következő titulus szerepel a neve mellett: „Közhatalom Jogsértettjei Egyesület - Néptribun 2006”. Nem vicc!)

²⁶⁵ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 36. o.

²⁶⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 24. 16.

²⁶⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 36. o.

²⁶⁸ Uo. 55. o.

Két súlyos esetet nézzünk még meg közelebből ebben a fejezetben. *Révész Máriusz* fideszes országgyűlési képviselőét és *Vértessaljai László* jezsuita papét. Mindkettejük ügye nagy médianyilvánosságot kapott és erős politikai visszhangot vert annak idején. Az ellenzéki képviselő természetesen nagyobbat és erősebbet: lássuk először, mi történhetett övele.

Nem tudjuk pontosan. Ő ugyanis nem emlékszik semmire. Mivel pedig azok a rendőrök sem kerültek elő, akik bántalmazták, tőlük se tudhattuk meg, mi volt az előzmény: mi váltotta ki a rendőri erőszakot. Annyit tudunk, hogy a képviselő a Fidesz-gyűlés után családotul elhagyta az Astoriát. Bár nem az ajánlott két biztonságos útvonal egyikén (a Kálvin tér vagy az Erzsébet híd felé) távoztak, nem is a harctérre változott Deák tér irányába. A Rákóczi úton mentek a Keleti pályaudvar felé. A többek közt e cikkéért is Göbolyös Soma díjjal kitüntetett Bodoky Tamás így rekonstruálta a történeteket:

„A Blaha Lujza tér és a Keleti pályaudvar között jártak, amikor Révész felhívta az édesanyja, hogy a Síp utcánál a rohamrendőrök figyelmeztetés nélkül elkezdtek könnygázzal löni a Fidesz nagygyűlésről távozókat a Rákóczi úton. Nyugdíjas édesanyám volt gimnáziumi osztálytársaival beszélgetett, amikor elkezdtek rájuk hullani a könnygázgránátok. Elmondása szerint ott semmi atrocitás, rendzavarás nem történt a lövöldözés előtt. 67 éves édesapámat majdnem fejbe találta egy gránát. Hát édesanyámban is fellobbant a kuruc vér...”²⁶⁹

Álljunk meg egy szóra. Noha a tényföltáró újságíró nem akad fönn rajta, én szóvá teszem: nem hihető, hogy a rendőri műveletet nem előzte meg semmilyen figyelmeztetés. „Minden tömegoszlatást nem háromszori, hanem legalább öt- vagy tízszeri felszólítás előzött meg” - idéztük Gergényit az előző fejezetben, és ez az, ami hihető. Ellenben nem életszerű - és semmiképp se helyes -, hogy jóval a gyűlés után, amikor az Astoria környéke csatatérre változik, az ember kétszáz méterre onnan a gimnáziumi osztálytársaival kvaterkázzon. Azt nem tudjuk, hogy konkrétan miben nyilvánult meg a „kuruc vér fellobbanása”, de ebben a kontextusban a „labancok” szerepe nyilván a rendőröknek jutott. Fel kell tételeznünk, hogy Révész Máriuszban is fellobbanhatott valami, midőn indulatba jött nyugdíjas édesanyja és majdnem gránátalálatot

²⁶⁹ <http://index.hu/belfold/mariusz37/>

kapott 67 éves édesapja beszámolóját meghallván, azonnal visszaindult, hogy a segítségükre legyen.

„Révész ekkor hazaküldte a feleségét a gyerekekkel, és visszafordult, hogy a szülei segítségére siessen. Nem emlékszik rá, de többen megal-
lították: nekik azt mondta, hogy beszélni akar a rendőrökkel, ne osz-
lassanak... A rendőrök nem voltak kint a Rákóczi úton, a Síp utcából
lőtték kifelé a könnygázgránátokat. Szemtanúk szerint Révész elővette a
képviselői igazolványát, odament hozzájuk, és egyedül bement a rend-
őrsorfal mögé. Ott néhány percig beszéltek vele, aztán leütötték, és még
a földön is agyba-főbe verték.”²⁷⁰

Nem tudjuk, hogy a szüleit ért rendőrtámadás miatt felindult kép-
viselő mit mondott a rendőröknek. Nem tudjuk, hogy a - feltehetően
indulatos - szavait milyen egyéb gesztusok kísérték. Azt viszont tudjuk
- mert ez az egyik emeleti ablakból készült, később előkerült amatőr vi-
deó²⁷¹ alapján pontosan rekonstruálható - hogy Révész a Rákóczi útról
érkezik a Síp utca sarkán álló rendőrök felé. A videón jól látható az is,
hogy a Rákóczi úton kavargó tömeg nem a békés elvonulás állapotá-
ban leledzik. Az ott lévők szemben állnak az Astoriával - tehát a rend-
őrökkel. Sötét este van már, mindenütt égnek a lámpák. Révész átvág
az oszlatott tömeg és az oszlató rendőrök közti senki földjén, egyedül.
Ezzel eleve törvénysértést követ el. Ahelyett, hogy elhagyná a rendőri
művelet alatt lévő területet, épp az ellenkezőjét teszi: a rendőrök felé
megy, és behatol a sorfalba. S itt idézzük föl újra a rendőrségi törvény
59. §-át: *„Ha jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást ta-
núsító tömeg a szétozlatásra irányuló rendőri felszólításnak nem tesz
eleget, a rendőrség... kényszeroszlatást [alkalmaz]... a helyszínen lévők
egyéni felelősségét nem vizsgálja.”*

A rendőrök azonban - törvénysértő magatartása ellenére - nem al-
kalmaznak kényszerítő eszközt Révész Máriusszal szemben. Csak né-
hány perc eltelté után. Vajon miért? Mit mondhatott, mit tehetett ab-
ban a néhány percben, ami kiváltotta a rendőri erőszakot? Az utóbbiról
megállapítható: akkor már törvénytelen volt. Hacsak nem érte fizikai
atrocitás a rendőröket, ami az adott helyzetben kevésbé valószínű. A Fő-

²⁷⁰ Uo.

²⁷¹ http://index.hu/video/2008/05/26/videofelvetel_revesz_mariusz_bantalmazasarol/

városi Bíróság az ügy nyomán indult per elsőfokú ítéletének indoklásában mindenestre így fogalmazott: „országgyűlési képviselői igazolványát felmutatva a három sorból álló rendőri falhoz ment, hogy *számon kérje a történeteket*".²⁷² (*Kiemelés - D. J.*)

A videofelvételen csak annyit látunk, hogy Révész föláll a földről: az eszméletét tehát nem veszítette el. Később sem. „Ezután a Dohány utcában kóválygott, és két biztonsági őr szedte össze, elmondásuk szerint alig tudott már járni..”²⁷³ Később nem emlékezett semmire.

Akár egy részeg. Nekem a videó láttán is az a szubjektív benyomás alakult ki, hogy a képviselő pont olyan, mintha részeg lenne. Ne legyen félreértés: ez nem tényállítás. Szubjektív benyomás. Ami tényekkel eleve nem támasztható alá, hisz a Korvin Ottó Belügyi Kórház orvosa, aki aznap este ellátta a hozzájuk beszállított képviselőt, nem is sérthetné meg a beteg személyiségi jogait azzal, hogy ilyen természetű információt adjon. Annyit tudhatunk mindössze, hogy az illető sem agyrázkódást, sem egyéb olyan sérülést nem szenvedett el, ami orvosilag indokolhatná a teljes amnéziát - ahogy mondani szokták: a filmszakadást...

Révészt a kórházban másnap meglátogatta Semjén Zsolt és Navracsics Tibor. A látogatásról fotók²⁷⁴ is készültek. Az áldozaton e fotók tanúsága szerint *sérülés sem látható*. Sem a fején, sem a hátán, ahogy a válláig fölhúzza a pizsama felsőt. Ehhez képest *másnap bepólyált fejjel és felkötött karral* jelent meg a parlamentben... (Kuncze Gábor ekkor nevezte el őt Révész Mártíriusznak.)

A kórházban még ezt nyilatkozta: „nem gondolja, hogy alacsony beosztású rendőrök megbüntetésével rendezhetőek volnának a történetek”.²⁷⁵ Ehhez képest másként alakultak a dolgok. Olyannyira, hogy 2011-ben Révész már ezt volt kénytelen mondani: „Hiába kereste az ügyészség nagy erővel az elkövetőket... így most furcsa módon két olyan ember került bíróság elé, aki bizonyosan nem bántotta őt.”²⁷⁶

²⁷² <http://www.stop.hu/belfold/jogeros-itelet-revesz-mariusz-bantalmazasa-ugyeben/962558/>

²⁷³ <http://index.hu/belfold/mariusz37/>

²⁷⁴ http://fngaleria.hir24.hu/3/1491/Revesz_Mariusz_a_korhazban#kep-13298

²⁷⁵ <http://hirklub.hu/?page=cikk&rovat=37&id=1679>

²⁷⁶ <http://www.stop.hu/belfold/jogeros-itelet-revesz-mariusz-bantalmazasa-ugyeben/962558/>

A per a következőképpen alakult: „Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság 2009 decemberében *felmentette* a vádlottakat. Az ügyészség *fellegbezett*, ennek nyomán a másodfokon eljáró Fővárosi ítélőtábla 2011 áprilisban mindkét vádlottat egy év (két évre felfüggesztett) *szabadságvesztésre ítélte*. Az ítélőtábla szerint, bár *a vádlottak nem vettek részt a bántalmazásban*, egyikük *látta* azt és nem lépett közbe, így szándékerősítő hatást gyakorolt az elkövetőkre, a másik pedig *tudott* a történetekről, de nem készített jelentést... Az LB helybenhagyta a másodfokon kiszabott felfüggesztett szabadságvesztéseket...”²⁷⁷

Miután a fideszes képviselővel végeztünk, lássuk a jezsuita papot. Az Index 2006. október 31-i cikkéből kiderül, hogy mi történt vele. Minden kiderül:

„A pesti jezsuiták Mária utcai templomának igazgatóját *saját beszámolója szerint* október 23-án, a Károly körúton verték meg a rendőrök, majd amikor földre került, tovább rugdosták. *[Mint elmondta, a nemzeti zászlót is kicsavarták a kezéből, a földre dobták, majd megtaposták.]* A papverésről másnap beszámolt a Magyar Nemzet, illetve a Hír tévé, majd szinte az összes jobboldali fórum. Október 27-én pedig már arról értesített a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartomány nyilatkozata, hogy Vértessaljai kétszer is megverték a rendőrök. *[A pap külföldi tévéseknek is nyilatkozott.]*

Október 24-én Semjén Zsolt, a KDNP elnöke az Országgyűlésben arról beszélt, hogy Vértessaljai »félholtra verték« a rendőrök... Közéleti személyiségek tiltakozó levelet fogalmaztak, az aláírók között volt... Esterházy György és Spányi Antal püspök. Hétfőn a parlamentben Kövér László napirend előtt a jezsuita pap megverését is felelemlette, amikor a rendőri túlkapásokról beszélt...

Fotósunk és tudósítónk ott volt, amikor Vértessaljai László összetűzésbe keveredett a rendőrökkel. A jezsuita pap, kezében egy magyar zászlóval... a Károly körúton, a Gerlóczy utca sarkától nem messze

²⁷⁷ <http://www.stop.hu/belfold/jogeros-itelet-revesz-mariusz-bantalmazasa-ugyeben/962558/>

botlott bele a rendőrökbe. *[Ott tartózkodása tehát törvénysértő volt.]* A rendőrsorfallal már az Astoria közelében járt, néhány rendőr vonult utánuk. Fotósunk látta, amint a pap lelép a járdáról és *a rendőrök felé indult*. Három gyakorlóruhás rendőr lépett hozzá, és *kérték, hogy menjen el*, de Vértesaljai ezt nem tette meg, és *láthatóan ellenállt a rendőri felszólításnak*. A rendőrök közül ketten lábon rúgták a papot, de *ennél súlyosabb kényszerítő intézkedést nem alkalmaztak vele szemben, Vértesaljai el sem esett*. Az esetről - arra is számítva, hogy ütlegetés veszi kezdetét - fotósunk több fényképet készített...

Az este folyamán fotósunk a Semmelweis utcában még összefutott a pappal, aki nem ismerte fel őt, de elpanaszolta neki, hogy nemcsak nőket és gyerekeket, de papokat is vernek a rendőrök. Mikor fényképészünk közölte vele, hogy látta: *nem történt vele semmi*, Vértesaljai szó nélkül elment..."²⁷⁸ (*Kiemelések - D. J.*)

A jezsuita később elmondta a következőket: a sebeit ő nem „feltűnési viselkedéséből, hanem tanúbizonyságként” tárta a nyilvánosság elé, ahogy „Jézus stigmáját sem öncélú elrettentés miatt mutogatja az egyház, hanem hogy jelezzük: Isten fia a szenvedés sebeivel váltott meg minket”. „Hasonlóképpen én is a testemben hordozom és képviselem az ország szenvedését”.²⁷⁹ Elmondta még, hogy „minden az őszödi hazugságbeszédig nyúlik vissza, amikor is állampolgári öntudatomban akkor a sérülést szenvedtem, mint soha korábban”. (Zárójelben: az illető ekkor 55 éves, a rendszerváltozás előtt tehát 37 esztendőt élt a Rákosi- és a Kádár-féle totális, illetve posztotális diktatúrában.) Mondandójából kiderült: nem ő a sérült (mármint az őszödi beszéd sérültje), hanem a nép: „A magyar nép megaláztatásából fakadó seb ma is élő, éjszakáról reggelre újabb és újabb heg képződik, de a hatalom minduntalan felvarkja. Vértünk, és vérzik az ország.”

Mi mást mondhatnák erre: a jezsuita nemcsak hazug volt, de eszement vallási-politikai fanatikus is. Hogy miért kapott ekkora teret a könyvben? Mert a fent idézett interjú nem egyszerűen csak megjelent a fideszes jobboldal „mérsékelt” lapjában, a Heti Válaszban, de *címlapsztoriként* szerepelt. Az újág borítóját ennek a hazug, fanatikus

²⁷⁸ <http://index.hu/belfold/1030jzst/>

²⁷⁹ Heti Válasz interjú, 2008. 01.16.

papnak (akiről az Index cikke nyomán több mint egy év óta tudni lehetett, kiféle-miféle) a portréja fedte 2008. január 16-án. Vértesaljai természetesen sztár-interjúalanya volt a Hír tévének is. Ügyében sorompóba álltak a katolikus egyház püspökei. A parlamentben íllippikázott Kövér László (ma házelnök) és Semjén Zsolt (ma miniszterelnök-helyettes).

Az eset nemcsak szerves része a 2006-os őszi történetének, de szimpatikus is. Rávilágít, miféle emberek, miféle eszközökkel és mi módon munkálkodtak ebben a nagy és sötét projektben - míg végül eljutottunk a mára kialakult helyzetig.

A KORMÁNYZAT FELELŐSSÉGE

Gyurcsány Ferenc kettős szerepben van 2006 őszén. Egyrészt ő áll a célkeresztben: az eseménysorozat célja az ő megbuktatása; másrészt ő a kormány feje, akinek törvénszabta kötelessége a közrend és a közbiztonság megvédelmezése. Saját politikai önvédelme és az országért viselt felelőssége tehát egybeesik.

A Fidesz és csatolt részei több mint hat éve, 2006. szeptember 19-ének reggele óta óriási energiákat fektetnek abba, hogy kimutassák a volt miniszterelnök tevőleges szerepét a 2006-os őszi hatósági föllépései mögött. Vagyis *paradox módon azzal vádolják, hogy eleget tett alkotmányos kötelezettségének*. Hogy ezt megtehessek, ahhoz persze ki kell fordítaniuk a sarkából a világot: saját erőszakos, tehát alkotmányellenes hatalmi törekvéseiket „demokratikusnak” beállítani, a demokrácia védelmezését pedig „diktatórikusnak”.

2010 tavaszától nemcsak új lendületet, de hatalmi instrumentumokat is kaptak ezek a törekvések. A 2006-os őszi ügy került újra a politikai napirendjére, hogy az egyik alkalmas eszköznek tűnt Gyurcsány bíróság elé állításához és börtönbe juttatásához. Orbán többször deklarálta ezt a célt, s most újra kitűzte. „Nem fogjuk szó nélkül hagyni, ami 2006. október 23-án történt. Ezért felelni kell. A törvényes keretek között, mindenkinek, aki ebben részt vett. Nincs kivétel sem rangra, sem beosztásra... tekintettel” - szavalt a leendő miniszterelnök 2010 májusában.²⁸⁰ Gyurcsány-ellenes célszerszámként hozták létre a kormányalakítást követően a Gulyás-féle vizsgálóbizottságot, de ezt kapta feladatul Balsai István is, titulusa szerint „a 2006-os őszi erőszakos rendőri fellépést vizsgáló miniszterelnöki megbízott”.

A bizottsági meghallgatások jegyzőkönyveit végigolvasva elképesztő mennyiségben találkozhatunk a Gyurcsány Ferenc személyes szerepe után kutakodó kérdésekkel. Minden apró mozzanatba, minden lehetséges részletbe belekapaszkodnak, s makacsul tovább firtatják a dolgot a nemleges válaszok után is. Hosszasan gyomrozzák a Bene László tá-

²⁸⁰ http://atv.hu/cikk/20100505_ezert_felelni_kell_orbanek_kivizsgaljak_a_2006_oktobereben_tortenteket

vollétében intézkedő Szabadfi Árpádot, akit a miniszterelnök szeptember 18-án fölhevített, s a tévészékház védelméről kért tőle fölvilágosítást. Majd azt mondta neki, hogy minden törvényes eszközzel védjék meg az intézményt. Semmi többet. Máskor se. Másnap se. Személyesen se... Utóbb még Benét is megmasszírozzák, hogy Szabadfi *neki* nem mesélt-e *valamit* Gyurcsány szerepéről. Lázasan tudakolják Szabó Ferencről, a köztársasági őrezred parancsnokától, hogy hol töltötte a miniszterelnök az éjszakát. És másnap? Gergényit is faggatják - századostól fölfelé minden rendőrnek újra és újra fölteszik az obligát kérdéseket.

És mindenki *nemlegesen* válaszol. Senkiből, az új kurzushoz igazodó rendőrökből se tudnak kihúzni semmit ez ügyben. Október 23-át illetően sem. Illusztrációként idézem Bene idevágó válaszát: „Ebben a két napban egyetlenegyszer beszéltem a miniszterelnökkel, *egyébként erről már számtalanszor nyilatkoztam, csak makacsul visszatér a dolog.* Október 23-án délelőtt, mint országos rendőrfőkapitány, részt vettem a Kossuth téri hivatalos ünnepségen. Ekkor kaptam egy telefont a titkárságától, amelyben megkérdezték, hol vagyok. Azt válaszoltam, hogy itt vagyok a Kossuth téren. Kérték, hogy menjek fel a Miniszterelnöki Hivatalba... Felmentem, bevittek hozzá, egyetlen kérdése volt... az '56-os emlékmű avatása. Megkérdezte tőlem, hogy az ott résztvevő közjogi méltóságok biztonságát a rendőrség tudja-e szavatolni. Én azt mondtam... határozottan nem tudom megígérni, mert olyan mértékben megosztottak az erőink, hogy nem biztos, hogy garantálni tudjuk... Azt mondta, ők majd tájékoztatják erről az érintetteket... Annyit közölt még velem... hogy ő és a felesége egész biztos, ott lesznek. Annyit mondtott, hogy tegyünk meg mindent, hogy az avatás lehetőleg... baj nélkül lemenjen. Ez volt az összes tárgyalásunk ebben a két napban. Egy szót sem beszélünk ezen kívül.”²⁸¹

A 2010. október 23-ára elkészült bizottsági jelentésbe így végül ezt a soványka „eredményt” tudták beleírni: „A miniszterelnök jogi felelőssége azért *nem deríthető ki* egyértelműen, mert az általa adott utasítások tartalma az albizottság rendelkezésére álló bizonyítékok alapján *nem tisztázható*... így az albizottság azt állapíthatta meg, hogy a miniszterelnök nem volt tisztában a saját, illetve kormányának hatáskörével,

²⁸¹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 36. o.

legalább egy esetben bizonyítottan túllépte a rá irányadó törvényi korlátokat. Az... egyéb körülményekre is figyelemmel éppen a miniszteren keresztüli utasítási jog garanciális szabályának megkerülése ad alapot indokolt és logikus, de egyértelműen *nem bizonyítható feltételezésekre*... Gyurcsány Ferencnek... elemi érdeke volt, hogy az önkormányzati választásokig hátralévő két hétben történjen olyan esemény, ami háttérbe szorítja az őszi traumát."²⁸² (*Kiemelés - D. J.*)

Ennek alapján senkit sem lehet börtönbe zárni...

A „törvényi korlátok egy esetben való túllépését” egyébiránt azzal valószínűsítette volna meg Gyurcsány, hogy közvetlenül - és nem Petréteín keresztül - konzultált Szabaddival a tévéostrom idején. Ez több mint nevetséges - hamarosan visszatérünk rá.

Nem csoda, ha *Balsai* fél évvel később, 2011. március 15-én (ebben a rezsimben az ünnepi dátumokhoz igazodik a „tényföltárás”) jóval keményebb jelentést ad le megbízójának. (És hosszabbat is: 21 helyett 143 oldalast.) Amit Orbán - nem tudjuk, mi okból - fél évre az asztalfiókjába süllyeszt. Hogy aztán (egy képviselői főlészólamlás nyomán) szeptember 25-én tovább küldje az Országgyűlés elnökének, aki másnap nyilvánosságra hozza.

Balsai sokkal részletesebben és keményebben adja elő - a *semmit*.

„*Álláspontom szerint* a rendőri vezetők csak legfelsőbb politikai utasítás... alapján adhattak parancsot, illetve tűrhettek el... a testületet ilyen példátlan módon kompromittáló cselekményeket.” Hogy mi alapozza meg ezt az „álláspontot”? „A rendelkezéseimre álló információk szerint a budapesti rendőrfőkapitány az események során rendszeres telefonos kapcsolatban állt a volt miniszterelnökkel. Erre figyelemmel *felmerül a lehetősége annak*, hogy a tömegoszlatással kapcsolatos eseményeket a főkapitány megvitatta, egyeztetette a miniszterelnökkel.”²⁸³ (*Kiemelés - D. J.*)

Ez eddig nulla, de Balsai nem ismer lehetetlent: *terrorcselekménnyel* vádolná meg a hivatalban lévő miniszterelnököt. (Nem tudom elhall-

²⁸² A 2002 és 2010 között és különösen 2006 őszén az állam részéről a politikai szabadságjogokkal összefüggésben elkövetett jogsértéseket vizsgáló albizottság jelentése

²⁸³ Balsai-jelentés. 114. o.

gatni: hasonló bravúr korábban csak Rákosinak sikerült, aki 1947-ben *összeesküvésben* találta bűnrészesnek Nagy Ferencet.) Orbán megbízottja beidézi a Btk. 261. § (1) bekezdését, miszerint: „Aki abból a célból, hogy... a lakosságot megfélemlítse... személy elleni erőszakos... bűncselekményt követ el... tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő”. Innen már adja magát: „Határozott álláspontom, hogy ami 2006. október 23-án Budapest belvárosában történt, az alkalmas volt a lakosság megfélemlítésére, ugyanis nemcsak a közterületeken lévők, de a tévénézők tudatában is alappal keletkezhetett reális félelemérzet.”²⁸⁴ Mi váltotta ezt ki? A rendőri brutalitás. Kiadott rá parancsot? Gyurcsány. (A „lehetősége” legalábbis, mint láttuk, „fölmerül”) Ez az elképesztő szellemi és morális színvonal jellemzi az egész Balsai-jelentést - amellyel a szerzőnek, el ne felejtjük, az Alkotmánybíróságba sikerült belépőjegyet váltania.

•

Ezek után vizsgáljuk meg *komolyan* a miniszterelnök és a kormány szerepét, illetve felelősségét a 2006-os őszi során. A Fidesz akkori álláspontja - amit a közvélemény túlnyomó része mindmáig oszt -, miszerint „a politikai hatalomnak semmi dolga a rendőrség körül”, téves, illetve hamis. Hogy e téves szemlélet általánossá válhatott, annak számos oka van. Mindenekelőtt az, hogy a demokratikus rendszerváltozás előtt a rendőrség a pártállami diktatúra eszköze volt. 1989-től, érthető módon, igyekeztek „depolitizálni” a testületet. Érthető az is, ha eközben átestek a ló túlsó oldalára. Az *alkotmány* egyik rendelkezése erős tilalmat állított a fegyveres erők, a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai elé, akik „nem lehetnek tagjai pártnak, politikai tevékenységet nem folytathatnak” (40/B. §). A *rendőrségi törvény* szerint a „rendőrség feladatainak ellátása során pártbefolyástól mentesen jár el” (2. §). Mindez a rendőrség tagjainak személyes szabadságát korlátozta a *pártpolitika* vonatkozásában. A rendőrség és a (kormányzást is magába foglaló) *politika* *egészének* viszonyát azonban nem határozhatja meg ez a szeparáció.

²⁸⁴ Uo. 117.0.

„Mindazonáltal az alkotmány nem rendelkezik a rendőrség politikai függetlenségéről. A 48/1991. (IX. 26.) AB határozat rámutat arra, hogy „az alkotmányból nem vezethető le a fegyveres erők politikai semlegességének követelménye, sem valamely konkrét koncepciója, de mindezek kizárása sem; ugyanúgy nem következik az alkotmányból a fegyveres erők »politikai« irányítása és »szakmai« vezetése elválasztásának sem a követelménye, sem a tilalma, sem valaminő megoldása.”²⁸⁵

Ám a dolog ennél, szerintem, egyszerűbb.

Ha tisztázni akarjuk *a rendőrség és a demokratikus politika viszonyát*, akkor abból kell kiindulnunk, hogy az előbbi kemény hatalmi instrumentum. A rendőrség az a fegyveres erő, amely az állampolgárokkal szembeni erőszak-alkalmazás monopóliumát birtokolja. Mint ilyen, hogyan is lehetne *önálló, önjáró*? Hisz ez volna épp a *rendőrállami* Egy efféle eszköz (a társadalmi együttélés rendjét, a társadalom tagjainak biztonságát őrző fegyveres erő) csak a társadalom megbízásából, az általa megszabott módon, irányítva és ellenőrizve működhet. „A társadalom” azonban nem tud ellátni efféle funkciókat, ezért valakiket megbíz vele. Politikusokat. Beválasztja őket a parlamentbe. Csakhogy a parlament se tudja irányítani és ellenőrizni a rendőrséget a gyakorlatban, ezért a képviselők fölhatalmazást adnak *egy embernek*, aki kormányt alakít. A rendőrséget tehát a kormánynak kell kontrollálnia, sőt irányítania - vállalva érte a felelősséget a parlament és a társadalom előtt.

Mindez így szerepel a Magyar Köztársaság Alkotmányában: „35. § (1) *A Kormány... védi az alkotmányos rendet... a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket... irányítja a fegyveres erők, a rendőrség és a rendészeti szervek működését...*” Figyelem: nem egyszerűen ellenőrzi, hanem *irányítja!*

Kérdés: mennyire lehet közvetlen és érdemi a kormány irányító tevékenysége.

Az alkotmány idézett passzusát kibontó *rendőrségi törvény* szerint alapvetően:

„4. § (1) A Kormány a miniszter útján irányítja a Rendőrség működését. (2) A miniszterelnök a miniszter előterjesztése alapján nevezi ki és menti fel az országos rendőr-főkapitányt... (3) A miniszter... bizto-

²⁸⁵ A Gönczöl-bizottság jelentése. 79. o.

sítja a közbiztonság és a belső rend védelme érdekében meghatározott feladatok végrehajtását... gondoskodik a Rendőrség ellenőrzéséről.

5. § (1) A miniszter az irányító jogkörében... a rendőrségi feladatok teljesítésére, a Kormánynak a közbiztonság és a belső rend védelme körében hozott döntései végrehajtására a Rendőrség részére feladatot határozhat meg, és - törvény eltérő rendelkezése hiányában - utasítást adhat... Irányítja a Rendőrség költségvetési gazdálkodását... jóváhagyja az ORFK szervezeti és működési szabályzatát... előterjesztést készít a miniszterelnök részére az országos rendőrfőkapitány kinevezésére és felmentésére... gyakorolja az országos rendőrfőkapitány felett - a kinevezés és felmentés kivételével - a munkáltatói jogokat, kinevezi és felmenti az országos rendőrfőkapitány helyetteseit... (3) A miniszter a Rendőrség részére egyedi utasítást az országos rendőrfőkapitány útján adhat.²⁸⁶

Az illetékes miniszter 2006 őszén Petrétai József volt.

Mielőtt megvizsgálánk az ő szerepét - a státusát és a személyes alkalmasságát -, szögezzük le újra: Magyarországon nem a kormánynak van miniszterelnöke, hanem a miniszterelnöknek van kormánya. A parlament a kormányprogram elfogadásával együtt *neki* ad felhatalmazást, s ő csak *ez után* jelöli, majd neveztet ki az államfővel a minisztereket. A *miniszterek* személyéről a Ház nem szavaz. Ők nem a parlamenttől, hanem a miniszterelnöktől kapják a bizalmat - ő is vonhatja meg tőlük. A miniszteri felelősség tehát nem a parlamenttel, hanem a miniszterelnökkel szemben létezik. A kormányfőt leválthatja az országgyűlés, a minisztereket nem.

Ám ha a Magyar Köztársaság közjogi rendszerében a miniszterelnök *egyszemélyi felelősséget* visel kormánya tevékenységéért, akkor ehhez a felelősséghez *ennek megfelelő hatalom* is tartozik. Mivel a felelősség mindig a hatalomból fakad, és azzal arányosnak kell lennie, ezért aztán megalapozatlan - sőt nevetséges - minden olyan álláspont, amely szerint a kormányfő áthágta volna a maga alkotmányos jogkörét, midőn közvetlenül kért információt a rendőrség vezetőjétől, vagy szólította föl törvényes kötelezettsége teljesítésére. Teljesen abszurd azt állítani, hogy Gyurcsány Ferenc csupán Petrétai Józsefen keresztül érintkezhetett vol-

²⁸⁶ http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/34_1994_tv.pdf

na Szabadfi Árpáddal, Gergényi Péterrel vagy Bene Lászlóval. Hogy az utóbbitól nem érdeklődhetett volna személyesen október 23-án a délutáni emlékműavatáson résztvevő közjogi méltóságok (köztük a saját maga és a felesége) biztonságáról.

A bizottság előtt még az amúgy higgadt s már nyugalmazott *Kacziba* tábornok is kijön a sodrából az efféle okfejtések sokadik ismétlésekor. A fideszes-jobbikos képviselők épp azt forszírozzák, hogy vajon Gyurcsány adott-e utasítást Gergényinek az oszlatásra:

„Neki arra, hogy ha a tömegosztatás törvényes feltételei fennállnak, *intézkednie kell*, nem kell utasítást kapnia. Neki ez a *hivatásbeli kötelezettsége*. Ő egyetlen utasítást kapott, amit mi nem vizsgáltunk egyébként, mert Gyurcsány úr utasításának, hogy védje meg a tévészékházat, rendészeti szakmai szempontból semmiféle jelentősége nem volt... Hiszen ő volt a biztosítás parancsnoka, *neki nem kellett erre parancsot adni, hát ezért van alkalmazva!* Gergényi Péter kaphatott egyébként utasítást Gyurcsány Ferentől, kapott is. Ez volt... ami nyilvánosságra is került, hogy védje meg a TV-székházat. Egyébként ez *rendészeti szempontból* teljesen fölösleges... mert ez a dolga. Ez a dolga.

Azon mi nem vitatkoztunk... hogy vajon a miniszterelnök adhat-e utasítást az országos vagy akár a budapesti rendőrfőkapitánynak: mert adhat! Ez alkotmányos joga. Ugyanis, ha az ellenkezőjét feltételezzük, és azt gondoljuk, hogy a miniszterelnök nem adhat utasítást a rendőrségnek, akkor... (*Révész Máriusz: A miniszteren keresztül adhat a törvények szerint.*) Én másként értelmezem az alkotmányt. A kormány alkotmányos feladatkörében eljárva *bármely közigazgatási ügyet hatáskörébe vonhat*, kasszációs, revíziós jogköre van, megváltoztathat, új eljárásra utasíthat. Tehát ez alkotmányjogilag tiszta ügy. Nem hiszem, hogy bárki el tudná viselni azt a nemzetbiztonsági, közbiztonsági kockázatot, hogy a miniszterelnököt nem hatalmazza fel arra, hogy bármely rendőri vezetőt utasítson - különösen olyankor, amikor a miniszter nem bizonyul alkalmasnak arra, hogy az utasításokat kiadja.²⁸⁷

Teljes mértékben megerősítette a fentieket *Bene* vezérőrnagy is:

„Őszintén szólva... egy olyan kormányzati rendszerben, ahol tulajdonképpen a miniszterelnök a kormány, az ő megbízásából, az ő aka-

²⁸⁷ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 83. o.

rátából ülnek a miniszterek a helyükön és a miniszterelnököt terheli a teljes kormányzati felelősség, rendkívüli helyzetben - most nem a szürke hétköznapiokról beszélek - én nem látok problémát abban, ha a miniszterelnök közvetlenül kér tájékoztatást egy rendőri vezetőtől, legfőképpen azért nem, mert szakmai és egyéb kérdésekben pontos és szakszerű választ leginkább ő tud neki adni...

Olvastam a sajtóban a miniszter és az államtitkár itt elhangzott nyilatkozatait, amikből az derült ki... hogy nem egész pontosan értették, mit kellett volna tenniük... Baj-e az, ha a miniszterelnök ilyenkor nem őket kérdezi meg, hanem a rendőri vezetőt?"²⁸⁸

.

Ezek után nézzük Petrét József igazságügyi és rendészeti miniszter, továbbá Kondorosi Ferenc államtitkár szerepét. Mint tudjuk, *egyikük sem tett semmit* a szeptember 18-áról 19-ére virradó éjszakán. Mindketten otthon ültek, nézték a tévét. A Hír tévé adását nézték: tehát „képben voltak” az eseményeket illetően. Mégsem tettek semmit. Petrét papucsban, pizsamában ült. Kondorosi felöltözve, számítván arra, hogy ha hívják, mennie kell - de nem hívta senki, így maradt. Ő maga nem kezdeményezett hívást. Petrét pedig - legalábbis Szabadfi számára - elérhetetlen volt azon az éjszakán. Nem vette föl a telefont.²⁸⁹

A kívülálló számára mindez teljességgel érthetetlen.

Hisz az alkotmány írja elő: „A Kormány a közrend és a közbiztonság védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket... irányítja a fegyveres erők, a rendőrség és a rendészeti szervek működését.” A rendőrségi törvényben meg ez áll: „A Kormány a miniszter útján irányítja a Rendőrség működését... irányító jogkörében... a rendőrségi feladatok teljesítésére, a Kormánynak a közbiztonság és a belső rend védelme körében hozott döntései végrehajtására a Rendőrség részére feladatot határozhat meg, és - törvény eltérő rendelkezése hiányában - utasítást adhat.”

De hallgattassák meg az érintett fél is:

²⁸⁸ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 37. o.

²⁸⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 01. 13. o.

„Ha alelnök úr megnézi a törvény 5. szakasz (1) bekezdés a) pontját, az nem konkrét rendőri intézkedés kapcsán ad a miniszternek ilyen jogosítványt, hanem a kormány döntésének a végrehajtása érdekében. Például ilyen döntése volt a kormánynak a határőrség és a rendőrség integrációjának a feladata, ilyen volt a schengeni csatlakozásra való előkészítés és nem egy konkrét rendőri eseménynek a végrehajtása során adandó miniszteri irányítás. Hisz a kormánynak azzal kapcsolatban döntése sem volt, hiszen a helyzet nyilvánvalóan egy konkrét szituációhoz kötődik, nem pedig egy kormánydöntéshez.”²⁹⁰

Ez eddig rendben van: legitimnek tűnő érvelés. Ám ami most következik...

„A rendőrségi törvény ugyan lehetővé teszi a miniszternek egyedi utasítás kiadását... de én ilyenrel nem éltem, mert *rendőrszakmai kérdésekben nem volt meg a kompetenciám*...

Nem tudom, mit kellett volna csinálnom, ha nem otthon nézem az eseményt a tévében. El kellett volna mennem az esemény helyszínére, és átvenni az ottani irányítást, vagy hogy gondolja ezt alelnök úr? Vagy mit kellett volna csinálnom? Én e jogszabály alapján nem gondolnám azt, hogy nekem konkrétan be kellett volna avatkozni ebbe a folyamatba.”²⁹¹

Vajon miért megy árvízkor a vízügyi miniszter - meg a miniszterelnök - a gátra, holott nyilván ők se kompetensek víz- és gátügyi szakkérdésekben? Ezen a ponton kénytelen vagyok igazat adni Gaudi-Nagy Tamásnak, aki a következőképp reagált Petrétei fent idézett szavaira: „Hát látja, ezért nem volt ön alkalmas a feladatára!”

Ez olyan nyilvánvaló igazság, hogy erre hirtelen Petrétei se tudott mást felelni: „Ezt én el is ismerem, alelnök úr, ezért adtam be a tévészékház ostroma után a lemondásomat... mert számomra is kiderült, hogy nem vagyok alkalmas a rendőrség vezetésére olyan értelemben, ahogy az elvárható lett volna.”

Vessünk egy pillantást Kondorosira is.

Lényegében ő volt az egyetlen, aki „Gyurcsányra vallott” a bizottság előtt. Legalábbis a miniszterelnököt elmarasztaló jogértelmezést

²⁹⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 07. 34. o.

²⁹¹ Uo. 26. és 34. o.

adott: „Ha [*Szabafi*] a miniszterelnöknek közvetlenül jelentett, az *nem felelt meg a törvényeknek*. - Amikor a miniszterelnök nem a minisztereken keresztül, hanem közvetlenül keresi az országos rendőrfőkapitányt, az ugyanebbe a körbe tartozik? - Álláspontom szerint igen... Én azt mondom, hogy a miniszterelnöknek ilyen jogkör a törvény nem ad. A kormánynak sem ad.”²⁹²

Noha a bizottság előtt megjelent személyek közül Kondorosi a legkétségesebb, ennek ellenére - vagy *épp ezért* - vele szemben ütik meg a legkeményebb hangot. Szemére hányják, amit az eseményekről szóló könyvében²⁹³ írt, mire ő így válaszol: „Ha egy új kiadásra kerülne sor, akkor ezt a szöveget módosítanám. Természetesen többet tudunk azóta ezekről a dolgokról... és másként. Ehhez nyilvánvalóan kellett *az erre irányuló tiszta beszéd*, kellettek a civil szervezetek megnyilvánulásai... Ezért is fontosnak tartom az önök bizottságát, és erkölcsi kötelességemnek tartottam azt, hogy én itt megjelenjek.”²⁹⁴ (*Kiemelés - D. J.*)

A „tiszta beszédbe” nem sokára Kondorosi is bekapcsolódott. A Gyurcsány-kormány volt államtitkára 2011. április 30-án cikket írt a *Magyar Hírlapba*, *Húsvét után* címmel: „Az Országgyűlés április 18-án elfogadta, a köztársasági elnök húsvéthétfőn aláírta Magyarország alaptörvényét... Az alaptörvény elfogadásával nem befejeződött, hanem... elkezdődött egy új szakasz, amelyből most már nem lehet nagyvonalúan kimaradni, de kizárni sem a legjobb erőket. A kisajátítók és az ellendrukkerek kora lejárt.”

De ez már nem a mi történetünk...

*

Térjünk vissza a kormány felelősségéhez. 2006 őszén kétségkívül *elhibázottnak bizonyult* az az intézkedés, amellyel a miniszterelnök pár hónappal korábban *megszüntette az önálló belügyminiszteri tárcát*. A rendészeti ügyek irányítását és felügyeletét az igazságügyi miniszter hatáskörébe utalta. Első látásra alkotmányos szempontból is problemati-

²⁹² Gulyás-jelentés, 2010. 09. 03. 23-24. o.

²⁹³ Dr. Kondorosi Ferenc: A barikád két oldala. Urbis Könyvkiadó. Bp. 2006.

²⁹⁴ Gulyás-jelentés, 2010. 09. 03. 22. o.

kusnak tűnik a végrehajtó hatalomhoz tartozó rendőrség és a független igazságszolgáltatás részét képező bíróságok effajta összeboronálása, a gyakorlatban azonban - minthogy az igazságügyi miniszter bíróságok fölötti igazgatási jogait jóval korábban átvette az Országos Igazságszolgáltatási Tanács - ez nem okozhatott problémát. Annál többet okozott viszont, hogy Petrétai személyében egy kiváló elméleti jogász, egy jogtudós került az új tárca élére, aki bizonyára remekül megfelelt az igazságügyi miniszter iránt támasztható követelményeknek - ám tökéletesen alkalmatlan volt arra, amit adott esetben egy belügyminisztertől követelhet meg a helyzet.

Hogy mi fog történni 2006 őszén, azt Gyurcsány persze nem sejthette 2006 tavaszán. Csakhogy - nem először írom le ebben a könyvben - a politikusok felelőssége nem tetteik szándéka, hanem azok következménye felől ítélendő meg. S a miniszterelnök később is kitartott a hibásnak bizonyult konstrukció mellett. Egyrészt szeptember 19-én nem fogadta el Petrétai lemondását, nem állított a helyére alkalmas embert. Másrészt utóbb se változtatott a dolgokon: amikor Petrétai mégis távozott, a helyére - a változatlanul hagyott konstrukcióba - egy hasonló karakterű jogtudóst ültetett, Takács Albert volt ombudsmant. Csak 2008-ban kerül a miniszteri posztra az a Draskovics Tibor, aki aztán a hagyományos belügyminiszteri funkciók ellátása terén is potensnek bizonyul...

Boross Péter, az Antall-kormány egykori belügyminisztere (akire a rendőrök máig áhítattal emlékeznek) tökéletes pontossággal fogalmazta meg a 2006. szeptember 20-án a kialakult helyzet egyik fő jellegzetességét: *„Jelenleg nincs az a személy, aki politikai támasztékot tudna adni a rendőrségnek”*²⁹⁵

A miniszterelnök politikai értelemben súlyos sebet kapott: alkalmatlanná vált erre. Belügyminiszter pedig nem volt. Ebben az összefüggésben kell visszatérnünk az egyik kulcsfontosságú eseményhez: az Astoriára bejelentett Fidesz-nagygyűlés tudomásul vételéhez. A rendőrök, mint láttuk, kénytelenek voltak engedni a Fidesz akaratának: „nem tehattünk mást”. Nem azt mondom, hogy „a közlekedés akadályoztatása” kérdésében direkt módon a politikának (a belügyminiszternek, a mi-

²⁹⁵ http://index.hu/belfold/tuntet0917/boross_a_rendorseg_moguljiianyzik_a_politikai_tamasz/#

niszterelnököknek) kellett volna kimondania a döntő szót. Ám azt igen, hogy ha a rendőröknek megvan az a kontaktusuk a kormánnyal, amire az adott helyzetben szükségük lett volna, ha a kormányzat biztosítja őket, hogy helyes és törvényes döntésükhöz megkapják a megfelelő politikai támogatást, akkor *egész másként alakulhattak volna a dolgok*.

Bene László: „Ahhoz, hogy a rendőrség helyzete miként alakult, mindenképpen hozzájárult, hogy szerencsétlen döntés volt a Belügy-minisztérium megszüntetése és a rendőrségnek az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumhoz való alárendeltségbe helyezése. Mert ez a minisztérium erre a feladatra nem volt felkészülve, az események időt sem hagytak neki a felkészülésre, és ettől a pillanattól kezdve *a rendészeti irányítás, valamint a rendészeti irányítással összefüggő politikai kérdések kezelése nyilvánvalóan nem volt olyan színvonalú, mint amilyenre szükség lett volna.*”²⁹⁶

Szomorúan írom ide: a 2006-os ősz egyik döntő momentuma volt, hogy a törvénytelen randalírozók a lehető legnagyobb mértékben megkapták a maguk „politikai támasztékát” a legnagyobb ellenzéki párttól - a törvényes rend őrei viszont nem kapták meg a kormánytól.

Legalább is nem eléggé.

²⁹⁶ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 37. o.

A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK SZEREPE

Sólyom László kulcsfontosságú szereplője volt a 2006-os őszi eseményeknek. Nem véletlenül. Mindenekelőtt azért nem, mert a Magyar Köztársaság államfője - alkotmányos státusa szerint - szükségképpen kulcsszerepet kap az ilyen típusú helyzetekben, illetve időszakokban. Amikor a politika kizökken a normális kerékvágásból. Amikor megint, bizonytalanra válik és veszélybe kerül „az államszervezet demokratikus működése”.

Az elnök normál körülmények között sem a törvényhozói, sem a végrehajtói, sem a bírói hatalom jogosítványait nem birtokolja. Minden efféle gesztusa (törvények kihirdetése, személyek kinevezése, kegyelem adása) ellenjegyzéshez kötött, tehát nem hatalmi, hanem szimbolikus természetű. Neki „a nemzet egységét” kell kifejeznie. Ő nem köthet egyik vagy másik politikai párthoz, illetve oldalhoz, ő nem hoz (se népszerű, se népszerűtlen) döntéseket - épp ezért örvend általános tiszteletnek, s képes megőrizni tekintélyét, presztízsét. Amit akkor kell érvényesítenie, amikor válsághelyzet alakul ki a politikában. Amikor a megrendült alkotmányosságot, a közrendet, az államszervezet, a politika és a társadalom normális működését kell helyreállítani.

Mondhatni: 2006 őszi *elérkezett a köztársasági elnök ideje.*

A bekövetkezett események azonban azt mutatták, hogy csak *Sólyom László ideje* érkezett el. Azé a jobboldali beállítottságú és érületű személyisége, aki 2005-ben a Fidesz jelöltjeként jutott az államfői székbe. Részint a kormányzó baloldal infantilizmusa okán, részint a parlamenti szavazás tisztátalan körülményei között.

Szeptember 17-ével súlyos és eszkalálódó helyzet állt elő a magyar politikában. Ez több alkalommal indokoltta, sőt elengedhetetlenné tette az elnök állásfoglalását, aki négy alkalommal is megszólalt. Először a Gyurcsány-beszéd pár mondatának, majd egészének nyilvánosságra hozatalát, illetve az arra adott első politikai reakciókat követően (szeptember 18-án). Másodszor az ezek nyomán bekövetkező drámai kifejtés után, midőn az események nyílt erőszakba torkolltak (szeptember 19-én). Harmadszor az önkormányzati választások lezárultakor - de még az eredmények ismertté válása előtt (október

l-jén). Negyedszer a kormányfő személyéről és politikájáról tartandó parlamenti bizalmi szavazás előtt, illetve az ezzel szembeni bojkott-bejelentést, továbbá a parlamenti többséghez intézett utcai ultimátumot követően (október 4-én).

Az első alkalommal az elnök megállapította: az országban „morális válság” alakult ki. Ezért a miniszterelnököt tette felelőssé, egyben felelőssége nyilvános elismerésére szólította föl. Elutasította a demonstrálók által követelt, ám nyilvánvalóan alkotmányellenes „közjogi lépéseket” (a kormányfő leváltását és az új választások kiírását), továbbá a miniszterelnökkel szembeni *nyílt politikai* föllépést (mondjon le), és a legenyhébbnek tűnő megoldást, a *morális* felszólításba burkolt politikai állásfoglalást választotta. Ám e „visszafogott” nyilatkozattal is többszörös hibát vétett.

Először is kilépett alkotmányos szerepéből, melynek két fundamentális követelménye van: 1. „kifejezi a nemzet egységét”; 2. „örkődik az államszervezet demokratikus működése fölött”. Ezek azt követelik meg, hogy az államfő ne foglaljon állást a pártokat megosztó konfliktusokban, hogy se a kormány, se az ellenzék oldalán ne tegye le a garast - mindaddig, amíg azok nem veszélyeztetik „az államszervezet demokratikus működését”. Súlyom ezzel szemben - a többi politikai szereplőre való leghalványabb utalás nélkül - egyedül Gyurcsány Ferencet róttá meg a kampányígérek miatt mondván: „a felelős döntés lehetőségét veszítik el az állampolgárok, ha a nyilvánosság előtt elhangzó tényállítások, ígérek, programok nyilvánvalóan nem felelnek meg az igazságnak, a valódi szándékoknak”.²⁹⁷ Miután Orbán Viktor Gyurcsány Ferencnél sokkal felelőtlenebb volt a kampány során az ígéretésben, minimum utalni kellett volna rá is. Ha az elnök elítélte a hatalom *megtartásáért* vállalt „hazugságot”, úgy a *megszerzése érdekében* - a választásokat követően folytatólagosan - üzött „hazudozást” is el kellett volna ítélnie. Az egyoldalú ítélet olvastán az embernek olyan érzése támad, mintha azt az elnök maga is csak az eredeti beszédhelyzetből és szövegkörnyezetből kivágott néhány mondat alapján alkotta volna meg (akár az ellenzék). Súlyom így fogalmazott: „Ha polgárjogot nyer, hogy a jó cél bármilyen módszert szentesít... a demokrácia hitelvesztése fenyeget”.

²⁹⁷ <http://www.solyomlaszlo.hu/20060918nyilatkozat.html>

Ez a figyelmeztetés akkor lett volna indokolt, ha az őszi beszéd nem a korábbi hamis politikával való szakítást hirdeti meg. Ha Gyurcsány nem ezt mondja: „majd beledöglöttem, hogy másfél évig úgy kellett tenni, mintha kormányoztunk volna, ehelyett hazudtunk... *nem akarom tovább csinálni!*”. (Mintha valami efféle hangzott volna el: „hazudtunk a kampányban, de a politika már csak ilyen, és ilyen is marad”)

A tévéostromról szóló fejezetben láthattuk: az elnök szavai - szándéka nélkül is - hozzájárultak a Kossuth téri tüntetés radikalizálódásához. A szélsőségesek egyrészt úgy érezhették, igazuk van; másrészt - az elnök kényszerű passzivitása okán -, hogy nekik kell kézbe venniük a dolgokat.

Az elnök második megszólalására a tévéostromot követő napon került sor. A szándék egyértelmű volt: élesen megkülönböztetni és elhatárolni egymástól a békésen, törvényesen tüntető polgárokat, illetve az erőszakos bűnelkövetőket. Csakhogy Sólyom ebbéli igyekezetében a valóságnak többszörösen nem megfelelő képet festett a történekről. Először azzal, hogy idealizálta a Kossuth téren s a vidéki városokban zajló demonstrációkat: „az országszerte kialakuló békés tüntetések számomra az emberek egészséges erkölcsi érzékét bizonyították”.²⁹⁸ Holott azok valójában nem voltak se békések, se spontánok, se törvénytisztelők. A kilengésekre az elnök egyszer utalt, azokat a tömeg magára hagyatottságának tudván be. De vajon kinek kellett volna az élére állnia?

Sólyom másfelől a politikától szeparált „köztörvényes bűncselekményekről” beszélt, amelyeket „a békés tüntetésből kivált csoport” követett el a tévészékház ostromakor. Állításának se az egyik, se a másik fele nem volt igaz. A tévéostromra egyértelmű *politikai indítékkal* került sor: a tüntetők a kormány távozására, a parlament fölloszlatására irányuló követeléseiket kívánták ismertetni a köztelevízióban. Miután ez nem teljesült, visszatértek a Kossuth térre, és ezeket vittek magukkal a tévéhez, hogy erőszakkal szerezzenek érvényt szándékuknak. Az igaz, hogy a székházat egy pár száz fős csoport ostromolta meg, ám a téren ezrek voltak mögöttük, nemzeti és árpádsávós zászlókat lengetve, egyértelmű „erkölcsi” és tömegtámogatást nyújtva az ostromlóknak. Miként lehetséges, hogy a Magyar Köztársaság elnöke

²⁹⁸ <http://www.solyomlaszlo.hu/20060919nyilatkozat.html>

nem vett tudomást ezekről az elemi tényekről? Hogy a valóság helyett valami másról beszélt, majd saját valótlan állításaiból szűrte le szükségképp hamis következtetéseket?

Amelyeken lovagolva harmadik nyilatkozatában aztán eljutott addig a nyílt politikai állásfoglalásig, ameddig elsőre nem merészkedett. Az államfő harmadik megszólalása (annak dacára, hogy a helyzet időközben konszolidálódott) az egzaltált lelkiállapot stiláris jegyeit mutatta. A morális válság „mélységesen megrázta Magyarországot... a feloldatlanság hamisságban tart mindent... A miniszterelnök folyamatosan kitér az alapkérdés tisztázása elől. Nem ismeri el, hogy megengedhetetlen eszközöket használt annak érdekében, hogy a hatalmat megtartsa... Ez a demokráciába vetett bizalmat ássa alá... Most az Országgyűlésnek van cselekvési lehetősége. A kormány az Országgyűlésnek felelős. Az Országgyűlés dönt a miniszterelnök személyéről. Az Országgyűlés helyreállíthatja a szükséges társadalmi bizalmat. A megoldás kulcsa a parlamenti többség kezében van.”²⁹⁹

Ez egyértelmű felszólítás: a kormánypárti többség távolítsa el a miniszterelnököt!

A negyedik nyilatkozat megismételte e követelést: „A vasárnap esti beszédem óta történtek nem a kibontakozás irányába mutatnak. A pártok korábbi politikájukat folytatják. Ez károkat okoz Magyarországnak... A bizalmi kérdés felvetése helyes, azonban az indítvány továbbra is megkerüli az alapkérdést. Felhívom a frakciók figyelmét arra, hogy az Országgyűlés a bizalmi szavazással arról is döntené, hogy a miniszterelnök megengedhető eszközöket használt-e az országgyűlési választások megnyerése érdekében.”³⁰⁰

Súlyom nemcsak szavakban, de *tettekben* is megnyilvánult 2006 őszén. Ezek, ha lehet, még súlyosabbak voltak: a köztársasági elnöki jogállással még kevésbé összeegyeztethetők. A tévéostrom utáni napokban, amikor az elsőfokú ítéletek nyomán sorra kerültek előzetes letartóztatásba a rendőrökre támadó utcai randalírozók, az elnök magához kérte Lomnici Zoltánt, a Legfelsőbb Bíróság Elnökét, és rosszallását fejezte ki előtte a történetek miatt.

²⁹⁹ http://www.solyomlaszlo.hu/kozszereselek_20061001valasztas_este.html

³⁰⁰ http://www.solyomlaszlo.hu/20061004level_frakciovezetoknek.html

De nemcsak az igazságszolgáltatás, hanem a végrehajtó hatalom ügyeibe is beavatkozott. Pár nappal október 23-a előtt magához kérlette Petrétei Józsefet (aki jellemző módon eleget tett a kérésnek), és közölte vele: a rendőrségnek szerint nincs törvényes alapja a Kossuth téri gyülekezés föloszlatására. A miniszter ezt - már mint a sajátjával egyező véleményt - közölte az országos rendőrfőkapitánnyal, aki így kénytelen volt visszavonni a Kossuth tér kiürítésére vonatkozó korábbi döntését. Hogy az államelnök magához rendelje a rendészeti szerveket felügyelő kormánytagot, és rajta keresztül közvetve utasítsa a rendőrség parancsnokát, az egy prezidenciális szisztémában gyakorlat - egy parlamentáris rendszerben azonban elképzelhetetlen és megengedhetetlen.

Korábban egyszer fordult elő hasonló eset: a taxisblokád idején, mikor Göncz Árpád előbb Barna Sándor budapesti főkapitányra gyakorolt közvetlen személyes befolyást, majd amikor „utasítást” adott a Magyar Honvédség vezetőinek: ne alkalmazzanak erőszakot. 1990-et írtunk. Az íróból lett első elnök (a volt SZDSZ-es ügyvivő) tán még hihette, hogy (tegnapi pártjának álláspontjával egyezően) fölléphet a kormánnyal szemben, és parancsot adhat a hadseregnek. Hisz az alkotmány betűje szerint ő „a Magyar Honvédség főparancsnoka”. Sólyom László, az alkotmánybíróság volt elnöke, aki annak idején meghatározó szerepet vitt az elnöki tevékenység alkotmányos korlátok közé szorításában, 2006-ban semmi szín alatt sem hihette volna, hogy - bármiféle értelemben - irányíthatja a rendőrséget. Mégis megtette. (Az az ember, aki amúgy nem tartotta szükségesnek, hogy szót emeljen a Magyar Köztársaság nevében ítélkező bírák, továbbá a véleménysszabadság jogával élő újságírók durva és nyílt Kossuth téri megfenyegetése ellen.)

Október 23-án az államfő részt vett a délelőtti hivatalos ünnepségen, ám délután már nem ment el a Dózsa György úti '56-os emlékmű avatására. (Igaz, Bene főkapitány szerint se volt biztonságos a helyszín.) Gyuresány Ferenc oldalán így a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke, az idős Kosáry Domokos állta a sarat (aki ezek szerint nem félt). Szükségesnek tartom elmondani, hogy Kosáry professzor éppúgy nem volt baloldali, ahogyan Sólyom sem. A polgári családból származó nagytekintélyű történészt leginkább konzervatív liberálisnak mondhatnánk. Miért szerepelt mégis a baloldali kormányfő oldalán? Miért tette le mellette már a 2006-os választások előtt is a garast - Orbánnal szem-

ben? Mert a parlamentáris demokrácia elkötelezett híve volt. És mert világosan látta, hogy Orbán Viktor annak mindenre elszánt ellenfele, sőt ellensége. Ezért állt ott Kosáry a kormányfő mellett az 56-os emlékmű avatásán, ezért mondta el rendületlenül - a rendőrökön mögött hóbörgő csöcselékkel és a gój motorosok keltette hangzavarral mit sem törődve - a maga beszédét.

*

Az október 23-ai események után Sólyom néma maradt. A 2006-os ősze később már csak alkalmilag reflektált. Második hivatali éve lezárásakor (2007. július 15-én) az MTV-nek adott exkluzív tévéinterjújában ³⁰¹ kardinális problémát jelző eseményként nevezte meg az őszi beszédet, amely „a rendszerváltás utáni korszak... legsúlyosabb elvi kérdését veti föl... a demokrácia természetét érinti”. Az elnök (az immár végképp anakronisztikus bocsánatkérési követelés fölújítása után) így fogalmazta meg a lényegét: „A demokráciába vetett bizalmat ássa alá, hogyha valaki, akár jó cél érdekében is, olyan eszközöket használ, hogy becsapja a választókat, és utána pedig kezd el olyasmiket végrehajtani a kormányzás folyamán, amit nem ígért, aminek az ellenkezőjét ígerte.”

Sólyom beszélt a kormány reformjairól, illetve az ellenzék népszavazási akciójáról is. Az elsőről így: „Aláírtam *hozomra* a Gyurcsány-csomagot, mint az első lépést, hogy induljon meg valami. Ehhez képest, ami megindult, az elszomorító. Mert én csak azt látom, hogy az idei költségvetést, azt rendbe fogjuk tenni, a számokat hozni fogjuk. De hogy azon kívül *hova vezet ez a sok rombolás*, amivel kezdődött a reform?! Nem láttuk, hogy tulajdonképpen mi fog felépülni helyette, és ami a romokon épül, a romokon kezdődik, az még mindig vita, arról, ha csak az egészségügyet nézzük, hogy egy biztosító, több biztosító: *senki nem érti az ország lakosai közül*. És legkevésbé azt értik, hogy mi fog segíteni a betegeken”. (Kiemelés - D. J.)

Semmi kétség: „a nemzet egységét” kifejezni hivatott államfőnek a kormánypolitika kérdéseit illetően nem volna szabad ilyen markáns ál-

³⁰¹ http://www.solyomlaszlo.hu/interjuk_20070715mtv_szolas_szabadsaga.html

lásfoglalásokat tennie. Ráadásul olyan hangon, ami inkább a felületes ellenzéki publicistáéra hajaz, semmint a köztársasági elnökére.

Sólyom a Fideszről ezúttal se mondott semmit. Kivéve a népszavazás ügyét, amire Baló György rákérdezett. Itt ugyanis bizonyos aggályok merültek föl, amelyek abból adódtak, hogy egy parlamenti párt a kormánypolitika megvétózására, végső soron a parlamentáris kormányzás megbénítására, sőt deklaráltan a kormány „elkergetésére” kívánta használni a szóban forgó intézményt. Az ügy tehát az alkotmányos berendezkedés lényegét, „az államszervezet demokratikus működését” érintette, amely fölött az elnöknek „örködni” kellene. Sólyom ehhez képest - szemben a kormánypolitika igen kritikus értékelésével, amit az alkotmány, ugye, nem ír elő a számára - nagyon visszafogott volt. Egy az ellenzéki akciót legitimáló kijelentés után („szeretném leszögezni, hogy a népszavazás egy alapvető politikai jog”) csak efféléket mondott: „mindabba, ami történik, az elnök most nem szólhat bele... nekem a végén lesz szerepem, mikor ki kell írni a népszavazást... addig én ebben nem nyilatkozom... nekem ebbe nem kell belemennem...”

Így jutottunk el lassan, de biztosan a 2010-es választásokig, amikor kétharmados győzelmet aratott a 2006-ban lejátszódott erőszakos hatalom-átvételi kísérlet fő szervezője és mozgatója. Aki a megszerzett hatalmat a demokratikus jogállam villámgyors lerohanására és lerombolására, majd az önkényuralmi rezsim kiépítésére használta föl-

Sólyom László ma már *kritikus* mindezekkel szemben.

Am 2006 őszétől 2010 tavaszáig ő egyengette Orbán Viktor útját.

*

Egy idézet még idekiváncozik ennek a fejezetnek a végére: „Gyurcsány Ferencet én egy politikai kalandornak tartom, egy politikai szélhámosnak, és ettől az embertől minden kitelik. Gátlátalan és jellemtelen, ezért minden kitelik tőle... Az, ami történt, az teljesen világos, hogy egy politikai megrendelés alapján, egy politikai stratégia mentén történt. A Fidesz nagygyűlésen ott van több százezer ember, akik békés körülmények között emlékeznek az '56-os forradalomról. És hogy, hogy nem, a randalírozókat pont abba az irányba tereli a rendőrség... Mi lehetett a szándéka ennek? Az, hogy a vérzőfejű embereknek a látványa majd megvadítja a

*tömeget, és akkor elszabadul a pokol, és akkor Gyurcsány Ferenc megint a rendteremtő pózában tetszeleghet, mint ahogy ez történt a tévészékház ostroma idején."*³⁰²

Áder János beszélt így 2006. október 27-én a Kossuth Rádió Háttér című műsorában.

Ma ő ül a köztársasági elnök székében.

³⁰² <http://www.parlament.hu/biz38/bizjky38/HOB/0610311t.pdf>

MÉDIA, JOGVÉDŐK, BALLIBERÁLISOK

A médiának többféle értelemben is kulcsszerepe volt a 2006-os őszi eseményeiben. A méreteit, céljait és eszközeit tekintve is rendkívüli politikai manőversorozat az első pillanattól kezdve a tömegmédián keresztül gerjeszthető kommunikációs hatásra épített. Erre a primer hatásra szabódították rá aztán a jól előkészített akciókat, amelyek szekunder hatása megint csak a tömegmédián keresztül juthatott el az újabb eszkalációig, s érthette el a kívánt politikai eredményt. Konkrétan: a médiában motoros futárokkal szétterített hanganyag keltette első megdöbbenést a szervezett radikális tiltakozások transzformálták föl, az utóbbiak erőszakossá válásakor pedig - főleg a Hír tévé tudósításai nyomán - újra a média dramatizálta a helyzetet: a káosz, illetve a „forradalom” képét sugározva szerteszét.

Ágh Attila szerint „posztmodern módon maga a történés... sokkal inkább *műsor* volt, mint valódi politikai esemény. Prózaian szólva nagyobb volt a füstje, mint a lángja, mert nem a Fidesz, hanem bizonyos értelemben *a média hatalomátvétele volt a politika felett*. Hiszen csak az számított, amit láttunk, s ez a gigantikus tévéműsor hetekig lekötötte az ország lakosságát... Magyarországon a szó valódi értelmében nem volt politikai válság. Ezt csak ki akarták provokálni, s ennek egyik eszköze volt a válság állandó emlegetése és az emberekbe való beleszuggestálás. A hazugságkampány jól megszervezett mozzanata volt a válság médiában való permanens tematizálása az ismert papagáj-kommandó révén. A Fidesz által kiprovokált zavarkeltést és káoszt akarták széles társadalmi ellenállásnak, mély társadalmi válságnak bemutatni... Egy... kommunikációs offenzívát láttunk, ami nagyszabású kísérlet volt arra, hogyan lehet a válságot mesterségesen generálni... A fideszes média forradalomról harsogott, 1956-tal vont párhuzamot, a közmédia pedig zavarodott volt, ezért az ország egész lakosságát meglepte, elbizonytalanította és mélyen megrázta a sohasem látott zavargások sorozata... A Fidesz alkotmányos rend elleni támadása az utóbbi idők legnagyobb sikerű televíziós műsora volt, ami sikeresen meghódította a globális médiát is.”³⁰³

³⁰³ Ágh Attila: A Forró őszi tanulságai. Kritika, 2006. november

Említettük már, hogy a Hír tévé meghatározó szerepet játszott, nemcsak az események közvetítésében, de a szervezésében és az eskalálásában is, különösen szeptember 18-án. Aznap este a „forradalomról” adott lelkes hangú tudósításokat, ami egyszerre volt tájékoztató és mozgósító hatású. A fideszes médium valójában nem követte az eseményeket, hanem *azok előtt járt*, a szó legszorosabb értelmében. Úgy tűnt, munkatársai többlet információkkal rendelkeznek, *bennfentesként* mozognak a helyszíneken. Ez abban is megnyilvánult, hogy míg az erőszakos csoportok ellenszenvvel fogadtak, olykor fenyegettek, sőt inzultáltak is más forgatócsoportokat, addig a Hír tévéseket a szövetségeseknek kijáró rokonszenvvel üdvözölték, odaengedve őket a legfontosabb események helyszíneihez.

A Fidesz politikai csatornájának e missziója természetesen nem ért véget 2006 októberében: a Hír tévé meghatározó szerepet kapott a történetek későbbi „értelmezésében” is. Hogy ezt négy év elteltével még mindig mennyire fontosnak tartják, illetve, hogy jellemzően miféle eszközökkel teszik, annak illusztrálására álljon itt egy részlet a Célpont című műsor 2010. szeptember 25-én sugárzott adásából. Ebben egy „bűnbánó ex-börtönőr” tesz vallomást a négy éve történetekről. (Előtte már szerepelt „a vadászpuskás rendőr”, aki a „szemkilövésekről” vallott.) A volt büntetés-végrehajtási alkalmazott persze név és arc nélkül, torzított hangon beszélt, csupán a sötét sziluettje volt látható:

„A fogolykínzások a BV-parancsnok engedélyével történtek... ha megmozdultak, ki kellett rúgni a lábukat, sokan összevizezték magukat... Azt mondták az előljárók, hogy mindent szabad, amit akarunk, ezek férgek, irtani kell őket... Az országos parancsnokok mind tudták, mi megy ott, mert látták a saját szemükkel... - Ezek után volt-e jutalom? - Akik ebben részt vettek, azok meg voltak hívva egy díszvacsorára, plusz kemény pénzekkel, túlórapénzekkel voltak megfizetve. - Ön is ott volt? Emlékszik esetleg, hogy mi volt a menü? - Hú... asszem rántott hús, hasábburgonya... meg gulyásleves, ha minden igaz. - Prémiumot is kaptak? - Egy nagyon magas túlórapénzt fizettek.”³⁰⁴

Nagyon életszerű, ugye? Nem csoda, hogy Balsai kormányfői megbízott részletesen ismerteti a bizonyító erejű dokumentumok között.³⁰⁵

³⁰⁴ <http://szentkoronaradio.com/taxonomy/term/4092>

³⁰⁵ Balsai-jelentés. 72-73. o.

A közszolgálati média - a tévé elleni sokkoló támadás után - igyekezett tárgyyszerűen tájékoztatni az eseményekről, bár a Magyar Rádió, amelyik a szeptember 17-ei robbantásban kitüntetett szerepet kapott, nem tűnt száz százalékig semlegesnek. *A semlegesség az akkor zajló események közepette ráadásul nem is tekinthető helyes és elégséges magatartásnak a demokratikus nyilvánosság szereplői részéről.* Hisz nem az *A* és *B* politikai oldal között zajló mérkőzésről kellett tudósítaniuk, hanem a demokratikus kormányzat, sőt az alkotmányos rend elleni erőszakos támadásról. Az antidemokratikus és a demokratikus erők harcáról.

Az úgynevezett független magyar sajtó azonban igen messze volt ettől. A legtöbb orgánum igyekezett „középre” pozicionálni magát. A kormány és az ellenzék, Gyurcsány és Orbán, a rendőrség és a rendbontók közé. A sajtót a Fidesz mellett ráadásul mindvégig nagymértékben tematizálta a jogvédő narrativa: az azonosítószámról, a viperáról és a többről folyt a beszéd, miközben gyakorlatilag föl se merült, milyen okok és miféle erők mozgathatják a háttérből az eseményeket.

E könyv szerzőjeként is meg kellett tapasztalnom, hogy a „semlegesség”, a „középre pozicionálás” görcsös igyekezete máig nem oldódott föl a szóban forgó médiamunkások körében. A könyv borítójához kiválasztottunk egy fotót, mely az Indexen jelent meg annak idején. Megkerestük a képszerkesztőt, megtaláltuk a fotóst, a kiadó munkatársa kapcsolatba lépett vele. Elmondta neki, hogy a szerzői jogok tiszteletben tartása és korrekt díjazás mellett milyen könyvborítón szeretnénk fölhasználni a képet. Kiderült, hogy az illető nem más, mint *Barakonyi Szabolcs*, Bodoky Tamás *Túlkapások* című kötetének képszerkesztője. Aki azonban kisvártatva közölte: nem hajlandó - az előzőleg általa megjelölt százezer forint ellenében sem - hozzájárulni a kép „politikai célokra” történő fölhasználásához...

Egy politikai eseményen készült, publikus, politikai tárgyú fotóról beszélünk. Mivel közvetlenül nem tudtam kapcsolatba lépni Barakonyi Szabolccsal, ezért innen üzenem neki: a világért se szeretném őt megsérteni, de ha ennyire távol akarja tartani magát „a politikától”, akkor tán jobb volna átnyergelnie a mélytengeri bűvár-, esetleg a madárfotók készítésére.

Ágh Attila szerint „kezdetben a nemzetközi média is vízipók módjára szaladt napokig az események felszínén. Nem volt se kedve, se türelme a jelenségek mélyére hatolni. Megelégedett az őszödi Gyurcsány-beszéd egyperces, manipuláltan összeállított részletének kommentálásával, vagyis egy pár napig a Fidesz által beprogramozott hazugságkampány vágyán haladt... Egy-két hétbe is beletelt, amíg elolvasták és megértették az egész beszédet a maga összefüggéseiben, és lelepleződtek előttük az álforradalmárok és a valódi puccsisták. Míg a nemzetközi üzleti világ mindvégig kiállt Gyurcsány mellett, addig a nemzetközi médiában a fordulathoz elég sok idő kellett, de az október 6-i bizalmi szavazás idejére már ők is bizalmat szavaztak a magyar kormánynak.”³⁰⁶

A hazai média zöme ellenben mindvégig távol állt ettől.

„A forró ősz idején nyoma sem volt az oknyomozó újságírásnak, mert épp a lényegi kérdésekre nem kérdezett rá a sajtó... Senki se járt érdemben utána, mi történt valójában a Kossuth téri zsidóvásár és politikai vándorcirkusz idején, senki se firtatta annak a szervezeti hátterét... Nem tudjuk, ki szervezte a tüntetőket az utcára, s a háttérből hogyan működött a *távirányítás*. A sajtó szaladt az események után, nem vállalkozott oknyomozó újságírásra, nem kérdezte ki a tüntetőket... és nem próbálta összerakni az információcserepeket.”³⁰⁷

A tényfeltáró újságírásért járó elismeréseket azért kiosztották.

A Göbolyös Soma díjat 2007 januárjában ugyan „a Magyar Telekom, illetve a T-Mobile cégóriások belügyeinek a nagyközönség elé tárásáért” kapta a Manager Magazin főszerkesztő-helyettese, 2008-ban azonban már „a rendőrség 2006 őszi szerepének bemutatásáért” jutalmazták az Index újságíróját, Bodoky Tamást.

A „Túlkapások” című könyvet jeles jogvédők méltatták. Mindekelőtt Schiffer András, a TASZ elnöke, aki az utószót írta - elég jól intonálva Sólyom László hangját: „Gyurcsány Ferenc miniszterelnök őszödi beszédének nyilvánosságra hozatala a maga brutalitásával tárta a közvélemény elé a magyar közélet morális válságát... Számosan voltak, akiket nem pártpolitikai megfontolás... hanem a megsértett állampolgári önérzet vitt ki a térre.” Schiffer azonban már a hetedik mon-

³⁰⁶ Ágh Attila: A forró ősz tanulságai.

³⁰⁷ Uo.

datban eljut addig, ameddig Sólyom (bár szeretett volna) nem mehetett el: „Gyurcsány Ferenc nem demokrata”.

Az utószó szerzője a 2006 őszén lezajlott „karhatalmi ámokfutás”-ról beszél. Szerinte „a közhatalmat gyakorló személyek különösen nagy felelősséget viselnek a demokratikus politikai közösséget összetartó elvek és normák épségéért. Ha a közhatalom reflektálatlanul és következmények nélkül lép túl alapvető szabályokon, a norma-nélküliség szétterjed a közigazgatásban és előbb-utóbb »normává« szilárdul a tiltakozó tömegben is.”³⁰⁸

Tessék?! Szóval előbb a rendőrök léptek föl törvénysértő módon, brutálisan a tévénél, s csak erre válaszul nyúltak a tiltakozók a kockakő után? Itt is úgy volt, mint '56-ban a Rádiónál: az ávósok lőttek először?

Hagyjuk Schiffert, nézzük Kőszeg Ferencet, a Helsinki Bizottság elnökét. Milyen recenziót írt ő Bodoky könyvéről? Roppant tanulságosat. Amit Ágh *megrovóan* mond („a sajtó szaladt az események után, nem vállalkozott oknyomozó újságírássra”), Kőszeg ugyanazt mondja *dicsérőleg*. Hogy ezt megtehesse, persze más szavakat kell használnia: „Bodoky Tamás riportjai nem a 2006. szeptember-októberi tüntetésekről, a politikai háttérükről, a hozzájuk kapcsolódó *találgatásokról, összeesküvés-elméletekről* szólnak... Az újságíró *egyetlen nézőpontból* szemléli az eseményeket: a rendőri bántalmazások áldozatainak történetét beszéli el.”³⁰⁹ (*Kiemelések - D. J.*)

Ennél leleplezőbb és elmarasztalóbb „dicséretet” (szándéka ellenére) aligha írhatott volna a recenzens. Mert milyen tényföltáró az, aki kizárólag egyetlen nézőpontból mutatja be az eseményeket? Aki meg se próbál más nézőpontot is alkalmazni, az események mögé nézni, az okokra, az összefüggésekre rávilágítani? A kérdés költői, a válasz nyilvánvaló: *semmilyen*.

De ne hamarkodjunk el az ítéletet! Nézzük meg közelebbről a díjazott egy interjúját. Bodoky „*Beáldozták a kisrendőröket*” címmel publikálta Szima Judittal, a Tettrekész Magyar Rendőrség Szakszervezete vezetőjével készített beszélgetését.³¹⁰ Nem az a baj, hogy az interjúalany szélsősé-

³⁰⁸ <http://index.hu/velemenyt/jegyzet/schiffer7672/>

³⁰⁹ Kőszeg Ferenc: Rendőr, hazudj! Élet és Irodalom, 2008. december 5.

³¹⁰ <http://index.hu/belfold/tmrsg6253/>

ges nézeteket vall. Hanem az, hogy már a címben ott van az ítélet, még-hozzá a megalapozatlan, koncepció-s ítélet. Aki ilyen súlyú dolgot állít, azt alaposan meg kell kérdezni: milyen tényekkel támasztja alá az állítását. Bodoky épp az ellenkezőjét teszi: eleve azonosul beszélgetőpartnere álláspontjával, s ahelyett, hogy annak igazolására próbálná ösztökélni, maga is partnere lesz a légből kapott kijelentések hangoztatásában. Szima Judit ezt mondja: „Van ezzel kapcsolatban például egy tanulmány, Ignác tábornok jelentése, amiből egyértelműen kiderül, hogy a tévészékház ostrománál ott voltak a rendőrök beszorítva, és tőlük száz méterre álltak a kollégák, hogy segítsenek nekik, de nem engedték őket oda.”

Ez kétszeresen sem igaz! Nemhogy a valóságban nem történt ilyesmi: az Ignác-jelentésben sincs efféle megállapítás! Aki olvasta, tudja. És figyelmezteti a valótlanságot állító interjúalanyt. Bodoky ehelyett így kérdez tovább: „A tévészékház ostrománál mi lehetett az oka, hogy a tömegoszlatásban tapasztalatlan vidéki kisrendőrökből, rendőrnőkből álló Baranya századot állították a tomboló huligánok elé, és nem a Rebisz erre kiképzett egységeit?” Persze érkezik a válasz, ahogy az újabb kérdések is. Olvassuk csak:

„Ezt a BRFK volt vezetőjétől kellene megkérdezni, mert ő volt a parancsnok abban az időszakban. Vélhetőleg, ahogy mondani szokták, fel kellett tüzelni az állományt, hogy később már mindenre kapható legyen. Be kellett áldozni embereket azért, hogy a megfelelő harci szellem kialakuljon. Ez a mi álláspontunk. - *Tehát a Baranya század áldozatnak volt szánva?* - Lehetett volna, de hál istennek nem történt annyira komoly tragédia, mint amire logikusan feltételezve számíthattak. - *Kik számítottak tragédiára?* - Azok, akik a háttérből irányítottak. - *És ők kik voltak?* - Ezt szerintem mindenki sejti, de erről, mint szakszervezeti vezető, hadd ne beszéljek. Mi nem politizálunk, mindig a dolgozói érdekvédelem szempontjából lépünk. -

Mulasztás volt, hogy nem engedték oda a Rebiszt, vagy kifejezett parancs? - Parancsot adtak, hogy ne menjenek oda... egy rendőrfőkapitány sem mondhatja azt, hogy a parancsot nem hajtom végre, mert másnap már nem ül a székében. - *A törvénytelen parancsot nem köteles végrehajtani, erre már Nürnbergben sem lehetett hivatkozni.*”

Bodoky a rendőrökkel kapcsolatban tehát lazán eljut a náci háborús bűnösökkel való párhuzamig! Elképesztő.

De pillantsunk bele egy másik írásába is, amelyben ez a tényállítás szerepel: „A székház védelmére kirendelt, tapasztalatlan baranyai kisrendőrökből álló osztag több alkalommal kért segítséget rádión, ám hosszú órákon keresztül csak ígéreteket kapott.”³¹¹

Aki csak egy egész kicsit is ismerős a *tényekkel*, az nem ír le reflexió nélkül ilyen mondatot. Aki látta legalább az Ignác-jelentést (nem nagy kunszt elolvasni: mindössze 13 oldal), az tudja, hogy a baranyai század 22.17-kor érkezett a tévészékház elé. Fölállt a fölépcsőre, majd nem sokkal később lefelé haladva megkezdte az oszlatást. Miután ez elakadt, a század kénytelen volt visszavonulni a lépcső tetejére. A segítségkérésre ekkor, tehát *fél tizenegykor* kerülhetett sor, nem előbb. Az első alakulat (2+44 fő, Rebisz) 22.40-kor, *tíz perc múlva* jött a baranyaiak segítségére. 23.15-ig - tehát egy órán belül - 7, azaz hét megerősítő csapat érkezett a század mellé (rebiszes bevetési csoportok a Kossuth térről, a Képviselői Irodaháztól, plusz a teljes Pest megyei század): összesen 210 fő.

Mindez két perc alatt megtudható az Ignác-jelentésből (6-7. oldal). Olyasmit tehát le lehet írni, hogy ez kevés volt. Hogy szétaprózva érkezett. Hogy rossz felszereléssel. Sok mindent lehet... De azt az egyet semmi szín alatt sem, hogy: a század „hosszú órákon keresztül csak ígéreteket kapott”. Se Göbolyös Soma-díjjal, se nélküle.

X

Többször utaltam már a jogvédők szerepére - amely persze többféle árnyalatú volt. De hogy ez a többféle árnyalat összességében olyan szint adott ki, ami passzolt a Fidesz törekvéseihez, az sajnos egyértelműen kiderül a Gulyás-féle vizsgálóbizottság jelentéséből. Mielőtt az erre vonatkozó részt idézném, vegyük számba a szereplőket. Kezdjük a jobbszélről.

A *Nemzeti Jogvédő Alapítványt* 2004-ben hozták létre olyan közismert jobboldali személyiségek, mint *Zétényi Zsolt*, *Gaudi-Nagy Tamás*, *Grespi László* vagy *Makovecz Imre*. Jogvédő munkájuk a kezdetektől szorosan összekapcsolódott a radikális jobboldal politikai törekvéseivel, a hasonló szellemű utcai megmozdulások résztvevőinek védelmével;

³¹¹ <http://index.hu/belfold/mtv2320/>

védenceik sora Képíró Sándor csendőr századostól Budaházy Györgyig tart. A tevékenységük rendkívüli mértékben aktivizálódott a 2006-os őszi események kapcsán. Gaudi jobbikos képviselőként az egyik legvehemensebb tagja volt a Gulyás-féle albizottságnak.

A *Civil Jogász Bizottság* kifejezetten a 2006-os őszi eseményeinek „kivizsgálására” jött létre. Azért kell idézőjelbe tennünk a szót, mert a „vizsgálat” eredménye eleve adott volt. Az általuk leírt legelső mondat már így hangzott: „Budapesten 2006 szeptemberében, majd október 23-án... tömeges rendőri brutalitásokra és tömeges önkényes letartóztatásokra került sor, amelyek áldozatai az esetek döntő többségében vétlen polgárok voltak”.³¹² A jelentés valójában uszító politikai vitairat; a legismertebb tagok *Morvai Krisztina* és *Gaudi-Nagy Tamás*.

A harmadik fontos szereplő, a *Társaság a Szabadságjogokért (TASZ)* 1994-ben alakult, irányultságát tekintve egyértelműen baloldali liberális. Tevékenységük ismert területei: az adatvédelem, az információs szabadság, a drogpolitika, romaprogramok stb. A tárgyalt időszakban a TASZ meghatározó személyisége *Schiffer András*, az LMP későbbi frakcióvezetője. Ma is tag *Juhász Péter*, a Milla jelenlegi főszervezője.

Végül a negyedik a *Helsinki Bizottság*. Ez a legrégebbi: 1989-ben, a rendszerváltozás időszakában alapították. Vállalt küldetése: „figyelemmel kísérni a nemzetközi emberi jogi dokumentumokban biztosított emberi jogok magyarországi érvényesülését”. Emblematikus személyisége *Kőszeg Ferenc* volt SZDSZ-es politikus.

A TASZ és az MHB korábban is együttműködtek, 2006 ősztől is számos közös fellépésük volt. Nem kell mondanom: a Nemzeti Jogvédő Alapítványtól s annak vezetőitől óriási távolság választja el őket. Az egyértelműen a Fidesz és a Jobbik politikai érdekeit szolgáló - ezt ráadásul rendkívül problematikus eszközökkel végző - 2010-ben létrehozott Gulyás-féle parlamenti albizottság jelentésében a javaslatok között mégis ez olvasható: „Állami elismerés: Az emberi jogok érvényesülése területén szerzett érdemeikre tekintettel az albizottság javasolja a *Társaság a Szabadságjogokért*, a *Nemzeti Jogvédő Alapítvány*, a *Magyar Helsinki Bizottság* és az előzetes letartóztatásokkal kapcsolatosan szakmai-

³¹² <http://gaudi.jobbik.hu/sites/default/files/users/V%C3%A1laszt%C3%A1s/doc/CJBmagyar.pdf>

lag megalapozott ítéleteket hozó másodfokú bírák állami elismerésének megfontolását."³¹³

Ez önmagáért beszél és mindennél többet mond.

Az érintett baloldali liberális jogvédők tehát - akarva-akaratlanul - olyan munkát végeztek a 2006-os őszi kapcsán, ami még 2010 őszi is kivívta az időközben hatalomra (nem is akármilyenre!) jutott fideszesek (plusz jobbikosok, elempések) elismerését. Ez tény. E tényből pedig az a következtetés adódik, hogy *azért vívta ki, mert az elősegítette a fideszes (és a jobbikos) célok érvényesítését.* (Amelyekkel a taszos-elempés célok és érdekek a jelek szerint kompatibilisek voltak - legalábbis e tekintetben.) Nemcsak az érintetteknek, de az egész magyar balliberális értelmiségnek is mélyen el kellene gondolkodnia ezen.

Ám méltatlanság volna így lezárni ezt a fejezetet.

Mert meg kell állapítanunk, hogy a Helsinki Bizottság már annak idején is rendre árnyaltabban és tényszerűbben foglalt állást, mint a többi jogvédő szervezet. „A Magyar Helsinki Bizottság keddi délután közleményt bocsátott ki, amelyben leszögezi: jogszerűen oszlatta fel az engedély nélkül tüntetőket a rendőrség október 23-án. Álláspontjuk szerint előre be nem jelentett helyszíneken csoportosuló, illetve erőszakos cselekményeket elkövető személyek nem a törvényes keretek között éltek gyülekezési jogukkal, így az ilyen csoportok feloszlására irányuló rendőri intézkedések elrendelése jogszerű volt. A szervezet megítélése szerint a gyülekezési joggal való súlyos visszaélés kellő jogalapot biztosított arra, hogy a rendőrség a törvény adta kényszerítő eszközöket igénybe véve, határozottan fellépjen a közrend helyreállításának érdekében. Ez az adott helyzetben a rendőrségnek nem csak joga, hanem kötelezettsége volt. A bizottság azonban továbbra is elengedhetetlennek tartja, hogy a rendőrség vezetése kiterjedt, részrehajlás nélküli vizsgálatot folytasson le az aránytalan rendőrségi intézkedések ügyében.”³¹⁴

Kőszeg Ferenc esetében a tények későbbi föltárása és mérlegelése további változásokat idézett elő a 2006-os őszi bizonyos eseményeinek megítélésében. A fentebb idézett ÉS-cikkben például még így fogalmazott 2008-ban: „Leszerepelt az ügyészség, amely mechanikusan kez-

³¹³ 19. o.

³¹⁴ <http://hvg.hu/itthon/20061024helsinki>

deményezte az őrizetbe vettek előzetes letartóztatását, és leszerepelt a bíróság, amely - első fokon - rendes gyakorlata szerint mechanikusan helyt adott az ügyészi javaslatnak." 2011-ben ezzel szemben már ez olvasható a Belügyi Szemlében publikált (a könyv egy korábbi fejezetében fölhasznált) tanulmányában: „A számok tükrében mégis azt kell megállapítani, hogy a 2006 szeptemberi ügyekben a bíróság *a szokásosnál valamivel kisebb arányban* rendelte el a gyanúsított előzetes letartóztatását... Az tehát, hogy a Fővárosi Bíróság az esetek több mint kétharmadában megváltoztatta az... elsőfokú végzést, egészen kivételes, példa nélküli eljárás. Igen valószínű tehát, hogy *2006-ban nem az elsőfokú, hanem a másodfokú bíróságok hoztak a szokásos gyakorlattól radikálisan eltérő, helyes irányú, de többé-kevésbé mégiscsak összehangoltaknak* tetsző döntéseket.”³¹⁵ (Kiemelések - D. J.)

Magyarul: nemhogy a kormány nem gyakorolt nyomást az ügyészségre és az elsőfokú bíróságokra, de alighanem *a másodfok* került az ellenzék, a sajtó és a jogvédők nyomása alá. (Ha már itt tartunk, emlékeztetek rá: a Gulyás-albizottság óhaja ez utóbbi téren teljesült. Ha Schiffer és Kőszeg nem is kapta meg az általuk javasolt „állami elismerést” - az utóbbi, remélem, nem is fogadta volna el - a legjobban ügyködő másodfokú bíró igen: Szívós Máriából alkotmánybíró csináltak.)

Végül álljon itt az alábbi tényszerű beszámoló egy olyan eseményről, amely újabb adalékkal szolgál egyes jogvédő körök, illetve egyes politikai körök szoros összetartozásáról. 2007. december 14-én adták át a „Polgári Magyarorszáért” díjat, amely egy plakettből és egy oklevélből áll, a díjjal járó juttatás 1 millió forint. A díjat megosztva kapta Ékes Hona fideszes országgyűlési képviselő, a Civil Egyeztető Fórum tagja, valamint Gaudi-Nagy Tamás, a Nemzeti Jogvédő Alapítvány tagja (2010-től jobbikos képviselő).

2006 őszén mindketten kapcsolatban álltak radikális körökkel. Ékes Hona telefonbeszélgetését rögzítette az NBH, amely lehallgatta a *Lelelkiismeret* '88 egyik vezetőjét, akitől a fideszes képviselő az iránt érdeklődött, hogy „van-e elég jelentkező az útblokádokra.”³¹⁶ Ékes rendszeresen érintkezett a közismert szélsőséges figurával, Tomcat-tel is, aki előzetesbe került a tévéostrom után, ezért, mint maga mondta: „sza-

³¹⁵ Bűnözés, börtönépesség, előzetes letartóztatás. Belügyi Szemle, 2011/4.

³¹⁶ <http://index.hu/belfold/zartszilvi/10/>

badulása után napi kapcsolatban volt egy fideszes képviselővel, Ékes Ilonával, az Országgyűlés emberi jogi bizottságának tagjával.³¹⁷ Gaudi nexusai közismertek. Alapítványi társa, Grespik tagja a rendőrökkel tárgyaló Kossuth téri küldöttségnek 2006. október 23-a előtt. 2010-től Ékes is, Gaudi is fontos szereplő a Gulyás-bizottságban.

A díjazottaknak Mádl Dalma adta át az elismerést.

Beszédet mondtak: Balog Zoltán és Navracsics Tibor.

A díjátadás helye: a Polgárok Háza.

Házigazda: Kubatov Gábor.

*

Legvégül szólnom kell e fejezetben a balliberális értelmiség egy-két emblematisztikus figurájáról. Elsőként *Kis Jánosról*, aki (mint az elején említettem) *lényegében* azonos álláspontot foglalt el a 2006-os őszi - az őszi beszéd és a miniszterelnök - megítélésében, mint Sólyom László. A politikai kötődésbeli és az érzelmi különbségek ellenére ugyanazt a doktrínát, moralizáló, a politika valós viszonyai iránt érzéketlen álláspontot.

Bevallom, nagy elégtétellel olvastam a Wikileaks-táviratokban, hogy a budapesti amerikai követség „politikailag botfülu'-ként aposztrofálta annak idején az elnököt. A magam részéről érvényesnek tartom ezt Kisre is. Aki mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy „az államfő pontosan írta le, mi derült ki az ország számára az őszi beszédből”.³¹⁸ Egy másik írásában idáig ment: „a benne megfogalmazott állítások annyira súlyosak, *morális tartalmuk* oly nehezen vitatható, hogy a *közjogi kötődés* csak ronthat a helyzeten”.³¹⁹ (*Kiemelés - D. J.*)

Az eszem - még most is - megáll! Mert Kis Jánosnak ez a mondata Sólyom László összes tévedését magába sűriti. (Hozzáteszem: az első ciklusbeli Göncz Árpádét is.) Hármuk hitével ellentétben ugyanis az elnöknek az alkotmány nem *morális*, hanem *közjogi* szerepet konstruál: nem az erkölcsi világrend, hanem „az államszervezet demokratikus működése” fölötti örökösödést írja elő.

³¹⁷ Uo.

³¹⁸ Kis János: Ami elkerülhetetlen. Magyar Hírlap. 2006. 10. 02.

³¹⁹ Kis János: Pengeélen. Élet és Irodalom, 2006. 10. 06.

De nézzük Kis saját értékelését:

„Gyurcsány Ferenc elhíresült szavai rettenetes erkölcsi megrázkódást okoztak. Döbbenet, harag, felháborodás, csalódottság, kiábrándulás... volt a válasz, és nem csak azok körében, akik áprilisban az ellenzékre szavaztak; nem csak azok körében, akik a Gyurcsány-csomag bejelentésekor megbánták, hogy a kormánypártokra adták a voksukat...”³²⁰

Ez eddig: Sólyom.

„A demokrácia intézményei nem tudják kizárni a hazugság, megtévesztés, félrevezetés lehetőségét... De ha kiküszöbölni nem is lehet, kordában tartása lehetséges és szükséges is. Addig beszélhetünk... népképviselétről, a választókkal szembeni felelősségről... amíg a közösség fenntartja a különbséget igazmondás és hazugság között... A demokráciák... fontos jellemzője, hogy vannak mércék, melyek megsértéséért viselni kell a következményeket.”³²¹

Ez viszont már Orbán: *Jó reggelt, Magyarország!*

„Vízválasztó jelentőségű annak leszögezése, hogy mindez... sohasem lehet azonos a hazugságok politikájával, hogy meghúzzuk... azt a határvonalat, amelyen innen a szabadságra épülő demokrácia, s amelyen túl a politikai hazugságok lealacsonyító világa található.”

Ám Kis nem éri be ennyivel: „Én azonban úgy látom, az állampolgárok közössége nem adhatta beleegyezését a kormány ügyeskedéséhez, mégpedig azért nem, mert nem volt eléggé tájékozott ahhoz, hogy kompetens módon felmérje, mi történik valójában.”³²²

Orbán: „Nyíltan hazudtak az embereknek megint, eltitkolták az ország valós helyzetét, korlátozták az igazság megismeréséhez való jogot, a tájékozódás szabadságát, ezzel pedig az állampolgárok demokratikus jogát a döntés szabadságához.”

A stílus, az érzület, a motiváció eltérő, de a tartalom ugyanaz. Orbán hatalomszerző céllal, cinikusan mondja, amit Kis érdek nélkül, őszintén. Ám az igazi baj az, hogy *valótlan dolgokról beszélnek*. Mert az „állampolgárok közössége” fikció: a valóságban nem létezik. Nem létezik egy idealizált közösség, mely „tájékozódik”, „kompetens módon

³²⁰ Uo.

³²¹ Uo.

³²² Ami elkerülhetetlen.

felméri" a valós helyzetet, majd kellő mérlegelés után meghozza a maga felelős döntését a választásokon. Még a több évszázada zavartalanul működő nyugati demokráciákban se így megy a dolog (enyhén szólva), nemhogy a posztkádári Magyarországon. (Talán a *közvetlen* athéni *mikro* demokrácia fénykorában lehetett ilyesmi - egy rövid ideig.) Ami viszont nem létezik, arról nem célszerű egyes szám harmadik személyben beszélni. Ha a gyakorló politikus e virtuális közösség (nevében beszélő értelmiségiek) elvárásaihoz igazítja a lépteit, hamar kívül találja magát a valóságos politikai küzdőtéren.

Ahonnán persze jelentős befolyást gyakorolhat még a közvéleményre, azon keresztül pedig a politikára - mint az SZDSZ egykori elnöke. Aki nemcsak publicisztikákban fejtette ki az álláspontját 2006 őszén, de tiltakozó petíció aláírása által is.

„Tizenhét év múltán, a forradalom ötvenedik évfordulóján a békés utcai tiltakozók és megemlékezők közé erőszakos, szélsőséges rendzavarók vegyültek. A rendőrség erre a helyzetre egy demokratikus jogállamban elfogadhatatlan módon reagált. A demokráciát nemcsak az utcai erőszak fenyegeti, hanem az is, ha a hatalom - akár időlegesen - felmentést ad magának a jogállami követelmények alól. Követeljük, hogy az ügyészség, a parlament és a kormány illetékes szervei vizsgálják ki a rendőri vezetés felelősségét az október 23-i eseményekkel kapcsolatban; a jogtalan állami erőszak áldozatai kapjanak erkölcsi elégtételt; a hatalom minden körülmények között tartsa magát a jogállam írott és íratlan szabályaihoz!”³²³

A TASZ által kezdeményezett tiltakozást aláírta többek között: Ádám Zoltán közgazdász, Csapody Tamás jogász-szociológus, Elek István közíró, Ficsku Pál író, György Péter esztéta, Illés Zoltán környezetpolitikus, Jávor Benedek biológus, Karátson Gábor festőművész, Kis János filozófus, Lovasi András zenész, Orosz István esszéista, Pelle Andrea ügyvéd, Radnóti Sándor esztéta, Rauschenberger Péter filozófia-tanár, Schiffer András ügyvéd, Szalai Erzsébet szociológus, Szikinger István alkotmányjogász, Tamás Gáspár Miklós filozófus, Ungár Klára közgazdász, Vásárhelyi Judit tanár.

Mi is volt a címe annak a régi (1972-es) olasz filmnek? „A rendőrség megköszöni”? A 2006-os magyar változat ez lehet: *A Fidesz megköszöni*.

³²³ <http://tasz.hu/gyulekezesi-jog/nyilatkozat-1989-ertekei-vedelmeben>

Külön köszönet illetheti az egyik aláíró Népszabadságban közölt publicistikáját, amelyből szöveghűen idézek:

„Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere, az SZDSZ egyik vezető alakja levélben kérte a miniszterelnököt, hogy ne fogadja el Gergényi Péter tábornoknak, a budapesti rendőrkapitánynak és az október 23-i rendvédelmi akció közvetlen felelősiének a nyugalmazási kérelmét. Gergényi rendőrfőnököt - hírek szerint - „Budapestért”-díjra terjeszti föl; korábban ő is, Kuncze Gábor volt belügyminiszter, pártelnök, frakcióvezető (SZDSZ) is kérte a tábornokot, hogy maradjon a helyén...

Mostanra kiderült, hogy ha a vélelmezett politikai ellenfélről van szó, akkor nincsenek többé osztatlan és oszthatatlan emberi jogok.

Klasszikus a kép: a tehetetlen, megbilincselte fogoly kínzója lába előtt fetreng, fölé magasodik az álarcos, sisakos, arcvédős, lábvértés, szöges csizmás, pajzsos, géppisztolyos, revolveres, viperás, gumibotos, gázpermetes óriás. És üti. Üti. Üti. Gumilövedéket lő öt méterről a szemébe.

Rúgja.

Gyalázza.

Leköpi.

Az elnyomó rendőrállam jelképét, a „vasprefektust” pedig maradásra ösztönözték bírni a liberális párt legfontosabb vezetői...

A Szabad Demokraták Szövetsége, amelyben én is voltam egykor valaki, volt valaha valami. Az új köztársasághoz leghűségesebb mozgalom. A szabadságnak mint újdonságnak a politikai-metaforikus összefoglalása. Szép volt és fiatal.

Kedves szabad demokraták, legalább a múltra ne hozzatok szégyent, a jelen ügyse ér sokat. Oszlassátok föl a pártot, hagyjátok a fenébe az egészséget. Már minden hiába. Demszky levele után, higgyétek el, nem lehet többé szabad demokratának lenni. Jobb lesz nektek is - és mindenkinek.”³²⁴

Tamás Gáspár Miklós.

Hogy is nevezte Sztálin a saját politikai céljait jóhiszeműen segítő értelmiségieket?

A „hasznos hülyék”.

Stimmel. Valahogy csak eljutottunk 2010 tavaszáig.

³²⁴ Tamás Gáspár Miklós: Könyörgök, oszlassák föl! Népszabadság, 2006. 11. 16.

UTÓVÉDHARCOK

Október 23-án kudarcot vallott a kormány erőszakos megdöntésére irányuló kísérlet. Ennek részeként kudarcot vallottak azok a próbálkozások is, amelyeknek az volt a céljuk, hogy az erőszakos randalírozókat csapaterőben oszlató rendőrséget ráhúzzák a Fidesz Astoriához szervezett nagygyűlésére. Ha ez bekövetkezik, az valóban *tömegesen* idézte volna elő a békésen gyülekező embereket sújtó hatósági erőszakot. Ám a rendőrség a nagygyűlés kezdetekor megállította az oszlatást, azt csupán annak befejezése után folytatta, így a sorfal végül egy és háromnegyedórával később érte el a gyűlés helyszínéül szolgáló kereszteződést. Emiatt (pár szerencsétlen esetet leszámítva) csak azokat érthette atrocitás a gyűlés résztvevői közül, akik - a fideszes rendezők mulasztása vagy szándékos rosszakarata miatt - óvatlanul indultak el a Deák tér felé, majd a sorozatos fölszólítások ellenére se hagyták el az oszlatás helyszínét. És persze azokat, aki szándékuk szerint is konfrontálódni akartak a rendőrökkel.

Orbán Viktor mindezek ellenére úgy lépett föl másnap, október 24-én az Európai Parlament néppárti frakciójának strasbourgi tanácskozásán, mintha bekövetkezett volna az, ami - minden erőfeszítés dacára - mégsem következett be. Az 1956-os magyar forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepi ülést a következő valótlan kijelentések megtételére használta föl: „Mi arra figyelmeztetjük Magyarországról Nyugat-Európát, hogy... a kommunista örökség és a gazdaság mindenhatósága egyesülhet, és együtt nagyobb veszélyt jelenthetnek, mint külön-külön... Innen már csak egy lépés... hogy *a hatalom, ha érdeke megkívánja, átlépje a jogállamiság határait. Ahogy tette ezt tegnap is Budapesten. Amikor a megemlékezőkre brutális rendőri akciót indítottak. Erődemonstrációt mutattak be, az ünneplőkkel szemben brutálisan léptek fel, és habozás nélkül törték le az emberi jogokat*”³²⁵

Ezt a hazugságot később továbbiak követték: október 23-a után, itthon és külföldön, teljes gözzel beindult a fideszes propagandagépezet. Elkezdődött a 2006-os őszi eseményeinek ipari méretű meghamisítása,

³²⁵ <http://2006-2007.orbanviktor.hu/>

ami később meghökkentően eredményesnek bizonyult, és máig ható következményekkel járt. Orbán 27-én ezt mondta a köztvé Az este című műsorában: „Nem a strasbourgi beszéd sérti az ország érdekeit, hanem a magyar kormányzat, amely... a rendőri brutalitást próbálja fedezni a nyilatkozataival... Ha az emberek nem kapnak jogorvoslatot Magyarországon, bátran forduljanak uniós fórumokhoz.” Bejelentette: „Európai emberi jogi szervezetek küldötségei, és több uniós képviselő is érkezik Magyarországra, akik azt vizsgálják, mi történt Budapesten október 23-án.”³²⁶ A Hír tévében aznap még rátett egy lapáttal: „Politikai utasítás nélkül ilyen intézkedéseket a rendőri vezetők nem mernek volna elrendelni... Várható, hogy az Európai Unió a legszélesebb körben vizsgálja majd a történeteket.”³²⁷ Ez ugyan merő túlzás volt, de a fideszes kommandó Balog Zoltánnal, Szájer Józseffel és Morvai Krisztinával megerősítve igazi roadshow-t tartott Brüsszelben, Strasbourgban és más helyszíneken, ahol kellő „dokumentáció” kíséretében adták elő a szeptember-októberi napok meghamisított történetét.

A fideszes propaganda - kiegészülve a „nemzeti” és a liberális jogvédők, számos baloldali értelmiségi, továbbá a „független” újságírók törekvéseivel - egyre jobban hatott idehaza is. A közrendet október 23-án határozott eszközökkel megvédő budapesti főkapitány a támadások kereszttüzébe került. Szinte mindenki hevesen bírálta Gergényit, ő pedig a nyugdíjazását kérte. Bene helyeselte ezt, ám a kormányfő (a főpolgármester támogatásával) maradásra bírta a főkapitányt, akit két héttel az október 23-án történtek után ráadásul ki is tüntettek a városházán. Navracsics frakcióvezető szerint „az október 23-ai rendőrattakért” kapta meg a jutalmát, ami tényszerűen sem volt igaz. A *Budapestért* díját és a *Főváros Közbiztonságáért* kitüntetését ugyanis még szeptember elején szavazta meg Gergényinek a közgyűlés „a főváros rendje és biztonságának javítása érdekében tett intézkedésekért”. A szavazás egyhangú volt: a Fidesz-MDF-MKDSZ, az MSZP, az SZDSZ és a MIÉP-Jobbik frakció egyaránt igennel voksolt (miután „a nyár folyamán minden budapesti főpolgármester-jelölt, köztük Tarlós István is felkereste hivatalában a főkapitányt és méltat-

³²⁶ Uo.

³²⁷ Uo.

ta a munkáját").³²⁸ Jól mutatja a közhangulat változását, hogy Gergényit a következő év májusában mégis menesztik (Benével együtt). Ráadásul méltatlan ürüggyel: néhány rendőr (utóbb nem bizonyított) megvádolása kapcsán, az úgynevezett „Zsanett-ügyben”.

Ám ennél is méltatlanabb a történet (jelenlegi) vége: 2010 szeptemberében a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét védelmező volt főkapitány, a kínos bizottsági meghallgatás után, az ott összegyűlt szélsőjobboldali csürhe szitkai közepette hagyta el a képviselői irodaház épületét. Gergényi Péter ellen ma büntetőeljárás folyik - a 2006. október 23-án kudarcot vallott erőszakos puccskísérlet kitervelőinek politikai bosszúja jegyében.

.

A 2006-os őszi eseményeinek kivizsgálása, a tanulságok levonása és a problémák megoldása céljából a miniszterelnök már november elején fölállított egy bizottságot *Gönczöl Katalin* kriminológus jogász, volt ombudsman vezetésével. A bizottság tagja volt többek közt Ormos Mária történész, Halmai Gábor alkotmányjogász, Csepeli György szociológus, Pataky Ferenc szociálpszichológus (mindannyian egyetemi professzorok), Györgyi Kálmán volt legfőbb ügyész, továbbá Kacziba Antal és Vörösmarti Mihály rendőrtábornokok. A november 8-án alakult grémium, több mint háromhavi munka után, 2007 februárjára készítette el 263 oldalas jelentését. A legszélesebb - történelmi, társadalmi, társadalomlélektani, politikai - összefüggésekben tárták föl és vizsgálták meg az eseményeket, összegezték azok tanulságait, majd fogalmaztak meg ajánlásokat a rendőrség, a kormány és a parlament részére. A jelentés tárgyilagos és kritikus volt. Az anyagot persze erős támadások érték, jellemzően nem a megkritizált hatóságok, hanem főleg jobboldali politikai körök részéről. A 2010-es Gulyás-féle bizottság meghallgatta Gönczöl Katalint, továbbá a két rendőrtábornokot. Elsősorban azért illették őket szemrehányásokkal, mert nem vizsgálták és nem ismertették a hatósági jogsértések *konkrét, egyedi* eseteit. *Kacziba Antal* megfelelt nekik:

³²⁸ <http://www.hirextra.hu/2010/03/10/szdsz-minden-part-megszavazta-gergenyi-kitunteteket/>

„Tessék nekem mutatni még egy kormánybizottságot, amelyik az elmúlt húsz évben odáig merészkedett - ez régebben szóba sem kerülhetett -, hogy bírálja azt a kormányt, amelyik kiküldte. Nagyon súlyos, a kormányt és a rendőrség vezetőit érintő kritikák fogalmazódtak meg ebben a jelentésben... Amit nem vizsgálhattunk, amire nem volt módunk, azt tisztességgel nem lehet rajtunk számon kérni... Én nem egy társadalmi bizottságban dolgoztam, ahol *hivatalból a feljelentőnek hittem*. [Célzás - és találat - a Morvai-féle bizottságra.] Nem hihetek hivatalból a feljelentőnek, mert más az eljárás rendje... A szabálysértési eljárás, a büntetőeljárás... az ügyészség kizárólagos hatásköre. Tehát egyetlen bizottságot se lehet jogállamban felhatalmazni ilyen feladatokkal, ilyen bizottság nem létezik. Egy jogállamban egy kormány szervnek nincs joga igazságszolgáltatási feladatokat elvégezni, és ha ilyen feladatokkal bíztak volna meg, akkor nem vállaltam volna el, mert tudtam volna, hogy ez alkotmányellenes.”³²⁹

A bizottság (és mások, többek közt Kőszeg) javaslatai nyomán számos előrelépés történt. Elsőként említendő a civil személyiségekből álló *Független Rendőri Panasztestület* fölállítása 2008. január 1-én. Ezzel létrejött, s azóta működik a rendőrség fölött egy társadalmi ellenőrző szervezet, amely kivizsgálja a rendőrség által az állampolgárok ellen elkövetett esetleges jogsértések miatti panaszokat. Ugyanettől az időponttól kezdve - parlamenti döntés alapján - tilos Magyarországon a gumilövedék használata.

A rendőrségen viszonylag gyorsan megtörtént a 2006-os extrém helyzet során napvilágra került hiányosságok pótlása és a hibák orvoslása. A kormányzat megteremtette a szükséges anyagi forrásokat, így 2007 tavaszára a rendőrök felszerelése már nemigen hagyott kívánnivalót maga után. A rendőri vezetés és a testület földolgozta a tapasztalatokat, így *Bene* vezérőrnagy komoly eredményekről számolhatott be a parlamenti bizottság előtt:

„Ha dinamikájában vizsgáljuk ezt a folyamatot, akkor a tévészékháznál történtek után... a rendőrség megmutatta, hogy képes tanulni a saját hibáiból, képes a fejlődésre, képes arra, hogy alkalmassá tegye magát a megfelelő szintű, európai módon értékelhető bevetésre. Ahogy

³²⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 07. 14. 84-85. és 88. o.

2007. március 15-e után kezeltük az eseményeket, a sajtótól kezdve minden megszólaló azt mondta, hogy a rendőrség ezen a napon profi módon járt el - mert beértek az eredmények... Hadd mondjak egy példát... 1972-ben az izraeli küldöttséget a palesztin terroristák megtámadták, és a végén a repülőtéren majdnem mindenki (palesztinok, túsok) meghalt. Mi volt a rendőri intézkedés? Behívtak az utcáról néhány szolgálatban lévő rendőrt, a kezükbe nyomtak egy puskát, kiküldték őket a repülőterre, hogy lőjék le a terroristákat. Hát ez lett a vége. És ma mi van? Speciálisan kiválasztott, kiképzett, felszerelt, taktikailag felkészített, katonai fegyvereket használó rendőri egységek látják el ezt a feladatot. Ezzel azt akarom jelezni, hogy ért minket egy trauma, a feladatunkat nem tudtuk úgy ellátni, ahogy szeretnénk volna, de tanultunk belőle, felkészültünk és ma már tudjuk.³³⁰

.

Mit tett eközben a Fidesz?

Mindenekelőtt *kordont bontott*. 2007. február 2-án délelőtt 10 óra után, megszakítva a Parlament felsőházi termében tartott frakcióülést, nyolcvanvalahány fideszes képviselő, élükön Orbán Viktorral, levonul a Kossuth térre, s az előre előkészített szerszámokkal, csavarkulcsokkal módszeresen lebontja a 2006. október 23-a óta ott álló rendőrségi kordont. A téren lévő rendőrök nem mernek közbeavatkozni. Szóban figyelmeztetik a képviselőket, a tevékenység abbahagyására szólítják föl őket, de megakadályozni nem próbálják a törvénytést. (Ha csak eléjük állnak, vagy megfogják a rácsot, s eközben picit meglökkik őket, már megállt volna a hatóság elleni erőszak vádja. De nem történt ilyen. Belügyminiszter továbbra sem volt...)

Orbánék „polgári engedetlenségnek” nevezik a törvénytelen akciót, melynek nyomán tömegesen érkeznek a „békés tüntetők”, hogy birtokba vegyék az újra megnyílt Kossuth teret; sikerül leállítaniuk a 2-es villamost is. Ám a rendőrség jelentős erőket küld a helyszínre, élő sorfállal helyettesítik a leszerelt kordont, és lezárják a környező utcákat is. A rácsokat 13.45-re sikerül visszaállítani. „A téren összegyűlt tüntetők

³³⁰ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 17. 14-15. o.

folyamatosan provokálják a rendőröket: voltak, akik megpróbáltak a kordon mögé bejutni, mások a fémkorlátra másztak fel. Többször lökdösték a rendőröket, folyamatosan gyalázták őket... Új szlogen született: »Viktor gyere ki, készen állunk bontani« - skandálják a tüntetők... A mintegy 2 ezer fős tömeg egyre inkább gyarapszik. Egyre többen érkeznek munkavédelmi sisakban...³³¹

Az események azonban nem eszkalálódnak: a gyors és nagy erejű rendőri föllépéssel estére sikerül konszolidálni a helyzetet. Éjfélre teljesen föloszlik a bejelentetlen demonstráció, amire nyilvánvalóan Orbánék akciója adott alkalmat. A tüntetők egyik vezére így értelmezte a történeteket: „Nem gondoltam volna, hogy megcsinálja ezt a Fidesz. Visszaadtak valamit, amit mi is megcsináltunk nekik. Mi azt csináltuk, ugye, hogy ezt a Kossuth teret végigharcoltuk, adtunk nekik egy olyan fegyvert a kezükbe a Gyurcsány ellen, amit most viszonzoztak azzal, hogy lebontották a korlátot, és a támogatásukról biztosítottak. Csak nehogy az legyen, hogy ide kicsődítenek minket, lebontják a korlátot, aztán itt hagynak megint...³³²

Pedig ez történt. A „nagy októberi” után kirobbantani próbált „februári forradalom” a határozott rendőrségi föllépés miatt - továbbá kellő érdeklődés hiányában - ezúttal elmaradt.

Az események krónikájához hozzátartozik, hogy Orbánékkal szemben nemcsak a rendőrségnek, hanem a független bíróságnak sem volt mersze alkalmazni a törvényt. A Pesti Központi Kerületi Bíróság a nyolcvan kordonbontó fideszes képviselő - köztük Orbán Viktor pártelnök - ellen (a BRFK feljelentése nyomán) indított *szabálysértési eljárást* megszüntette 2008 májusában. Pedig annak idején a Helsinki Bizottság, sőt Sólyom László köztársasági elnök is *jogellenesnek* minősítette az akciót. Számos neves jogász hangoztatta, hogy a Kossuth téren nem szabálysértés, hanem *bűncselekmény* történt: „törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás”, hisz a kordont nagy nyilvánosság előtt bontották el, ezzel pedig másokat is általános engedetlenségre uszítottak.

A bírósági döntést azzal indokolták, hogy rendzavarás nem történt, ami viszont igen, az „oly csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy

³³¹ http://fn.hir24.hu/itthon/2007/02/02/kordonbontas_percerol_perere

³³² http://index.indavideo.hu/video/Kossuth_ter_visszatert

emiatt büntetés vagy intézkedés alkalmazása nem szükséges... a képviselők cselekménye jelképesen szolgálta az általuk kifogásolt rendőri intézkedéssel szembeni ellenérzésük kifejezését, és nem a rendőri intézkedés tényleges megakadályozására irányult".³³³

Ez több mint kínos. „Mert összemosza a garázdaság tényállását a véleménynyilvánítás szabadságával. Ez pedig súlyos üzenet mindenkinek, a B-középtől a Magyar Gárdáig. Vagyis: a végzésből következően már-már a szólásszabadság részének tekinthető, hogy a rendőrök - biztonsági emberek, útépítő munkások vagy bárki más - által állított kerítés szétszedésével *jelképesen* bárki a nemtetszését fejezhesse ki.”³³⁴

Orbán 2007-ben is a tőle megszokott dupla fenekű beszédmodot használta. Egyfelől a törvényesség mellett foglalt állást, másfelől az erőszakos megoldás lehetőségét sugallta. Március 15-i beszédében ilyenek hangzottak el: „a hatalom a végzete felé masírozik”; „a népnek joga van elkergetni a kormányt”; „nem marad más számára, mint futni, de gyorsan”.

Aznap este az árpádsávos, csuklyás utcai harcosok megint össze-csaptak a rendőrökkel. A konzervatív Die Welt szerint: Orbán kijelentését, hogy a demokráciában is el lehet kergetni a kormányt, „tüntetők százai az utcai összecsapásokra való felhívásként értékelték”. A szintén konzervatív Die Presse ezt írta: „Orbán Viktor veszélyes játékot űz, ha politikai jelszavakkal tüzeli fel az erőszakra kész fiatalokat. A konzervatív ellenzék vezére politikai jelszavakat szállít az ifjú jobboldali radikálisok pusztító akcióihoz, olyan nyelvezettel, ami egyáltalán nem illik egy korszerű, civilizált közép-európai politikushoz”.³³⁵

Ha már az utóbb nyilvánosságra került nyugati véleményeknél tartunk, ezek sorában perdöntőnek tűnik az amerikai nagykövetség 2006 őszén született, de csak 2010-ben, a Wikileaks botrány során ismertté vált távirata. Balogh S. Éva, az USA-ban élő magyar történész (a Yale Egyetem volt dékánja) így írt erről: „Van egy írás a Spiegel angol-nyelvű kiadásában... A meglehetősen hosszú cikkben Christoph Schult... idéz egy amerikai követségi táviratot, amelyhez... a Wikileaks jóvoltából jutott. A táviratot Budapestről küldték Washingtonba, és... világosan

³³³ <http://nol.hu/archivum/archiv-491912>

³³⁴ Uo.

³³⁵ <http://www.hirextra.hu/2007/03/17/orban-tuzeli-fel-a-az-eroszakra-kesz-fiatalokat/>

kitűnik belőle, hogy a budapesti amerikai követség információja szerint *a Fidesz kapcsolatot tart fent „az erőszakos tiltakozókkal”...* A táviratból arra is lehet következtetni, hogy a Fidesz által szervezett demonstráció helyszínének kiválasztásában is látott a követség valamiféle kapcsolatot a Molotov-koktélok dobáló csöcselék és Orbán pártja között. A követségi jelentés így folytatja: »Bármennyire is a legjobb oldalát láttuk a nagykövetekkel a nemrég tartott találkozón Orbán Viktornak, ez a kaland azt bizonyítja számunkra, hogy *Orbán még mindig hajlandó a tűzzel járszani.*«³³⁶

Mint közismert, a diplomáciai szervezetek világszerte hírszerző tevékenységet is folytatnak. Természetesen az USA budapesti nagykövetsége sem kivétel ez alól. Autentikus információm van róla, hogy az ilyen feladatokat ellátó munkatársak 2006. szeptember 18-ától szinte végig kinn voltak az utcán (a követség épülete a Szabadság téren, a tévészékházzal szemben található), így elég pontos képük lehetett az eseményekről és azok hátteréről is.

*

A magyar közvélemény képe ezzel szemben egyre torzult a 2006-os ősztől. Mire elérkezett a 2010-es választások ideje, lényegében uralkodóvá lett a hazug fideszes narrativa, amihez remekül illeszkedett a doktriner baloldali jogvédők fölfogása, a rövidlátó liberális értelmiség moralizálása és a „független” sajtó hibás szerepvállalása. Gyurcsány Ferencre és kormányára rásült a törvénytelen erőszak alkalmazójának, az emberi jogok eltiprójának hamis bélyege. Mindez nagyban hozzájárult a baloldal elsőprő vereségéhez, illetve a Fidesz katasztrofális győzelméhez. Szilváss Györgynek igaza van: Orbán 2010-es kétharmados győzelme a 2006-os véres őszben fogant.

Tanulságos Gyurcsány Ferenc 2011. szeptember 27-én kelt facebook bejegyzése:

„A Fidesz érti a mítoszteremtés és fenntartás jelentőségét. Tudja, hogy a politikai mítoszok identitást képeznek, ez meg együtt tartja a

³³⁶ http://www.galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=44869:az-mti-a-kormany-szolgalataban&catid=71:a-napi-apro&Itemid=109

színes tábor. 2006 ősze a Fidesz egyik legújabb, legsikeresebb és egyben legpusztítóbb mítosza. Az ő képletük egyszerű: '56 örökösei küzdöttek meg a hazugság hatalmával, amely a békés tüntetőkre küldte a diktatúra rendőrségét, és emberek tucatjainak lötték ki a szemét. A mítoszteremtés eszköztára színes volt: parlamenti interpelláció, vizsgálóbizottság, youtube-ról indított spotok tucatjai, a »terrort« bemutatni igyekvő színes kiadvány, brüsszeli felszólamlás.

Öt éve a lakosság túlnyomó többsége a rendőrök és általában a rend oldalán volt. Mára átalakult a kép. Ma a Fidesz hazugságra épülő értelmezése uralja a közbeszédet. A Fidesz volt ügyes? Részben igen. Részben pedig mi, balliberális demokraták voltunk gyengék. Vagy ami még rosszabb, sokan talán gyávák is. Nem mertünk megküzdeni saját igazunkért, előbb csak halkak voltunk, aztán némák, aztán önfelmentő kifogásokat kerestünk, végül pedig sokan, nagyon sokan közülünk elkezdték elfogadni a Fidesz értelmezését. Politikusok, választók, elemzők, újságírók.³³⁷

Hogy ez a mítosz, akár a köd, miként üli meg az értelmesebb, az Orbán-rezsimmel szemben immár kritikus jobboldali agyvelőket is, azt jól illusztrálja Panyi Szabolcs cikke:

„Megszületett a 2006-os rendőri túlkapások első jogerős ítélete: egy év nyolc hónap letöltendő börtönbüntetést kapott az a rendőrparancsnok, Vágó László, aki 2006. október 23-án szándékosa eltörte egy járókelő ujját... Hogy erre az ítéletre hosszú éveket kellett várni, azt is mutatja, hogy az igazságszolgáltatási eljárások egy része direkt politikai befolyás alatt állt.

Bár öt éve történt, mégis... elevenen él annak az emléke, hogy 2006. október 23-án a magyar rendőrség egészen nyilvánvaló szándékossággal és válogatás nélkül rontott neki azoknak, akiket a Fidesz-nagygyűlés után az utcán talált... Lehet, hogy a cél tudatosan az volt, hogy a Fideszt, illetve a korábbi hetekben az utcán randalírozó radikális tüntetőket ezáltal is össze lehessen mosni, de az is lehet, hogy a megroggyant legitímációjú kormányzat egyszerűen megijedt, és a félelem szülte ezeket a reakciókat. A lényeg szempontjából azonban ez talán mindegy is, mert

³³⁷ <https://www.facebook.com/notes/gyures%C3%A1lny-ferenc/2006-hazugs%C3%A1ga/266727943359675>

az viszont tény, hogy az elméletileg a polgárok védelmére felesküdt rendőrök egy része... helyenként egészen meglepő szadizmussal bántalmazott tüntetőt és békés járókelőt egyaránt. Azok, akik máig nem értik a Gyurcsány Ferenc iránti ellenérzéseket... valahol itt kellene, hogy keresgéljenek...

A Véleményvezérnek pontosan a 2006-os események miatt esik igen neheze, hogy komolyan vegye a kormány azon, magukat jogvédőnek nevező kritikusait, akik öt éve még cinkosán hallgattak... akik a 2006-os rendőráttak kapcsán Gyurcsányt és Gergényit védtek - sőt egyesek védik egészen a mai napig...

A Véleményvezérnek sok minden nem tetszik a mostani kurzusban, de szemernyi kétségünk sincs, hogy ez a kormányváltás kellett ahhoz, hogy a Vágó László nevű egyenruhába bújt bűnöző végre rács mögé kerülhessen...

Ennél már csak az lenne jobb hír, ha a neki parancsot adók is követnék őt.³³⁸

A „Véleményvezérnek” valójában csak a stílusa különbözik Morvái Krisztinától - az álláspontjuk ugyanaz: „Kikérjük magunknak ezt az egész hangnemet, ezt az egész hozzáállást, amivel maguk még 4 év után is úgy állítják be, mintha mi lettünk volna a jogsértők oldalán, önök lettek volna azok a tisztességesek, akik bennünket megvédtek! Bennünket csak önöktől kellett bárkinek is megvédenie, és hála a jóistennek, most már 4 év elteltével azt mondhatjuk, hogy ennek a véres diktatúrának vége, és itt az ideje, hogy végre ezekben a fogalmakban és az alapvető összefüggésekben rendet csináljuk, és ez ennek a bizottságnak a fő feladata.”³³⁹

Panyi és Morvái hevülete más-más hőfokon, de egyformán azt mutatja, hogy *a 2006-os őszről szóló hamis narrativa a 2010 utáni autokratikus rezsim legitimációjának része lett.*

*

Noha a szóban forgó bizottságról elég szó esett már, egy adalék még idekíváncozik. Nem szabályos *parlamenti vizsgálóbizottságot* állítot-

³³⁸ http://velemenyevezet.blog.hu/2011/10/03/vago_vegre_racs_mogott

³³⁹ Gulyás-jegyzőkönyv, 2010. 09. 03. 139. o.

tak föl. Annak tudniillik, paritásosnak kellett volna lennie. Ehelyett az Országgyűlés egyik állandó bizottságán, az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságon belül hoztak létre egy *albizottságot*, melyben leképezhették a (jobbikossal tovább növelt) kétharmados fideszes többséget, amit az emeszpések távolmaradása tett szinte totálissá. (Végigolvasva a jegyzőkönyveket, úgy ítélem meg, hogy a bojkottról szóló döntés - bár elvszerű, de - hibás volt.)

A szóban forgó bizottság tagjai (legyünk jóhiszeműek: végletes elfogultságuk okán) a nyilvánvaló *hamisításig* is képesek voltak elmenni, amit a következő eset illusztrál. 2010. szeptember 8-án hallgatják meg Szabó Ferenc vezérőrnagyot, a Köztársasági Örezred volt parancsnokát. Révész Máriusz szembesíti őt az általa a 2006. szeptember 18-i rendőri vezetői értekezleten elmondottakkal. Az értekezlet szó szerinti jegyzőkönyvéből olvassa föl Szabó szavait: „A mai 17 órás frakcióülés, az MSZP frakcióülése arról szól, hogy megkeressék azokat a módszereket, hogyan lehet a kialakult helyzetet *politikai eszközökkel* kezelni.” Gulyás elnök átveszi az olvasást: „az elnökségi tagok, frakciótagok, miniszterek, akik részt vesznek ezen a ma esti frakcióülésen, azok majd a megyékbe leközzvetítik ezeket a kezelési módokat, hogy... *az MSZP részéről a helyi szervezetek* hogyan viszonyuljanak ezekhez a demonstrációkhoz.” (42. oldal; kiemelés - D. J.)

Mintegy negyedórával később (47. oldal) Gaudi-Nagy Tamás újra forszírozni kezdi a dolgot: „Kategorikus választ kérek: ennek a jegyzőkönyvnek a hitelességét ön vitatja-e vagy sem? - A hitelességét nem vitatom.” Ekkor kér szót ismét Révész Máriusz: „Számomra a bizottság egyik kérdése az, hogy a rendőrség magától volt ennyire dilettáns, vagy politikai hatások is érhatték... Azért olvastam fel az előző mondatait, mert... azt nagyon súlyosnak érzem. Azt mondja, hogy az MSZP-frakcióülésen majd eldöntik, hogy mi lesz, aztán majd ezt a frakció tagjai leközzvetítik vidékre... és az MSZP részéről a helyi *szervek* - gondolom, ez a rendőrség - hogyan viszonyuljanak ezekhez az elégedetlenségekhez. Amit ön itt elmond, az önmagában nagyon-nagyon súlyos... Tehát az MSZP-frakció tagjai majd eldöntik, hogy a helyi *szervek* hogyan viszonyuljanak a kirobbant elégedetlenséghez?! Hát ez több szempontból nagyon-nagyon aggályosnak, alkotmányellenesnek... tűnik.” (Kiemelés - D. J.)

A jegyzőkönyvben szereplő MSZP-s „*szervezetekből*” időközben „*szervek*” lettek! Gaudi pedig azonnal rálicítál Révészre: „én ezt még

tovább is viszem... az alkotmányban előírt, közvetlen párt általi hatalomgyakorlás tilalmába ütköző magatartásként értékelhető ez a hozzáállás... A 2. § (3) bekezdése kifejezetten tiltja a pártokat attól, hogy közvetlenül gyakoroljanak hatalmat... Ez kifejezetten egy politikai komisszári szerepre emlékeztet. Mint tudjuk... ezeket ilyen csúnya szóval illették a Vörös Hadseregben."

Szabó tiltakozni próbál: „De nem azt mondja, hogy rendőri szervek, hanem a politikai szervek értendők ez alatt." Révész azonban lecsap: „Szó szerint olvastam fel, tehát ez a »helyi szervek« nyilvánvalóan!" A bizottsági jegyzőkönyv 42. oldala persze tanúsítja, hogy korábban „helyi szervezeteket" olvastak föl, mert ez a szó szerepel a rendőri vezetői értekezlet jegyzőkönyvében is, amelyből csak mérhetetlen elfogultsággal és végtelen rosszindulattal lehet eljutni a Gaudi, Gulyás és Révész által levont messzemenő következtetésekig.

A hamis tény alapján levont hamis következtetés pedig bekerül a bizottsági jelentésbe: „Hogy a kormánypárt a rendőrség munkájába más módon is beavatkozott, azt alátámasztják Szabó Ferencnek, a Köztársasági Őrezred akkori parancsnokának rendőri állománygyűlésen elhangzott mondatai: »az MSZP-frakció tagjai majd eldöntik, hogy a helyi szervek hogyan viszonyuljanak a kiélezett elégedetlenséghez«. A bizottság határozott álláspontja szerint egy jogállamban nem a kormánypárti frakció tagjai határoznak arról, hogy a helyi szervek - például a rendőrség - hogyan viszonyuljanak egy kormányellenes demonstrációhoz."

Ebben a *cseppnyi* elvakultságban, elvetemültségben, hamisításban és hazugságban tükröződik az a *tengernyi* elvakultság, elvetemültség, hamisítás és hazugság, amely elborítja az egész 2006-os őszt.

.

A *Balsai-jelentés* minősíthetetlen színvonaláról már szoltunk. Orbán személyes megbízottjának tevékenysége azonban nem merült ki ennyiben, közreműködött jogszabályok elkészítésében is. Az egyik a Répássy államtitkár által előterjesztett, a parlament által 2010. június 11-én elfogadott *országgyűlési határozat*, amely „a 2006-ban, a jogállamot diktatórikus erőszakkal elsöprő állami önkény áldozatainak kártérítéséről" gondoskodott:

„A rendszerváltozáskor Magyarország polgárai hittek abban, hogy a demokratikus jogállam már születése pillanatától teljes körűen biztosítja az alapvető szabadságjogok érvényesülését... A rendszerváltozást követő több mint másfél évtizedben (1989—2006) a közhatalom részéről tömeges alkotmányos alapjogsértésekre... nem került sor hazánkban...

2006. szeptember 19-22. napja között, valamint 2006. október 23. napján, a törvények betartására felesküdt rendőrök százai... a rendőrségi törvényt már önmagában sértő azonosíthatatlanság mögé bújva soha korábban nem tapasztalt törvénytelen brutalitással léptek fel a védtelen és békés polgárokkal szemben is. A kilőtt szemek, a csonttörések, az emberi méltóságot semmibe vevő megaláztatások több száz áldozata máig viseli azokat a testi és lelki sebeket, amelyeket, mint az állam korlátokat nem ismerő... *diktatórikus* fellépésének következményei, *a jogállamot is megsebesítették*. Tovább súlyosította a helyzetet, hogy az előzetes letartóztatások indítványozásakor és elrendelésekor első fokon az ügyészi és a bírói szervezet sem volt képes alkotmányos rendeltetésének megfelelni, és a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekre az esetek többségében megfelelő szakmai indokok hiányában, a büntetőeljárás alapelveinek semmibe vételével került sor.

Magyarország polgárainak méltóságán, kiszolgáltatottságán keresztül az államba vetett bizalom és az állam tekintélye is sérült. A demokratikus jogállam legsúlyosabb sérelme mégis az, hogy a történetekre követelmények nélkül kerülhetett sor. Törvénytelenül ássa alá a jogállamba vetett közbizalmat és a közrendet, ha az állami vezetők megbízatásukkal, a rendelkezésükre álló monopolizált erőhatalommal következmények nélkül élhetnek vissza, illetve nyilvánvaló mulasztásaik kivizsgálatlanul és megtorlatlanul maradhatnak.

Az új Országgyűlés ezért megkövet minden ártatlan áldozatot, és... bocsánatot kér az ország mindazon polgárától, akit akár az állami vezetői mulasztások, akár a törvénytelen rendőri fellépés folytán alapjogi sérelem ért..."³⁴⁰ (*Kiemelések - D. J.*)

Az 1990-es szabad választások után összeülő demokratikus Országgyűlésnek is első dolga volt jogszabályt alkotni *Az 1956. októberi forradalom és szabadságharc jelentőségének törvénybe iktatásáról*

³⁴⁰ <http://www.complex.hu/kzldat/o10h0033.htm/o10h0033.htm>

(1990: XXVIII. tv). A párhuzam nyilvánvaló. A különbség annyi, hogy 1956 őszén demokratikus forradalom zajlott az országban, 2006 őszén meg antidemokratikus államcsínykísérlet. 1990-ben elkezdődött egy új demokratikus korszak, 2010-ben viszont befejeződött. Jegyezzük meg azt is, hogy két magyar kormány mondta magát „forradalminak” a huszadik században: az 1956 novemberében megalakított „munkás-paraszt” és a 2010 májusában létrejött „fülkeforradalmi”. Mindkettő a korábbi események meghamisítása révén igyekezett legitimálni magát. Az előbbi „ellenforradalomnak” hazudta az '56-os forradalmat; az utóbbi „demokratikusnak” a 2006-ban történt erőszakos hatalomszerző kísérletet.

Az autokratikus rezsim - 2006 meghamisítása általi - önigazolásának súlyosabb aktusa volt a Balsai által 2011-ben beterjesztett, majd elfogadott *semmisségi törvény*:

„Az Országgyűlés, a demokratikus jogállamot és a polgárok alkotmányos alapjogait a 2006. év őszén ért sérelmek orvoslása érdekében a következő törvényt alkotja:

1.§ A 2006. szeptember 18. és október 24. között, a Magyar Köztársaság területén, a tömegoszlatásokhoz kapcsolódóan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, rongálás, illetve garázdaság miatti elítélések, továbbá a bíróság hatáskörébe tartozó rendzavarás, garázdaság és veszélyes fenyegetés szabálysértése elkövetésének megállapításai semmisnek tekintendők, amennyiben az elítélés vagy a megállapítás alapját kizárólag rendőri jelentés, illetőleg rendőri tanúvallomás képezte”

A törvényjavaslat általános indoklásában ilyenek olvashatók:

„A polgári és politikai jogok szabad gyakorolhatóságának absztrakt sérelme mellett nagyszámú, köztük közvetlenül az életet, a testi épséget, az egészséget, a helyváltoztatás szabadságát, illetve a tulajdonhoz való jogot törvényes felhatalmazottság nélkül sértő vagy veszélyeztető egyedi, adott személlyel szembeni rendőrhatalmági cselekmény elkövetésére került sor. Az ügyekben... eljáró bíróságok pedig sok esetben már önmagukban közhiteles bizonyító erőt tulajdonítottak a rendőrhatalom eljárásában kiállított közokiratnak, különösen akkor, ha egyéb bizonyíték nem állt rendelkezésre... Általános, tágabb értelemben... a Javaslat célja nyilvánvalóan az is, hogy visszaadja az igazságszolgáltatás jogszerűségébe vetett társadalmi bizalmat, és helyreállítsa a 2006 ősz

utáni eljárások során súlyosan megbillent demokratikus és jogállami egyensúlyt a... Magyar Köztársaságban." ³⁴¹

Efféle generális, a végrehajtó hatalom és az igazságszolgáltatás tevékenységét utólag negligáló törvényhozói lépésekre forradalmi időkben szoktak sort keríteni. Egy diktatúra összeomlása után, a demokratikus újrakezdés pillanatában. Vagy fordított esetben: a demokrácia fölszámolása és az autokrácia kiépítése idején. Mi az utóbbinak lehetünk tanúi.

Krémer Balázs fontos megállapításokat tett a Balsai-féle jogszabály kapcsán:

„A jogállam többek között azt jelenti, hogy a polgárok és az igazságszolgáltatás intézményei között bizalom van... 2006 és 2010 között az volt a Fidesz egyik legfontosabb célja, hogy bizalmatlanságot teremtsen a közhatalom intézményei iránt...

Téved Balsai... mikor azt állítja, hogy »ez nem beavatkozás az igazságszolgáltatásba«. Még több is annál! A kormány és a parlamenti többség úgy viselkedik, mint egyes rendőrök, akik - mert ők alkalmazták - a törvény felett állónak képzelik magukat. Orbánék is ezt képzelik, azon az alapon, hogy most ők hozhatják a törvényeket... amelyet csak akarnak. Voltak törvények a rendszerváltás előtt is, mégsem volt jogállam, hisz a törvények lehetnek jogtalanok is. Balsai javaslata pont ilyen... Azt állítja, hogy a jogállam érdekében cselekszik, csak hogy amit tesz, az éppen a jogállam lerombolása...

A Fidesz politikusai igyekeznek az ellenállás mitikus kódéba burkolni akkor elkövetett bűneiket, és igyekeznek felmentetni és felmenteni az akkori bűnösöket... A Balsai-javaslat célja a Fideszt szolgáló szélsőjobboldali pusztítók jogkövetkezmények alóli mentesítése. Ahogy a kártérítésük is, azt igyekszik bizonyítani, hogy *Orbán céljait még bűncselekmények elkövetésével is büntetlenül lehet szolgálni*. A múltban és majd a jövőben is." ³⁴²

Mire ez a könyv megjelenik, tán megszületik az az alkotmánybíróági határozat is, amely a semmisségi törvény vizsgálata kapcsán - annak

³⁴¹ <http://www.parlament.hu/irom39/02227/02227.pdf>

³⁴² http://galamus.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=51738:balsai-val-szemben-a-rendrseg-es-a-jogallam-vedelmeben&catid=82:cskremerferenc&Itemid=120

jóváhagyásával - kimondja: 2006 őszén komolyan sérült Magyarországon a jogállamiság. A Balsai Istvánnal, Szívós Máriával és másokkal *feltöltött* taláros testülettől ennyi vizsontszolgálat kijárhat az Orbán-rezsimnek...

Végül álljanak itt a Szentgróti-blog megállapításai:

„Ezt a törvényt nem lehet másként értelmezni - ez a gyakorlati következménye -, mint hogy a Fidesz utólag törvényesítette az erőszakot, amely teljesen egybevág a korabeli alapvető politikai irányvonalát képező *illegitim kormány - legitim ellenállás* politikájával...

A fideszes stratégiák... maguk is tisztában voltak azzal, hogy az isteni ajándékként ölükbe pottyant öszödi hangfelvételre alapozott stratégia olyan grandiózus, annyira biztos lábakon áll, hogy a cselekvési irányokat - a terveket, programokat, a kommunikációt - nem csak október végéig, de... évekre előre kijelölte. És úgy is lett. Ez a 2006. júliusban felvázolt stratégia - kicsi csúszást szenvedve ugyan, de - hiánytalanul megvalósult. A »harmadik forduló« is bekövetkezett, igaz nem 2006-ban, csak 2010-ben - de ez a stratégia alapvető eredményességét nem érintette. Ezzel a 2006-os történettel, mint egy *sokkolóval* bénítja a Fidesz (és a Jobbik) a baloldali ellenzéket a mai napig. A stratégia nem fejeződött be 2010-ben, változatlan céllal tovább él a jövőben is: a Fidesz hatalmi céljait és a baloldali ellenzék illegitimmé tételét szolgálja.”³⁴³

Hogy a magyar baloldal - tágabb értelemben: a magyar demokratikus oldal - vissza tudja szerezni a jövőjét (a magáét és a demokráciáét), ahhoz vissza kell szereznie a múltját.

A 2006-os ősz is.

³⁴³ http://szentgroti.nolblog.hu/archives/2011/03/19/Az_oszodi_kazetta_a_TV-ostrom_es_napjaink_igaz_tortenete/

ZÁRSZÓ HELYETT

Sok mindent nem tudok már mondani.

Amit tudtam, amit lehetett, megírtam a könyv fejezeteiben.

Mindezek alapján világos: a 2006-os őszi története 2002 tavaszán kezdődött, 2010 tavaszán teljesedett be, és - a következményeket tekintve - tart napjainkban is. Ha annak a brutális hatékonyságnak a titkát keressük, ami Orbánék törekvéseiben megmutatkozott, akkor egy különös kettősségre kell rámutatnunk. A *Fidesz politikai kentaurként* működött az elmúlt évtizedben. Egyszerre volt erős parlamenti, sőt váltópárt, illetve használt parlamenten, sőt törvényen kívüli eszközöket. Ez a kombináció már ellenzéki pozícióból is alkalmas volt az államgépezet (a rendőrség, az ügyészség, a bíróságok) elbizonytalanítására, megfélemlítésére - a korlátlan hatalom birtokában pedig még inkább az.

Korábban is voltak a történelemben olyan időszakok és olyan erők, amelyek (átmeneti) sikerét - minden különbség ellenére - a hasonló kettősség adta. Például a húszas, harmincas évek Olasz- és Németországában. Magyarországon - ellenoldalról - a negyvenes évek második felében láthattunk hasonló jelenségeket.

Az efféle zárszókbán szokásos összegzés helyett ezért most inkább egy történelmi eseményt idézek föl, ami 1946 nyarán zajlott le Miskolcon, mostani lakóhelyemen, s zárult végül Budapesten 1948-ban. Ennek a régi tragikus eseménynek nincs közvetlen köze a 2006-os őszi történetéhez. Egyetlen alakja se állítható párhuzamba a közelmúlt szereplőivel, s ilyen értelemben irreleváns az események antiszemita töltése is, amit azonban hamisítás lett volna kiiktatni. Olyannyira nem akarom formálni a földézett múltat, hogy nem is én írom az alábbi mondatokat, csupán - szerkesztve - idézem őket egy hosszabb történelmi tanulmányból.³⁴⁴

A folyamatok logikájára, mi több: a *koreográfiájára érdemes figyelni!*

³⁴⁴ Csösz László: Antiszemita zavargások, pogromok és vérvádak 1945-1948. Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont.

„A miskolci... »népítéletre« a forint bevezetését közvetlenül megelőző... kritikus szociális és politikai helyzetben került sor. 1946. július 23-án az MKP tömegdemonstrációt rendezett Miskolcon... Rákosi Mátyás beszédében akasztófával fenyegette meg a gazdasági reform ellenségeit. Hasonló stílus jellemezte a pártsajtót... országszerte ún. »forintvédő bizottságok« alakultak...

A miskolci bizottság tagjai július 27-én feljelentették a Flórián malom tulajdonosát. Rejtő Sándort és unokaöccsét, Jungreis Ernőt másnap reggel letartóztatták, internálótáborba vitték. A miskolci MKP-lap másnapi száma... uszító hangnemben követelte az árdragítók megbüntetését. Az indulatokat tovább szították a diósgyőri vasgyárban terjesztett, »Halál a Flórián-malom feketézőire!« kezdetű rölapok...

Július 30-án 5-6000 gyári munkás elindult Miskolcra, hogy a felelősök megbüntetését követeljék. Déltájban a táborparancsnok... bányamunkára küldte a foglyokat, egyetlen rendőr kíséretében. Villamossal indultak Diósgyőr felé, félúton találkoztak a tüntetőkkel. Az időzítés bizonyára szándékos volt, ugyanakkor feltételezhető, hogy a kommunista szervezők ennyire súlyos következményekkel nem számoltak... Kordont vontak az őrizetesk köré, de hiába. A tüntetők elsodorták őket, áldozataikat a Búza tér irányába vonszolták, hogy... felakasszák...

Másnap hajnaltól a rendőrség a lincselés számos felelősét letartóztatta... A miskolci rendőrség politikai osztályának helyettes vezetője, a zsidó származású Fogarasi Artúr főhadnagy vezetésével megkezdődtek a kihallgatások...

Augusztus elsején reggel a miskolci és környékbeli üzemekből... összegyűlt tízezres tömeg elindult a letartóztatottak kiszabadítására. Szervezett különvonatok érkeztek Ózdról, Sajószentpéterről és Kazincbarcikáról... A tömeg megostromolta a rendőrkapitányság épületét, annak ellenére, hogy foglyokat időközben szabadon engedték... A nyomozók többsége elmenekült... a szenespincében bujkáló Fogarasit... meglincselték. A történetek nyomán leváltották... a rendőrkapitányt, aki az események alatt Miskolctól távol tartózkodott, és a történetekről csak utólag értesült. Péntek reggelre helyreállt a rend...

A budapesti főkapitányság által lefolytatott nyomozás során több száz embert kihallgattak. A budapesti Népügyészség 1946 szeptemberében 35 ember... ellen emelt vádat.

1947. február 20-án valamennyi gyanúsítottat szabadlábra helyezték.
1948. június 17-én a tettesek amnesztiában részesültek."³⁴³

Kortárs politikai közíróként írtam meg ebben a könyvben a 2006-os őszi történetét - a legjobb szándékom és tudásom szerint.

Egyszer majd a történetírás is megteszi a magáét - ennek biztosan eljön az ideje.

Lehetne dolga tán az igazságszolgáltatásnak is - ám e téren szkeptikus vagyok.

³⁴³ http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=140:antiszemita-zavargasok-pogromok-es-vervadak-1945-1948&catid=16:esetek

A szerző korábbi művei:

Melyik játékot játsszuk? (Publicisztikák) 1993

Restauráció (Publicisztikák) 1996

A miniszterelnök (Antall József és a rendszerváltozás) 1998

A győzelem ára (Publicisztikák) 2000

Orbán Viktor 2002

Az új miniszterelnök (Gyurcsány Ferenc) 2006

Hazárdjáték (Publicisztikák) 2007

Arcmás (Orbán Viktor) 2009

Húsz év (Válogatott publicisztikák) 2010

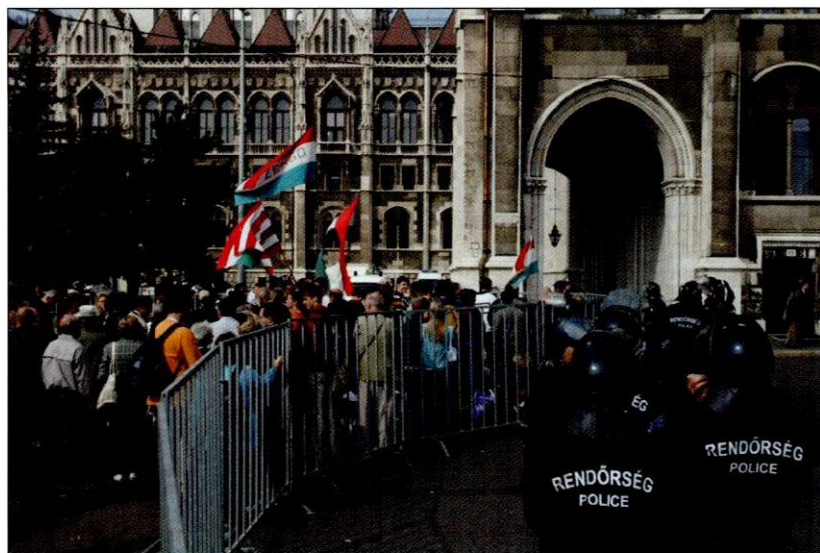
Bibó breviárium (szerkesztő) 2011

A politika fertője 2011

Előkészületben:

A hatalom fertője

Az Orbán-rezsim

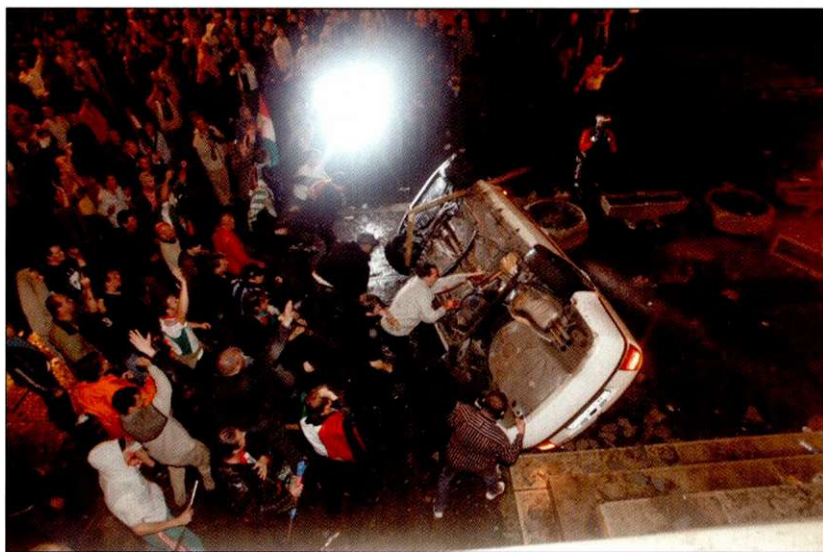
Kossuth tér, szeptember 18-a, délután

Szabadság tér – ostrom előtt

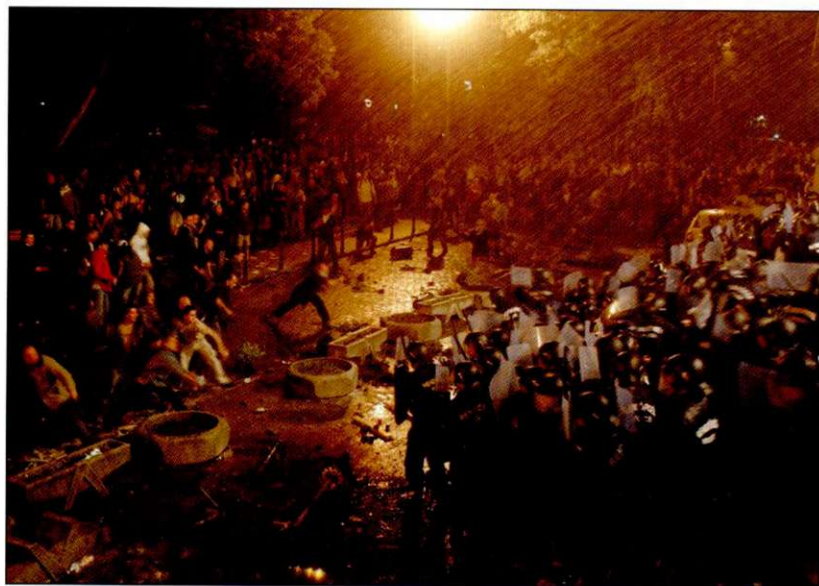
Gépkocsi a tévé előtt – 1

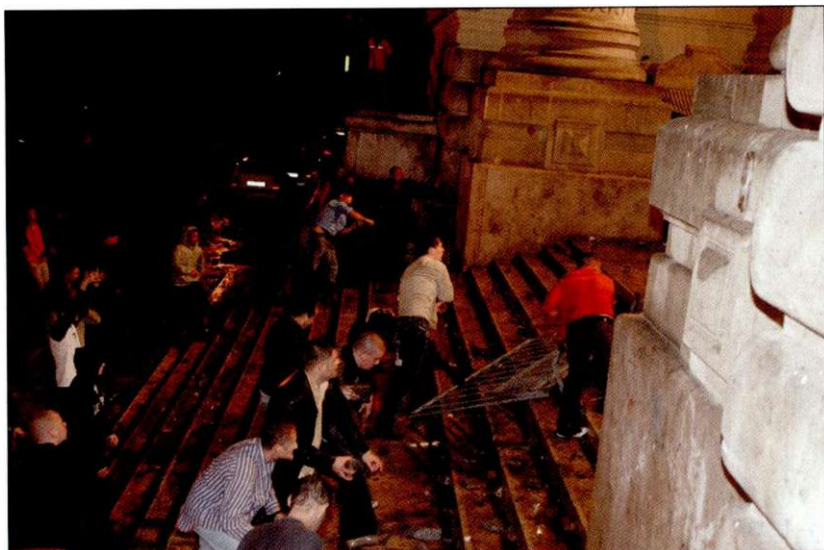
Gépkocsi a tévé előtt – 2

Gépkocsi a tűvé előtt – 3

Csata

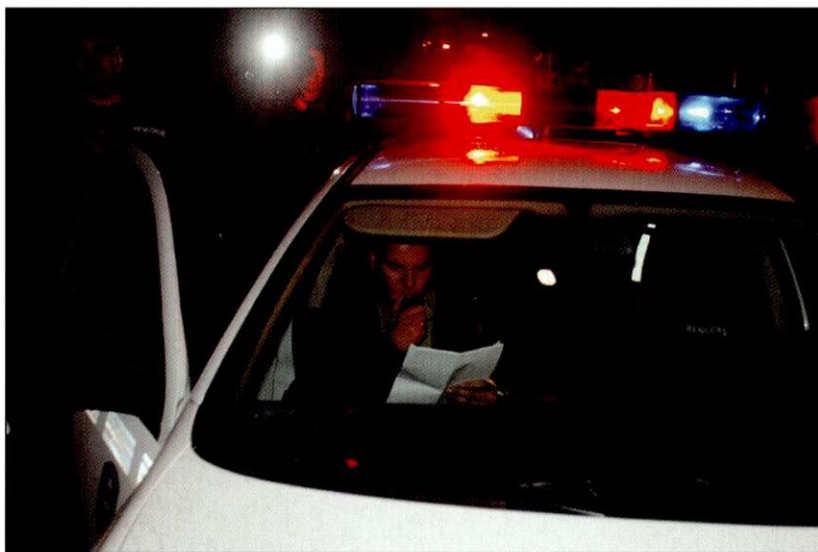
Győzelem

Tájkép csata után

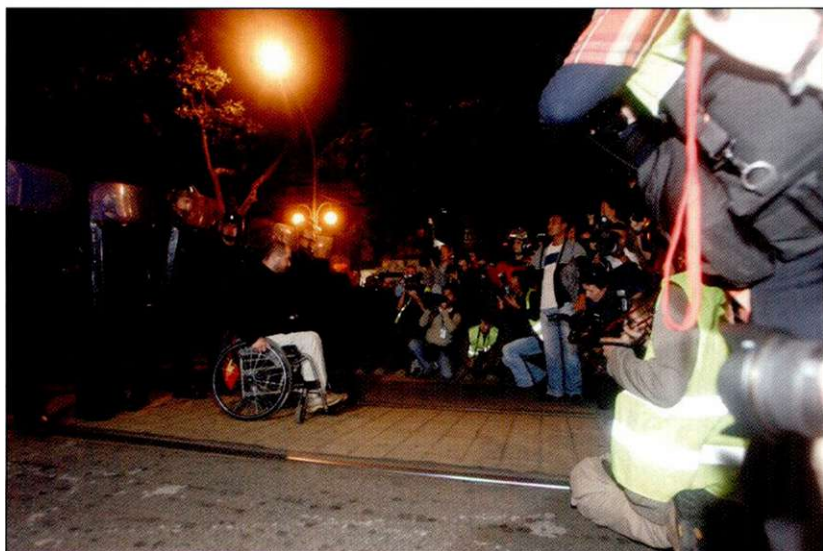
A vízágyú elfoglalása

Majoros Zoltán alezredes és Toroczka

Rendőri túlkapás szeptember 20-án

Rendőri túlkapás – 2

Kossuth tér, október 23-a, hajnal

Kossuth tér, október 23-a, délelőtt

A Kossuth térre igyekvő „ünneplő”

Célszemélyek

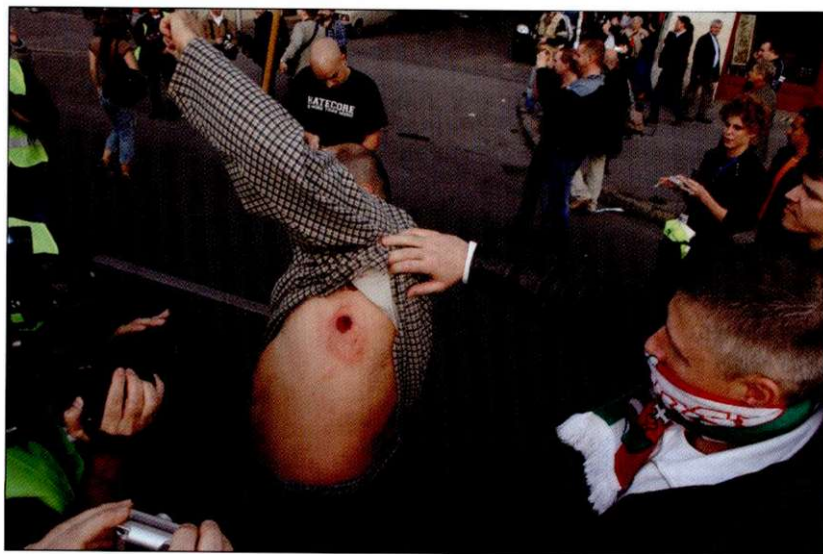
Körút a Corvin köznél, október 23-a, kora délután

Bajcsy-Zsilinszky úti elegancia

Az „ávéhá” rémtettei – 1

Az „ávéhá” rémtettei – 2

Indul az oszlató sorfal

A lövészek

Astoria, Orbán

Astoria, tömeg

A Deák téri páncélos szakasz

Elindul a harckocsi

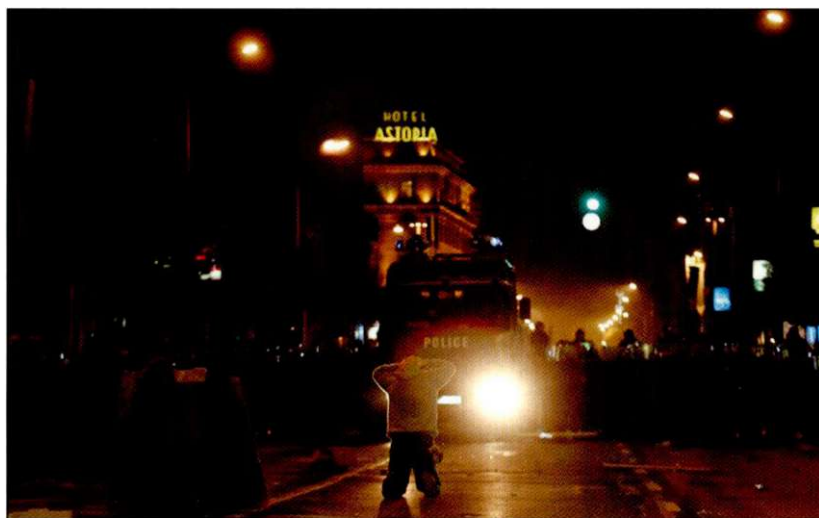
Deák tér, könnygáz

A harckocsi elfogása

„Brutális” lovasroham a Károly körúton

Astoria, este nyolc körül

Révész Máriusz a kórházban – Révész Mártíriusz a parlamentben

Parlament, október 24-e, BRFK, ORFK, NBH

A 2006-os őszi története 2002 tavaszán kezdődött, 2010 tavaszán teljeseedett be, és tart napjainkban is. Ha a brutális hatékonyság titkát keressük, ami Orbánék törekvéseiben megmutatkozott, akkor egy különös kettőségre kell rámutatnunk. A Fidesz politikai kentaurként működött az elmúlt évtizedben. Egyszerre volt erős parlamenti, sőt váltópárt, illetve használt parlamenten, sőt törvényen kívüli eszközöket. Ez a kombináció már ellenzéki pozícióból is alkalmas volt az államgépezet (a rendőrség, az ügyészség, a bíróságok) elbizonytalanítására, megfélemlítésére – a korlátlan hatalom birtokában pedig még inkább.

Hogy a magyar baloldal – tágabb értelemben: a magyar demokratikus oldal – vissza tudja szerezni a jövőjét (a magáét és a demokráciáét), ahhoz vissza kell szereznie a múltját.
A 2006-os őszt is.

DEBRECZENI JÓZSEF

ELŐKÉSZÜLETBEN:

**A HATALOM FERTŐJE
AZ ORBÁN-REZSIM**

ISBN 978-963-08-4433-8-0

3 999 Ft